Ad usum lectoris
Alexandri [illegible]
Santapollinarensis
Anno Domini 156[illegible]

ALL [illegible]

[illegible]
B[illegible]

AD ILLUSTRISS.

D. D. HENRICUM MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPEM.

ΑΡιστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτὶ, μεγάνορος ἔξοχα πλούτου.

Quænam hæc (Lyrici) aqua optima? Philoſophia. Quiſnam hic ignis rutilus? eadem Philoſophia. Ignis, quem Minervæ adminiculo, hoc eſt, indagatrice ingenii ala ſubvectus Prometheus è cęlo detulit, eoque rudes hominum animos à terrena ignorantiæ fęce excoxit. Aqua, quæ è Muſarum fonte hauſta fœdas vitiorum maculas luſtrat, eluit, expurgat. E qua puriſſima ſcaturigine cùm triplex profluat rivulus, Dialecticis illis Mæandris, ignotiſque Phyſici Nili fontibus, Ethicum Alphæum optimo prætulerint jure, quibus ſanior mens, qui ut mare Siculum ſubterlabi dicitur ad ſuam Arethuſam ſine admixtione aquarum: ita verè aureus hic fluvius per affectuum Oceanum intaminatus ad propriũm felicitatis fontem remeat. Hujus antiſtites cùm ubique ſumma animi propenſione colantur, tum apprimè poetæ, qui non (Gręcarum hoc crepidarum pace dixerim) ut tetrica illa Medis illita porticus, ſevera ingerunt monita, ſed cum illecebra quadam adoleſcentum animos irrepunt; quodque peritiſſimi faciunt medici, qui vitioſo ſtomacho amara catapotia melle miſcent; ita & hi juvenum animis propter ætatis defectum, voluptatiſque affectum auſtera hæc, ſed

ſalubria reſp[illegible]entibus pharmaca, lac caprarum, quas tamen lentiſco paſcant, propinant.; juxta ſeveriorem mandragoram lætas vites ferunt, & quod ait Venuſinus vates,

Dum prodeſſe volunt, & delectare poetæ,
Et jucunda ſimul dicunt, & idonea vitæ.

Atque univerſo poetarum choro cùm laurus ſua, hederæque ex merito deferantur, tum iis maximè, qui virtutis veræ rigidi ſatellites cenſoria ſupercilia adverſus vitia diſtringentes Satyrico aceto noxios perfundunt, qui Philoſophiam δογματικὴν, παραινετικὴν, παραδειγματικὴν illuſtrant; hoc eſt, jejunis Decretis, auſteriſque Præceptis aculeos, & vitam exemplorum addunt. Ex his (illuſtriſſime Princeps) quùm Flaccus ſuam vel lancem, vel caniſtellum primitiis ſaturum Celſitudini tuæ obtulerit; & iſti duo, ut integrum habeas Satyricum chorum, & (ut ita dicam) triumviratum, præſidentiùs aſperis obſcuritatis ſylvis egreſſi T. Celſ. patrocinió tectos, æquis, ac iniquis ſe commendatos expetunt. In quorum condignas laudes, pòſt tot antiquorum, & recentium (qui Ariſtotelis Ethicis præferre, ipſis Senecæ, & Epicteti moralibus unius Juvenalis ſatyras adæquare non dubitarunt) encomia diſcurrere, eſſet frigidè laudare, quo ſatius fuiſſet (teſte Phavorino Gelliano) acerbius vituperaſſe: multo minus deceret me homulum è trivio, quid ad ἠθικὴν, quid ad πολιτικὴν conferant, præcipere: melius hoc illi facient, qui tibi ad manum, imò ad mentem Phœnices: Tu verò, qua es progenie, quo genio, quo ingenio, tibi optimè. Hanc itaque Philoſophici ignis particulam, hanc Pierii laticis cotylam (quandoquidem per ſe haud ſatis articulatè vocales ſint iſti Satyri, neque, ut ſint, è dignitate tamen, & libertate eorum eſſet gratiam ambire) rudis ego Hermes, nec tam ipſorum mentis interpres, quàm infantiæ meæ proditor,

tibi

tibi (Princeps illuſtriſſime) conſecro , abundè meæ , in his , qualicunque operæ gratulaturus , ſi quid ineſſe ſenſero, quod læta aſpicias fronte, quodque, dum undique literarum copiam colligis, quam invicem per totum terrarum orbem diſpergas , ſtudiis tuis dignum ſit . Quæ ut feliciter ſuccedant in tuam , publicam , divinam gloriam, Deum Opt. Max. ſeriò precor , cui Principum, rerumque publicarum ſalus ſemper curæ .

Celſ. Tuæ

Officioſè addictiſſimus

THOM. FARNABIUS.

AD LECTORES.

Quæ pudibunda, & subtimida primùm in publicum processit *a* nympha candoris vestri (Lectores humanissimi) sole irradiata, faventiæ vestræ Epithalamio animata, posito jam flammeo, meliore cum sui fiducia, in vulgus rursus hac vice prodit. Per vos, dexteras admissivas, ab Oriente bonas aves, præpetes, oscines, quæ consuadetis, & confieri jubetis, *Impetritum est*, *inauguratum est*. Neque institutum hoc multoties repetitæ editionis ruperunt malæ aves, *bubo*, *b rudens*, *grus*, quæ recinunt noctivolæ, & in claro meridie lucem desiderant. Iis quippe ceu innato stupore gravatis, ceu malitia gratuita præpeditis, non placent Luciferi hi, ocliferia hæc, &, quæ tempori parcunt, ingenium acuunt, refricant memoriam, judicium exercent, faciuntque, ut sibi quodammodo inventa gratuletur, lector, hypomnemata : sed requirunt, si diis placet, illa ad tædium usque, & nauseam toties repetita, *Ordo est*, *Sensus est*. Atque hinc luxuriantis aliquis, & supini ocii magistellus (cui pro cerebro Jovis est *c* verbalis ista, quæ conceptis quasi syllabis, & literis præit, constructio) ecphraseis probat, & longos commentarios, in Persium maximè, quasi verò Sibyllæ sint oracula, vel *d* Heracliti mystica Satyræ ipsius. Cum revera (idque magni illius *e* Scaligeri judicio magno) *ostentator tantùm sit febriculosæ eruditionis*, *cujus stylus morosus*, *ut & ipse ineptus*, *&c.* Et quem si diligens Horatii lector furtivis nudarit

a *Editio utraque prior, quæ nova nupta q.* νέα ἐφαίνετο. *Eustath. ad Hom. Odys.* α. *quæ prius* ὑόμων ἔντοσθι παρὰ μητέρι μίμνε. Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης. *Hesiod.* ἔργ. β.

b *Non nautica illa ex versu Grammaticali in* Propria, quæ maribus, *nota*, *atque doctissime versa* à Cableroyè : *verùm Onocrotalus*, *avis de qua Plin. lib.* 10. *cap.* 47. *& Gillius ad Ælian. histor. Anim.* 16. *lib.* 4. *c. Cui nomen ab asini ruditu, neque enim cedit Luciani Lucio, sive* ὄνῳ μέγ' ὀγκωσαμένῳ, καὶ μυστήρια μηνύσαντι.

c ———

d *Diogen. Laert. in Heracl. vita:*

e *In Hypercritico, seu lib.* 6. *Poetices*, *cap.* 6.

plu-

plumis (cui rei prӕluxit doctiss. Casauboni opera in imitationibus Horatianis ad Persium) apparebunt reliqua *inaniis* (ut loquitur *a* illa) *oppleta, atque araneis*. Cujus denique omnibus Satyris vel unica præferatur pagella Juvenalis *b* acuti, candidi, ac Satyrorum facilè principis, qui versu melior, phrasi mollior, sententiis acrior *c* ardet, instat, jugulat, dum Persius tumidè insultat, Horatius albis tantùm dentibus ridet. Atque utinam moderatiùs in vitia invectus abstinuisset à nudis vocibus! de quibus velandis, seu prorsus prætervehendis ne (vel mihi necesse sit *d* pallio operire caput, quod in parum pudica oratione fecisse Socrates fertur; vel vobis opus sit *e* follibus, quibus aures muniatis adversus verba minus casta) quoniam mihi manet mens eadem, consilium idem: manebunt certè rationes, atque verba eadem. Quorsum enim illa interpreteris, quæ neminem scire convenit? atque uti in Physicis *f* suberit occulta natura, quæ homini ignota, sapienti haudquaquam investiganda erit; ut *g* in Politicis, & Polemicis tam nescire quædam cives, ac milites, quàm scire decet; ita *h* inter virtutes Grammatici habebitur quædam nescire. Censuram verò meam hanc de ipsis poetis, curam hanc ad ipsos censuræ vestræ, & curæ commendo: vobis, bonis, ac multis scripsi hæc ad fructum, non paucis illis, ac malis ad calumniam: vobis cordatis, qui vel ab hoc indice Mercuriali commonstrati, & commonefacti, ritus, mores, historias recordamini; non oculatis istis, qui nihil, nisi quod ante oculos est, vident, intelligunt, sapiunt. *Animis denique* (ut *i* Senecæ utar verbis) *ista scripsi, non auribus*, & (quod idem, sed

a *Staphyla apud Plaut. in Aulularia.*
b *Jul. C. Scal. Poetices lib. 6. cap. 6.*
c *Idem lib. 3. Poet. c. 98.*
d *Referente Antonio Juliano apud A. Gel. l. 19. c. 9.*
e *Plutarch. de Auditione.*
f *J. C. Sca. 344. Exerc. 4. sect.*
g *Otho apud Tacit. Hist. 1.*
h *Fab. Quintil. lib. 1. c. 14.*
i *Epist. 100.*

alia in re) *mores non verba composui*. Obstupescant alii *a* Anncer in illum, qui cursus plurimos in orbem sic confecit, ut, cum per eandem orbitam sæpius agitaverit, in impresso vestigio semper institerit: vos cum Platone judicabitis non posse eum, qui in re tam tenui adhibet curam, de rebus magnis sollicitum esse. Censebitis vos cum lepidissimo illo Arbitro, *b nihil esse homini magnificum, quod pueris placet*: vos denique miserescet *c* eorum, *d* qui, dum dicunt, quæ adolescentuli probent, soli in scholis relinquuntur, *e* Ulyssis inquirentes mala, sua non animadvertentes. Vobis (animæ candidæ, doctæ, amicæ) *f hæc qualiacunque*

Arridere velim: doliturus, si placeant spe
Deterius nostra, Demetri, teque Tigelli
Discipulorum inter jubeo plorare cathedras.

a Ælian. ver. hist. lib. 2. c. 26.
b Petro. Arb. Sat.
c Meiq; adeo, cur enim me excludam, quem in eandem molam trusatilem detrusit Deus?
d Ciceronis citat idem Petr.
e Bion, vel ut alii, Diogenes, de Grammat.
f Horat. Ser. 10. lib. 1.

Valete.

Thom. Farn.

MONITUM TYPOGRAPHI
Ad Lectorem.

In tui commodum, Lector amice, addidimus in hac novissima editione varias in Juvenalem Petri Pithœi lectiones, quas ad cujusque Satyræ calcem placuit adnectere; utque facilis tibi collatio esset, Juvenalis versuum voces, quibus respondent, hoc signo † distinximus.

D. JUNII

D. JUNII JUVENALIS VITA.

D. Junius Juvenalis liberti locupletis incertum filius, an alumnus, oriundus ex Aquino Volscorum oppido, ad mediam fere ætatem declamavit, mox Poetices studio se ad Satyras scribendas contulit, quas non sine summo frequentis auditorii applausu recitavit. Inter alia verò indigna, & præpostera Urbis, quæ exagitavit, scelera, quum & Paridis histrionis gratiam nimiam, & potentiam apud Domitianum carperet Satyra septima illis versibus:

Ille & militiæ multis largitur honorem, &c.

à Domitiano, instigante Paride, per honorem militiæ urbe summotus est, & ad præfecturam cohortis (in jocularem ejus, quod Paridi exprobrarat, ultionem) missus ad Pentapolin in extremis Ægypti, & Libyæ finibus. Ubi licèt alii tradant ipsum jam octogenarium angore, & tædio vitam cum morte commutasse: vero tamen similius est, imo constat, eum post mortem Domitiani Romam reversum, quasdam ex his Satyris scripsisse. Vide Lips. Epistolic. Quæst. 4. lib. 20. epist.

THOMÆ
FARNABIO.

Carminibus tibi verba dedi, vel carmina verbis;
Carmina sed mallem, quàm tibi verba, dare.
Tu mihi das sensus, ego do tibi verba Poetæ:
Meque ama, amaque mea, ut teque amo; amoque tua.

1 *Vates.* 2 *Hypocritæ.* 3 *Roma urbs.* 4 *Rhombus.* 5 *parasitus.*
6 *Nupta.* 7 *ars sordet.* 8 *nobilitas vera.* 9 *impia.* 10 *vota.*
11 *Cæna.* 12 *redux.* 13 *deposta.* 14 *parens.* 15 *Ægyptia.* 16 *miles.*

Tuus

Rudolphus Gittins.

Temporibus lux magna fuit Juvenalis avitis,
Moribus, ingeniis, divitiis, vitiis.
Tu lux es luci Farnabi: operisque fugasti
Temporis & tenebras ingenii radiis.
Lux tua parva quidem mole est, sed magna rigore,
Sensibus. & docti pondere judicii.
Macte: tuo scriptores, lectoresque labore
Per te alii vigeant, per te alii videant.

Ben. Jonsonius.

D. JUNII

D. JUNII JUVENALIS AQUINATIS

*SATYRA I.

Deliberanti Poetæ, jamque in animo habenti temporis sui Poetis tragœdias recitantibus vicem referre, & pantheram (quod ajunt) leone remunerare, occurrunt urbis Romanæ scelera, quæ ipsum ab instituta Tragœdia ad Satyram abducant.

* Poema varium, nonnullis dictū à Satyris, quorum cachinnos, & derisiones hoc carminis genus imitatur. J. C. Scaligero 1. Poetices, 2. c, à castellis.

Semper ego auditor tantum? nunquamne a reponam
Vexatus toties b *rauci* c *Theseide* † *Codri? (nam,*
d *Impune ergo mihi recitaverit ille* e *togatas,*
Hic f *elegos? impune diem consumpserit* g *ingens*
Telephus? aut summi plena jam margine libri 5
Scriptus, & h *in tergo, nec dum finitus,* i *Orestes?*
* *Nota magis nulli domus est sua, quàm mihi* k *lucus*

omni pomorum genere plenis, quibus prodeuntes Satyri Nymphas alliciebant. If. Casaub. 2. lib. de Satyra à satura lance, quam antiqui diis agri annua solventes vota primitiis omnis fructuum generis refertam offerebant. *a* Scribã, recitabo, *vel* vicem iis referam, eos eadem scribendi, recitandiq; molestia obtundens, qua illi me? *b* Recitando rauci, *vel* clamosi. *c* Recitatione illius poematis de Thesei gestis à Codro vili Poeta scriptis. *d* Nec par pari referam? *e* Comœdias Latinas à toga Romanorum habitu dictas, ut & Græcæ palliatæ dicebantur à Græcorum palliis *f* Lugubres, vel amatorios. *g* Longa tragœdia de Telepho rege Mysiæ, cui *vulnus, & auxilium Pelias hasta tulit*. *h* In aversa charta ab exteriore parte, *al.* à tergo. *i* Trag. de Oreste *furenis agitato*. * Fabulæ, & historiæ mihi æque notæ sunt, ac alteri cuipiam poetarum, si velim, quod illi faciunt, Principibus adulari, aut famæ meæ recitando velificari; taxariq; hic videtur Val. Flacc. vide Jan. Parrhasii 2. epist. *k* Historia Romuli, & Remi, quos peperit Rhea in luco Martis, *vel* luc. Mar. in Ponto pro quocunque luco, ad derisionem Poetarum, qui à luci descriptione colorem artis petunt. *alii ferunt* locum fuisse Romæ in Appia, in quo recitabant Poetæ. vide Bapt. Egnatii racemationum cap. 6.

Martis, & a *Æoliis vicinum rupibus* b *antrum*
Vulcani. quid agant venti, quas c *torqueat umbras*
d *Æacus*. e *unde alius furtivæ devehat aurum* 10
Pelliculæ. quantas jaculetur f *Monychus ornos*,
g *Frontonis* h *platani*, i *convulsaq; marmora* k *clamant*
Semper, & *assiduo ruptæ lectore columnæ*.
Expectes eadem à summo, minimoque Poeta. 15
Et l *nos ergo manum ferulæ subduximus*, & *nos*
m *Consilium dedimus Syllæ, privatus ut altum*
Dormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, n *perituræ parcere chartæ*.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere o *campo*, 20
Per quē magnus equos p *Auruncę* flexit alumnus*,
Si vacat, & *placidi rationem admittitis*, *edam*.
Cum tener uxorē ducat q *spado*, r *Mævia* s *Tuscum*
t *Figat aprum*, & *nuda teneat venabula mamma*:
Patricios omnes opibus cum u *provocet unus*, 25
x *Quo tondente gravis juveni mihi barba* y *sonabat*:

a Septem insulis Liparæis in mari Tyrtheno. *b* Ætna. *c* Examinet, *vel* judicet torquendas animas. *d* Jovis filius ex Ægina, *al.* ex Europa, unus è tribus apud inferos judicibus. *e* Ut è Colchis Jason furtim Medeæ dolo aureum vellus sustulerit. *f* Centaurus, & ponitur pro fab. & pugna Centaurorum cum Lapithis. *g* Julii Frontonis nobilis, & docti viri, in cujus ædibus recitabant Poetæ. *h* Porticus, quam adumbrant platani. *i* Frequentia auditorum, vel recitatoris clamore, ruptæ columnæ marmoreæ. Sic Satyr. 7. ℣. 85. *cum fregit subsellia versu Statius*. *k* Resonant, vel assidua recitatione jam edoctæ clamant, quid agant venti, quas torqueat, &c. & *est Pathos*. *l* Ego itaq; Grammaticorum ferulis, & Rhetorum declamationibus valedixi: *m* Ficto themate declamatorio suasi Syllæ, ut deposita dictatura privatus altū dormiret. *n* Cui si ego pepercero, alia tamen manu peribit. *vel* perituræ cum aliorum Poetarum chartis. *vel* etiamsi nihil ei inscribatur, peritur ę. *o* Hoc stadio, & studio, hoc poematis genere i. Satyra. *p* Lucilius ex Aurunca Rutulorum civitate natus, Latinæ Satyræ primus author; unde & Turnus Satyrographus, cujus meminere Martialis lib. 7 epig. 96. & l. 11. ep. 11. Sidonius carm. 9. & Probus Grammaticus. * Stylum direxit. *q* Spado dicitur, cui testes evulsi sunt, aut nervi, è quibus testes dependent. Castratus, cui colis, & testes. vide Sat. 6. v. 366. *r* Mulier *Synecdochicè*. Namque fœminas in arenam descendisse, authores sunt Suetonius. Neron. c. 11. Xiphil. in Nerone, & Tito; Tacit. An. 15. Martial. epig. 6. l. spect. *s* Ferociorem, utpote è Tuscia. *t* In Theatro. *u* Adæquet. divitiis cum ipsis certet. *x* Cinnamus, de quo Martial. lib 7. alii Licinium Augusti libertum, & tonsorem intelligunt. *y* Sub forfice sonanti cadebat.

Cum a *pars* b *Niliacæ plebis, cum verna* c *Canopi*
d *Crispinus*, e *Tyrias humero* f *revocante lacernas*,
g *Ventilet* h *æstivum digitis sudantibus aurum*,
Nec sufferre queat majoris pondera i *gemmæ*, 30
Difficile est satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut k *teneat se?*
Causidici l *nova cum veniat lectica* m *Mathonis*
n *Plena ipso, & post hunc* o *magni delator amici*,
Et cito rapturus de nobilitate p *comesa*
Quod superest, quem q *Massa timet, quem munere palpat* 35
r *Carus, & à trepido* s *Thymele* t *summissa Latino*:
Cum te u *summoveant, qui testamenta merentur*
x *Noctibus*, y *in cœlum quos evehit optima summi*
Nunc via processus, vetulæ z *vesica* a *beatæ*:
b *Unciolam* c *Proculejus habet, sed Gillo* m *deuncem* 40

a Servus è plebe. *b* Ægyptiæ, à Nilo Ægypti fluvio. *c* Civitatis in Ægypto, duodecim milliaribus ab Alexandria distantis, fano Serapidis celebris, Strab. 17. l. omnium libidinum, atque impuritatum domicilii. *d* E servo factus magister equitum Neronis. *e* Purpureas, à Tyro Sat. 10. ℣. 38. *f* *Rev. lat.* quę vel mollitie, vel pondere defluxere, vel quæ rejectæ sunt in humeros. *Suam qui undantem chlamydem quassando facit.* Plaut. Epidicus. *g* Ad refrigerium, vel jactando ostentet. *h* Annulum tenuis bracteæ, & levem. *i* Inclusæ in annulo hyberno. *k* Temperet sibi, ne scribat. *l* Novi hominis, vel nuper ex quadruplatorio lucro coempta, vel simpliciter *nova*, namque & hinc splendor; sic Martialis epig. 57. lib. 2. *Stella recens.* *m* Ex advocato delatoris facti. *n* Ut qui crassus fuerit, *vel* delicatus, & superbus. *o* M. Regulum hic intelligi volunt, cum suis, & imperatoris amicis, tum ipsis quadruplatoribus formidabilem, verisimilius autem est, dici Heliodorum Stoic. phil. quo deferente occisi sunt. *p* Per delationes interempta. *q* Massa morio, & Carus mimus, Neronis liberti, delatores nequissimi. *r* Mima uxor Latini mimi, cui inditum videtur nomen à θυμέλη, quod est, pulpitum, seu ara theatri, quòd hæc vel prima, vel optima fuerit saltatrix. Sed negat Angel. Politianus 7. lib. ep. Thymelem fuisse uxorem Latini. *s* Ut vel usu corporis, vel blanditiis propitium Latino redderet Heliodorum, seu Regulum, *vel generaliter* uxor à marito missa deprecatrix ad delatorem: cujusmodi aliquid in Mimo repræsentavit Latinus cum Thymele. *t* Hæreditate. *u* Nocturni concubitus opera. *x* Ad opes, & dignitatem. *y* Pars ea, qua mulier est. *z* Divitiis. *a* Duodecimam hæreditatis partem, cum hæreditas ut libra divideretur in duodecim partes, seu uncias. *b* Adulter. *c* Undecim partes.

Parteis quisque suas, a ad mensuram inguinis heres:
Accipiat sanè mercedem b sanguinis, & sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut c Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum jecur ardeat ira, 45
Cùm populum gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli d prostantis? at e hic damnatus f inani
Judicio (quid enim salvis infamia nummis?)
Exul g ab octava Marius bibit, & h fruitur diis
Iratis: at tu victrix provincia i ploras. 50
Hæc ego non credam k Venusina digna l lucerna?
Hæc m ego non agitem? Sed quid magis n Heracleas,
Aut o Diomedeas, aut p mugitum Labyrinthi,
Aut mare percussum q puero, r fabrumq; volantem?
Cùm f leno accipiat mœchi bona, t si capiendi 55
Jus nullum uxori, doctus u spectare lacunar,
Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso.
Cùm fas esse putet curam sperare cohortis,
x Qui bona donavit præsepibus, & caret omni
Majorum censu, dum pervolat axe citato 60

a Ad penis utriusque proportionem. *b* Coitu exhausti. *c* Instituit Caligula certamina facundiæ Lugduni in Gallia, in quibus oratores victos spongia, linguave scripta sua delere oportebat, nisi ferulis objurgari, aut flumine mergi maluissent: hoc metuentes oratores dicturi ad aram, quæ Lugduni insignis erat, pallebant. Suet. Calig. 20 c. *d* Spoliati, & eò redacti, ut prostet, victum corpore meriturus. *e* Marius Priscus ab Afris, quos Proconsul spoliarat, accusatus est: cui 700. nummum in ærarium inferre damnato Italia interdictum. Plin. epist. 11. lib. 2. *f* Pecunias provinciæ non restituente. *g* Qui Romæ ante nonam non decubuit. *h* Voluptatem capit ex ira deûm, retinens magnam spoliationis partem, & sibi in exilio lautiùs, quam antea, indulgens. *i* Non restituta pecunia. Cornutus enim Tertullus Consul designatus censuit septuaginta millia, quæ acceperat Marius, ærario inferenda. Plin. l. 2. epist 11. *k* Horatii Venusini. *l* Satyra elucubrata. *m* Annon hæc potius insecter, quàm fabuler? *n* De Herculis ærumnis fabulas. *o* Fabulas de Diomede ab uxore non recepto, & sociis in aves versis. *p* Fabulam de Theseo, & Minotauro in labyrintho mugiente. *q* Icaro cadenti. *r* Dædalum. *f* Maritus leno, Gallicè, *un Ruffien*. *t* Probrosis fœminis lecticæ usum, jusque capiendi legata, aut hæreditates ademit Domitianus. Suet. 8. c. *u* In obsequium adulteri sursum spectare, & velut ebrium simulare profundum somnum ronchisono naso. *x* Sophronius Tigellinus, qui per vitia præfecturam prætorii sub Nerone adeptus est. Tacit 1 histor. vel Corn. Fuscus, qui patrimonium equis alendis dilapidarat, & puer aurigæ officium Neroni præstiterat, postea à Domitiano cohortibus prætorianis præfectus.

a *Flaminiam*: b *puer Automedon nam lora tenebat,*
c *Ipse* d *lacernatæ cùm se jactaret amicæ.*
Nonne libet mediò e *ceras implere capaces*
Quadrivio: cùm jam f *sexta cervice feratur*
Hinc, atque inde patens, ac g *nuda pene cathedra,* 65
Et multum referens de Mæcenate h *supino*
i *Signator falsò, qui se lautum, atque beatum*
* *Exiguis tabulis, &* k *gemma fecerat uda?*
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miscet sitiente l *rubetam,* 70
Instituitque rudes m *melior Locusta propinquas*
n *Per famam, & populum* o *nigros efferre maritos.*

a Viam à Caj. Flaminio stratam. b Fuscus auriga Neronis, ut Automedon Achillis. c Cùm ipse Nero blanda gesticulatione se ingereret, & commendaret lacernatæ amicæ. Tacit. Suet. Dio, Zonaras, Suidas. Neque enim, quod nonnullis placere audio, Acten hic dici puto; neque in sententiam Baifii c. 16. de re vest. ire lubet, ex hoc loco probatum euntis, fœminas lacernis usas. Erant enim lacernæ *Munimenta togæ*, ut noster habet, Sat. 9. quibus usi spectaculis potissimum operam sedentariam præstabant, Martial. epig. 2. l. 4. & 137. ep. l. 14. Ubi autem Festus Pompeius *lacernam* dicit *capitio minorem*, dissentio ab iis, qui *breviorem, quàm capitium est*, intelligunt, *cucullionemque* fuisse putant; atque arbitror fuisse penulam capitio carentem, penulam verò, & lacernam confundi ab authoribus video. d Sporo, quem exectis testibus cum dote, & flammeo, solemni nuptiarum officio ad se deductum Nero pro uxore habuit. e Tabellas ceratas, easque amplas Satyrico carmine implere libet, occurrente passim, & palam per compita satyrarum materia. f Hexaphoro, lectica, quam sex viri portabant. g Aperta, neque plagis cincta, cui remota erant vela, ac pellis. Martial. 11. l. 99. ep. h Molli, & delicato; mollitiei autem nomine male audiebat Mæcenas. Sen. epist. 114. i Domitius Regulus testamentorum corruptor. Plin. epist. 20. lib. 2. vel Sophronius Tigellinus, qui trium patruorum veneno sublatorum subtractis tabulis, & falsò signatis hæreditates invasit. * Compendiosa, & brevi opera falsas testamentorum tabulas condendi. *vel*, Exiguis, idest, paucis verbis testamentorum tabulis scriptis, quum falsarius se hæredem ex asse inscripserit. k Annulo signatorio, qui gemmam ectypam, idest, effigiatam habet inclusam, saliva tacto. l Venenum rubetæ. m Peritior venefica, quàm illa Locusta nuper veneficii damnata, & diu inter instrumenta regni habita, cujus arte usa Agrippina boletum venenatum Claudio paraverat, ejusdemque ex Galliis vocatæ Nero usus opera Britannicum sustulit. n Populo sciente, vidente, adeoque permittente. o Quod indicium est veneno sublatos fuisse.

Aude

Aude aliquid *a* brevibus Gyaris, & carcere dignum,
Si vis esse *b* aliquis. Probitas laudatur, & alget.
Criminibus c *debent hortos*, d *prætoria*, e *mensas*, 75
Argentum vetus, & f *stantem extra pocula caprum.*
Quem patitur g *dormire nurus* h *corruptor avaræ,*
Quem i *sponsæ turpes, &* k *prætextatus adulter?*
Si natura negat, facit indignatio versum, 80
Qualemcunq; potest: *quales egò, vel* l *Cluvienus.*
m *Ex quo Deucalion,* n *nimbis tollentibus æquor,*
Navigio o *montem ascendit,* p *sorteisque poposcit,*
Paulatimque anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas: 85
Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.
Et quando uberior vitiorum copia? quando
Major avaritiæ patuit q *sinus? alea quando*
Hos r *animos? neq; enim* s *loculis comitantibus itur*
Ad t *casum tabulæ, posita sed luditur* u *arca.* 90
x *Prælia quanta illic dispensatore videbis*
y *Armigero? simplexne furor* z *sestertia centum*
Perdere, & horrenti tunicam non a *reddere servo?*
Quis totidem erexit villas? Quis fercula septem 94

a Dignũ exilio in breves, idest, angustas insulas Cycladas, è quibus Gyarus maximè sterilis, & gravissimi exilii locus, sic Sat. 10. *ut Gyari clausus scopulis, parvaque Seripho.* *b* In aliquo pretio. *c* Accepta referunt; namque hæc omnia per fraudes, scelera, atque crimina nacti sunt. *d* Ædificia prætoribus digna, seu villas lautiorum civium magnificè exructas in suburbanis suis. *e* Citreas, marmoreas, eburneas. *f* Signum capri, seu Phryxi in cælatura prominens, & exuberans.
g A Satyra scribenda quiescere. *h* Ipse socer. *i* Pueri, qui viris nubunt, & fœminæ. *k* Ingenuus puer etiam ante prætextã (ea erat toga alba, cujus ora, & circuitus purpura prætexebatur) depositam. i. annum ætatis 16. corruptus adulteriis. *l* Ineptus Poeta. *m* Omnes, inquit, affectus, omnia vitia à diluvio adusque nostra tempora materia est hujus mei libelli Satyrici. *n* Imbribus mare augentibus. *o* Parnassum. *p* Themidos oraculum. *q* Receptaculum; *Metaph. à velis sumpta.* *r* Ellipsis τοῦ *habuit.* *s* Non parte, vel modica pecunia. *t* Ad fortunam aleæ in tabulam, vel abacum lusorium conjectæ. *u* Universa re familiari, cujus naufragium faciunt περὶ τῷ μικρῷ ἔρματι τῶν κύβων, ut facete Lucianus 113. τοῖς πρὸς κρόνον. non ad Maleam, sed Aleam συντριβέντος αὐτοῖς τοῦ σκάφους.
x Rixas. *y* Servo, qui domino ludenti nummos, aleas, & cætera belli illius arma subministret, unde *armigero, Metaph. à bellantibus sumpta*, *z* 570. lib. monetæ nostræ. *a* Donare, *al.* restituere.

a *Secreto cœnavit* b *avus? nunc* c *sportula primo*
Limine parva sedet, d *turbæ rapienda togatæ*:
e *Ille tamen faciem prius inspicit*, *& trepidat, ne*
Suppositus venias, ac falso nomine poscas:
Agnitus accipies. jubet à præcone vocari
Ipsos f *Trojugenas. nam vexant limen & ipsi* 100
Nobiscum. g *da Prætori*, h *da deinde Tribuno*.
Sed libertinus i *prior est, prior, inquit, ego adsum.*
Cur timeam, dubitemve locum defendere? quamvis
Natus ad k *Euphratem, molles quod in aure* l *fenestræ* 104
Arguerint, licet ipse negem? sed m *quinque tabernę*
n *Quadringenta parant, quid confert* o *purpura* p *majus*
Optandum? si Laurenti custodit in agro
Conductas q *Corvinus oveis? ego possideo plus*
r *Pallante, &* ſ *Licinis. Expectent ergo Tribuni*:
Vincant divitiæ: t *sacro nec cedat honori*, 110
Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat u *albis*.
Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
Majestas, etsi x *funesta Pecunia templo*
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus, 115

a In sua domo privatim, solus. Prisci enim illi in propatulo, & atriis cœnabant frugali, & plebejo contenti cibo. Val. Max. cap. 5. l. 2. Cœnationes habuerunt suas novi isti gumiæ, in quib. civium oculos fugerent.

b Quisè majoribus? *c* Jam verò clientes non ad cęnam rectam, ἀτελὲς δεῖπνον admittuntur, sed iis in domus introitu apponitur sportula in cibum, vel C. quadrantes continens, Nerone rectam cœnam ad sportulam revocante. *d* Clientibus, & pauperibus, quorum toga est. *e* Qui sportulam distribuit. *f* Nobiles sordidè sportulam petentes, quæ pauperibus parabatur. *g* *Inquit Prætor*. *h* *Inquit Tribunus*. *i* Loco, *vel* opibus, *& hoc salse Poeta sub persona libertini*. *k* Fl. Mesopotamię, qui oritur ex Niphate monte Armenię. *l* Fissurę, vel foramina in lobis more patrio. in Oriente quidem, etiam viris aurum gestare auribus depensum decus existimatur. Plin. 11. l. 37. c. *m* Quas in foro habeo. *n* Quad. sestertia censum equestrem conficiunt. 3125. libras. *o* Equestris nobilitas purpura, & annulo designata. *p* Magis optandum. *q* Nobilissima ortus familia, pauper tamen. *r* Claudii liberto ditissimo, nec non quæstoriis, & prætoriis ornamentis insignito. *ſ* Licinio Stolone Crasso, P. Licinio cogn. divite, & Licinio Cæsaris liberto, & tonsore. *t* Prætorio, aut tribunitio.
u Servi è transmarinis advecti venales prostituebantur cretatis, gypsatisque pedibus, signato sigillo domini, si privati essent, Reip. si publica mancipia. Plin. lib. 35. c. 17. *x* Etsi nondum exitiosam Pecuniam pro dea colimus templis, & aris, ut Pacem, Fidem, &c.

Quæque salutato a crepitat Concordia nido.
Sed cum b *summus honor finito computet anno,*
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient c *comites, quibus hinc toga, calceus hinc est*
*Et panis, * fumusque domi?* d *densissima centum*
Quadranteis lectica petit, sequiturque maritum 121
Languida, vel prægnans, & circumducitur uxor.
Hic petit absenti, nota jam callidus arte.
e *Ostendens vacuam, & clausam pro conjuge sellam.*
f *Galla mea est, inquit,* g *citius dimitte, moraris?*
h *Profer Galla caput:* i *noli vexare, quiescit.* 126
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
k *Sportula,* l *deinde forum, jurisque peritus Apollo,*
Atque triumphales, inter quas ausus habere

a Et Concordiam, cujus templi fastigio positos nidos ciconiæ rostro crepitantes revisunt. Politian. c. 67. Miscel. ductus Æliani testimonio de mutuo cornicum amore, cornicem existimat fuisse concordiæ symbolum, non ciconiam. Ego verò omnino intelligi ciconiam credo, imo respexisse Juvenalem ad Ovidii V. 5. Metam. *Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia nido*. Porrò ciconias in auspiciis concordiam polliceri scribit Jan. Dus. ad Arbitr. lib. 1. Flavius Conjectan. cap. 53. *Ædem concordiæ* simpliciter intelligi vult, in qua Senatus aliquando haberi solitus, testibus Varrone, & Lampridio, & quo cum strepitu confluxere Patres. *b* Si (inquit Poeta) summi magistratus, prætores, &c. computent, quantum annui redditus sportula referat, quid facient pauperes, quibus sportula sola victum, & necessaria suppeditat? *c* Clientes, & asseclæ. * Fusca fumo domus, inquit Ramirel. ego ligna intelligo. *d* Plurimi Senatores lecticis vecti petunt sportulam, circumducunt etiam ægrotas, & gravidas uxores, quarum nomine sportulam petant, interdum & absentes illas simulant adesse in clausis lecticis. *e* Distributori. *f* Uxor mea *g* Nec valet, dato, & dimitte. *h* *Inquit distributor* i *Respondet maritus impostor*, noli vexare, quiescit, dormit. *k* Prima, & secunda hora clientes salutant patronos, & sportulam petunt. vide Martial. epigr. 8. lib. 4. *l* Deinde deducunt eos ad forum Augusti, in quo jura reddebantur juxta Apollinis eburneam statuam, ubi visuntur triumphales statuæ.

a *Nescio quis* b *titulos Ægyptius, atque* c *Arabarches:*
Cujus ad effigiem d *non tantum meiere fas est.* 131
Vestibulis abeunt veteres, e *lassique clientes:*
Votaque deponunt, quanquam longissima cœnæ
Spes homini: caules f *miseris, atque ignis emendus.*
g *Optima sylvarum interea, pelagique vorabit* 135
h *Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit;*
Nam de tot pulchris, & latis i *orbibus, & tam*
Antiquis, k *una* l *comedunt patrimonia mensa.*
Nullus jam parasitus erit, sed quis feret istas 139
m *Luxuriæ sordes?* n *quanta est gula, quæ sibi* o *totos*
Ponit apros, animal p *propter convivia natum?*
q *Pœna tamen præsens, cum tu* r *deponis amictus*
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
f *Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.*
t *It nova, nec tristis, per cunctas fabula cœnas:* 145
Ducitur u *iratis plaudendum funus amicis.*
x *Nil erit ulterius, quod* y *nostris moribus addat*
z *Posteritas: eadem cupient, facientque* z *minores.*

a Crispinus, uti volunt interpretes. Cùm verò neq; constet de regimine, nec statua Crispini, magis propẽdeo in sententiam Alciari, ut sit Tib. Alexander, qui regebat Ægyptũ ipse ejusdem nationis, teste Tacito 1. hist. cui astipulatur Euseb. lib. 2. Hieronymus tamen Josephum à Judæis creatum ducem intelligi vult, cui postea propter ingenium, virtutem, & vaticinium de imperio Vespasianus statuam dedit triumphalem. *b* Imaginem. *c* Arabiæ præfectus mollis, & delibutus, *vel*, servorum ex Arabia summus. Turneb. legit Alabarches, quem vide 11. l. 25. c. & Brodæus 4. l. Misc. c. 2. ex Justiniani edictis, & Josepho legit ἀλαβάρχην. male, credo. ut sit scripturæ magister, ab ἄλαβα, quod Hesychio teste, est atramentum. *d* Sed & alvum exonerare. *e* Post longam cœnę exspectationem *f* Spe cœnæ rectæ frustratis. *g* Optimas feras, & delicatissimos pisces. *h* Dives patronus. *i* Mensis, vel patinis. *k* Ad quam dominus, & conjux soli accumbunt, *vel* sola, nemine ad cœnam vocato. *l* Absumunt lautis epulis patria bona. *m* Luxuriosę sibi, amicis sordidę. *n* Istius divitis, & ejusmodi multorum. *o* In Romanorum apparatis conviviis integer apponi solebat aper. *p* Quod multis sufficeret. Solidum aprum Romanorum primus in epulis apposuit P. Servilius Rullus. Plin. l. 8. c. 51. *q* Nec tamen impune helluaris. *r* Balnea ingressurus portas pavonis carnem omnium difficillimæ concoctionis. *f* Ex nimia repletione, & cruditate, dum in balnea descendis. *t* Divulgatur rumor de tua morte per omnia convivia. *u* Quibus intestatus nihil reliqueris. *x* Nil sceleris, aut vitii restat, quod —— *y* Perditis, ac pessimis. *z* Posteri nec pejora excogitare poterunt.

Omne

a Stat in summo, ut ulterius ascendi non possit. b Poeta se ad scribendum incitat. *Immitte*

Omne in a præcipiti vitium stetit: *b utere velis,*
Totos pande c sinus. Dicas hic forsitan, unde 150
Ingenium par materiæ? unde illa d *priorum*
Scribendi, quodcunque e *animo flagrante liberet,*
f *Simplicitas,* g *cujus non audeo dicere nomen?*
Quid refert, dictis ignoscat h *Mutius, an non?*
i *Pone Tigellinum,* k *teda* † *lucebis in illa,* 155
Qua stantes ardent, qui l *fixo gutture fumant,*
m *Et latum media* † *sulcum diducit arena.*
n *Qui dedit ergo tribus patruis* o *aconita, vehatur*
p *Pensilibus plumis, atque illinc despiciat nos?*

rudentes, pande vela, ac si quando alias, toto ingenio vehere. Plin. epistol. 4. libr. 8. *c* Velorum. *Met.* *d* Græcorum Comicorum, & Lucilii. *e* Ira, & odio adversus vitia, & vitiosos. *f* Libertas, quæ simpliciter sine velamento, aut ambage loquitur, quod sentit. *g* Adeo per delatores à Domitiano oppugnata est, & oppressa. *h* Mutius Albutius, quem insectatus est Lucilius Pers. Sat. 1. *Te Lupe, te Muti.* *i* Licuit quidem, respondit monitor, Lucilio liberè invehi in scelera, & flagitiosos, nondum inhibita à tyrannis libertate, sed si tu notaris Tigell. vel alium quemlibet imperatori gratum. De Tigellino supra, ad vers. 58. *k* Indutus tunica molesta ex sparto, pice, & bitumine illita, ardebis. vid. Sat. 8. ℣. 235. Brodæum Miscell. 2. l. 9. c. & Sigonium de judiciis 3. l. 18. c. *l* Fixo gutture, ne se curvarent. Sic Plin. in Panegyrico. *Contigit desuper intueri delatorum supina ora, retortasque cervices:* & Sueton. de Vitellio c. 19. *reducto coma capite, ceu noxii solent, atque etiam mento mucrone gladii subjecto, ut visendam præberet faciem, neve submitteret,* vel unco impacto. Senec. 3. de ira: *circumdati defixis corporibus ignis:* ubi alii legunt, *defossis corp.* & ita sulcus est ipsa fossa. *Lipsius ibi.* *m* Lipsius in loc. cit. legit ex vet. cod. *Et latus mediam sulcus diducit arenam,* ut sulcus sit fossa in media arena, qua defossi, & ad palum defixi cremabantur vivi, *sicut proximè adnotatum est.* Verum ad necis adactæ, vel spontaneæ necessitatem redactis scrobes vel ab aliis, vel ab ipsis præparari solitæ, forte ad evitandum casum ἀσχήμονα in ipsa morte. Ejusmodi scrobem Niger tribunus Flavio Vejano effodi in proximo agro jussit. Tacit. 15. Annal. Carnifices Alexandri duxerunt latrones ἐπὶ τὸ ὄρυγμα. Philostrat. in Vita Apollonii lib. 5. c. 8. Labeo apud Appianum 4. l. bel. Civil. βόθρον ὤρυξε, &c. Sic Nero sibi scrobem coram fieri dimensus ad corporis sui modulum imperavit. Sueton. cap. 49. Ner. *n* Ergo, *inquit Poeta,* Tigellinus, qui, &c. vide supra 67. ℣. *o* Lethalem herbæ venenosæ succum. *p* In lectica altè eiectus, suffultus pulvinis pluma delicatissima farctis.

a Cum

a *Cum veniet contra, digito compesce labellum*: 160
Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
b *Securus licet Æneam, Rutulumque ferocem*
c *Committas*: d *nulli gravis est percussus Achilles*,
Aut multum e *quæsitus* f *Hylas, urnamque secutus*.
Ense velut stricto, quoties Lucilius ardens 165
g *Infremuit*, h rubet auditor, cui i frigida mens est
Criminibus, tacita sudant præcordia culpa.
Inde iræ, & lacrymæ: k *tecum prius ergo voluta*
Hæc animo, ante tubas: l galeatum sero duelli
Pœnitet; m *experiar, quid concedatur in illos*, 170
Quorum n *Flaminia tegitur cinis, atque Latina*.

a Ubi verò Tigellinus, vel ejusmodi quispiã, *dicit monitor*, obviam tibi fiet. *b* Tutius epico carmine historias scribes, & prælia, ut Virgilius certamina Æneæ, & Turni Rutulorum ducis. *c* Allusum ad ἐπιδείξεις, vel ἀγῶνας, ubi committebantur paria in μονομαχίᾳ, aut arena, veluti committebantur artes expendendæ in odeo, theatro, locove alio publico: sub præmio indice, spectaculo judice, voluptate sententia. *d* Neminem offendit Historia de Achille percusso. *e* Ab Hercule. *f* Qui aquatum profectus, dum se inclinaret, unà cum urna decidit in flum. Ascanium. *g* *Infr.* indignabundo ore. *h* Pudore, & ira, quæ vindictam cogitat. *i* Metu, & conscientia scelerum. *k* Priusquam classicum canas, & Satyricum distringas stylum. *l* Pugnæ commissæ sera pœnitentia. *m* Quoniam itaque, *inquit Poeta*, periculosæ est plenum opus aleæ, legibusque cautum, nequis vivos carmine proscindat, experiar, quid liceat in mortuos. *n* In viis Flam. & Lat. nobilium urnæ, & reliquiæ condebantur, superextructis sepulchris.

PETRI PITHOEI VARIÆ LECTIONES

Ad Juvenalis Satyram I.

Ad vers. 2. *Rauci Theseide Cordi.*) Apud Servium in I. Æneidos est *Codri*.

Ad vers. 155. *Teda lucebis in illa*.) Scriptum fuit in Opt. Ex. *lucebit*; & secundo ab hoc versu *Sulcum deducit arena*. Sed emendatum *lucebis*, & *deducis*. nec ullus est in his Satyris locus, quem ego ex Grammaticorum glossis minùs grammaticè intelligam.

SATYRA II.

Reprehendit hypocrisin in Philosophis, Judicibus, Sacerdotibus, Ducibus, Nobilibus: qui omnes impiè de inferorum suppliciis sentientes, victores ipsi à victis gentibus corrumpuntur, nec non alios corrumpunt.

a *Ultra* b *Sauromatas fugere hinc libet, &* c *glacialem*
d *Oceanum, quoties aliquid de moribus* e *audent,*
Qui f *Curios simulant, &* g *Bacchanalia vivunt.*
h *Indocti primum, quanquam plena omnia* i *gypso*
k *Chrysippi invenias. nã* l *perfectissimus horum est,* 5
Si quis m *Aristotelem similem, vel* m *Pittacon emit,*
* *Et jubet* n *archetypos* o *pluteũ servare* p *Cleanthas.*
Fronti nulla fides. *quis enim non* q *vicus abundat*
r *Tristibus obscœnis? castigas turpia, cùm sis*
Inter s *Socraticos notissima* s *fossa* t *cinædos.* 10
Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ
Promittunt u *atrocem animum: sed podice* x *lævi*

a Ad barbaras, & remotissimas usq; gentes rapida fuga me conferre malim, quã hìc Romę degere, ubi ficti Philosophi verbis quidem præ se ferunt continentiam, vita verò, & moribus flagitiosissimi sunt, & impurissimi. *b* Europæ, atque Asiæ versus Boream incolas, *Russos*, & *Tartaros*. *c* Septentrienalem. *d* Mare ab ὠκὺς, celer, & νᾶσθαι fluere. *e* Supple, differere, aut præcipere. *f* Continentiam M. Curii viri frugalis, & optimi. *g* Tanquam celebrantes Bacchanalia, omnium scelerum seminarium, Liv. 49. *h* Apprime indocti *i* Statua gypsacea. *k* Stoici, & in Dialecticis acutissimi, & acerrimi. *l* Ironicè; vel Stoicorum perfectissimus haberi vult. *m* Imaginem Aristotelis, vel Pittaci sapientis. * Ordo est, jub. plut. ser. arch. Cle. *n* Primogenios, & originales typos ad vivam imaginem formatos. *o* Armarium, museum. *p* Imagines Cleanthis Philosophi diligentissimi, & aliorum Philosophorum. *q* In urbe. *r* Hypocritis, fronte severis, vita turpibus. *s* Pathica Sentina. *Synec.* notissimus pathicus. *t* Cinædos, & Draucos, qui tamen Socratis sanctimoniam, & disciplinam præ se ferunt, & ipse Socrates male audiebat nomine masc. amoris. Lucian. βίων πρᾶσις, & ἀληθοῦς ἱστορίας λόγος β. & εἰκόνων. Firmicus lib. 7. c. 14. Sunt tamen, qui legi volunt *Sotadicos* à Sotade poeta Maronensi, qui primus scripsit cinædica, de quo Suidas, & Strabo. *u* Gravem, & severum. *x* Λείῳ δρωπακιζομένῳ. Vide Persii Satyr. 4. ℣. 40.

Cædun-

Cæduntur tumidæ, a *medico ridente*, b *mariscæ*.
Rarus sermo illis, & magna c *libido tacendi*,
Atque d *supercilio brevior coma*. e *veriùs ergo*, 15
Et magis ingenuè f *Peribonius*. *hunc ego* g *fatis*
Imputo, *qui vultu* h *morbum*, *incessuque fatetur*.
Horum simplicitas miserabilis, *his furor ipse*
Dat veniam: *sed* i *pejores*, *qui talia* k *verbis*
Herculis invadunt, *& de virtute locuti* 20
Clunem agitant. *Ego te ceventem*, l *Sexte*, *verebor*?
Infamis Varillus ait, *quo deterior te*?
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus,
Quis tulerit m *Gracchos de seditione querenteis*?
n *Quis cælum terris non misceat*, *& mare cælo*, 25
Si fur displiceat o *Verri*, *homicida* p *Miloni*,
q *Clodius accuset mœchos*, r *Catilina Cethegum*,
In ſ *tabulam Sullæ si dicant* t *discipuli tres*?

a Ut qui sciat ulcera hæc ex turpitudine conflata esse, & jussa incidi, ut ad eandem redeas. *b* Ulcera podicis ex attritu nata; ut hic in pathicis. alias iis, qui nudo equo insident, ut Martial. epigr. 86. l. 14: quæ à similitudine, quam habent cum ficu, quam mariscam appellant, dicuntur mariscæ: ut Græcè σύκωσις. *c* Voluntas, & speciosum silentii studium. *d* Crine Stoicus. Stoici autem ad cutim tondebantur, ut coma brevior esset supercilio. *e* Tolerabilius, simpliciusque facit Peribonius. *f* Insignis ille cinædus turpitudinem palam professus.
g Hujus vitia non malitiæ suæ, sed fatis imputo, vel crasi, seu potius ἀκρατείᾳ, imo ἀκολασίᾳ, ut Pers. 3. de Natta: *Sed stupet hic vitio*. *h* Morbum animi i. e. vitia, & levitatem, *vel* etiam corporis morbos, sc. mariscas, ut supra v. 13. *i* Sed illi longè pejores, qui talia (idest, ex impetu peccantium) vitia increpant. *k* Gravibus, severis, quæ Herculem Prodici illum in bivio (ut est apud Xenophont. ἀπομνημ. β.) deceant, vel grandibus, & magnificis, qualia usurparet fortis ille Hercules. *l* Stoice pathice, egone te ceventem. i. e. clunes agitantem verebor? inquit Varil. vir notissimæ infamiæ. *m* Tib. & Cajum, qui tribuni, dum reducere leges agrarias conarentur, ipsi oppressi sunt, cæsique. *n* Quis non omnia confundat, & exclamet, *O Cælum*, *ô terra*, *ô maria Neptunia*! *o* Qui furtis, & rapinis Siciliam spoliavit, notissimus ex Ciceronis in eum actionibus. *p* Qui interfecit P. Clodium, notus item ex Cicer. *q* Nobilis adulterio Cæsaris uxoris, germanæque sororis incestu. *r* Conjuratores in Remp. *ſ* Proscriptionis tabulam. *t* Cæsar, Pompeius, Crassus, *rectiùs* Augustus, Lepidus, & Antonius, qui idem fecere, quod Sylla.

a Qualis erat b tragico nuper c pollutus adulter
Concubitu: qui tunc d leges revocabat amaras 30
Omnibus, atque e ipsis Veneri, Martique timendas:
Cum tot abortivis fœcundam Julia vulvam
Solveret, & patruo similes effunderet f offas.
Nonne igitur jure, at merito g vitia ultima h fictos
Contemnunt Scauros, & i castigata remordent? 35
Non tulit ex k illis l torvum m Laronia quendam
Clamantem toties: Ubi nunc n lex Julia? dormis?
Ad quem o subridens: p Felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt: q habeat jam Roma pudorem,
r Tertius è cœlo cecidit Cato. sed tamen unde 40
Hæc emis, hirsuto spirant s opobalsama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Quod si t vexantur leges, ac jura, citari
Ante omnes debet u Scantinia. respice primum,
Et scrutare viros; faciunt hi plura; x sed illos 45

a Aliorum rigidus censor. *Nostine illos* (inquit Plin. ep.22.l.8.) *qui omnium libidinum servi, sic aliorum vitiis irascuntur, quasi invideant, & gravissime puniunt, quos maximè imitantur?* *b* Tragici argumenti, tragœdiis digno. *c* Claudius Imperator Agrippinam filiam fratris Germanici duxit, quæ sæpius abortum fecit, ne cohæredem Neroni pareret: cum verò Juliam nominet, idque nuper factum dicat, intellige de Domitiano, qui Juliam Titi Vespasiani filiam alteri nuptam corrupit, eique coactæ conceptum à se abigere mortis causa extitit, Suet. Domitian.c.22. *d* Juliam contra adulteros, & alteram, qua interdictum mares castrari. *e* Diis adulteris. *f* Fœtus immaturos, embryones, deformes instar Domitiani. *g* Intemperantes, extremè vitiosi. *h* Hypocritas, cujusmodi erat M. Æm. Scaurus, qui fuit (teste Sallustio) nobilis impiger, &c. sed & callidè sua vitia occultans. *Synecdoch.* *i* Et ipsi objurgati remordent, id est, vicissim objurgant. *k* Hypocritis. *l* Severum. *m* Mulier dives, eademque procax. *n* Vers.30. *leges amaras*. *o* Ait Laronia subridens. *p* Ironicè. *q* Vereantur Romani peccare te præsente, ut quondam Catone in Floralib. *r* Tertius morum gravis castigator, adjectus Censorino, & Uticensi. *s* Plinio oleum Balsaminum ab ὀπὸς, idest, succus, & βάλσαμον, à בעל שמן idest, princeps olei. *t* Excitantur, ne dormiant ut V. 37. *u* In pædicones lata, dicta à C. Scantinio, qui Marcelli filium de stupro appellavit. Valer. Maxim. lib.6. cap.1. quamvis autem leges plerunque habent nomen ab eis, qui tulerunt, non rarò item à damnatis, ut Laja à Lajo, qui primus omnium intulit stuprum Chrysippo Pelopis filio. *x* Verum illi se forsan satis tutos credunt, quòd plurès sunt, numero scilicet pugnantes, & se invicem tutantur facta quasi testudine, συνασπίζοντες.

Defen-

Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.
Magna inter molleis concordia. *non erit ullum*
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
a *Tædia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam.*
b *Hispo subit juvenes, & morbo pallet* c *utroq;* 50
Nunquid nos agimus caussas, civilia jura
Novimus, aut ullo strepitu fora vestra movemus?
Luctantur d *paucæ, comedunt* e *coliphia paucæ:*
Vos lanam trahitis, calathisque peracta refertis
Vellera: vos tenui f *prægnantem stamine fusum* 55
g *Penelope melius, levius torquetis* h *Arachne:*
Horrida quale facit residens in i *codice pellex.*
k *Notum est, cur* l *solo* m *tabulas impleverit* n *Hister*
Liberto, dederit vivus cur multa o *puellæ.*
Dives erit, magno quæ dormit p *tertia lecto.* 60
Tu nube, atque tace. q *donant arcana cylindros.*
De r *nobis post hæc tristis sententia fertur:*
Dat veniam *f* corvis, vexat censura *t* columbas.
u *Fugerunt trepidi vera, ac manifesta canentem*
Stoicidæ, quid enim falsi Laronia? sed quid 65
Non facient alii, cum tu x *multitia sumas*

a Ipsę meretrices non fellant. *b* Cinædus quispiam. *c* Agendo, & patiendo. *d* Nævia enim in prima Sat. figit aprum, & in sexta sunt, quæ in theatris luctantur. *e* Luctatorum cibos, seu panes, vide, quæ ad Martialis ep. 66. l. 7. notavimus.
f Gravidum, intumescentem filo. *g* Ulyssis uxore, quæ procos tela, quam nocte retexebat, decepit. *h* Puella Lydia, à Pallade, quam in certamen textoriæ artis provocarat, victa, & in araneam versa. *i* Ligneo stipite, quem alligatum, servi, qui deliquerant, trahebant, cuique insidebant. Angl. *à clog.* *k* In adulterio cum domino deprehensa, & perpetuo lanificio damnata. *l* Ex asse hærede constituto. *m* Testamenti tab. *n* Hist. Pacuvius, dives infamis, de quo Sat. 12. ℣. 128. *o* Uxori ut taceret liberti cum marito scelus. *p* Cum marito, & Drauco. *q* Mariti molles uxoribus, ut taceant, dant lapillos pretiosos ad ornatum, & oblongos in modum Cylindri, inaures, uniones ovalem formam habentes. Plin. de Beryllis l. 37. c. 5. Solin. Polyhistor. c. 65. *r* Miseris mulierculis. *f* Castigatio morum ignoscit virorum malorum nequitiæ, vexat mulierum simplicitatem. alii polyposi magis, quàm nasuti per corvos intelligi *fel* volunt. *t* Simplices, & infirmas mulieres. *u* Fugerunt, inquit Poeta, ficti illi, nec sibi constantes, atque scelerum conscii Philosophi Laroniam. *x* Vestes (*si modo vestes vocandæ sunt*, inquit Senec. 7. de Benef. *in quibus nihil est, quo defendi corpus, aut denique pudor possit, &c.*) sericas, vel bombycinas molli intextas substamine, & in tantum tenues, ut per eas singula membra perspici possint. *Ut denudet fœminas vestis*, Plin. 11. 22.

a *Cretice, & hanc vestem populo mirante perores*
In b *Proculas, & Pollineas? est mœcha Fabulla,*
Damnetur, si vis, etiam Carfinia: c *talem*
Non sumet damnata togam. sed d *Julius ardet,* 70
Æstuo. e *nudus agas: minus est insania turpis.*
f *En habitum, quo te leges, ac jura ferentem*
g *Vulneribus crudis populus modo victor, & illud*
h *Montanum positis audiret vulgus aratris.*
i *Quid non proclames, in corpore judicis ista* 75
Si videas? quæro, an deceant multitia k *testem?*
Acer, & indomitus, libertatisque magister,
Cretice, l *pelluces.* m *dedit hanc contagio labem,*
Et dabit in plureis: sicut grex totus in agris
Unius scabie cadit, & * porrigine porci, 80
n Uvaque conspecta livorem ducit ab uva.
Fedius hoc aliquid quandoque audebis amictu.
Nemo repente fuit turpissimus. *accipient te*
Paullatim, o *qui longa domi redimicula sumunt*
Frontibus, & toto posuere monilia collo, 85
Atque p *Bonam teneræ placant abdomine* q *porcæ,*

a O Judex. alluditque, vel ad Criticum, vel ad Cretam insul. in qua fuerunt judices severissimi, Jovis filii. *b* Meretrices, & mœchas. *c* Fœminis quippe adulterii convictis non nisi virili toga indutis in publicum prodire licebat. *d* Sed, *inquies*, Sol in mense Julio ardet. *e* Nudus itaque eas. præstat enim te insanum, quam mollem haberi. *f* Ironicè. Egregius sane judex, quem audiant illi prisci Romani militiæ, & agriculturæ intenti sub infantia, & juventute imperii Rom. *g* E recenti prælio redeuntes antiqui illi, & bellicosi Romani. *h* Rustici illi rudes, & ab omni mollitie alieni. *i* Quid conviciorum non proclametis, O antiqui Romani militia, & agricultura horridi in mollem hunc judicem? *k* Multo minus judicem. *l* Membra per vestem tenuem apparent. *m* Tu mollium commercio corruptus, mox & aliis affricabis hanc mollitiei labem, non secus ac, &c. * Alii legunt *prurigine*. *n* Ex opinione vulgi, inquit Turneb. 5. 17. censentis unam uvam sub vindemiam ab altera conspecta colorari, vel corrumpi. *o* Innuit effœminatos sacerdotes, quos in Albano Domitianus constituerat, qui celebrarent quotannis Quinquatria Minervæ, cui collegium ibidem consecrarat. Sueton. Domit. 8. cap. atque horum sacra dicit magis Orgia, & Cotyttia referre, quam Gynecia. *p* Minervam Domitiano superstitiosè cultam, cujus sacra celebrarent Albani isti Flaviales sacerdotes eadem religione, qua matronæ Roman. colebant Bonam deam, Majam, Terram, Proserpinam, opem, &c. Vide Macrob. 1. Sat. 12. *q* Quæ propria est Terræ hostia, quod ea segetes, quas Ceres Proserpinæ ostenderat, primum est depasta. Macrob. ibid.

Et ma-

Et magno cratere deam: sed a *more sinistro*
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet. Ite profanæ,
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu. 90
* *Talia* b *secreta coluerunt* * *Orgia tæda*
c *Cecropiam soliti* d *Baptæ* e *lassare* f *Cotytto.*
g *Ille supercilium madida fuligine* * *tactum*
h *Obliqua producit acu, pingitque trementeis*
Attollens i *oculos,* k *vitreo bibit ille Priapo,* 95
l *Reticulumque comis auratum ingentibus implet.*
Cærulea indutus m *scutulata, aut* n *galbana rasa,*
o *Et per Junonem domini jurante ministro.*
p *Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,*
Actoris Arunci spolium: quo se q *ille videbat* 100
Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.

a Contrario ritu, amotis sc. fœminis, ut in τοῖς γυναικείοις excluduntur mares. ita ut vera sit illa Etymologia Apollonii interpretis. Orgia dicta ἀπὸ τοῦ εἴργειν, quod profani arceantur à sacris, utcunque alii deducant ἀπὸ τῆς ὀργῆς, furore Bacchico, alii ἀπὸ τῶν ὀρῶν, montibus, in quibus celebrantur, &c.

* Neque minore cum turpitudine, scelere, & impudicitia celebrantur hæc Minervæ Quinquatria, quam nocturna illa sacra Cotyttia à Thracibus recepta coluerunt Athenis sacerdotes Deæ Cotyttus, Baptæ dicti, aut Romæ quondam apud nos Bacchanalia omnium flagitiorum seminarium.
b Nocturna, vel mystica face. *c* Atheniensem, à primo Athenarum Rege. *d* Sacerdotes molles, & effœminati deæ Cotyttus, in quorum lasciviam scripsit Eupolis comœdiam Baptas, *e* Ad lassitudinem saltare, *vel* fictam deæ personam delassare. *f* E psaltria, seu saltatrice deam impudentiæ. Politiani Miscel. cap. 10. *g* Alius supercilia denigrat. Tanta est decoris affectatio, ut tingantur oculi quoque, inquit Plin. lib. 11. c. 37. Oculos ejusmodi Hieronymus vocat, *orbes stibio fuliginatos.* * Alii *tinctum.*
h Calamistro. Ang. *A crispingpin.* acu crinali, Apulejo. *i* Genas, vel pilos oculorum, vel ipsa supercilia. *k* Non secus ac impudica, ac libidine efferata mulier, quæ ex pene è vitro facto bibit. *l A Coife or Call.* *m* Vestimenta plurimas scutularum formas habentia, quales cernuntur in aranearum telis. *n* Subalba, à flore galbani ferulæ in Syria, cujus succus notus, vel galbinea, i. e. cæruleæ vestimenta rasa, quæ pilis, & villis carent. *o* Ipsa servo in tantum molli, ut juret (more domini sui) per Junonem, quod mulieres faciunt, uti viri per genium suum Jovem, Herculem, &c. sic Quartilla apud Petronium: *Junonem meam iratam habeam, si,* &c. *p* Alius habet speculum, quod gestarat Otho Imperator, instar hastæ, *vel* quo munere Othonis gloriatur iste æque insolenter, ac Turnus hasta Actoris Arunci apud Virg. 12. Æn. *q* Otho.

Interea tormentum ingens a nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, & b partu retinere maritos.
Sed c melius, quod nil animis in corpore juris
Natura indulget, steriles moriuntur, & illis 140
Turgida non prodest condita pyxide d Lyde:
Nec prodest agili palmas præbere e Luperco. (thi,
Vicit & hoc monstrũ f tunicati g fuscina Grac-
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et h Capitolinis generosior, & Marcellis, 145
Et Catuli, i Paulique minoribus, & Fabiis, &
k*Omnibus ad podium spectantibus. his licet k ipsum*
Admoveas, l cujus tunc munere retia misit.
m *Esse aliquos Maneis, & subterranea regna,*
Et n contũ, & Stygio ranas in gurgite nigras, 150
Atque una transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi o qui nondũ ære lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo 153
p *Scipiadæ? quid Fabricius, manesq; Camilli? (tus,*
Quid q Cremeræ legio, & r Cannis consumpta juven-

a Masculis hisce. *b* Ne steriles repudientur: liberi enim pignora, & vincula conjugii. *Fœmina cum senuit, retinet connubia partu, Uxorisque decus matris reverentia pensat. Nos Lucina fugit, nec pignore nitimur ullo,* &c. Claud. in Eutropium 1. *c* Bene consuluit viris natura, ut si maxime velint, tamen non possint in mulieres transformari. *d* Arachne ferunt (inquit Junius) Physici, mulierem sterilem concipere posse, si pyxide inclusam araneam gestet in sinu. Turneb. l. 15. c 17. de unguentaria aliqua crassa intelligit Lyde, quæ medicamina sterilitatem amoventia promittit, & venditat. *e* Luperci sacerdotes Februantes nudi per urbem discurrebant, hircinaque pelle feriebant palmas mulierum, quæ se offerebant, hinc fœcunditatem sperantes. *f* Deposita nobili toga, induti tunica sine manicis Retiarii gladiatoris, qui inermis, & in sola tunica pugnabat, *g* Fuscina, & reti armatus. Retiarius mirmillonem, cujus galeæ inerat piscis effigies, in amphitheatro captabat, subinde dicens, *piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle? h* Manliis. *i* Posteris, nepotibus Æmilii. *k* Nobilibus in primo subselliorum ordine spectantibus. Podium autem locus in Theatro Orchestræ proximus. *l* Prætorem, qui munera gladiatoria exhibet. Munerarium. *Alii intelligunt Neronem, alii Domitianum. m* Hinc vero hæc oriuntur scelera, quod inferos, fabulas esse aniles credant omnes. *n* Quo Charon ratem subigit. *o* Infantes, qui nondum quadrimi in balneis non lavantur quadrante. *p* Scipiones, qui in Hispania perierunt, vel Africani major, & minor. *q* 306. Fabii à Vejentibus ad Cremeram flu. intercepti, & cæsi. *r* In Apulia ab Annibale.

Tot

Tot a bellorum animæ quoties hinc q *talis ad illos*
Umbra venit, cuperent c *lustrari, si qua daren-*
tur 157
d *Sulfura cum tædis, & si foret* e *humida laurus.*
f *Illuc heu miseri traducimur: arma quidem ultra*
Littora g *Juberne promovimus, & modo captas* 160
h *Orcadas, ac* i *minima contentos nocte Britannos.*
Sed k *quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,*
Non faciunt illi, quos vicimus. l *& tamen unus*
Armenius Zelates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno. 165
m *Adspice, quid faciant commercia: venerat obses.*
Hic fiunt homines. nam n *si mora longior urbem*
Indulsit pueris, non unquam deerit amator:
Mittentur braccæ, cultelli, frena, flagellum:
Sic prætextatos referunt o *Artaxata mores.* 170

a Animæ virorum in bello cæsorum. *b* Turpis, & monstrosa, cujusmodi nunc sunt animæ. *c* Veluti ipso visu contaminati. *d* Ignis id expurgandum, & ——— *e* ——— Aqua ex aspergillo laureo. *f* Et tamen traducimur omnes illuc, ad inferos, reddituri apud judices vitæ rationem, & visuri, quæ in vivis non credimus vera, pendetque hoc à versu 154. supra. *g* Hyberniæ, *Irlandiæ*. *h* Insulas xxx. à Septentrionali parte Britanniæ à Claudio Imperatore adjectas Rom. imperio. *i* In solstitio æstivo. *k* Nos Romani iis vitiis victi sumus, quæ barbari illi, quos armis vicimus, non agnoscunt. *l* Qui tamen aliqua occasione ad nos commeant, à nobis corruptelam morum sibi contrahunt, & in suam patriam referunt: ut ille Zelates, qui obses huc ex Armenia datus se exposuit libidinoso tribuno. *m* Ironicè. *n* Si diutius hic morentur, omittent, & exuent cum patriis armis, cultellis, frenis, & flagellis, quibus usi fuerant domi in studiis venationum, & exercendorum equorum, & vestitu, braccis, quæ Phrygibus, Lydis, Persis, in usu non secus ac Gallis, (vide quæ Jos. Scal. ad Propert. 4. lib. & quæ Casaub. ad Suetonii Aug.) mores etiam patrios simplices, & honestos, atque una cum Romano cultu mores effœminatos (qui prætextam parum decent) domum referent. *o* Majoris Armeniæ urbem juxta Araxem sitam.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram II.

Ad Vers. 120. *Cœna sedet*) An potiùs sic distinguendum fuit?
——————— *Ingens*
Cœna, sedet: gremio jacuit nova nupta mariti.
Apulejus: *Accumbit ad summum thorum maritus, Psychen gremio suo complexus.*

Interea tormentum ingens a nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, & b *partu retinere maritos.*
Sed c *melius, quod nil animis in corpore juris*
Natura indulget, steriles moriuntur, & illis 140
Turgida non prodest condita pyxide d *Lyde:*
Nec prodest agili palmas præbere e *Luperco.* (*chi,*
Vicit & hoc monstrũ f *tunicati* g *fuscina Grac-*
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et h *Capitolinis generosior, & Marcellis,* 145
Et Catuli, i *Paulique minoribus, & Fabiis, &*
k *Omnibus ad podium spectantibus. his licet* k *ipsum*
Admoveas, l *cujus tunc munere retia misit.*
m *Esse aliquos Maneis, & subterranea regna,*
Et n *contũ, & Stygio ranas in gurgite nigras,* 150
Atque una transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi o *qui nondũ ære lavantur.*
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo 153
p *Scipiadæ? quid Fabricius, manesq; Camilli?* (*tus,*
Quid q *Cremeræ legio, &* r *Cannis consumpta juven-*

a Masculis hisce. *b* Ne steriles repudientur: liberi enim pignora, & vincula conjugii. *Fœmina cum senuit, retinet connubia partu, Uxorisque decus matris reverentia pensat. Nos Lucina fugit, nec pignore nitimur ullo,* &c. Claud. in Eutropium 1. *c* Bene consuluit viris natura, ut si maxime velint, tamen non possint in mulieres transformari. *d* Arachne ferunt (inquit Junius) Physici, mulierem sterilem concipere posse, si pyxide inclusam araneam gestet in sinu. Turneb. l. 15. c 17. de unguentaria aliqua crassa intelligit Lyde, quæ medicamina sterilitatem amoventia promittit, & venditat. *e* Luperci sacerdotes Februantes nudi per urbem discurrebant, hircinaque pelle feriebant palmas mulierum, quæ se offerebant, hinc fœcunditatem sperantes. *f* Deposita nobili toga, induti tunica sine manicis Retiarii gladiatoris, qui inermis, & in sola tunica pugnabat, *g* Fuscina, & reti armatus. Retiarius mirmillonem, cujus galeæ inerat piscis effigies, in amphitheatro captabat, subinde dicens, *piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle?* *h* Manliis. *i* Posteris, nepotibus Æmilii. *k* Nobilibus in primo subselliorum ordine spectantibus. Podium autem locus in Theatro Orchestræ proximus. *l* Prętorem, qui munera gladiatoria exhibet. Munerarium. *Alii intelligunt Neronem, alii Domitianum.* *m* Hinc vero hæc oriuntur scelera, quod inferos, fabulas esse aniles credant omnes. *n* Quo Charon ratem subigit. *o* Infantes, qui nondum quadrimi in balneis non lavantur quadrante. *p* Scipiones, qui in Hispania perierunt, vel Africani major, & minor. *q* 306. Fabii à Vejentibus ad Cremeram flu. intercepti, & cæsi. *r* In Apulia ab Annibale.

Tot

Tot a bellorum animæ quoties hinc q *talis ad illos*
Umbra venit, cuperent c *lustrari, si qua darentur* 157
d *Sulfura cum tædis, & si foret* e *humida laurus.*
f *Illuc heu miseri traducimur: arma quidem ultra*
Littora g *Jubernæ promovimus, & modo captas* 160
h *Orcadas, ac* i *minima contentos nocte Britannos.*
Sed k *quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,*
Non faciunt illi, quos vicimus. l *& tamen unus*
Armenius Zelates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno. 165
m *Adspice, quid faciant commercia: venerat obses.*
Hic fiunt homines. nam n *si mora longior urbem*
Indulsit pueris, non unquam deerit amator:
Mittentur braccæ, cultelli, frena, flagellum:
Sic prætextatos referunt o *Artaxata mores.* 170

a Animæ virorum in bello cæsorum. *b* Turpis, & monstrosa, cujusmodi nunc sunt animæ. *c* Veluti ipso visu contaminati. *d* Ignis ad expurgandum, & ——— *e* ——— Aqua ex aspergillo laureo. *f* Et tamen traducimur omnes illuc, ad inferos, redditurí apud judices vitæ rationem, & visuri, quæ in vivis non credimus vera, pendetque hoc à versu 154. supra. *g* Hyberniæ, *Irlandiæ*. *h* Insulas xxx. à Septentrionali parte Britanniæ à Claudio Imperatore adjectas Rom. imperio. *i* In solstitio æstivo. *k* Nos Romani iis vitiis victi sumus, quæ barbari illi, quos armis vicimus, non agnoscunt. *l* Qui tamen aliqua occasione ad nos commeant, à nobis corruptelam morum sibi contrahunt, & in suam patriam referunt: ut ille Zelates, qui obses huc ex Armenia datus se exposuit libidinoso tribuno. *m* Ironicè. *n* Si diutius hic morentur, omittent, & exuent cum patriis armis, cultellis, frenis, & flagellis, quibus usi fuerant domi in studiis venationum, & exercendorum equorum, & vestitu, braccis, quæ Phrygibus, Lydis, Persis, in usu non secus ac Gallis, (vide quæ Jos. Scal. ad Propert. 4. lib. & quæ Casaub. ad Suetonii Aug.) mores etiam patrios simplices, & honestos, atque una cum Romano cultu mores effœminatos (qui prætextam parum decent) domum referent. *o* Majoris Armeniæ urbem juxta Araxem sitam.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram II.

Ad Vers. 120. *Cœna sedet*) An potiùs sic distinguendum fuit?
——— *Ingens*
Cœna, sedet: gremio jacuit nova nupta mariti.
Apulejus: *Accumbit ad summum thorum maritus, Psychen gremio suo complexus.*

Interea tormentum ingens a nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, & b *partu retinere maritos.*
Sed c *melius, quod nil animis in corpore juris*
Natura indulget, steriles moriuntur, & illis 140
Turgida non prodest condita pyxide d *Lyde:*
Nec prodest agili palmas præbere e *Luperco. (chi,*
Vicit & hoc monstrũ f *tunicati* g *fuscina Grac-*
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et h *Capitolinis generosior, & Marcellis,* 145
Et Catuli, i *Paulique minoribus, & Fabiis, &*
k*Omnibus ad podium spectantibus. his licet* k *ipsum*
Admoveas, l *cujus tunc munere retia misit.*
m *Esse aliquos Maneis, & subterranea regna,*
Et n *contũ, & Stygio ranas in gurgite nigras,* 150
Atque una transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi o *qui nondũ ęre lavantur.*
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo 155
p *Scipiadę? quid Fabricius, manesq; Camilli? (tus,*
Quid q*Cremerę legio, &* r*Cannis consumpta juven-*

a Masculis hisce. *b* Ne steriles repudientur: liberi enim pignora, & vincula conjugii. *Fœmina cum senuit, retinet connubia partu, Uxorisque decus matris reverentia pensat. Nos Lucina fugit, nec pignore nitimur ullo,* &c. Claud. in Eutropium 1. *c* Bene consuluit viris natura, ut si maxime velint, tamen non possint in mulieres transformari. *d* Arachne ferunt (inquit Junius) Physici, mulierem sterilem concipere posse, si pyxide inclusam araneam gestet in sinu. Turneb. l. 15. c 17. de unguentaria aliqua crassa intelligit Lyde, quæ medicamina sterilitatem amoventia promittit, & venditat. *e* Luperci sacerdotes Februantes nudi per urbem discurrebant, hircinaque pelle feriebant palmas mulierum, quæ se offerebant, hinc fœcunditatem sperantes. *f* Deposita nobili toga, induti tunica sine manicis Retiarii gladiatoris, qui inermis, & in sola tunica pugnabat. *g* Fuscina, & reti armatus. Retiarius mirmillonem, cujus galeæ inerat piscis effigies, in amphitheatro captabat, subinde dicens, *piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle?* *h* Manliis. *i* Posteris, nepotibus Æmilii. *k* Nobilibus in primo subselliorum ordine spectantibus. Podium autem locus in Theatro Orchestræ proximus. *l* Prętorem, qui munera gladiatoria exhibet. Munerarium. *Alii intelligunt Neronem, alii Domitianum.* *m* Hinc vero hæc oriuntur scelera, quod inferos, fabulas esse aniles credant omnes. *n* Quo Charon ratem subigit. *o* Infantes, qui nondum quadrimi in balneis non lavantur quadrante. *p* Scipiones, qui in Hispania perierunt, vel Africani major, & minor. *q* 306. Fabii à Vejentibus ad Cremeram flu. intercepti, & cæsi. *r* In Apulia ab Annibale.

Tot a *bellorum animæ? quoties hinc* q *talis ad illos*
Umbra venit, cuperent c *lustrari, si qua darentur* 157
d *Sulfura cum tædis, & si foret* e *humida laurus.*
f *Illuc heu miseri traducimur: arma quidem ultra*
Littora g *Juberne promovimus, & modo captas* 160
h *Orcadas, ac* i *minima contentos nocte Britannos.*
Sed k *quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,*
Non faciunt illi, quos vicimus. l *& tamen unus*
Armenius Zelates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno. 165
m *Adspice, quid faciant commercia: venerat obses.*
Hic fiunt homines. nam n *si mora longior urbem*
Indulsit pueris, non unquam deerit amator:
Mittentur braccæ, cultelli, frena, flagellum:
Sic prætextatos referunt o *Artaxata mores.* 170

a Animæ virorum in bello cæsorum. *b* Turpis, & monstrosa, cujusmodi nunc sunt animæ. *c* Veluti ipso visu contaminati. *d* Ignis ad expurgandum, & ——— *e* ——— Aqua ex aspergillo laureo. *f* Et tamen traducimur omnes illuc, ad inferos, redituri apud judices vitæ rationem, & visuri, quæ in vivis non credimus vera, pendetque hoc à versu 154. supra.
g Hyberniæ, *Irlandiæ*. *h* Insulas xxx. à Septentrionali parte Britanniæ à Claudio Imperatore adjectas Rom. imperio. *i* In solstitio æstivo. *k* Nos Romani iis vitiis victi sumus, quæ barbari illi, quos armis vicimus, non agnoscunt. *l* Qui tamen aliqua occasione ad nos commeant, à nobis corruptelam morum sibi contrahunt, & in suam patriam referunt: ut ille Zelates, qui obses huc ex Armenia datus se exposuit libidinoso tribuno. *m* Ironicè. *n* Si diutius hic morentur, omittent, & exuent cum patriis armis, cultellis, frenis, & flagellis, quibus usi fuerant domi in studiis venationum, & exercendorum equorum, & vestitu, braccis, quæ Phrygibus, Lydis, Persis, in usu non secus ac Gallis, (vide quæ Jos. Scal. ad Propert. 4. lib. & quæ Casaub. ad Suetonii Aug.) mores etiam patrios simplices, & honestos, atque una cum Romano cultu mores effœminatos (qui prætextam parum decent) domum referent. *o* Majoris Armeniæ urbem juxta Araxem sitam.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram II.

Ad Vers. 120. *Cena sedet*) An potiùs sic distinguendum fuit?
——————— *Ingens*
Cena, sedet: gremio jacuit nova nupta mariti.
Apulejus: *Accumbit ad summum thorum maritus, Psychen gremio suo complexus.*

Interea tormentum ingens a nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, & b *partu retinere maritos.*
Sed c *melius, quod nil animis in corpore juris*
Natura indulget, steriles moriuntur, & *illis* 140
Turgida non prodest condita pyxide d *Lyde:*
Nec prodest agili palmas præbere e *Luperco. (chi,*
Vicit & *hoc monstrũ* f *tunicati* g *fuscina Grac-*
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et h *Capitolinis generosior,* & *Marcellis,* 145
Et Catuli, i *Paulique minoribus,* & *Fabiis,* &
k *Omnibus ad podium spectantibus. his licet* k *ipsum*
Admoveas, l *cujus tunc munere retia misit.*
m *Esse aliquos Maneis,* & *subterranea regna,*
Et n *contũ,* & *Stygio ranas in gurgite nigras,* 150
Atque una transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi o *qui nondũ ære lavantur.*
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & *ambo* 153
p *Scipiadę? quid Fabricius, manesq; Camilli? (tus,*
Quid q *Cremerę legio,* & r *Cannis consumpta juven-*

a Masculis hisce. b Ne steriles repudientur: liberi enim pignora, & vincula conjugii. *Fœmina cum senuit, retinet connubia partu, Uxorisque decus matris reverentia pensat. Nos Lucina fugit, nec pignore nitimur ullo,* &c. Claud. in Eutropium 1. c Bene consuluit viris natura, ut si maxime velint, tamen non possint in mulieres transformari. d Arachne ferunt (inquit Junius) Physici, mulierem sterilem concipere posse, si pyxide inclusam araneam gestet in sinu. Turneb. l. 15. c 17. de unguentaria aliqua crassa intelligit Lyde, quæ medicamina sterilitatem amoventia promittit, & venditat. e Luperci sacerdotes Februantes nudi per urbem discurrebant, hircinaque pelle feriebant palmas mulierum, quæ se offerebant, hinc fœcunditatem sperantes. f Deposita nobili toga, induti tunica sine manicis Retiarii gladiatoris, qui inermis, & in sola tunica pugnabat, g Fuscina, & reti armatus. Retiarius mirmillonem, cujus galeæ inerat piscis effigies, in amphitheatro captabat, subinde dicens, *piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle?* h Manliis. i Posteris, nepotibus Æmilii. k Nobilibus in primo subselliorum ordine spectantibus. Podium autem locus in Theatro Orchestræ proximus. l Prętorem, qui munera gladiatoria exhibet. Munerarium. *Alii intelligunt Neronem, alii Domitianum.* m Hinc vero hæc oriuntur scelera, quod inferos, fabulas esse aniles credant omnes. n Quo Charon ratem subigit. o Infantes, qui nondum quadrimi in balneis non lavantur quadrante. p Scipiones, qui in Hispania perierunt, vel Africani major, & minor. q 306. Fabii à Vejentibus ad Cremeram flu. intercepti, & cæsi. r In Apulia ab Annibale.

Tot

Tot a *bellorum animæ quoties hinc* b *talis ad illos*
Umbra venit, cuperent c *lustrari, si qua darentur* 157
d *Sulfura cum tædis, & si foret* e *humida laurus.*
f *Illuc heu miseri traducimur: arma quidem ultra*
Littora g *Juvernæ promovimus, & modo captas* 160
h *Orcadas, ac* i *minima contentos nocte Britannos.*
Sed k *quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,*
Non faciunt illi, quos vicimus. l *& tamen unus*
Armenius Zelates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno. 165
m *Adspice, quid faciant commercia: venerat obses.*
Hic fiunt homines. nam n *si mora longior urbem*
Indulsit pueris, non unquam deerit amator:
Mittentur braccæ, cultelli, frena, flagellum:
Sic prætextatos referunt o *Artaxata mores.* 170

a Animæ virorum in bello cæsorum. *b* Turpis, & monstrosa, cujusmodi nunc sunt animæ. *c* Veluti ipso visu contaminati. *d* Ignis ad expurgandum, & ——— *e* ——— Aqua ex aspergillo laureo. *f* Et tamen traducimur omnes illuc, ad inferos, redituri apud judices vitæ rationem, & visuri, quæ in vivis non credimus vera, pendetque hoc à versu 154. supra. *g* Hyberniæ, *Irlandiæ*. *h* Insulas xxx. à Septentrionali parte Britanniæ à Claudio Imperatore adjectas Rom. imperio. *i* In solstitio æstivo. *k* Nos Romani iis vitiis victi sumus, quæ barbari illi, quos armis vicimus, non agnoscunt. *l* Qui tamen aliqua occasione ad nos commeant, à nobis corruptelam morum sibi contrahunt, & in suam patriam referunt: ut ille Zelates, qui obses huc ex Armenia datus se exposuit libidinoso tribuno. *m* Ironicè. *n* Si diutius hic morentur, omittent, & exuent cum patriis armis, cultellis, frenis, & flagellis, quibus usi fuerant domi in studiis venationum, & exercendorum equorum, & vestitu, braccis, quæ Phrygibus, Lydis, Persis, in usu non secus ac Gallis, (vide quæ Jos. Scal. ad Propert. 4. lib. & quæ Casaub. ad Suetonii Aug.) mores etiam patrios simplices, & honestos, atque una cum Romano cultu mores effœminatos (qui prætextam parum decent) domum referent. *o* Majoris Armeniæ urbem juxta Araxem sitam.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram II.

Ad Vers. 120. *Cœna sedet*) An potiùs sic distinguendum fuit?
——— *Ingens*
Cœna, sedet: gremio jacuit nova nupta mariti.
Apulejus: *Accumbit ad summum thorum maritus, Psychen gremio suo complexus.*

a Cretice, & hanc vestem populo mirante perores
In b Proculas, & Pollineas? est moecha Fabulla,
Damnetur, si vis, etiam Carfinia: c talem
Non sumet damnata togam. sed d Julius ardet, 70
Æstuo. e nudus agas: minus est insania turpis.
f En habitum, quo te leges, ac jura ferentem
g Vulneribus crudis populus modo victor, & illud
h Montanum positis audiret vulgus aratris.
i Quid non proclames, in corpore judicis ista 75
Si videas? quæro, an deceant multitia k testem?
Acer, & indomitus, libertatisque magister,
Cretice, l pelluces. m dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plureis: sicut grex totus in agris
Unius scabie cadit, & * porrigine porci, 80
n Uvaque conspecta livorem ducit ab uva.
Fœdius hoc aliquid quandoque audebis amictu.
Nemo repente fuit turpissimus. accipient te
Paullatim, o qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, & toto posuere monilia collo, 85
Atque p Bonam teneræ placant abdomine q porcæ,

a O Judex. alluditque, vel ad Criticum, vel ad Cretam insul. in qua fuerunt judices severissimi, Jovis filii. b Meretrices, & mœchas. c Fœminis quippe adulterii convictis non nisi virili toga indutis in publicum prodire licebat. d Sed, inquies, Sol in mense Julio ardet. e Nudus itaque eas. præstat enim te insanum, quam mollem haberi. f Ironicè. Egregius sane judex, quem audiant illi prisci Romani militiæ, & agriculturæ intenti sub infantia, & juventute imperii Rom. g E recenti prœlio redeuntes antiqui illi, & bellicosi Romani. h Rustici illi rudes, & ab omni mollitie alieni. i Quid conviciorum non proclameris, O antiqui Romani militia, & agricultura horridi in mollem hunc judicem? k Multo minus judicem. l Membra per vestem tenuem apparent. m Tu mollium commercio corruptus, mox & aliis affricabis hanc mollitiei labem, non secus ac, &c. * Alii legunt prurigine. n Ex opinione vulgi, inquit Turneb. 5. 17. censentis unam uvam sub vindemiam ab altera conspecta colorari, vel corrumpi. o Innuit effœminatos sacerdotes, quos in Albano Domitianus constituerat, qui celebrarent quotannis Quinquatria Minervæ, cui collegium ibidem consecrarat. Sueton. Domit. 8. cap. atque horum sacra dicit magis Orgia, & Cotyttia referre, quam Gynecia. p Minervam Domitiano superstitiosè cultam, cujus sacra celebrarent Albani isti Flaviales sacerdotes eadem religione, qua matronæ Roman. colebant Bonam deam, Majam, Terram, Proserpinam, opem, &c. Vide Macrob. 1. Sat. 12. q Quæ propria est Terræ hostia, quod ea segeres, quas Ceres Proserpinæ ostenderat, primum est depasta. Macrob. ibid.

Et magno cratere deam: sed a *more sinistro*
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet. Ite profanæ,
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu. 90
* *Talia* b *secreta coluerunt* * *Orgia tæda*
c *Cecropiam soliti* d *Baptæ* e *lassare* f *Cotytto.*
g *Ille supercilium madida fuligine* * *tactum*
h *Obliqua producit acu, pingitque trementeis*
Attollens i *oculos,* k *vitreo bibit ille Priapo,* 95
l *Reticulumque comis auratum ingentibus implet.*
Cærulea indutus m *scutulata, aut* n *galbana rasa,*
o *Et per Junonem domini jurante ministro.*
p *Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,*
Actoris Arunci spolium: quo se q *ille videbat* 100
Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.

a Contrario ritu, amotis sc. fœminis, ut in τοῖς γυναικείοις excluduntur mares. ita ut vera sit illa Etymologia Apollonii interpretis. Orgia dicta ἀπὸ τοῦ εἴργειν, quod profani arceantur à sacris, utcunque alii deducant ἀπὸ τῆς ὀργῆς, furore Bacchico, alii ἀπὸ τῶν ὀρῶν, montibus, in quibus celebrantur, &c.

* Neque minore cum turpitudine, scelere, & impudicitia celebrantur hæc Minervæ Quinquatria, quam nocturna illa sacra Cotyttia à Thracibus recepta coluerunt Athenis sacerdotes Deæ Cotyttus, Baptæ dicti, aut Romæ quondam apud nos Bacchanalia omnium flagitiorum seminarium. *b* Nocturna, vel mystica face. *c* Atheniensem, à primo Athenarum Rege. *d* Sacerdotes molles, & effœminati deæ Cotyttus, in quorum lasciviam scripsit Eupolis comœdiam Baptas. *e* Ad lassitudinem saltare, *vel* fictam deæ personam delassare. *f* E psaltria, seu saltatrice deam impudentiæ. Politiani Miscel. cap. 10. *g* Alius supercilia denigrat. Tanta est decoris affectatio, ut tingantur oculi quoque, inquit Plin. lib. 11. c. 37. Oculos ejusmodi Hieronymus vocat, *orbes stibio fuliginatos*. * Alii *tinctum*. *h* Calamistro. Ang. *A crispingpin*. acu crinali, Apulejo. *i* Genas, vel pilos oculorum, vel ipsa supercilia. *k* Non secus ac impudica, ac libidine efferata mulier, quæ ex pene è vitro facto bibit. *l A Coife or Call*. *m* Vestimenta plurimas scutularum formas habentia, quales cernuntur in aranearum telis. *n* Subalba, à flore galbani ferulæ in Syria, cujus succus notus, vel galbinea, i. e. cærulea vestimenta rasa, quæ pilis, & villis carent. *o* Ipso servo in tantum molli, ut juret (more domini sui) per Junonem, quod mulieres faciunt, uti viri per genium suum Jovem, Herculem, &c. sic Quartilla apud Petronium: *Junonem meam iratam habeam, si*, &c. *p* Alius habet speculum, quod gestarat Otho Imperator, instar hastæ, *vel* quo munere Othonis gloriatur iste æque insolenter, ac Turnus hasta Actoris Arunci apud Virg. 12. Æn. *q* Otho.

a *Res memoranda novis annalibus, atque recenti*
Historia, speculum b *civilis sarcina belli.*
c *Nimirum summi ducis est occidere Galbam,*
Et curare cutem summi constantia civis: 105
d *Bedriaci in campo spolium affectare Palati,*
Et pressum in faciem digitis extendere panem,
e *Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,*
f *Mœsta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.*
g *Hic nullus verbis pudor, aut reverentia mensæ:*
Hic h *turpis Cybeles, &* i *fracta voce loquendi* 110
Libertas, & crine senex k *phanaticus albo*
Sacrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
l *Gutturis exemplum*, m *conducendusque magister.*
Quid tamen exspectant: n *Phrygio quos tempus erat jam* 115
More o *supervacuam* p *cultris abscindere* q *carnē?*
Quadringenta dedit r *Gracchus sestertia* f *dotem*
Cornicini, t *sive hic recto cantaverat ære.*
Signatæ u *tabulæ*: x *dictum* feliciter. *ingens*

a Ironicè. b Inter Othonē, & Vitellium. Nec deerant (inquit Tacitus de hoc ipso bello) qui ambitione stolida luxuriosos apparatus conviviorum, & irritamenta libidinum, ut instrumenta belli, mercarentur. c Parum conveniunt inter se hæc Othonis, qui veluti fortis, ac summus civis curavit Galbam interficiendum, simul cum Vitellio de palatio, & imperio Rom. dimicavit: idemque mollis se quotidie rasit, & pane lacte asinino madido faciem perpolivit. Sueton. Otho 12. cap. Sed non erat Othonis mollis & corpori similis animus, inquit Tacitus 1. hist. d Oppidi inter Veronam, & Cremonam, ubi Othoniani à Vitellianis-victi. ipse Otho, qui malis consilii authoribus obaudiens Brixellum concesserat, accepto cladis nuncio, civilis belli odio se interemit. e Cujusmodi molliciem in speculo, & fucis sibi, quandiu bella exercebant, negarunt luxuriosissimæ illæ reginæ Babyloniæ, & Ægypti. f Victa navali prælio ad Actium. g Inter hos molles sacerdotes Flaviales in collegio Albano. supra ad ℣.86. h Turpis libertas sermonis, qualis est inter Gallos deæ Phrygiæ sacerdotes, semiviros inhonestos, & obscœnos. i Lasciva, & dissoluta. k Numine afflatus, furiis correptus. l Gulæ, vel etiam vocis, m Gula, & vitiis dignus, qui huic turpi collegio præesset. Dignum patella operculum. n More sacerdotum Phrygiæ deæ. o Quæ iis muliebria patientibus nulli est usui. p Lapideis, vel testa Samia ad imitationem Atis pueri Cybele dilecti. q Penem. virilia. r Nobilis. f Dotis nomine. t Aut certe tubicini. u Nuptiales, & dotales. x Acclamatum est; *Feliciter cedant nuptiæ.* E formula gratulationis, bonique ominis. Senec. Epist. 67.

t Cœna

a Posita est, *ut in prima Sat. Sportula sedet. vel* multi cœnantes sedent. *b* Gracchus. *c* Cornicinis, aut tubicinis. *d* Qui spurcissimos hos mores corrigat.

† *Cœna* a *sedet: gremio jacuit* b *nova nupta* c *mariti.* 119
O proceres, d *censore opus est, an* e *haruspice nobis!*
Scilicet horreres, majoraque monstra putares,
Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
f *Segmenta, & longos habitus, &* g *flamea sumit,*
h *Arcano* i *qui sacra ferens nutantia loro* 125
Sudavit clypeis k *ancilibus.* l *ò pater urbis!*
Unde nefas tantum Latiis m *pastoribus? unde*
Hæc tetigit, n *Gradive, tuos* o *urtica nepotes?*
p *Traditur ecce viro clarus genere, atq; opibus vir:*
Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas. 130
Nec quereris q *patri. vade ergo, &* r *cede severi*
Jugeribus campi, quem negligis. * *Officium cras*
Primo sole mihi peragendum f *in valle Quirini.*
* *Quæ caussa officii? quid quæris? nubit amicus,*
Nec multos adhibet. liceat modo vivere. fient, 135
Fient t *ista palam, cupient &* u *in acta referri.*

e Qui inspectis harugarum, id est, hostiarum extis portenta hæc expiet. *f* Monilia interpretatur Servius, 1. Æneid. ego fimbrias exposuerim. Anglicè. *gards or laces*, quas mulieribus aureas indultas testatur Valer. lib. 5. cap. 2. *g* Velamenta lutea, vel rubra, quibus tegi novis nuptis mos erat. *h* Ab interiore parte annexo, *vel* ipso ancili pluribus ejusdem formæ, immisto, ne posset dignosci. mox, not. 46. *i* Unus è Saliis, idest. Martis sacerdotibus, qui ancilia collo suspensa ferebat saltando sudans. *k* Scutis ancisis. i. undiq; circumcisis, è quibus primū è cœlo decidisse fertur. oraculo edocti Romani ibi fore perpetuum imperium, si hoc asservaretur, ad ejus similitudinem, & alia undecim effinxere, ne internosceretur. *l* Mars pater Romuli, qui urbem Rom. condidit. *m* Rudibus primum, & agrestibus.
n Mars à gradiendo in bello ultro, citroque, vel à κραδάω, hastam vibro. *o* Libidinis pruritus. *p* In Matrimonium Doryphoro liberto, sicut ipsi Sporus, ita ipse denupsit: voces quoque, & ejulatus vim patientium virginum imitatus. Sueton. Nero. 29. cap. *q* Apud patrem Jovem. *r* Recede à Campo Martio severo, quod in eo fiebant comitia, exercitia militaria, & olim judicia. * διαλογικῶς hæc.
f In porticu, vel templo Quirini. i.e. Romuli. *t* Marium inter se sponsalia, & nuptiæ. *u* Publico decreto, ut illa, quæ in libros actorum referuntur, tanquam res memorabiles, & quæ natæ, ac legitimæ sint, *vel*, liberos habere cupient, quos patres professi in acta publica referebant. Julius Capitolinus in Gordianis, & Aurelio. vide, quæ ad v. 85. Sat. 9. *libris actorum spargere gaudes Argumenta viri.*

Interea tormentum ingens a *nutentibus hæret*,
Quod nequeunt parere, *&* b *partu retinere maritos.*
Sed c *melius*, *quod nil animis in corpore juris*
Natura indulget, *steriles moriuntur*, *&* *illis* 140
Turgida non prodest condita pyxide d *Lyde*:
Nec prodest agili palmas præbere e *Luperco.* (*chi*,
Vicit & hoc monstrũ f *tunicati* g *fuscina Grac-*
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et h *Capitolinis generosior*, *& Marcellis*, 145
Et Catuli, i *Paulique minoribus*, *& Fabiis*, *&*
k *Omnibus ad podium spectantibus. his licet* k *ipsum*
Admoveas, l *cujus tunc munere retia misit.*
m *Esse aliquos Maneis*, *& subterranea regna*,
Et n *contũ*, *& Stygio ranas in gurgite nigras*, 150
Atque una transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, *nisi* o *qui nondũ ęre lavantur.*
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, *& ambo* 153
p *Scipiadę? quid Fabricius*, *manesq; Camilli?* (*tus*,
Quid q *Cremerę legio*, *&* r *Cannis consumpta juven-*

a Masculis hisce. *b* Ne steriles repudientur: liberi enim pignora, & vincula conjugii. *Fæmina cum senuit*, *retinet connubia partu*, *Uxorisque decus matris reverentia pensat. Nos Lucina fugit*, *nec pignore nitimur ullo*, &c. Claud. in Eutropium 1. *c* Bene consuluit viris natura, ut si maxime velint, tamen non possint in mulieres transformari. *d* Arachne ferunt (inquit Junius) Physici, mulierem sterilem concipere posse, si pyxide inclusam aranean gestet in sinu. Turneb. l. 15. c 17. de unguentaria aliqua crassa intelligit Lyde, quæ medicamina sterilitatem amoventia promittit, & venditat. *e* Luperci sacerdotes Februantes nudi per urbem discurrebant, hircinaque pelle feriebant palmas mulierum, quæ se offerebant, hinc fœcunditatem sperantes. *f* Deposita nobili toga, induti tunica sine manicis Retiarii gladiatoris, qui inermis, & in sola tunica pugnabat, *g* Fuscina, & reti armatus. Retiarius mirmillonem, cujus galeæ inerat piscis effigies, in amphitheatro captabat, subinde dicens, *piscem peto*, *non te peto*, *quid me fugis Galle?* *h* Manliis. *i* Posteris, nepotibus Æmilii. *k* Nobilibus in primo subselliorum ordine spectantibus. Podium autem locus in Theatro Orchestræ proximus. *l* Prętorem, qui munera gladiatoria exhibet. Munerarium. *Alii intelligunt Neronem*, *alii Domitianum.* *m* Hinc vero hæc oriuntur scelera, quod inferos, fabulas esse aniles credant omnes. *n* Quo Charon ratem subigit. *o* Infantes, qui nondum quadrimi in balneis non lavantur quadrante. *p* Scipiones, qui in Hispania perierunt, vel Africani major, & minor. *q* 306. Fabii à Vejentibus ad Cremeram flu. intercepti, & cæsi. *r* In Apulia ab Annibale.

Tot

Tot a bellorum animæ quoties hinc q *talis ad illos*
Umbra venit, cuperent c *lustrari, si qua darentur* 157
d *Sulfura cum tædis, & si foret* e *humida laurus.*
f *Illuc heu miseri traducimur: arma quidem ultra*
Littora g *Juberne promovimus, & modo captas* 160
h *Orcadas, ac* i *minima contentos nocte Britannos.*
Sed k *quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,*
Non faciunt illi, quos vicimus. l *Et tamen unus*
Armenius Zelates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno. 165
m *Adspice, quid faciant commercia: venerat obses.*
Hic fiunt homines. nam n *si mora longior urbem*
Indulsit pueris, non unquam deerit amator:
Mittentur braccæ, cultelli, frena, flagellum:
Sic prætextatos referunt o *Artaxata mores.* 170

a Animæ virorum in bello cæsorum. b Turpis, & monstrosa, cujusmodi nunc sunt animæ. c Veluti ipso visu contaminati. d Ignis id expurgandum, & ——— e ——— Aqua ex aspergillo laureo. f Et tamen traducimur omnes illuc, ad inferos, reddituri apud judices vitæ rationem, & visuri, quæ in vivis non credimus vera, pendetque hoc à versu 154. supra. g Hyberniæ, *Irlandiæ*. h Insulas xxx. à Septentrionali parte Britanniæ à Claudio Imperatore adjectas Rom. imperio. i In solstitio æstivo. k Nos Romani iis vitiis victi sumus, quæ barbari illi, quos armis vicimus, non agnoscunt. l Qui tamen aliqua occasione ad nos commeant, à nobis corruptelam morum sibi contrahunt, & in suam patriam referunt: ut ille Zelates, qui obses huc ex Armenia datus se exposuit libidinoso tribuno. m Ironicè. n Si diutius hic morentur, omittent, & exuent cum patriis armis, cultellis, frenis, & flagellis, quibus usi fuerant domi in studiis venationum, & exercendorum equorum, & vestitu, braccis, quæ Phrygibus, Lydis, Persis, in usu non secus ac Gallis, (vide quæ Jos. Scal. ad Propert. 4. lib. & quæ Casaub. ad Suetonii Aug.) mores etiam patrios simplices, & honestos, atque una cum Romano cultu mores effœminatos (qui prætextam parum decent) domum referent. o Majoris Armeniæ urbem juxta Araxem sitam.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram II.

Ad Vers. 120. *Cœna sedet*) An potiùs sic distinguendum fuit?

——— *Ingens*
Cœna, sedet: gremio jacuit nova nupta mariti.

Apulejus: *Accumbit ad summum thorum maritus, Psychen gremio suo complexus.*

SATYRA III.

Inducitur Umbritius aruspex, poetæ causas reddens, cur Bajas migret à Roma, in qua per Græcorum, aliarumque gentium, quæ in urbem confluxere, adulationes, delationes, veneficia, aliasque malas artes, ut & ruinas, incendia, pauperum contemptum, vim, & latrocinia, honesto civi in urbe non sit locus.

a Perturbatus, tristis sum. *b* Umbritii aruspicis ejus temporis periti. *c* Non ita civium plenis. *d* Campaniæ civitate antiquissima. *e* Se addere civem.

Quamvis digressu veteris a *confusus* b *amici;*
Laudo tamen, c *vacuis quod sedē figere* d *Cu-*
Destinet, atq; e *unum civem donare* f *Sibyllę.* (*mis*
g *Janua* h *Bajarum est, & gratum littus amæni*
Secessus. ego vel i *Prochytam præpono* k *Suburrę.* 5
Nam l *quid tam miserum, tam solum vidimus, ut*
Deterius credas: horrere incendia, lapsus (*nūm*
Tectorum assiduos, ac mille pericula sævæ
Urbis, & m *Augusto recitanteis mense poetas?*
Sed dum n *tota domus rheda componitur una,* 10
o *Substitit ad* p *veteres arcus,* q *madidamque Ca-*
penam:
Hic, r *ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.*
Nunc ſ *sacri fontis nemus, & delubra locantur*
t *Judæis:* u *quorum cophinus, fœnumque supellex.*
Omnis enim populo mercedem pendere jussa est 15

f Quæ Cumis sacellum habuit. *g* Roma proficiscentibus per Cumas iter est, & tanquam introitus ad Bajas. *h* Urbis in Campania amœnissimæ. *i* Insulam in litore Campano. *k* Vico Romæ celeberrimo. *l* Quid alibi tam miserum, neque aliis admistum malum, quo Romæ non sit deterius? *vel* quid fuit tam miserum, atque unice horrendum, quo ne quid miserius contingat, non metuas? *m* Quo, ubi cæteris vacat per intensum fervorem, poetæ mali importuna recitatione obvios enecant. Emphatice, quasi hoc omnium sit miserrimum. *n* Supellex, & facultates Umbritii. *o* Umbritius exspectans rhedam. *p* Romuli, vel Horatiorum, in memoriam Victoriæ erectos. *vel* arcus aquæductuum, qui illic erant. *q* Propter fontes, & aquæductus, qui in propinquo illius portæ sunt. *r* Ubi constitutum Egeriæ denuntiabat. *vel*, ubi constituebat simulatum congressum, & loquendi tempus cum Nympha Egeria. *ſ* Lucus Aricinus, fons, & delubra Musis à Numa sacrata. *t* Urbe à Domitiano pulsis. *u* Quibus vas ex virgultis, & fœnum est universa suppellex.

a *Arbor, & ejectis* b *mendicat sylva Camœnis.*
c *In vallem Egeriæ descendimus, & speluncas*
Dissimiles d *veris. quanto præstantius esset*
e *Numen aquæ, viridi si margine clauderet undas*
Herba, nec f *ingenuum violarent* g *marmora tophum?* 20
Hic tunc h *Umbritius: Quando* artibus, *inquit*, honestis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, here quam fuit, i *atq; eadē cras*
Deteret exiguis aliquid: proponimus k *illuc*
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas: 25
Dum nova canities, dum prima, & recta senectus,
Dum superest l *Lachesi, quod torqueat, & pedibus me*
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
m *Cedamus patria: vivant* n *Arturius istic,* 29
Et Catulus: maneant, qui o *nigra in cădida vertūt.*
Queis facile est p *ędem cōducere,* q *flumina,* r *portus,*
f *Siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver,*
Et t *præbere caput domina venale sub hasta.*
Quondam u *hi cornicines, &* x *municipalis arenæ*
Perpetui comites, notæque per oppida buccæ, 35
y *Munera nunc edunt, &* z *verso pollice vulgi*

a Ad quā immentum ligari posset, *vel*, sub cujus umbra quiescere liceret. *b* Judæi sylvam incolentes mendicant, ejectis Camœnis, quibus sacrum erat nemus cum delubro. *c* Ego, & Umbritius in Aricinum lucum descendimus. *d* Illis naturalibus, & simplicibus. *e* Fontis, nullus enim fons numine vacare credebatur. *f* Naturalem. *g* Arte posita marmora. *h* Ita incipit Umb. *i* Atque eadem cras deteret, idest, imminuet aliquid de exiguis. *k* Cumas, quo Dædalus è Creta fugit. *l* Dum Parcarum uni superest filum vitæ meæ, quod torqueat. *m* Excedamus patria. *n* Adulatores olim cornicines, nunc Romæ publicani. *o* *Candida de nigris, & de candentibus atra*. Falsa in vera, vitia in virtutes.
p Reficiendam. *q* Aquam venalem, *vel* è fluminibus vectoriis lucrum. *r* Portuum vectigalia, & stationis pretium. *f* Cloacæ, vel lacunæ ad sordes expurgandas.
t Sub hasta fixa, quæ publicæ auctionis nota est, servi caput venale exponere. *u* Art. & Catu. *x* In muneribus gladiatoriis per municipia buccas, & buccinas locabant.
y Ipsi ad opes provecti, & præfecti nunc edunt gladiatoria. Neque enim citra census adeoque personæ rationem datum est jus edendi publicè munera. Extat apud Tacitum 4. Annal. S. C. quo cautum, ne quis gladiatorium munus ederet, cui minor quadringentorum millium res esset. *z* Quod signum est velle populum interfici victum: uti contra, pressus pollex, nota erat populi intercedentis pro victo, ne jugularetur, Politian. Miscell. 42. cap.

a Cum populi applausu.	Quemlibet occidunt a populariter: inde reversi
b Purgandas.	Conducunt b foritas: & cur non omnia? cum sint,
* Poscere nequeo adulatorie librum, quem non probo.	Quales ex humili magna ad fastigia rerum
c Ut futura canam Astrologus.	Extollit, quoties voluit fortuna jocari. 40
d Inquirentibus in patrios annos.	Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum,
e Victimarum exta inquiro, rubetarum tamen exta ad veneficia nō tracto.	Si malus est, nequeo laudare, & * poscere: c motus
	Astrorum ignoro: funus d promittere patris
	Nec volo, nec possum: e ranarum viscera numquam
	Inspexi: ferre ad nuptam, quæ mittit adulter, 45
	Quæ mandat, norint alii: me nemo ministro
	Fur erit, atque ideo nulli comes exeo, tanquam
	Mancus, & f extinctæ corpus non utile dextræ.
	Quis nunc diligitur, nisi g conscius, & cui fervens
	h Æstuat occultis animus, semperque tacendis? 50
	Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
	Participem qui te secreti fecit honesti.
	Carus erit i Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
	Accusare potest. k tanti tibi non sit l opaci 55
	Omnis arena m Tagi, quodque in mare volvitur aurum,
	Ut somno careas, n ponendaque præmia sumas
	Tristis, & à magno semper timearis amico.
	Quæ nunc divitibus gens acceptissima nostris,
	Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
	Nec pudor obstabit. Non possum ferre, Quirites, 60
	o Græcam urbem, quamvis p quota portio fæcis Achææ?
	Jampridem q Syrus in Tyberim defluxit Orontes,

f Tanquam membrum emortuæ dextræ, quæ nulli est usui. Neque ego adeo idoneus, & habilis officiis adulatoriis scelestis. Des. Heraldus *comitem* hic intelligit, qui alterius latus tegens quasi dextra cassus est, cujus ministerio caret. *g* Secretorum alterius scelerum. *h* Taceat ne, an proferat.
i Spoliatori contra, & scelerato, qualis erat Verres, carus erit, qui furtis ejus, & sceleribus conscius est.
k Tu vero sapiens nulla lucri spe scrutare alterius arcana, quorum & tu conscius æstues, timeasque, ne è medio tollaris ab illo, qui te conscium timet: optime Lysimacho Philippides, πλὴν τῶν ἀπορρήτων. Plutarchus de garrulitate. *l* Obscuris umbris arborum, Martial. lib. 1. epig. 50. *vel* aureis arenis turbidi. *m* Auriferi fl. in Lusitania.
n Quæ cum mala conscientia non erant sumenda. *o* Romam Græcorum vitiis pollutam, *p* Nec tamen hic maxima pars est turpissimæ illius gentis Græcæ, sed & huc confluxere Syri, Mauri, &c. *q* Syri, qui ad Orontem flu. habitant, venerunt Romam ad Tibrim sitam.

Et linguam, & mores, & cum tibicine a *chordas*
Obliquas, nec non b *gentilia tympana secum*
Vexit, & c *ad Circum jussas prostare puellas.* 65
d *Ite, quibus grata est* e *picta lupa Barbara mitra.*
f *Rusticus ille tuus sumit* g † *trechedipna, Quirine,*
Et h *ceromatico fert* i *niceteria collo.*
Hic k *alta Sicyone, ast hic* l *Amydone relicta,*
Hic m *Andro, ille* n *Samo, hic* o *Trallibus, aut* p *Alabandis* 70
Exquilias, dictumque petunt q *à vimine collem,*
r *Viscera magnarum domuum, dominique futuri.*
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promptus, & s *Isæo* t *torrentior. ede quid illum* 74
Esse putes? u *quemvis hominē secum attulit ad nos,*
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, x *aliptes,*
Augur, y *schœnobates, medicus,* z *magus: omnia novit*
Græculus * *esuriens, in cælum, jusseris, ibit:*

a Cum obliquorum instrumentorum chordis obliquos etiam mores tibicinis. *b* Gentis suæ propria. hinc enim Ambubajæ dicta à voce Syriaca
אבוביא

c Ab iis mos prostituendi meretrices in maximo Circo Romæ. *d* Ad Circum, ubi prostant. *e* Syra meretrix more patrio caput picta redimita mitra. *f* O Romule, tui cives à te pastore orti, & (si cum aliis conferantur) rustici, ad sportulam, & cœnam tantum currere, aut gladiatores agere norunt, isti vero, qui undique in urbem hanc confluxere, omniscii sunt, & domos in amœnissimis urbis locis captant, Exquiliis sc. & Viminali collibus. *g* Vestes, quibus ad salutandum cursitet, hinc cœnam, vel sportulam promeriturus. *Poeta de Græcis loquutus, Græca affectat verba*, à τρέχω, curro, & δεῖπνον, cœna. Clearchum Sophistam Athenæus lib.1. cap.4. vocat τρεχέδειπνον, quod huc illuc cursitaret lautiores cœnas capturus. Turneb.3.17. Endromidem simpliciter exponit. Jan. Rutgersius opinatur dici vestes, quas *livreas* appellant Galli, & Itali. *h* Collo peruncto ceromate, quod e oleo, cera, & pulvere fit. *i* Victoriæ præmia. *k* Insula in mari Ægęo præalta, & eminente. *l* Pœoniæ civitate. *m* Prima Cycladum. *n* Insula in Icario, quæ Joniæ adjacet. *o* Urbe Cariæ. *p* Urbe minoris Asiæ. *q* Viminalem collem. *r* Artibus suis se in maximas familias insinuantes, quarum hæreditatem captant, iis quippe est ingenium velox, &c. *s* Oratore Athen. Demosthenis præceptore. vel illo Rom. quem Plinius eloquentissimum laudat. *t* Concitatior, uberior. *u* Omniscium, omnes artes professum. est enim gra. rh. ge. &c. *x* Qui Athletas ungit. *y* Funambulus. *z* Mysteriorum gnarus. * Cogente fame, seu paupertate, quæ excitat artes, si jusseris, volabit alter Dædalus.

a Ad summam, non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
b Qui sumpsit pennas, mediis sed natus † Athenis 80
c Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
d Signabit, e fultusque toro meliore recumbet,
f Advectus Romam, quo pruna, & coctona vento?
g Usque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit h Aventini, i bacca nutrita Sabina? 85
Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum k procul à tellure tenentis?
l Miratur vocem angustam, qua deterius nec 90
Ille sonat, quo mordetur gallina marito:
Hæc eadem licet & nobis laudare: sed m illis
Creditur an melior cum n Thaida sustinet, aut cum
o Uxorem comœdus agit, vel p Dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur, 95
Non q persona loqui: vacua, & r plana omnia dicas
Infra ventriculum, & r tenui distantia rima.
ſ Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.

a Denique, vel quod summū est. *b* Dædalus. *c* Annon ego Roma profugiam, ubi Græculi tanquam nobiles incedant, vestes induti purpureas conchyliorum liquore tinctas? *d* Ad testamenta, vel alias tabulas consignandas advocatus. *e* In conviviis honoratiori loco accumbet, lecto digniori, vel superiori culcitræ tricliniaris loco. *f* E Syria cum prunis, & ficubus ipse venalis. *g* Nihilne nobis est prærogativæ, quod Romæ nati, & nutriti fuimus? aerem Romanum hausimus? *h* Romani. Aventinus enim unus est ex septem urbis Romæ montibus. *i* Oliva, idest, fructibus, & cibis Italicis, & opponitur prunis, & coctonis Syris. *k* Cum enim in palæstra reciperet vires à matre sua Terra contacta, gigantem hunc à terra levatum Hercules præfocavit.
l Cum admiratione laudat exilem ejus vocem, quæ tamen æque ingrata est, ac stridula, atque rauca vox galli, qui inter ascendendum gallinam mordet. *m* Græcis. *A quibusdam rogatus, ut cantaret super cœnam: Solos scire audire Græcos, solosque se, & suis studiis dignos, respondit Nero* apud Suetonium cap. 22. *n* Annon melius etiam histrionicam exercet, quam nos, ubi meretricis agit partes, &c. *Ironicè.* *o* Matronam. *p* Nympham Oceani filiam nudam. *q* Non qui personam alterius sustinet, *vel* non personatus. *r* Non virilia, sed muliebria habere. *ſ* Neque tamen mimi, atque histriones solum miri sunt alienæ personæ agendæ artifices, sed &

a Natio

a *Natio comœda eſt.* * *rides? majore cachinno* 100
Concutitur: flet, ſi lacrymas adſpexit amici,
Nec dolet: igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit b *endromidem: ſi dixeris, Æſtuo, ſudat.*
Non ſumus ergo c *pares: melior, qui ſemper & omni*
Nocte, dieque poteſt alienum ſumere vultum, 105
d *A facie jactare manus: laudare paratus,*
Si bene ructavit, * *ſi rectum minxit amicus:*
Si e *trulla inverſo crepitum dedit aurea fundo.*
Præterea ſanctum nihil eſt, & ab f *inguine tutum:*
Non g *matrona laris, non filia virgo, neq; ipſe* 110
Sponſus h *lævis adhuc, non filius* i *ante pudicus.*
Horum ſi nihil eſt, k *aulam reſupinat amici.*
Scire volunt ſecreta domus, atque inde *l* timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, m *transi*
Gymnaſia, atq; audi facinus majoris n *abollæ.* 115
o *Stoicus occidit Baream, delator amicum,*
Diſcipulumque ſenex, p *ripa nutritus in illa,*
Ad quam Gorgonei delapſa eſt penna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus hic, ubi regnat

a Græci omnes ad mimicam nati ſunt. * ἐγέλας, ἐγὼ δ' ἐξέθηνσκον γέλωτι. Plut. de diſcrimine. vide, & Theophraſti characterem περὶ κολακείας. *b* Veſtem craſſam, & villoſam, qua in gymnaſiis utebantur, ne calefacti refrigeſcerent. *A Rug gowe.* *c* Græco huic, *d* Veluti cum admiratione, *bleſſe himſelfe.* * Al. *ſi lectum minxit*, ideſt, culcitram tricliniarem. Horat. l. 1. ſerm. 3. *Comminxit lectum potus.*
e Si trullam vini ebibit, ita ut fundum inverterit, epotoque vino labris ſugens crepuerit. *Turneb. vel* ſi in Cottabi luſu, reliquum vini in pavimentum ejectum (quod fit inverſo poculo) clarum ediderit ſonum, quod felix amoris augurium eſt, *ſed alii alias, ut fit*: ſive mingat, ſive pedat. *f* Pene, libidine. *g* Materfamilias. *h* Imberbis, impubes. *i* Priuſquam hic advenerat. *k* Subodoratur, & ſecreta domus ſcrutatur. *l* Juxta illud Ital. *ſervo d'altrui ſi fà, chi dice il ſuo ſecreto, à chi no'l sà*: *m* Miſſis his levibus Græcorum de plebe exercitationibus. *n* Togæ philoſophicæ, quaſi dicat: audi ſcelera philoſophorum Græc. erat etiam abolla craſſior, & minor, qua milites utebantur, ut hac majori Philoſophi, Senatores, Reges. *o* P. Egnatius falſo teſtimonio circumvenit Baream Soranum amicum ſuum, & diſcipulum ſub Nerone. Tacit. 6. Ann. *p* Fluvii Cydni, qui interfluit Tarſum in Cilicia, cui nomen inditum à ταρσοῦ. cum hic ſive Perſeo, ſive Pegaſo è Gorgonis Meduſæ ſanguine nato, unum è talaribus excidiſſet.

a Præta-

a Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum, 120
Solus habet. nam cum facilem stillavit b in aurem
Exiguum de c naturæ, patriæque veneno,
Limine summoveor: perierunt tempora longi
Servitii. d nusquam minor est jactura clientis. 125
Quod porro officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum? si curet nocte togatus
e Currere, cum prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem jubeat, dudum vigilantibus orbis 129
Ne prior f Albinam, aut Modiã g collega salutet.
h Divitis hic servi claudit latus ingenuorum
Filius: i alter enim, quantum in legione Tribuni
Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
Ut semel, atq; iterum super illam palpitet: at k tu,
Cum tibi vestiti facies scorti placet, hæres, 135
Et dubitas alta Chionem deducere * sella.
Dat testem Romæ tam sanctũ, quam fuit l hospes
Numinis Idæi: procedat vel m Numa, vel n qui

a Adulatores Græci ex artificibus, *uti Protogenes ille Pictor*, & caramitis. *hoc enim vult Diphilus*, *Jovi charus*, *vel Imperatori dilectus*, & delatoribus, *quod significat Erimantus litium vates*. De Protogene delatorum sævissimo sub Caligula Dio Cassius l. 59. ἦν δέ τις πρωτογένης, &c.
b Patroni, vel principis. *c* Græcè scilicet. *d* Quam Romæ. *e* Ut salutet, & comitetur patronum, cum magistratus per ministros sportulas togatis præripiant. vide 1. Sat. v. 99. *f* Matronas divites, & orbas. *g* Competitor sportulæ. *h* Divitis servi filius, idest, libertinus à latere comitatur ingenuos, quos jam opibus æquavit. *vel* filius ingenui comitatur à latere divitem servum, idque à sinistra, cedens illi viam. *i* Ingenui enim filius, luxuriosus, dum sportulam mendicat, nobilissimis tamen scortis non dubitat pro una, atque altera consuetudine donare, quantum tribuni ex stipendio accipiunt, rem disperdit. *k* Libertinus vero qui vestita, idest, togata, & plebeja contentus Venere, nobile scortum conducere, aut accipere hæret, ditescit. * Qua vehitur, inquiunt interpretes. Sed & sellis fornicum limine insidebant meretrices: unde *sellariæ* dictæ. Prosedas servilicolas, sordidas. Quæ tibi olent stabulum statum, sellam, & sessibulum merum. Plaut. in Pœnulo. Neque male legitur *cella*. *l* Scipio Nasica vir optimus à senatu judicatus simulacrum matris deûm ex Ida Phrygia advectum hospitio excepit, domique suæ habuit, donec ei templum conditum foret. *m* Rex Romanus secundus sanctissimus, & justissimus vir. *n* Lucius Metellus Pontifex ex Vestæ templi incendio eripuit Palladium, ipse flammis cæcatus est.

Servavit * *trepidam flagranti ex æde Minervam:*
Protinus ad censum, de moribus ultima fiet 140
Quæstio: quot pascit servos, quot possidet agri
Jugera, quam multa, magnaque a *paropside cœnat?*
Quantum quisq; sua nummorum servat in arca,
Tantum habet & fidei. *jures licet &* b *Samothracum*,
Et c *nostrorum aras, contemnere fulmina pauper*
Creditur, atque Deos, Diis ignoscentibus ipsis. 146
Quid, quod materiam præbet, caussasque jocorum
Omnibus hic idem? si fœda, ac scissa lacerna,
Si toga sordidula est, & rupta calceus alter
Pelle d *patet: vel si, consuto* e *vulnere, crassum*
Atq; recens linũ ostendit non una f *cicatrix.* 151
* Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quam quod ridiculos homines facit. *Exeat*, g *inquit*,
Si pudor est, & h *de pulvino surgat equestri,*
Cujus res i *legi non sufficit, & sedeant hic* 155
Lenonum k *pueri quocunque in fornice nati.*
Hic plaudat nitidi præconis filius, inter
l *Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistæ,*
Sic libitum vano, qui nos distinxit, m *Othoni.* 159
n *Quis gener hic placuit censu minor, atq; puellæ*
o *Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?*
p *Quando in consilio est Ædilibus? agmine facto*
Debuerant olim tenues q *migrasse Quirites.*

* Jac. Nicol. Loensis lib. 9. c. 2. Miscell. Epiphyl. legit *servavit tepidam flagranti.* Sed *trepidam σαλευκώτερον* quiddam sapit.
a Patina, idest, quanto cum apparatu, & sumptu.
b Magnorum deorum. *Virgil.* Jovis, Minervæ, Mercurii, quos ex Samothracia Insula Ægęi maris in Phrygiam Dardanus advexit, ex Phrygia autem Æneas in Italiam.
c Martis, & Romuli. *d* Lacer hiat. *e* Ruptura.
f Consuturæ vestigium. * Οὐκ ἔστι πενίας οὐδὲν ἀθλιώτερον ἐν τῷ βίῳ σύμπτωμα: καὶ γὰρ ἂν φύσει σπουδαῖος ᾖς, πένης δ᾽, καταγέλως ἔσῃ. Crates comicus apud Stobæum Tit. Πενίας ψόγος. *g* Theatrarius designator, qui præest disponendis ordinibus in theatro. *h* Ex quatuordecim illis gradibus theatri. *i* Rosciæ, quæ cavet, ne quis in numero equitum sit, qui 400. HS. non habeat, nostræ monetæ 3125. l. *k* Filii servi huc per malas artes evecti.
l Retiarii (inquiunt interpretes) qui piscem in galea Myrmillonis reti implicare appetebat. *rectius*, gladiatoris, qui Samnitis galeam pinna insignitam rapit. Lips. 2. Saturn. 11. *m* Roscio Othoni, qui tribunus tulit legem Rosciam, de qua modo nota 39. *n* Quis filiam pauperi elocat?
o Doti, seu ornatui muliebri. *p* Quando advocatur in consilium etiam ab infimis magistratibus? *q* Male à fœneratorib. mulctati, & Patriciis despicatui habiti secessisse, ut quondam in montem sacrum.

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi. *sed Romæ* a *durior illis* 165
Conatus: b *magno hospitium miserabile, magno*
Servorum ventres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
c *Translatus subito ad Marsos, mensamque* d *Sabellam,*
Contentusque e *illic* f *veneto, duroq; cucullo.* 170
Pars magna Italiæ est, si verum admittimus, in qua
Nemo togam sumit, g *nisi mortuus.* h *ipsa dierum*
Festorum, i *herboso colitur si quando theatro*
Majestas, tandemque redit ad pulpita k *notum*
l *Exodium, cum personæ* m *pallentis hiatum* 175
In gremio matris formidat rusticus infans.
Æquales habitus illic, n *similemque videbis*
Orchestram, & populum: o *clari velamen honoris.*
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ. 179
p *Hic ultra vires habitus nitor: hic aliquid plus,*
Quam satis est, interdum q *aliena sumitur arca.*
Commune id vitium est: Hic r vivimus ambitiosa
Paupertate omnes. *quid te moror?* Omnia Romæ

a Longe durior est Romæ pauperib. processus ad dignitatem, imo conatus ad victum, quam alibi. b Supple constat. c Curius Dentatus, qui in recessu ad Marsos frugaliter, & parce victitans aurum sibi à Samnitibus, quos devicerat, oblatum repudiavit, *al.* P. Corn. Scipio. *conveniet magis si generaliter intelligatur.* d Inter Sabinos, vel Samnites, qui victu modesti sunt. e Cærulei coloris: vide J. C. Scalig. Exerc. 325. sect. 10. f Crassi fili. g Græci palliatos, Itali togatos efferebant mortuos ad funus: cives vero rusticantes, seu in municipiis agentes, togam raro induebant, tunicati usque. Plin. epist. 9. lib. 1. Martial. 51. epig. 10. lib. *O tunicata quies!* h Ordo est, si quando ipsa majestas dierum festorum colitur theatro herboso, &c. videbis æquales habitus. i E viridi cespite, vel theatro herbis, & frondib. ornato. k Sæpe recitatum. l Diverbium, seu carmen, quod tragœdis è scena egressis ab exodiariis ad recreandum spectatorem subjiciebatur. Sed & in fine fabularum mimi risum movebant salibus, & facetiis, quæ *exodia* dicta, *liges.* m Fæce, vel colore squalido illitæ. στόμα κεχηνὸς παμμέγα, ὡς καταπιόμενον τοὺς θεατάς. Lucian. περὶ ὀρχήσεως. n Nec distinctas sedes, & subsellia, ut Romæ: *Orchestra proprie est chori & saltatorum spatium, ab* ὀρχέομαι, idest *salto.* o Neque purpureis togis induti, sed albis tunicis amicti Ædiles edunt spectacula, aut jus de mensuris dicunt. p Romæ ultra facultates. q Ex mutuato ære, vel conducta, & mutuata veste. r Pauperes cum simus, divites haberi volumus.

Cum prétio. *quid das*, a *ut Cossum aliquando salutes?*
Ut te respiciat b *clauso* c *Vejento labello?* 185
Ille d *metit barbam, crinem hic deponit amati:*
Plena domus † *libis venalibus*, e *accipe, & illud*
Fermentum tibi habe. præstare tributa clientes
Cogimur, & cultis augere peculia servis. 189
Quis timet, aut timuit f *gelida Præneste ruinā,*
Aut positis nemorosa inter juga g *Volsiniis, aut*
h *Simplicibus Gabiis, aut* i *proni Tiburis arce?*
Nos urbem colimus tenui k *tibicine fultam*
Magna parte sui. nam l *sic labentibus obstat*
Villicus, & veteris rimæ contexit hiatum: 195
m *Securos pendente jubet dormire ruina.*
Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus. jam poscit aquam, jam n *frivola transfert*
o *Ucalegon:* p *tabulata tibi jam tertia fumant.* 199
q *Tu nescis: nam si gradibus* r *trepidatur ab imis,*
Ultimus ardebit, s *quem tegula sola tuetur*
A pluvia, molles ubi reddunt ova columbæ.
Lectus erat t *Codro* u *Procula minor, urceoli sex,*
Ornamentum abaci: nec non & parvulus infra
Cantharus, & x *recubans sub eodem marmore Cheiron,*

a Ut admittaris ad salutandum nobilem. *b* Te non ore, vix nutu dignatus. *c* Fabritius Vejento, de quo Plin. & infra 4. Sat. *d* Ubi deponit primæ barbæ lanuginem, & crines puer delicatus, & domino dilectus, quæ numini alicui consecrare moris erat. vide, quæ ad Martialis epig. 32. l. 1. eo die festo celebrato clientes liba ex melle, farre, & oleo puero mittebant, quæ venderet, peculium inde sibi comparaturus. *e* Cum libis fermentum, idest, fervoris, & iræ causam, quod non tantum patronis in Nuptiis, Natali, Opere novo, sed & servis eorum cogimur præstare tributa. *f* Gelida urbe Tusciæ, ab aquis frigidis, & situ in monte. *g* Etruriæ oppido. *h* Non ornatis, *vel* Sexti Tarquinii dolo deprehensis. *i* In præcipiti posita, & declivi. Horat. 4. Od. 3. l. *Tibur supinum*. *k* Adminiculo, sustentaculo. *l* Exilibus columnis, & adminiculis subvenit ruentibus tectis. *m* Nos jubet securos dormire, imminente usque ruina. *n* Vilia quæque vasa ex incendio erepta. Anglice *lumber*. *o* Vicinus. *Imitatio Virgiliana*. *Æneas de suo vicino*, 2. Æn. *Jam proximus ardet Ucalegon*. *p* Contignatio tertia. *the third floore*. *q* Tu pauper, qui conduxisti cœnacula. *the garret, or cokloft*. *r* Ingruente incendio. *s* Qui in summo habitat cœnaculo. *t* Pauperi cuidam, *forte Poetæ illi rauco, de quo prima Sat.* *u* Uxore sua. *x* Effigies Chironis centauri fictilis, sustinens abacum ex eodem marmore. i. materia sc. argilla.

Jam.

Jamque vetus Græcos servabat cista libellos,
Et divina a Opici rodebant carmina mures.
Nil habuit † Cordus. quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nil: ultimus autem 209
Ærumnæ cumulus, quod nudum, & frusta rogantē
Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit.
Si magna b Asturi cecidit domus: horrida c mater,
d Pullati proceres, differt e vadimonia Prætor.
Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
f Ardet adhuc, & jam accurrit qui marmora donet, 215
Conferat impensas: hic g nuda, & candida signa:
Hic aliquid præclarum h Euphranoris, & i Polycleti,
k † Phæcasianorū vetera ornamenta deorum,
Hic libros dabit, & l forulos, m mediamque Minervam:
Hic modiū argenti: meliora, & plura reponit 220
n Persicus orborum lautissimus, & * merito jam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes avelli o Circensibus, optima p Soræ
Aut p Fabrateriæ domus, aut p Frusinone paratur,
Quanti nunc q tenebras unum conducis in annum. 225

a Barbari, & Opici populi Campaniæ, qui & Osci: per ludum a. mures vocat Opicos, qui Græcè nescientes libris Græcis non pepercerunt: vel liguritores; obscœnum enim liguritorem Ennum Ausonius Opicum magistrum vocat. aut, mures terrestres, ab ὀπῇ, *caverna*, *foramen*. quæ murib latebræ. vel ab ὀπῇ *vespertilio*, citante Crispino è Suida. *b* Divitis cujuspiam. *forte legendum Arturii, de quo supra vers. 29.* *c* Roma vel matres Romanæ, ut in publica calamitate. *d* Atrati lugent patres. *e* Sponsiones sistendi se, & dictionem juris. *f* Dum ardet adhuc domus, præsto sunt, qui conferant ad novas ædes, alius marmora, &c. *g* Effigies nudorum corporum è purissimo marmore. *h* Pictoris artificiosissimi. *i* Statuarii celeberrimi. *k* Deorum, quos Phæcasii sacerdotes Atheniensium, & Alexandrinorum à calceamentis candidis denominati coluerunt. vel deorum è Græcia latorum. Phæcasia n. Hesych. rustica sunt calceamenta, quib. calceati pingebantur dii Græci, & poni pro Phæcasiatorum vult Turnebus l.10. c.27: quem vide. † *l* Capsulas, armaria, repositoria. *m* Statuam Minervæ dimidiatam à vertice ad umbilicum usque. *n* Fabius Persicus. vide Sat.8. vers. 14. *vel* divitis fictitium nomen à Persis, *vel* quod hic Arturius Persa fuerit. * Vide Mart. epig.51. l.3. *o* Ludis curulib. in Circo, quib. maxime delectabantur Romani, Sat.10.80. *p* Oppido Campaniæ in via Latina. *q* Tenebrosam domum Romæ.

Hortu-

Hortulus, a *hic puteusque brevis*, *nec* b *reste movendus*,
In * *tenues plantas facili diffunditur haustu*.
Vive c *bidentis amans*, *& culti villicus horti*,
Unde epulum possis centum dare d *Pythagoreis*.
Est aliquid quocunque loco, quocunq; recessu, 230
Unius sese dominum fecisse e *lacertæ*.
Plurimus f *hic æger moritur vigilando sed illũ*
Languorem peperit cibus g *imperfectus*, *& hærens*
Ardenti stomacho nam quę h *meritoria somnũ* 234
Admittunt ? i *magnis* opibus dormitur in urbe,
Inde caput morbi: *rhedarum transitus arcto*
Vicorum inflexu, *& k stantis convicia mandræ*
Eripiunt somnum l *Druso*, m *vitulisque marinis*.
n *Si vocat officium*: *turba cedente vehetur*
Dives, *& ingenti curret super ora* o *Liburno*, 240
Atque obiter leget, *aut scribet*, *vel dormiet intus*.
Namque facit somnum clausa lectica fenestra.
p *Ante tamen veniet*; *nobis properantibus obstat*
q *Unda prior*: *magno populus premit agmine lumbos* 244
Qui sequitur: *ferit hic cubito*, *ferit* r *assere duro*
Alter: *at hic tignum capiti incutit*, *ille* s *metretam*.
t *Pinguia crura luto*: *planta mox undique magna*
Calcor, *& in digito* u *clavus mihi militis* x *hæret*.
Nonne vides, *quanto celebretur* y *sportula* z *fumo*?

a In his oppidis. b Non profundus. * Al. leg. *teneras plant.* c Agriculturæ. *bidens furca*, *vel rastri genus est*. d Olerib. n. vescebantur discipuli Pythagoræ, qui suos animatis abstinere docuit. e Agri, aut horti lacertarum domicilii. *Meton. contenti*. f Romæ. g Non concoctus. h Officinæ, quæ mercede locantur, vel in quib. mechanici diurna, nocturnaque plerunque opera victum merentur. i Magno constat precio domus à strepitu remota. *vel* impositum vicinis silentium, ut quiescas. k Dum mulio verbere, & verbo increpat mandram, i. mulorum multitudinem non progredientem. l Homini somnolento, qualis erat Cl. Drusus Cæsar. alii legunt *somnos ursi*. qui per dies bis septenos gravi somno premuntur, ut ne vulnerib. quidem excitari queant. Plin. l. 8. cap. 36. m Phocis, quæ altissime dormiunt. n At si dives vocatus sit ad aliquod negotium publicum, aut privatum. o Alta lectica, instar navis Liburnæ, *vel* lectica à proceris è Liburnia servis lecticariis vecta. p Quo volet citius, quam nos, quibus in via non ceditur, ut illi. q Populi, & turbæ quasi fluxus, & refluxus. r Amite lecticæ. s Mensuram, vas magnum. t Cœnosa sunt. u Caliga clavis ornata, & infixa. x Figitur mihi in digito. y Cœna in sportula, non C. quadran. δεῖπνον ἐν σπυρίδι. z Igni in calefactorio subjecto obsoniis, ne intepescant, *vel* studio, & festinatione.

Cen-

Centum a convivæ, sequitur sua quemque b *culina.*
c *Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res* 251
Impositas capiti, quot recto vertice portat
Servulus infelix, & cursu ventilat d *ignem.*
Scinduntur tunicæ sartæ: modo longa e *coruscat*
f † *Sarraco veniente abies, atque altera pinum* 255
Plaustra vehunt, nutant alte, populoq; minantur.
Nam si procubuit, qui saxa g *Ligustica portat,*
Axis, & eversum fudit super agmina h *montem,*
Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
Invenit? i *obtritum vulgi perit omne cadaver* 260
More animæ. k *domus interea secura patellas*
Jam lavat, & bucca foculum excitat, & sonat unctis
l *Strigibus, & pleno componit lintea* m *gutto.*
Hæc inter n *pueros varie properantur: at* o *ille*
Jam sedet in p *ripa, tetrumq; novitius horret* 265
q *Porthmea,* r *nec sperat* ſ *cœnosi gurgitis* t *alnum*
Infelix, nec habet, quem porrigat u *ore, trientem.*
Respice nunc alia, ac diversa pericula noctis:
x *Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum*
Testa ferit, quoties rimosa, & y *curta fenestris* 270
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant silicem. possis z *ignavus haberi,*
Et subiti casus improvidus, ad cœnam si
a *Intestatus eas: adeo tot fata, quot illa* 274
Nocte patent b *vigiles, te prætereunte, fenestræ.*

a Qui sportulam accipiunt. *b* Focus, & suppellex. *c* Vir robustus, & validus tempore Neronis. *d* Quem obsoniis subjectum capiti impositum portat. *e* Tremit, vacillat Ita Seneca epist. 90. *longo vehiculorum ordine pinus, aut abies deferebatur vicis intrementibus.* *f* Plaustro. *g* E Liguria in Apenninis montibus. *h* Ingens saxum è monte excisum. *i* Corpus minutatim, & in frusta concisum non apparet, sed evanuit, ut anima. *k* Famuli exspectantes adventum servi, qui cœnam petebat, nihil de morte ejus cogitantes apparant balneum. *l* Ad sudorem abstergendum pro *strigilibus*, cum *stri* brevis sit. quod instrumentum graphice depingit Apulejus lib. 2. Floridorum. *m* Gutto olei pleno, quod lotis, jamque siccis superfundebatur. *n* Famulos domi exspectantes puerum cum sportula. *o* Servulus saxi mole obtritus. *p* Acherontis, seu Stygis. *q* Charontem, portitorem. *r* Cui inhumato, & inopi non ante annos C. transvehi licet. *ſ* Stygis. *t* Cymbam Charontis. *u* Quem mortuorum ori inserere solebant Græci, naulum sc. & stipem Charontis. *x* Quantum spatium sit à tectis sublimib. & cœnaculis ad terram; tantum sane periculum est à testis, quas nocte dejecerint ruptas. *y* Fracta. *z* Tui negligens, incautus. *a* Non condito prius testamento. *b* Inquilinis adhuc vigilantibus.

Ergo

Ergo optes, votumque feras miserabile tecum,
Ut sint contentæ a patulas defundere pelveis.
Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit,
b *Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum*
c *Peleidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus:* 280
Ergo d *non aliter poterit dormire.* quibusdam
Somnum rixa facit: *sed quamvis improbus* e *annis,*
Atque mero fervens, f *cavet hunc, quem* g *coccina læna*
Vitari jubet, & comitum longissimus ordo, 284
Multum præterea flammarum, & h *ænea lampas.*
Me, quem i *Luna solet deducere, vel breve lumen*
Candelæ, k *cujus dispenso, & tempero filum,*
Contemnit. miseræ cognosce proœmia rixæ,
Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
Stat contra, starique jubet: parere necesse est. 290
Nam quid agas, cum te furiosus cogat, & idem
Fortior, Unde venis? exclamat. l *cujus aceto,*
Cujus m *conche tumes?* n *quis tecum sectile porrũ*
Sutor, & o *elixi vervecis labra comedit?* 294
Nil mihi respondes? aut dic, p *aut accipe calcem.*
q *Ede ubi consistas? in qua te quæro* r *proseucha?*
Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas,
Tantundem est: feriunt pariter. ſ *vadimonia deinde*
Irati faciunt. libertas pauperis hæc est,
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat, 300
Ut liceat t *paucis cum dentibus inde reverti.*

a Sordes emittere, quæ in vasis sunt, & non ipsa vasa, ut urina potius conspergaris, quam ipsis testis dejectis occidaris. *b* Discruciatur, quia nihil sceleris admiserit, quia neminem verberarir. *c* Achillis lugentis Patrocli necem, nec quietem admittentis. Iliad. Hom. ω. v. 12. *d* Non sine contumelia, & rixa. Non dormiunt, inquit sapiens, nisi male fecerint, & nisi alios supplantaverint. *Sueton. de Nerone, & Othone idem refert. idem Dio, & Xiphilin. & Tacit. Annal.* 13. *e* Juvenilibus. *f* Evitat divitem, senatorem, magistratum. *g* Granis fruticis cocci tincta vestis accubitoria. Pers. 1. Sat. 32. v. *h* Quæ tribunis præferebatur. *i* Lunæ lumen. *k* Cujus funiculum dispono, ne citius absumatur, aut extinguatur. *l* Ubi cœnatus, ex cibis vilissimis impletus? *m* Fabis in siliquis coctis, iisque non oleo inunctis, sed aceto conspersis? *n* Quinam sordidi convivę tecum una cęnabant? *o* Caput vervecinum. *p* Aut ego te proculcabo. *q* Dic ubi habites? in qua proseucha te convenire possim, ubi opus erit. *r* Proprie est precatio, sumitur & pro fanis Judæorum, hic pro ponte, crepidine, seu alio loco, ubi stipem mendici efflagitabant. *ſ* Se injuria læsos simulantes à te vadem exigunt, ut adsis in judicio. *t* Non in totum excussis tibi dentibus.

Nec

Nec tamen hoc tantum metuas nam qui spoliet te
Non deerit: clausis domibus, postquam omnis ubique
Fixa a catenatæ siluit compago tabernæ.
Interdum & ferro subitus b *grassator agit rem,*
Armato c *quoties tutę custode tenentur* 306
Et Pontina palus, & Gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquā d *ad vivaria currunt.*
Qua fornace graves, e *qua non incude catenæ?*
f *Maximus in vinclis ferri modus: ut timeas,* g *ne* 310
Vomer deficiat, ne marræ, & sarcula desint.
Felices pravorum atavos, felicia dicas
Secula, quæ quondam sub regibus, atque tribunis
Viderunt h *uno contentam carcere Romam.* 314
His alias poteram, & plureis subnectere caussas:
Sed i *jumenta vocant, & sol inclinat: eundum est.*
Nam mihi commota jam dudum mulio virga
Innuit: ergo vale nostri memor, & quoties te
Roma k *tuo* l *refici properantem reddet* m *Aquino,*
Me quoque ad n *Helvinam Cererem,* o *vestramque Dianam* 320
p *Convelle à Cumis: satyrarū ego, ni* q *pudet illas,*
Adjutor gelidos veniam r *caligatus in agros.*

a Catenis firmatæ adversus expilatores, vel petulantes, qui tabernas noctu effringere solebant, & in his ipsum Neronem. vide Suet. Neron. c 26. & Tacit. Annal. 13. *b* Latrò. *c* Quoties dispositis ibi custodiis à Pontina palude, & sylva Gallinaria locis latrocinio aptis arcentur grassatores. *d* Ad escam facilem, & paratam, *vel* ad profugium, & receptum. *e Supple* conficiuntur. *f* Maxima copia ferri absumitur in vinculis fabricandis. *g* Ne non sit ferrum, unde fiant instrumenta rustica. *h* Tulliano solo, quod extruxit Hostilius Tullus. *i* Muli, qui cum longe præcesserunt, monent me, ut sequar. *k* Tua patria, ò Juvenalis. *l* Urbis tædio, properè cupientem recreari. *m* Oppido Volscorum in via Latina. *n* Templum Elvinæ Cereris, quod Aquini est. Ceres autem Elvina dicitur à fonte Elvino, quod eluat, vel Helvini, idest, flava: spicarum color est. *o* Quam vos colitis.
p Accerse. *q* Mei auxilii, utpote poetæ non satis boni: qui tamen urbis vitia detestatus, acriter, & audacter in illa velim invehi. *r* Velut audax miles, armatus, instructusque adjutor satyrarum.

Ejusdem

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram III.

Ad verſ. 67. *Trechedipna*. Sic olim leg: ſed repoſitum *rele-dipna*. Vet. Gloſſa Cupedicinus, τρεχέδειπνος. Et apud Plutarch. 8. *Symp.*

Ad verſ. 80. *Athenis*. Sic videtur fuiſſe ſcriptum in Opt. Ex. nunc *Achivis*.

Ad verſ. 187. *Libis*. Sic leg. additumque Gloſſæ loco, ideſt *panibus*.

Ad verſ. 208. *Cordus*. Opt. liber apèrte habuit *Codrus*. Nam prior quidem hujus nominis ſcriptura recentioris èſt manus; ut jam dubitem, an non & Sat. I. *Codri* potius legendum, quam *Cordi*: quando & Vetus Interpres de eodem Poeta utrumque dictum adnotat.

Ad verſ. 218. *Phæcaſianorum*. Hæc fuit Vetuſtiſſ. Ex. ſcriptura, quam interpretationes huc uſque retinuerunt. Hodie in textu emendatum legas *Fecaſianorum*.

Ad verſ 255. *Sarraco*. Apud Serv. in I. *Æn.* Serraco.

SATY-

SATYRA IV.

A libidine, & luxuria Crispini, sumpta occasione describendi ridiculum quoddam Domitiani super rhombo pisce concilium, Senatorum in hanc rem sententias lepide, & salse exponit.

Ecce a iterum Crispinus, & est mihi sæpe vocandus
b *Ad partes, monstrum c nulla virtute redemptum*
A vitiis, d æger, solaque libidine fortis,
e *Delicias viduæ tantum aspernatur adulter.*
Quid refert igitur, quantis f jumenta fatiget 5
Porticibus, quanta g nemorum vectetur in umbra,
Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix. h *minime corruptor, & idem*
Incestus, cum quo nuper i vittata jacebat
k *Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos.*
Sed nunc l *de factis levioribus: & tamen alter* 11
Si fecisset idem, caderet sub m *judice morum.*
Nam quod turpe n *bonis, Titio, Sejoque, decebat*
Crispinum. quid agas, cum dira, & fœdior omni
Crimine persona est? mullum o *sex millibus emit,* 15
p *Æquantem sane paribus sestertia libris,*
Ut perhibent, q *qui de magnis majora loquuntur.*
r *Consilium laudo artificis, si munere tanto*

a Namque ejus & in prima Satyra memineram. *b* Ut partes agat in his meis Satyris. Metaphora sumpta à comœdiis, in quibus histriones ad partes suas revocari solent. *c* Perditè vitiorum servus, quem nulla virtus commendat, ornatve. *d* Ad resistendum vitiis, ad virtutes amplexandas, ad libidines, aliaque vitia fortis. *e* Voluptatis gratia mœchatur, non lucri, ut qui viduas sectantur avaras. *f* Mulos in essedo junctos, quibus in gelidis gestationibus vehitur, & porticibus, cum pluit. Vide Sat. 7. v. 178. *g* Viridariorum, & hortorum. Plin. ep 17. l. 2. Vide Lips. ep. 11. centuriæ Miscellan. *h* Crispinus ergo infelicissimus, qui corruptor. *i* Vestalis virgo, Veste sacra, vittis caput redimita. *k* Incesti convicta, terra obruenda viva, ex instituto Numæ Pompilii. *l* Supple querimur. *m* Domitiano, qui (Sueton. Dom. cap. 8.) censoria arrepta virga in Corneliam Maximillam, Vestalem, ejusque stupratores severissime animadvertit. Plin. ep. 11. l. 4. *n* Bonis civibus. *o* Supple nummum, hoc est, xlv. lib. nostræ monetæ. *p* Sex libras pendebat piscis. Sex millib. nummum emebatur. *q* Adulatores, qui facta verbis adaugent. *r* Si tanti mullum emerit, quo captaret hæreditatem, aut locupletis fœminæ iniret amorem, excusandus est Crispinus.

a Tra-

a *Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.*
Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ, 20
Quæ vehitur clauso, b *latis specularibus antro.*
Nil tale exspectes: emit c *sibi. multa videmus*
Quæ d *miser, & frugi non fecit Apicius. hoc tu*
Succinctus e *patria quondam Crispine papyro?*
Hoc precium f *squamæ? potuit fortasse minoris*
Piscator, quam piscis emi. provincia tanti 26
Vendit agros: sed majores Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
g *Induperatorem:* h *cum tot sestertia, partem*
Exiguam, & modicæ sumptam de margine cœnæ
Purpureus magni i *ructaret scurra Palati,* 31
k *Jam princeps equitum, magna qui voce solebat*
Vendere l *municipes* m † *fracta de merce siluros?*
Incipe Calliope, * *licet hic considere: non est*
Cantandum, res vera agitur. narrate n *puellæ* 35
Pierides: prosit mihi vos dixisse puellas.
Cum jam semianimum laceraret o *Flavius orbem*
p *Ultimus, &* q *calvo serviret Roma Neroni;*
Incidit, r *Hadriaci spatium admirabile rhombi*
Ante ſ *domum Veneris, quam* t *Dorica sustinet*
Ancon, 40

a Primam hereditatem in tabulis testamenti ceratis. b Fenestris lecticæ è lapide speculari. c In suam gulam. d Luxuriosissimus, & omnium nepotum altissimus gurges. Plin. ep. 5. lib. 2. frugi tamen, si cum Crispino conferatur. Vide Senec. ep. 95. e Ægyptiaca; fuit enim Crispinus verna Canopi, Sat. 1. & papyrus est herba palustris, quæ in Ægypto multa nascitur, ex qua texuntur navigia, funes, tegetes, stragula, vestes, &c. f Piscis squamosi? g Domitianum, cujus cœnæ —— h —— Extrema, & vilissima pars æquabat hunc sumptum Crispini. i Ad ructationem usque ingurgitaret aulicus parasitus Crispinus. k Jam magister equitum factus. l Per municipia. *vel* Ægyptios, & conterraneos, ut supra, *patria papyro.* in Nilo enim natant, & Alexandriæ væneunt viles hi pisciculi. m E fracto vase, *vel* ex aliena merce surreptos. n Facete in re ridicula musas invocat, quasi rem arduam aggressurus sit. * Neque enim opus est levi Musarum instinctu, tanquam in transitu, aut fabula; sed mora, & cura. o Musæ ex Pierio monte Thessaliæ, vel regione Macedoniæ, & mihi vel ob hoc litis propitiæ, quod vos dixerim *puellas. girles.* quæ tamen non potestis non esse vetulæ ab antiquissimis poetarum usque invocatæ. p Familiæ Flaviorum. q Per omnia vitia Nero alter, calvus insuper erat. *sic Ausonius. Quem dixit calvum sua Roma Neronem.* r In mari Adriatico nutriti, & capti. ſ Ædem Veneris. t A Græcis condita, qui Syracusis advenerant. Dionysii tyrannidem fugientes.

Implevitque a *sinus, neque enim minor hæserat illis,*
Quos operit glacies b *Mæotica, ruptaque tandem*
c *Solibus effundit* d *torpentis ad* e *ostia Ponti*
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum f *cymbæ, liniq; magister* 45
g *Pontifici summo: quis enim* h *proponere talem,*
Aut emere auderet? cum plena & littora multo
Delatore forent: dispersi protinus i *algæ*
Inquisitores agerent cum k *remige nudo,*
Non dubitaturi fugitivum dicere piscem, 50
Depastumque diu vivaria Cæsaris, inde
Elapsum veterem ad dominum debere reverti.
Si quid l *Palphurio, si credimus* l *Armillato,*
Quicquid conspicuum, pulchrumque ex æquore toto est,
Res fisci est, ubicumq; natat. m *donabitur ergo,* 55
n *Ne pereat, jam* o *letifero cedente pruinis*
Autumno, jam quartanam p *sperantibus ægris.*
Stridebat deformis hyems, prædamque recentem
Servabat, tamen hic properat, velut urgeat q *Auster.*
Utque r *lacus superant, ubi quanquam* s *diruta servat* 60
t *Ignem Trojanum, & Vestam colit Alba minorem:*
Obstitit intranti miratrix turba parumper:
Ut cessit, facili patuerunt cardine valvæ.
Exclusi expectant admissa u *obsonia* x *patres.*

a Retia. *b* In Mæotide palude. *c* Solis calore æstivo. *d* Segniter fluentis, prope stagnantis. *e* Mæotidis exitus in Pontum Euxinum. *f* Piscator. *g* Domitiano, qui quasi Pontifex maximus erat sacerdotum, quos instituerat Albæ. vide Sat. 2. v. 112. *h* Venum. *i* Rerum etiam levissimarum, ut algæ, delatores. *k* Piscatore paupere. *l* Consulari delatori. *m* Quod retineri non potest, *inquit Piscator*, donabitur libenter, & cito. *n* Fisco per delatores, *vel* ne corrumpatur, & computrescat. *o* Sub fine Autumni morbosi in hyemem vergentis. *p* Timentibus. laborat tamen Ptol. Flavius 17. cap. conject. tueri genuinam, & propriam verbi significationem, ut cupiant ægri febres suas in quartanas mutari, quæ, ut Celsus scribit, neminem jugulant. Verum non persuadet. *q* Quo flante aer calidus ambiens corrumpit pisces, & carnes. *r* Ubi jam piscator delatoribus comitatus lacus sub mœnib. Albæ superarat. *s* A Tullo Hostilio. *t* Ignem perpetuum, & inextinctum custodiendum à Trojanis. Receptum morem hunc Tullus Hostilius Romam transtulit, prodigiis vero monitus Albæ reddidit, ubi tamen consecratur Vesta minore cum religione, quam Romæ. *u* Rhombum. *x* Senatores, qui in Albano erant cum Imperatore.

Itur ad a *Atriden: tunc* b *Picens, accipe, dixit,* 65
Privatis majora focis, c *genialis agatur*
Iste dies, *propera stomachum* d *laxare* † *saginis*,
Et tua servatum consume in secula rhombum.
Ipse capi voluit, e *quid apertius?* & f *tamen illi*
Surgebant cristæ: nihil est, quod credere de se 70
Non possit, cum laudatur g diis æqua potestas.
Sed deerat pisci h *patinæ mensura*: *vocantur*
Ergo in concilium proceres, *quos oderat ille*,
In quorum facie i *miseræ, magnæque sedebat*
Pallor amicitiæ. primus, k *clamante Liburno,* 75
l *Currite*, *jam sedit*, m *rapta properabat abolla*
n *Pegasus*, *attonitæ positus modo villicus urbi*.
o *Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus atq;*
Interpres legum sanctissimus: omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat p *inermi* 80
Justitia. venit & q *Crispi jucunda senectus*,
Cujus erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium: *maria*, *ac terras*, *populosque* r *regenti*
Quis comes utilior, si s *clade, & peste sub illa*
Sævitiam damnare, & honestum afferre liceret 85
Consilium? sed Quid violentius aure tyranni?

a Domitianum Imperatorem Romanorum, ut fuit Agamemnon Græcorum. b Piscator ex agro Piceno, qui mari Adriatico adjacet. c Lætus, ut natalis, quo indulgetur Genio. vide 2.Sat.Pers. v.3. d Solvere, evacuare, ut has delicias capiat. *vel* lax. idest, extendere his deliciis. e Quid apertius, *inquit Poeta*, hac adulatione piscatoris? f Domitianus tamen hinc intumuit. g Reges, & Principes. Domitianus supra omnes alios, qui *Dominus*, & *Deus noster* appellari voluit. h Capax piscis integri patina. i Imperatoriæ. *Erat n. Domitianus non solum magnæ*, *sed & callidæ*, *inopinatæque sævitiæ*, &c. Suet.1.c. Domit. k Præcone è Liburnia oriundo in concilium vocante. l O Proceres (clamat præco) sedit enim ipse Imperator. m Veste festinanter arrepta. n Jurisconsultus laudatissimus præfectus urbi à Vespasiano. o Neque n. sub avaro principe Vesp. fuerunt præfecti aliud, quam villici, qui omni ratione omnia undecunque corradebant, & tamen ex his Pegasus erat optimus, &c. p Debili, & languida, principis quippe sævitiam veritus est. q Crispus senex jucundus, ut *ἱερὸν μένος Ἀλκινόοιο, ἴς τηλεμάχοιο*, *sapientia Lælii*, &c. Vibium Crispum alii hic intelligunt, alii Passienum, utrumque jucundum quidem. Quintil. lib.10 cap. 1 & lib. 6. c. 3. Suet. in Nerone. Tacit. ad cujus Annal.2. l. vide, quæ Lipsius pro Passieno, & Torrentius pro Vibio ad nostrum hunc, r Imperatori. s Domitiano.

Cum quo a *de pluviis, aut æstibus, aut nimboso*
Vere locuturi fatum pendebat amici.
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
b Torrentem, *nec civis erat, qui libera posset* 90
Verba animi proferre, & vitam impendere vero.
Sic multas hyemes, atque c *octogesima vidit*
Solstitia, d *his armis, illa quoque tutus in aula;*
Proximus ejusdem properabat Acilius ævi 94
Cum e *juvene indigno, quem mors tam sæva maneret,*
Et domini gladiis jam designata: sed olim
Prodigio par est in nobilitate senectus;
Unde fit, ut malim f *fraterculus esse gigantum.*
g *Profuit ergo nihil misero, quod comminus* h *ursos*
Figebat Numidas, i *Albana nudus arena* 100
Venator, quis enim jam non intelligat artes
Patritias? quis priscum illud miretur k *acumen,*
Brute, tuum? Facile est *l* barbato imponere regi.
m *Nec melior vultu quamvis ignobilis ibat* 104
n *Rubrius,* o *offensæ veteris reus, atq; tacendæ:*
Et tamen p *improbior* q *Satyram scribente cinædo.*
r *Montani quoque venter adest abdomine tardus,*
Et s *matutino sudans Crispinus* t *amomo,*

a De rebus injucundis, utcunque levibus loqui periculosum, & lethale erat. *b* *Metaphor.* impetuosam Domitiani violentiam. *c* Æstiva, vel brumalia. i.e. octoginta annos. *d* His cautis artibus. *e* Filio suo Domitio, *ut nonnulli autumant, nec tamen constat, quis fuerit iste juvenis.* *f* Ignobilis, obscurus, ut filii terræ. Gigas enim à γίνεσθαι, & γῆ. *g* Juveni nil profuit simulata stultitia. *h* Leones. neque enim habet sicca, & arida Numidia ursos, qui frigidis gaudent, teste Plinio, lib. 8. c. 6. Sed & Romani veteres rudes ex Africa advectos leones obvia, & nota voce *ursos* dixere. vide Lips. 2. Elector. cap. 4. *i* Theatro in Albano, ubi quotannis Domitianus quinquatria Minervę celebrans feras conficiendas exhibuit. *k* Qui cum videres inter alios nobiles etiam fratrem tuum occidi, simulata stoliditate effugisti crudelitatem avunculi tui Tarquinii Superbi. *l* Prisco, rudi, & simplici, non Domitiano æque. *m* Nec lætior, æquè pallidus. licet non æque nobilis. *n* Rubrius Gallus. *o* Quod Tibiam in pueritia corruperat, *ut quidam volunt, & videtur ex sequentibus.* *p* Maledicentior castigator, *vel* nequior. *q* Nerone, qui probroso carmine laceravit Quintianum, ut mollem, & effœminatum. Tacit. Annal. 15. *r* Montanus Curtius ventricosus. *s* Quo singulo mane ungitur, *vel* quod sub sole matutino, idest, oriente nascitur.
t Unguento ex floribus amomi.

a Quem-

a *Quantum vix redolent duo funera. sævior illo*
b *Pompeius tenui* c *jugulos aperire susurro.* 110
Et qui d *vulturibus servabat viscera Dacis,*
e *Fuscus,* f *marmorea meditatus prælia villa,*
Et cum mortifero prudens g *Vejento* h *Catullo,*
Qui nunquam i *visæ flagrabat amore puellæ,* 114
Grande, & conspicuum nostro quoque tempore monstrum.
Cæcus adulator, dirusque k *à ponte* l *satelles,*
Dignus, m *Aricinos qui mendicaret ad axes,*
Blandaque devexæ jactaret n *basia rhedæ.*
Nemo o *magis rhombū stupuit, nam plurima dixit*
In lævum conversus: at illi dextra jacebat 120
Bellua. si p *pugnas* q *Cilicis laudabat, & ictus,*
Et r *pægma, & pueros* f *inde ad velaria raptos.*
Non cedit Vejento, sed ut t *fanaticus* u *œstro*
Percussus x *Bellona tuo divinat, & , ingens*

a Quantum impenditur funeribus duorum divitum. seu respicias odores funeri impensos ad fœtorem ustrinæ emendandum, seu aromata ad corpora perungenda, vel ossibus, & cineribus miscenda. *b* Pompeius Ruffus sævior aperire. *Hellenismus.* *c* Jugulare reos tecta delatione. *d* Avibus cadavera vorantibus, imo præsagientibus. *e* Cornelius Fuscus à Domitiano præfectus prætorio missus est contra Dacos, à quibus magna accepta clade occisus est. *f* Inexercitatus, & imperitus à deliciis, & otiosa armorum meditatione ad bellum profectus. *g* Fabricius Vejento, & ——— *h* ——— Catullus Messalinus, cujus ingenio sævo & malum cæcitatis additum. Qui à Domitiano sæpius, non secus, ac cæca, & improvida feruntur, in optimum quemque torquebatur. Plin. epist. 22. l. 4. *i* Nempe cæcus, & tamen amavit, quod non viderat. *k* A ponte, in quo sedent stipem mendicantes, nequitiam effrontem tulisse videtur, dignior sane ponte, quam aula principis. *l* Assecla, & consiliarius principis. *m* Qui mendicaret à curru prætervectis cibum Aricinum in Appia via, ubi sedent mendici. *n* Verba, preces, oscula ipsa. *o* Quam hic Catullus. *p* Quas tamen non videbat. *q* Gladiatoris è Cilicia, Asiæ minoris regione, *Turcomania*, vel more Cilicis armati. *r* Ea arte fabricatum, ut per se surgeret, & in sublime cresceret, J.C. Scal. 1. Poet. 21. vide, quæ ad Martial. epig. 2. lib. spect. *ſ* Ab hoc pægmate in alta theatri velamina. videtur repræsentatus fuisse Ganymedes ab aquila raptus. *t* Numine afflatus, ut Minervæ sacerdotes. *u* Proprie insectum est, quod & tabanus, & asilus appellatur, armenta vexans, & in fugam, atque furorem agens, sumitur pro furoris stimulo à numine incusso. *x* O Minerva bellipotens dea.

a Curru, aut imperio. *b* Rex Britannorum. *c* Spinas, pinnas. *Catachresis.* *d* An itaque, *inquit Imperator*, concidendum in frusta censes piscem? *e* Circuitu laterum. *f* Opus est perito aliquo figulo, qualis fuit Prometheus, qui	*Omen habes, inquit, magni, clarique triumphi,* 125 *Regem aliquem capies, aut de* a *temone Britanno* *Excidet* b *Arviragus, peregrina est bellua, cernis* *Erectas in terga* c *sudes? hoc defuit unum* *Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, & annos.* d *Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab illo* 130 *Dedecus hoc, Montanus ait, testa alta paretur,* *Quæ tenui* e *muro spatiosum colligat orbem:* f *Debetur magnus patinæ, subitusque Prometheus.* *Argillam, atque rotam citius properate: sed ex hoc* 134 *Tempore jam Cæsar figuli tua castra sequantur.* *Vicit digna viro sententia. noverat ille* *Luxuriam* g *imperii veterem,* h *noctesque Neronis* *Jam medias,* i *aliamque famem, cum pulmo* k *Falerno* *Arderet. nulli major fuit* l *usus edendi* *Tempestate mea,* m *Circeis nata forent, an* 140 n *Lucrinum ad saxum,* o *Rutupinove edita fundo* *Ostrea, callebat primo deprendere morsu,* *Et semel aspecti littus dicebat* p *echini.* *Surgitur, & misso proceres exire jubentur* *Concilio, quos Albanam* q *dux magnus in arcem* *Traxerat attonitos, & festinare coactos,* 146 r *Tanquam de Cattis aliquid,* * *torvisque* ſ *Sicambris* *Dicturus: tanquam diversis partibus orbis*

homines è luto finxisse dicitur. *g* Imperatorum. *h* Epulas Neronis, de media die in mediam noctem prorractas. *i* Incitamenta stomachum reficientia, & appetitum procurantia. *k* Ardente vino, & è Falerno monte. *l* Peritia in ciborum delectu. *m* Rupibus ad montem Circeum in litore Campaniæ. *n* Scopulum in lacu Lucrino. *o* Promontorium, & littus à Rutupiis oppido Cantiorum in Britannia dictum. Ang. *Ric berovv.* *p* Piscis marini è genere cancrorum *q* Imperator Domitianus. *r* Tanquam consulturus de expeditione aliqua in Germanos. unam autem suscepit sponte in Cattos, alteram necessario in Sarmatas, legione cum legato simul cæsa. Suet. Domitian. 6. cap * *Tortis*, hic reponunt quidam, sed tortè, τόγ' ἐμοὶ δοκεῖν Neque enim hic de crine, ut Sat. 13. aut epigram 3. Martial. sed de terrore è feroci populo. *ſ* Populis item Germaniæ, qui hodie *Gueldrienses* dicuntur, *al. Francken.*

a *Anxia* b *præcipiti venisset epistola* c *penna.*
Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tēpora sævitiæ, c *claras quibus abstulit urbi* 151
c *Illustresque animas impune*, *&* d *vindice nullo.*
e *Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus*
Cœperat: hoc nocuit f *Lamiarum cæde madenti.*

a Anxietatis index, vel anxios reddens. *b* Subito, vel tristi nuntio, hoc enim significat pennata epistola, ut contra laureata lętitiam. *alii* de avibus literas gestantibus, nihil ad rem. *alii* ad veredarios respiciunt, qui pennam in capite gestabant velocitatis symbolum, vel, ut transfert Aristides, ἡ πάρεστιν ὥσπερ ὑπὸ πτηνῶν φερομένη. in Panegyrico Romæ. καὶ πτηνοφόροι συνεχῶς ἐφοίτων ἀεί τι προσχωρεῖν ἐκείνῳ φράζοντες, Plutarch. in Galba. *c* Viros nobiles. *d* Nemine nobilium vindictam auso. verum quum in ignobiles crudelitatem exercere cœpit, ab iis occisus est. *e* Sævitia in plebem exitio fuit Domitiano madenti cæde ——— *f* ——— Nobilium, inter quos & Ælium Lamiam nobilissimę familiæ virum interfecit.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram IV.

Ad vers. 3. *A vitiis æger*, *&c.* In optimo exemplari scriptum fuit.
A vitiis ægra solaque libidine fortes
Delitiæ, *viduas tantum spernatur adulter.*
Quid refert igitur.

Ad vers. 13. *Stjoque*. alii veteres libri, *Serioque*: quod temere rejiciendum non est

Ad vers. 33. *Fracta*, ut & vetus legit interpres, quod etiam plerique codices habent: at nullus, quem quidem viderim, *Paria*, quod tamen ingeniosum esse diffiteri nolim.

Ad vers. 67. *Saginis*. L. habuit aliquando: *saginam*. Sed emendatum, *saginis*.

SATYRA V.

Parasitum à cœnis divitum dehortatur, in quibus contemptim, misere, & contumeliose tractato non liceat frui, nedum tangere delicias, quæ ipsis divitibus apponuntur, vide Luciani epist. ἐγὼ κρόνῳ χαίρειν.

Si te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
Ut bona summa putes, aliena vivere quadra:
Si potes illa pati, quæ nec a *Sarmentus iniquas*
Cæsaris ad mensas, nec vilis b †*Galba tulisset;*
c *Quamvis jurato metuam tibi credere testi;* 5
d Ventre nihil novi frugalius: e *hoc tamen ipsum*
Defecisse puta, quod inani sufficit alvo.
f *Nulla* g *crepido vacat? nusquã pons, &* h *tegetis*
Dimidia brevior? i *tantine injuria cœnæ?* (*pars*
Tam k *jejuna fames? cum* l *possis honestius illic* 10
Et m *tremere, &* n *sordes farris mordere canini?*
Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
Mercedem solidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ * *cibus:* o *imputat hunc* p *rex,*
Et quamvis rarum, tamen imputat. ergo duos post
Si libuit menses neglectum adhibere q *clientem,* 16

a Eques Romanus, scurra nobilis, Cæsaris Augusti tempore. de quo Horat. 5. Sat. 2. lib. *b* Alter scurra Cæsaris. *c* Licet jures te nec pudere propositi abjecti, nec tædere harum injuriarum, credere tamen nolim. *d* Natura ventris parvo contenta est. *e* Finge tamen illud parvum non suppetere. *f* Nulla caverna, nullus pons vacat, ubi libere potius mendices, quàm æque miseram vitam agas serviliter adulando? *g* Proprie littoris, vel ripæ ora, quam aqua alluit: hic locus eminens, vel caverna in muro, seu ripa, ubi sedent mendici, ut in pontibus. *h* Minor pars tegetis, qua mendici se tegunt. Sat. 9. *A tegete, & baculo.* *i* Tantine æstimas cœnam illam, qua tot injurias pateris? *k* Tantine cœna, unde jejunus surgis? *vel*, Tantine cœnam æstimas, ut ob illam has patiare injurias? *l* Alii legunt *poscis*, ut constet carmen. *m* Frigore horrere. *n* Sordidum caninum panem è farre. * *A meales meate.* *o* Imputat tibi satisfactum, & relatum. *Imputare* Suetonio, Tacito nostro, Plinio, Quintiliano, aliisque inferioris ævi authoribus valet, *Postulare id sibi gratiæ* apponi. Tacitus eadem mente usurpavit vocem *Jactare.* Ann. 6. *p* Dives patronus. *q* Te.

a Tertia ne vacuo cessaret culcitra lecto,
Una b simus, ait: c votorum summa, quid ultra
Quæris? d habet Trebius, propter quod rumpere somnum
Debeat, & e ligulas dimittere, solicitus, f ne 20
Tota salutatrix jam turba peregerit orbem
g Sideribus dubiis, aut h illo tempore, quo se
Frigida circumagunt i pigri k sarraca Bootæ.
Qualis cœna tamen? vinum quod l succida nolit
Lana pati: de conviva m Corybanta videbis. 25
n Jurgia proludunt: sed mox & pocula torques
* Saucius, & o rubra deterges vulnera mappa,
Inter p vos quoties, libertorumque cohortem
Pugna q Saguntina fervet commissa lagena.
r Ipse s capillato diffusum consule potat, 30
Calcatamque tenet t bellis socialibus uvam,
u Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.
Cras bibet x Albanis aliquid de montibus, aut de
y Setinis, z cujus patriam, titulumque a senectus

a Ut sit, qui tertiam culcitram suppleat in lecto, quo discumbitur ad cœnam. b Cœnemus. sic Chremes Terentianus. *Dionysia hic sunt, hodie apud me sis volo.*

c Est tibi jam tuorũ vot. summa. d Tu habes amplã mercedem officiorum, quod toties summo mane, & intempesto abruperis somnum, ut patronum salutes, & comiteris ipsum alios salutaturum. infra vers. 75. & Martial. l. 3. epig. 36. *Enallage personæ*. e Lig. vestium, vel calceorum ansas non ligare. f Ne reliqui clientes circumstantes salutent patronum, nec dum tu veneris. g Diluculo, dubia luce. h Ipsa nocte. i Quia polo vicinioris. k Plaustra septentrionalia signi ursam majorem insequentis, Arctophylacis. l A sudore recens lana, & liquorem quasi sitiens, vel præparanda, & imbuenda vino, quo melius sumat purpuram, vinum tamen hoc non imbibat. m Temulentum, insanum, instar Corybantis Cybeles sacerdotis caput rotantem. n Et convitia proludia sunt pugnæ. * Non vino tantum, sed & poculo o Cruentata. p Clientes parasitos. q Fictili è Sagunto in Hispania. r Patronus contra. s Antiquo: antiqui n. Romani erant intonsi, forte Lucilium Opimium innuit, quo consule diffusa sunt vina, quæ in ducentesimum annum servata fuerant. t Sex. Julio Cæsare, & M. Philippo Coss. movebatur bellum cum sociis, quos civitate donare contendebat Liv. Drusus, Luc. Flor. l. 3. c. 17. hoc a. anno optimum diffusum est vinum. u Laboranti cordis dolore, vel stomachi vitio ab humore acri vellicante, & rodente, cui medicina à vino. x Vinum Albanum. y Montibus juxta Setiam oppid. Campaniæ. z Gypsatis, picatisque amphoris à Cervicibus affixa erant pittacia cum inscriptione, ubi natum sit vinum, & quo consule conditum. a Vetustas.

Delevit multa veteris a *fuligine* b *testæ*, 35
Quale coronati c *Thrasea, Helvidiusque bibebant,*
d *Brutorum, & Cassi natalibus.* e *Ipse capaces*
f *Heliadum crustas*, g *& inæquales beryllos*
h *Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum,*
Vel si quando datur, custos affixus ibidem, 40
Qui numeret gemmas, i *unguesque observet acutos.*
k *Da veniam, præclara illic laudatur iaspis.*
Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
l *A digitis, quas in* m *vaginæ fronte solebat*
Ponere zelotypo n *juvenis* o *prælatus* p *Hiarbæ.*
Tu q *Beneventani sutoris nomen habentem* 46
Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
Quassatum, & r *rupto poscentem sulfura vitro.*
Si stomachus domini fervet vinoque, ciboque,
Frigidior Geticis petitur s *decocta pruinis.* 50
Non eadem t *vobis poni modo vina querebar:*
Vos aliam potatis aquam. tibi pocula u *cursor*
Getulus dabit, aut nigri manus x *ossea Mauri,*
Et cui per mediam nobis occurrere noctem,
Clivosæ veteris dum per y *monumenta Latinæ.* 55

a Mucore, & situ. *b* Vasis fictilis, quo vinum conditum servabatur. *c* Pætus, & Helv. Priscus gener ipsius (de quorum studio libertatis, & constantia lege Suetonium, & Tacitum in Nerone) libertatis studio, & odio tyrannidis celebrabant solennem memoriam. —— *d* —— Junii Br. qui Tarquinium expulit, & D. Junii Br. & Cassii, qui Cæsarem confoderunt; floribus autem coronati convivabantur veteres. vide causam in notis ad Senecæ Thyest vers. 944. *e* Ipse Virro, idest, patronus dives. *f* Phialas ex electro aquis indurato è gummi, & lacrymis Heliadum Phaetontis sororum in alnos, sive, ut alii fabulantur, in populos versarum. *g* Aureas phialas asperas Beryllis sexangula forma politis ad splendoris repercussionem. Plin. l. 37. c. 5. *h* Servus, qui manus tuas observet *i* Tuos ungues aduncos, ne quid abradas. *k* Nec injuria, namque. *l* Ex annulis. *m* Manubrio ensis. *n* Æneas, cujus *stellatus jaspide fulva Ensis erat.* Virg. 4. Æn. *o* Ab Elisa. *p* Regi Libyæ. *q* Vitreum calicem quatuor rostra velut nasos habentem, qualem habuit sutor Beneventanus Vatinius, à quo calices ejusmodi vitrei dicti sunt Vatiniani. vide, quæ ad Martial. ep. 69. l. 14. *r* Rupta enim vitrea sulphuratis permutabantur. vide, quæ ad Martial. epig 42. lib. 1. *s* Aqua decocta, & vitris demissa in nives, ut refrigeretur. Plin. lib. 31. cap. 3. Neronis inventum, Sueton. Ner 48. cap. *vel* simpliciter nivis Scythica æmula. *t* Clientibus, parasitis. *Emphatice*. *u* Fuscus è Numidia cursor. *A Lacquay*. *x* Macilenta, & sine pulpa. *y* Vide 1. Satyr. in calce.

a *Flos Asiæ ante ipsum, pretio majore paratus,*
Quam fuit & Tulli census pugnacis, & b *Anci,*
Et ne te teneam, c *Romanorum omnia regum*
Frivola. quod cum ita sit, tu d *Getulum Ganymedem*
Respice, cum sities: nescit tot millibus emptus 60
Pauperibus miscere puer. sed forma, sed ætas
Digna e *supercilio, quando ad te pervenit ille,*
Quando vocatus adest f *calda, gelidæque minister?*
Quippe indignatur veteri parere clienti, 64
Quodq; aliquid poscas, & quod se stante recumbas.
Maxima quæque domus servis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem,
g *Vix fractum, solidæ jam mucida frusta* h *farinæ,*
Quæ genuinum agitent, non admittentia morsum,
Sed tener, & niveus, mollique siligine factus 70
Servatur domino. dextram cohibere memento:
Salva sit i *artoptæ reverentia: finge tamen te*
k *Improbulum,* l *superest illic qui* m *ponere cogat.*
* *Vin' tu consuetis audax conviva* n *canistris*
Impleri, panisque tui novisse colorem? 75
o *Scilicet hoc fuerat, propter quod sæpe* p *relicta*
Conjuge per montem adversum, q *gelidasque cucurri*
Esquilias, fremeret sæva cum grandine vernus
r *Juppiter, & multo stillaret penula nimbo.*
Aspice quã longo s *distendat pectore lancem,* 80
Quæ fertur domino squilla, & quibus undique t *septa*
Asparagis, qua u *despiciat convivia cauda,*
Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio x *constrictus* y *gammarus* z *ovo*
Ponitur exigua a *feralis cœna patella.* 85
Ipse b *Venafrano piscem perfundit: at hic, qui*

a Pocillator formosus, pincerna ex Asia, qualis Jovi raptus Ganymedes.
b Tertii, & quarti regum Romanorum.
c Utensilia, & supellex Romanorum regum inferiora sunt hujus pueri pretio.
d Ironice contraria miscet, ut sæpe.
e Fastu, ut te contemnat.
f Aquæ.
g Qui in vetustate induruit, ut vix frangi possit.
h Panis ex farina.
i Dispensatoris panis, ex ἄρτος, panis. & ὀπτομαι, video: cujus reverentiam cave sis ne violes, ausus panem domino coctum sumere.
k *Sauveie.*
l Artoptes.
m Deponere panem illum candidum.
* Ait artoptes.
n Pane. Metonymia contin.
o *Clientis murmurantis verba.*
p Media nocte.
q Collem Romæ ventis expositum.
r Aer.
s Impleat.
t Condita, & circundata herbis delicatis.
u Alte lata deorsum in mensam aspiciat.
x Semiplenus. *Spent*
y E marini cancri specie.
z Ovis suis, vel quibus conditur.
a Nuda, & jejuna instar cœnæ feralis.
b Oleo optimo ex agro Venafrano in Campania.

a Pallidus offertur misero tibi caulis, b olebit
Laternam: illud enim vestris datur c alveolis, quod
d Canna e Micipsarum f prora subvexit acuta;
Propter quod Romæ cum g Boccare nemo lavatur,
h †Quod tutos etiam facit à Serpentibus * atris. 91
Mullus erit domino, quem misit i Corsica, vel què
k Taurominitanæ rupes: quando omne l peractum est,
Et jam deficit nostrum mare. dum gula sævit
Retibus assiduis penitus scrutante m macello 95
n Proxima, nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
o Instruit ergo focum provincia, sumitur illinc
p Quod captator emat Lenas, q Aurelia vendat.
Virroni murana datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nã dum se continet Auster, 100
Dum sedet, & siccat madidas in r carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria s lina t Charybdim.
Vos anguilla manet longæ u cognata colubræ,
Aut x glacie aspersus maculis y Tiberinus, & ipse
Vernula riparum pinguis * torrente cloaca, 105

a Languens, flaccidus. b Præ se feret odorem olei vilissimi, quod adhibetur lucernis, quali ungebatur *fraudatis Natta lucernis*, Horat. & videtur alludere ad illud in Demosthenem jactatum, ὄζει λύχνον. c. Patinis ligneis. d Navicula è *Canna*, vel doliolum è cannis acuminatum forma pyramidali. e Afrorum à Micipsa rege. f Navi. g Cum Numida aliquo, vel Afro, *à Boccara rege Maurorum denominato*. h Cujus olei odorem tetrum non ferunt serpentes. * *Afris*, legit Jan. Rutgersius var. lect. l.2.c.17. Horat.l.2.Sat. ult. *velut illa Caninia afflasset pejor serpentibus atris*. Et Od.10.l.3. *Nec Mauris animum mitior anguibus*. i Insula in mari Ligustico. k Rupes juxta Taurominium oppidum Siciliæ. l Exhaustum, exinanitum. m Piscatore quovis è macello. n Maria. o In mari Tyrrheno, idest, infero. p Piscibus instruit focum, & culinam nostram. q Pisces, quos emptos heredi petæ orbis donent. r Mulier, quæ pisces venditat. ——— *vel*, dives orba, quæ datos ab heredipetis pisces vendit. s Æolio antro: & pennas ex *figmento Poet. madidis Notus evolat alis*. Ovid. 1. Met. ut *Æolio in carcere*, 10. Sat. v. 120. ex Virgil. 1. Æn. *clauso ventorum carcere*. t Piscatores cum linis, & retib. u Vorticem in freto inter Siciliam, & Italiam. x Ejusdem formæ, & generis, quam cum colubro coire ferunt, ut & murænam. y Maculosus, cui dorsum ex albo cæruleum est, venter candidus nigris maculis consperſus, qui notæ deterioris est, melioris *Laneus*. z Præstantiores sunt in Nare fluvio pisces, quam in Tyberi. Galen. περὶ τροφ. * *Torpente* legendum putat Jan. Rutg. var. lect. l.2.17.

Et

Et solitus mediæ a cryptam penetrare Suburræ.
b *Ipsi pauca velim, facilem si præbeat aurem.*
Nemo petit, modicis c *quæ mittebantur amicis*
A d *Seneca, quæ* e *Piso bonus, quæ* * *Cotta solebat*
Largiri. namque & f *titulis, & fascibus olim* 110
Major habebatur donandi gloria, solum
Poscimus, ut cœnes civiliter: hoc face, & esto:
Esto (ut nunc multi) dives tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni g *jecur, anseribus par*
h *Altilis, &* i *flavi* k *dignus ferro Meleagri* 115
Fumat l *aper, post* l *unc raduntur tubera, si ver*
Tunc erit, & facient m *optata tonitrua cœnas*
Majores. tibi habe frumentum, n *Aledius inquit,*
o *O Libye, disjunge boves, dum tubera mittas.* 119
p *Structorem interea, ne qua* q *indignatio desit,*
Saltantem spectas, r *& Chironomonta* ſ *volanti*
Cultello, donec peragat t *dictata magistri*
Omnia. u *nec minimo sane discrimine refert;*
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur.
Duceris planta, velut ictus ab Hercule x *Cacus,*
Et ponere foris, si quid tentaveris unquam 126
Hiscere, y *tanquam habeas tria nomina. quando propinat*
Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
Pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
Perditus, ut dicat regi, Bibe? plurima sunt, quæ

a Cavernas, & meatus subterraneos, per quos sordes è Suburra, & tota urbe defluunt in Tiberim. b Virroni, patrono diviti, & avaro. c Qualia munera. d Annæo Sen. Neronis præceptore, optimo, & sanctissimo viro. e C. Piso Calpurnius, & * Aurelius Cotta viri liberales. f Munificentiam, & liberalitatem exercere apud majores nostros majorem habebat gloriam, quam titulis nobilitatis splendere, aut magistratus, & dignitates adipisci. g Mulso, lacte, ficu, & carica fartum. vide Martial. epig. 38. lib. 13.
h Gallina, vel anas. i Formosi, vel pulchricomi. k Non minor apro Calydonio, quem occidit Meleager. l Integer appositus fumat. m Luxuriosis optata tonitruis n. tubera nascuntur copiose. Plin. 19. l. 3. cap. n Gulosus quidam. o O Africa ne exerceas terram ad fruges, modo mittas tubera.. p Carptorem. vide Satyr. 11. verf. 136. q Ne qua indignationis causa tibi desit. r Manibus gesticulantem artificiose. ſ Agiliter versato. t Incidendo fercula, ut docuit magister Tripherus Satyr. 11. verf. 137. u Ironice. x Gigas, qui boves Herculis abegerat, quem Hercules pedibus ex antro protraxit. Virg. 8. Æn. y Tanquam sis nobilis, ingenuus Romanus, liberque, ut est, prænomen, nomen, cognomen, *vide Politianum.* 31. c. *Miscell.*

Non

Non audent *a* homines pertusa dicere lena.
b *Quadringenta tibi si quis deus, aut* c *similis diis,*
Et melior e *fatis donaret,* d *homuncio, quantus*
Ex nihilo fieres! quantus Virronis amicus! 134
f *Dat Trebio, pone ad Trebium, vis frater ab istis*
Ilibus? g ò nummi, vobis hunc præstat honorem,
Vos estis fratres, *dominus tamen*, h *& domini rex*
Si vis tu fieri, i *nullus tibi parvulus aula*
Luserit Æneas, nec filia dulcior k *illo.*
Jucundum, & charum sterilis facit uxor amicum. 140
Sed tua nunc l *Misale pariat licet, & pueros tres*
In gremium patris fundat: simul ipse loquaci
Gaudebit m *nido,* n *viridem thoraca jubebit*
Afferri, minimasque nuces, assemque o *rogatum,*
Ad mensam quoties p *parasitus venerit infans.* 145
Vilibus q *ancipites fungi ponentur amicis,*
Boletus domino. sed qualem r *Claudius edit,*
Ante s *illum uxoris, post quem nil amplius edit,*
Virro sibi, & reliquis t *Virronibus illa jubebit*
Poma dari, quorum solo pascaris odore, 150
u *Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,*
Credere quæ possis surrepta x *sororibus Afris.*
Tu y *scabie frueris mali, quod in aggere rodit,*
z *Qui tegitur parma, & galea, metuensque flagelli*

a Pauperes, quibus detrita sit, & lacera chlamys. τῷ γὰρ πενίῃ δεδμημένῳ δέδεται ἡ γλῶσσα, ut inquit Theognis.
b Sestertia. i. e. censum equestrem, nostræ monetę 3125. lib.
c Heros, vel homo beneficus.

d Quam tua fata. *e* Tu prius homuncio vilis, quanto mox fores in pretio apud ipsum? *f* *Imperaret structori dives his verbis.* *g* *Inquit Poeta*, hoc nummis præstat, non homini. *h* Virronis dominus, & rex. *i* Si orbus, nullus tibi filius sit. ex quarto Æneidos usurpat hæc Didonis verba: *Si quis mihi parvulus aula Luderet Æneas.* *k* Tibi charior, quam Virro captator dives. *l* Uxor. *m* Loquaci pueritia, i. e. pueris delectari videbitur, quos tamen nullos optat. Metaph. *n* Levia tamen iis munuscula dabit, quia tu dives es. *o* A puero rogatum, ad poma, nuces, & nugas emendas. *p* Petens cibum, aut munuscula.
q Periculosi plerumque, & lethales, immenso exemplo in crimen inducti, veneno Tib. Claudio principi per hanc occasionem à conjuge Agrippina dato. Plin. l. 22. cap. 22.
r Claudius imperator quintus. *s* Ab Agrippina uxore venenatum. vide Sat. 6. v. 621. *t* Sui similibus, divitibus. *u* Qualia nata in perpetuo virentibus, & fructiferis hortis Phæacum, quorum rex Alcinous: canit Homerus, & Antiquitas omnis. *x* Atlantis filiabus scilicet, aurea mala ex hortis Hesperidum in Africa. *y* Scabioso malo.
z Tyro.

Discit

Discit a *ab hirsuto jaculum torquere Capella*. 155
Forsitan impensæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, ut doleas, nam * *quæ comædia? mimus*
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, b *pressoque diu stridere molari*, 160
Tu tibi liber homo, & regis conviva videris.
Captum te nidore suæ putat ille culinæ.
Nec male conjectat. * *quis enim tam nudus, ut illum*
Bis ferat, c *Hetruscum puero si contigit aurum?*
Vel d *nodus tantum, & signũ de paupere loro?* 165
Spes bene cænandi vos decipit: e *ecce dabit jam*
Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos jam veniet minor f *altilis.* g *inde parato*
Intactoque omnes, & stricto pane tacetis.
Ille sapit, qui te sic utitur. h *omnia ferre* 170
Si potes, & debes. i *pulsandum vertice raso*
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

a A Centurione, qui exercet tyrones, hirsuto instar capellæ, *vel* induto sago Cilicio, *aliis*, ab amento è corio capellæ *Brod. Misc.* l. 9. c. 1. ab arcu è cornibus caprinis. Simiam intelligit Jan. Rutgersius, quæ lucelli causa ab agyrtis jaculo institui solet. Martial. l. 14. ep. 202. bardo cucullo tecta, Martial. parma, & galea tecta ridiculi causa flagello assueta, officiique sui admonita. vide Rutgersii var. lect. lib. 3. cap. 15. & vetus Pithœi Scholiastes habet annotationem. *quale simia manducat*. Sed non ego credulus illis. * *Ridiculus æque nullus est, quam quando esurit*. Gelasinus parasitus apud Plautum in Sticho. *b* Ira frendere. * Quis enim tam pauper, ac miser est, cui vel ingenuo, vel libertino contigit libertas, ut hæc pati possit? *c* Mos bullæ aureæ gestandæ ab Etruscis sumptus est. vide Pers. Satyr. 5. v. 31.
d Tenuiores, & libertinæ conditionis coriaceam bullam, vel nodum gerebant. *e* Vos tamen abjecti asseclæ concepistis spem de reliquiis ferculorum, quibus inhiantes dicitis apud vos, *Ecce dab.* &c. *f* Gallina saginata. *g* *Inquit Poeta*, non tangitis panem adstrictum duritie, vel appositum tantum, Metaph. à gladio stricto, dum exspectatis illas dapes, sed frustra. *h* Omnia ferre si potes, quę parasitis eveniunt, equidem debes. *i* Omnibus contumeliis, & plagis excipient te, tuo merito, qui ferre illa velis, perinde ac si male tonsus, aut rasus servus esses, vel parasitus plagipatida.

Ejus-

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram V.

Ad verſ. 40. Sic lege emendatum: *Galba*, ut apud Valér. Martialem ſcriptum è *libris* 1. & ex 10. *Epigr.*

Ad verſ. 91. *Quod tutos, &c.* Verſus hic, qui in editionibus quibuſdam legitur. *Quod tutos etiam facit à ſerpentibus atris*, etſi Satyrico ſale non caret, non fuit tamen in Vetuſtiſſimis Exemplaribus nec adjectus quidem: ob idque in noſtra editione, quam ejus exemplaris loco eſſe cupimus, non inſeri facile paſſi ſumus.

SATY-

SATYRA VI.

Ursidium Posthumum ab uxore ducenda dissuasurus, acriter satis insurgit in mulierum ludos scenicos, libidines, superbiam, Græcæ linguæ, liberalium artium, critices, politices, imo gladiatoriæ inverecundam affectationem; superciliosum in maritos imperium, crudelitatem, temulentiam, superstitionem, denique & veneficia.

Credo pudicitiam a *Saturno rege moratam*
In terris, visamque diu, cum frigida parvas
Præberet spelunca domos, ignemque, laremque,
& pecus, & dominos communi clauderet umbra:
Sylvestrem montana torum cum sterneret uxor 5
Frondibus, & culmo, vicinarumque ferarum
Pellibus: haud similis tibi b *Cynthia, nec tibi,* c *cujus*
Turbavit nitidos extinctus passer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et sæpe horridior d *glandem ructante marito.* 10
Quippe aliter tunc orbe novo, cæloque e *recenti*
Vivebant homines, qui f *rupto robore nati,*
g *Compositique luto* h *nullos habuere parentes.*
Multa pudicitiæ veteris vestigia forsan, 14
Aut aliqua extiterant & i *sub Jove, sed* k *Jove nondum*
Barbato, nondum Græcis jurare paratis
l *Per caput alterius, cum furem remo timeret*
Caulibus, aut pomis, & m *aperto viveret horto.*
Paulatim deinde ad superos n † *Astræa recessit;*
o *Hac comite atque duæ pariter fugere sorores.* 20
Antiquum, & vetus est alienum, Posthume, lectum
p *Concutere, atq;* q *sacri genium contemnere fulcri;*

a Seculo aureo, simplici. b Culta, & elegans amica Propertii. c Lesbia, Catulli amica, effuse lacrymans de morte passerculi *meæ puellæ Flendo turgiduli rubent ocelli.* Catull. d Qua avide vescebatur.

e Recens extructo, & ab elementis nuper secreto. f Ex figmento poetico. Virg. *Gensque virum truncis, & rupto robore nata.* g A Deo, vel à Prometheo efficti. h Terræ filii. i Ætate argentea. k Nondum adulto, & adultero. l Parentum, liberorum, aut aliorum, quos charos habebant. quæ solennis jurandi formula, uti & per suum caput. m Incustodito, sepimentis haud munito. n Justitia Astræi Titanos, & Auroræ filia. o Pudicitia. p Ascendere, violare. q Conjugalis tori præsidem. Synecd. *fulcri, quo fulcitur lectus.*

Omne

	Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas :
a Jovem, Neptunum, Martem, Apollinem, Mercurium,&c.	*Viderunt primos argentea secula* a *mœchos.* 24
b Amicorum, super sponsalibus.	b *Conventum tamen, & pactum, & sponsalia* c *nostra*
c Hac ætate maxime adultera.	*Tempestate paras:* *jamque* d *à tonsore magistro*
d Ut nitidior placeas uxori futuræ.	*Pecteris, &* e *digito pignus fortasse dedisti.*
e Sponsæ annulum.	*Certe sanus* f *eras. uxorem Posthume ducis?*
f Prius antehac sapuisti,	*Dic qua* g *Tisiphone? quibus exagitare* h *colubris?* 29
	Ferre potes dominam salvis i *tot restibus ullam?*
	*Cum pateant altæ,*k *caligantesque* l *fenestræ?*
	Cum tibi vicinum se præbeat m *Æmilius* n *Pons?*
	Aut si de multis nullus placet exitus; illud
	Nonne putas melius, quod tecum o *pusio dormit?*
	Pusio, qui noctu p *non litigat, exigit à te* 35
	Nulla jacens illic munuscula, nec queritur, quod
	Et q *lateri parcas, nec quantum jussit,* r *anheles.*
	Sed placet Ursidio s *lex Julia:* t *tollere dulcem*
	Cogitat hæredem, cariturus u *turture magno,*
	x *Mullorumque jubis,* y *& captatore macello.* 40
	Quid fieri non posse putes, si jungitur ulla
	Ursidio? si mœchorum z *notissimus olim*
	Stulta a *maritali jam porrigit ora capistro,*
	c *Quem toties texit periturum cista Latinum?*
	Quid? quod & b *antiquis uxor de moribus illi* 45
	Quæritur: c *o medici mediam pertundite venam,*

jam dementas, imo furis. vel lege interrogatorie: *Certe sanus eras?* *g* Furia ultrice ὀφιοπλοκάμῳ, i. e. colubris crinita. *h* Quibus te potius suspendas. *i* Quæ caliginem oculis obducant propter altitudinem, *vel*, noctis tenebras. *k* Unde te præcipitare possis. *l* A M. Æmilio Scauro conditus. *m* Unde te in Tiberim immergas. *n* παιδεραστίαν probare videtur. *o* Quod uxor facit, infra vers. 26. *p* Quod nimia libidine exhaustum læditur. *q* Te clinopale, & nocturna opera defatiges, *r* In Adulteros lata. *s* Suscipere, & educare. *t* Avi, *vel potius* pisce, *quia* magno. *u* Jubatis, & barbatis mullis. *x* Et aliis obsoniis; quæ à captatoribus è macello empta orbis donantur. *y* Ursidius. *z* Conjugali vinculo, freno. *a* Qui sæpius periturus, superveniente marito, ab ejus adultera uxore cista tectus fuerit: qualem furtum in mimo vidimus Latinum mimum repræsentantem. *b* Pudica, & casta. *c* Ne insaniat. Si delirans manum porrigere detrectet, vena in fronte secetur, &c. Paulus Ægineta, 3 lib. cap. de phreneticis, & Aetius lib. 6. cap. 8.

*Deli-

** Delicias hominis*: a *Tarpejum limen adora*
Pronus, & b *auratam* c *Junoni cæde juvencam*,
Si d *tibi contigerit capitis matrona pudici*.
Paucæ adeo e *Cereris vittas contingere dignæ*, 50
Quarum non timeat pater f *oscula*. g *necte coronam*
Postibus, & *densos per limina tende corymbos*.
Unus h *Iberinæ vir sufficit*? *ocyus illud*
Extorquebis, *ut hæc oculo contenta sit uno*.
Magna tamen fama est i *cujusdam rure paterno* 55
Viventis. *vivat* k *Gabiis*, *ut vixit in agro*,
Vivat k *Fidenis*, & *agello cedo paterno*.
Quis tamen affirmat, *nil actum in montibus*, *aut in*
Speluncis? l *adeon' senuerunt Juppiter*, & *Mars*?
m *Porticibusne tibi monstratur femina* n *voto*
Digna tuo? o *cuneis an habent spectacula totis*, 61
Quod securus ames, *quodque inde excerpere possis*?
p *Chironomon Ledam molli saltante Batillo*
q *Tuccia* r *vesicæ non imperat*, q *Appula* f *gannit*
Sicut in amplexu, t *subitum*, & *miserabile*, *longum*
Attendit Thymele, *Thymele tunc rustica discit*. 66
u *Ast aliæ*, *quoties aulæa recondita cessant*,
Et vacuo, *clausoque* x *sonant fora sola theatro*,

* O delicatum hominem Ursidium, qui tam insignis adulter possis castam sperare uxorem! *a* Jovem Capitolinum in introitu arcis Tarpejæ. *b* Auratis cornibus. *c* Conjugii præsidi pronubæ, in pellices, & adulteros sævæ.

d Tam insigni adultero. *e* Cujus mysteria non nisi castis fœminis sunt celebranda. *f* Tanquam basia, & suavia impudica potius, quam pia oscula. *g* Quod fieri solitum nuptiarum die. *h* Sponsæ Ursidii, *vel* cuivis in urbe educatæ. *i* Quæ pudice vixit ruri, nec tamen credo victuram illam æque pudicam, si viderit semel urbis mores corruptos. *k* Vilibus oppidis castæ, ut prius in agro quod si non possit, multo minus Romæ. *l* Nec desunt corruptores virginum etiam in agris. *m* Pompeii, & Isidis, in quibus spatiantur mulieres. *n* Qualem tu velis, pudicam. *o* Sedibus theatri. *p* Saltationem manibus gesticulantis Ledæ repræsentante mimo. J. C. Scal. 1. lib. Poet 18. cap. *q* Rustica. *r* Non continet urinam. infra vers 318. *f* Gannitu, & murmure libidinosum fatetur affectum.
t Subitum, miserabile, longum: gestus, & motus, quos exprimit mimus. *u* *Longo vero ludorum interstitio*, & *ipsæ histrionicam exercent*, *ac mimorum vestes contrectant*:
x Forensibus caussis, & judiciis.

a Atque

a Ubi nimis diu cessare videntur ludi, & post plebejos ludos diu expectata dominis his desiderantibus non exhibentur Megalesia: ipsæ tractant, & exercent ludos. *b* Circenses ludi magnæ matri deum consecrati. *c* Spectaculorum desiderio. *d* Ornamenta, & arma histrionica. Subligaculum autem περίζωμα erat pudendorum velamen: neque tamen femora contegebat, ut braccæ, ἀναξυρίδες, quæ ob id feminalia dicuntur.

a Atque à Plebeiis longe b *Megalesia,* c *tristes*
d *Personæ* d *thyrsumque tenent, &* d *subligar*
e *Acci:*
f *Urbicus* g *exodio risum movet* h *Atellanæ* 71
Gestibus Autonoes; i *hunc diligit Ælia pauper.*
k *Solvitur his magno comœdi* l *fibula.* m *sunt quæ*
Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragœdo
Gaudet. an expectas, n *ut Quintilianus ametur?*
Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion, 76
Aut o *Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusque* p *choraules,*
Longa per angustos figamus q *pulpita vicos,*
Ornentur postes, & grandi janua r *lauro,*
Ut testudineo tibi s *Lentule* t *conopeo* 80
Nobilis Euryalum mirmillonē u *exprimat infans.*
Nupta x *Senatori comitata est Hippia* y *Ludium*

e Mimi, seu poetæ, *f* Cantor, seu mimus. *g* Vide Sat. 3. v. 125. *h* Fabulæ jocularis ab Atella urbe Oscorum dictæ, & de Autonoe Cadmi filia scriptæ. *i* Hos exodiarios pauperculæ amant. *k* Aliæ magno emunt concubitum comœdorum soluta fibula ——— *l* ——— Qua virilia coercent, ut abstineant à Venere, & vocem conservent. vide, quæ ad Martialis epig. 81. 17. *m* Aliæ citharœdum pelliciunt ad libidinem, cujus usu raucescit. *n* Ut maritus caste ametur. *o* Citharœdus item. *p* Qui in choro tibiis canit. *q* Erige per vicos, ò nobilis, pulpita, in quibus nuptiarum tuarum ludi agantur ——— *r* ——— Frondibus, & ramis laureis ad celebritatem nuptiarum ornato postes, & januam, ut in gremium tuum effundat mœcha uxor liberos ex gladiatore aliquo, citharœdo, seu histrione. *Ironica permissio satis amara.* *s* Nobilis, *vel* lanista è nobili facte: ut Lentulus, cui ex tuis gladiatoribus pariat uxor tot gladiatores. *t* Lecto, vel cunis velo coopertis, ad arcendos culices, quod velum conopœum dicitur, à κώνωψ, culex. *u* Vultu, & imagine referat. *x* Fabricio Vejentoni, de quo Sat. 4 vers. 113. nupta Hippia, quod nomen fictum esse vult Nicolaus Loensis. ab ἵππος, propter libidinem. *Scilicet ante omnes furor est insignis equarum.* Virg. 3. Georg. *y* Sergium gladiatorem.

Ad

Ad a *Pharon*, *&* b *Nilum*, c *famosaque* d *moenia Lagi*,
e *Prodigia*, *&* *mores urbis damnante* f *Canopo.*
Immemor g *illa domus*, *&* *conjugis*, *atq*; *sororis*, 85
Nil patriae indulsit : plorantesque improba natos,
Utque magis stupeas, h *ludos*, i *Paridemq*; *reliquit.*
Sed quanquam in magnis opibus, k *plumaque paterna*
Et l *segmentatis dormisset parvula cunis*,
Contempsit pelagus : famam contempserat olim,
Cujus apud molleis minima est jactura m cathedras.
n *Tyrrhenos igitur fluctus*, o *lateque sonantem*
Pertulit Ionium constanti pectore, *quamvis*
Mutandum toties esset mare. *justa pericli* 94
Si ratio est, *&* *honesta timent*, *pavidoque gelantur*
Pectore: nec tremulis possunt insistere plantis,
Fortem animum praestant rebus, quas turpiter audent.
Si jubeat conjux, *durum est conscendere navim* :
Tunc p *sentina gravis*, *tūc summus* q *vertitur aer.*
Quae moechum sequitur, *stomacho valet*, *illa maritum* 100
Convomit, *haec inter nautas* *&* *prandet*, *&* *errat*
Per puppim, *&* *duros gaudet tractare rudentes*.
Qua tamen exarsit forma ? qua capta juventa est
Hippia ? quid vidit, *propter quod* r *Ludia dici*
Sustinuit ? nam s *Sergiolus jam* t *radere guttur* 105
Coeperat, *&* u *secto* x *requiem sperare lacerto*.
Praeterea multa in facie deformia, *sicut*
Attritus galea, *mediisque in naribus ingens*

a Insulam Alexandriae junctam ponte. *b* Fluvius Aegypti. *c* Propter luxum, & molles delicias infamia. *d* Alexandriam à Lago patre Ptolemaei, qui Alexandro in Aegypto, & Africa successit, regnatā. *e* Prodigiosam hanc Hippiae, & urbis nostrae libidinem, execrantibus ipsis Aegyptiis lascivis. *f* Civitate Aegypti impurissima. 1. Sat. v. 26. *g* Hippia. *h* Circenses, quos omni Romanorum conditione maxime in votis, & deliciis esse, ubique arguit. Sat. 11. v. 53. *i* Scenicos ludos. fuit autem Paris pantomimus Domitiano charus, Juvenali exilii causa. *k* Molli, & tenera educatione. *l* *Gardet*. Sat. 2. v. 124. *m* Foeminas, quae mollib. cathedris vectantur, aut sedent. Cathedra n. proprie est sella muliebris, quae discreta à virili. Lip. 1. Elect. *n* Fluctus maris inferi à Tyrrheno littore nominati. *o* Maris Jonii fluctus. *p* Tunc fundum navis graveolens nauseam movet. *q* Vertigine rotatur, & omnia sursum versum ferri videntur. *r* Ludii amica. *s* *Diminutiv.* Sergius. *t* Barbatus erat, & Senior. vide 217. v. infra. *u* Saucio, vel mutilo ex insectis nervis. *x* Rudem, & missionem à munere gladiatorio.

Gib-

** Gibbus, & acre malum semper stillantis ocelli :*
Sed gladiator erat, facit hoc illos a Hyacinthos, 110
Hoc pueris, patriæque, hoc prætulit illa sorori,
Atque viro : ferrum est, quod amant : b *hic Sergius idem*
Accepta rude cœpisset Vejento videri.
c *Quid privata domus, quid fecerit Hippia, curas?*
Respice d *rivales divorum : Claudius, audi,* 115
Quæ tulerit. dormire virum cum senserat e *uxor,*
Ausa f *Palatino* g *tegetem præferre cubili,*
Sumere nocturnos meretrix h *Augusta* i *cucullos,*
** Linquebat, comite ancilla non amplius una;*
Et k *nigrum flavo crinē abscondente galero,* 120
Intravit l *calidum veteri centone lupanar,*
Et cellam m *vacuam, atque suam. tunc nuda papillis*
Constitit n *auratis,* o *titulum mentita Lyciscæ,*

* Catachresis. *a* Formosissimos videri amasios, qualis erat Hyacinthus puer Apollini dilectus. *b* Quod si idem Sergius rudem, i. e. gladium e ligno, Polyb. ξύλινον μάχαιραν. Dionys. ξίφος ξύλινον, baculum, seu virgam signum missionis à gladiatura impetraret, statim & Hippiæ deformis visus desereretur, ut prior maritus Vejento. *c Transitio.* *d* Imperatores, qui divi haberi volunt. *vel* respice, quot, & quales adulteros admiserit Messalina rivales Claudii Imper. vide Tac. An. 11.
e Messalina. *f* Imperatorio. *g* Mattam, quæ centone cooperta pro lecto erat. alii pro lupanari ipso sumunt.
h Cæsarea, Imperatoria. * Ne cognosceretur. *i* Cubile Imperatoris, Claudii sc. mariti. *k* Meretricio flavo galero, seu galericulo è crine flavo, qui meretricum color est, factitio, & adscititio nigrum crinem matronalem abscondente, ut publica meretrix videretur. mœchos obtecto capite cucullo per lupanaria nocte vagari solitos notum ex historiis. Quin & meretrices obnuptas fuisse non novum. Tertullian. de cultu fœminarum, *Thamar ille*, &c.
l Frequentatum, *vel* calidum à Lycisca recens egressa, *vel* à centone calorem retinens. *m* Egressa Lycisca, quæ interdiu eam habuerat, quam ad noctis usum Messalina conduxerat in suam. *n* Ornatis auro, vel sindonio connexo aureis annulis. sic etiam Heliogabalus. γυμνὸς ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ πορνείου ἕστηκεν, ὥσπερ αἱ πόρναι, καὶ τὸ σινδόνιον χρυσοῖς κρίκοις ἐξηρτημένον διασείων τοὺς παριόντας προσεταιριζόμενος. Xiphilin. Heliog. nisi forte sindonium illud intelligatur rectius de velo, quod lupanaribus, & cauponis oppandebatur, atque annuli sint illi, per quos velum adducitur, & reducitur. *Curtainerings.* *o* Præfigens cellæ nomen Lyciscæ, quam se profitebatur, fronti autem lupanaris præscriptum erat stupri pretium cum nomine meretricis.

Osten-

Ostenditque a *tuum* b *generose Britannice ventrem:*
Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit. 125
Mox lenone suas jam c *dimittente puellas*
Tristis abit. sed quod potuit, tamen ultima cellam
Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
Et resupina jacens multorum absorbuit ictus,
Et lassata viris nondum satiata recessit, 130
d *Obscurisque genis turpis, fumoque lucernæ*
Fœda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
e *Hippomanes, carmenque loquar, coctumque venenum,*
Privignoque datum? f *faciunt graviora coactę*
Imperio sexus, minimumque libidine peccant. 135
g *Optima sed quare Cesennia teste marito?*
h *Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam.*
Nec i *Veneris pharetris macer est, aut lampade fervet:*
k *Inde faces ardent,* l Veniunt à dote sagittæ.
m Libertas emitur: *coram licet innuat, atq;* 140
Rescribat, n *vidua est locuples, quæ nupsit avaro.*
* *Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet!*
Si verum excutias, Facies, non uxor amatur.
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet;
Fiant obscuri dentes, oculique minores: 145
* *Collige sarcinulas, dicet libertus, & exi:*

a Unde tu ortus eras. b *Forte Ironicè*, cujus pater ganeo nescio quis fuerit ex vago concubitu. c Quod sub noctem mediam fit. d Et deturpata faciem fuligine spurcæ lucernæ (prostabant autem meretrices ad lucernas. vide Martialis epig. 4. l. 4. n. 10.) tulit tetrum lupanaris odorem ad lectum Imperatoris. e *Quid dicam de philtris, incantamentis, & veneficiis mulierum?* Est autem Hippomanes caruncula in fronte pulli de partu equæ, *vel*, quod *furentis equæ distillat ab inguine virus.* f Quod si incitentur odio, ira, vel aliquo alio affectu malo, cujus imperio facile obsequitur sexus iste, graviora audent scelera, quam libidinem. g Objectio, cui respondet poeta versu sequente. h Mille sestertia. i Non sagittis, & face amoris ardet, sed —— k —— A dote amor ejus. l Libertatem agendi, quæ velit, dote magna emit uxor, maritus vero dotem accepit, libertatem vendidit, πένης τὴν γυναῖκα πλουσίαν λαβὼν, ἔχει δέσποιναν, οὐ γυναῖκ᾽ ἔτι, &c. Anaxandrides apud Stobæum. m Etiam coram marito licet uxori dotatæ innuere mœcho, atque literis ejus rescribere: n *Ordo est*, locuples, quæ nupsit avaro, est vidua, idest, sui juris est, & ex suo arbitrio vivit tanquam vidua.
* Objectio altera, cui respondet poeta versu sequenti.
* Formula à re militari translata ad divortium, cujus formula: *Res tuas tibi habeto, res tua tibi agito.*

Jam

Jam gravis es nobis, & sape emungeris, exi
Ocyus, & propera, a sicco venit altera naso.
b *Interea* c *calet, & regnat, poscitque maritum*
Pastores, & d *ovem Canusinam,* e *ulmosque Falernas.* 150
f *Quantulum in hoc? pueros omnes,* g *ergastula tota,*
Quodque domi non est, & habet vicinus, ematur.
h *Mense quidem brumæ, cum iam mercator* i *Iason*
k *Clausus, &* l *armatis obstat casa candida nautis,*
Grandia m *tolluntur crystallina maxima rursus*
n *Myrrhina, deinde* o *adamas notissimus, & Berenices* 156
In digito factus pretiosior, p *hunc dedit olim*
Barbarus incestu, dedit hunc Agrippa sorori,
q *Observant ubi festa mero pede sabbata reges,*
Et r *vetus indulget* s *senibus clementia porcis.* 160
* *Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?*
Sit formosa, decens, dives, fœcunda; vetustos
Porticibus disponat t *avos, intactior omni*
Crinibus effusis u *bellum dirimente Sabina;* 164
Rara avis in terris, nigroque simillima cygno:

a Altera uxor adolescentula superveniet. *b* Quandiu autem annis, & forma floret. *c* Viget, & imperat. *d* E Canusio in Apulia oves, & lanam optimam. *e* Vinum, Vites Falernas, quas ulmi sustentant. *f* Hoc parum est. *g* Poscit servos omnes ex ergastulis. *h* Decembri, quo βραχὺ est ἦμαρ. *i* Argonautæ nomen pro quovis mercatore. *k* Domi, propter gelu, & glaciem. *l* Instructis, & accinctis ad navigandum ex imperio uxoris importunæ obstat casa nive candida nautis. *m* Per mare petuntur vasa crystallina. *n* Pocula è myrrha. vide Mart. ep. 113 l. 14. & quæ nos ibi. *o* Pretiosissimus lapis, & ille notus ex munere Agrippæ. *p* Quem Agrippa rex Judæorum dedit incestæ sorori Berenice. *q* In Judæa, ubi nudis pedibus sacra peragunt, quod Mosi Deus præcepit, ut calceamenta solveret, &c. Berenice autē nudipes, & capillos rasa venit Hierosolymam Deo vota pro salute solutura. Joseph. l. 2. Judaici belli, & Egesippus. *Hinc forte hujus digressionis causa ad mores Judæorum facta Berenices mentione.* *r* Ex divino instituto, & lege, quod animal esset immundum, ungulam findens, non ruminans. Levit. 11. 7. non, ut falso Tacitus 5. historiarum, in memoriam cladis, quod ipsos scabies quondam turpaverat (idem etiam mentito Justino lib. 36.) cui id animal obnoxium. *s* Senescunt nempe, ut quibus vesci Judæis non liceat. * *Trocatalepsis.* *t* Imagines majorum cereas, quas in porticibus, & atriis ordine disponere solebant. *u* Sabinæ raptæ origo belli, cædem utramque aciem intervenientes belli modus, & fœderis inter Tatium, & Romulum extitere.

Quis

Quis feret uxorem, cui constant omnia? malo,
Malo a Venusinam, quàm te b *Cornelia mater*
Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
Grande c *supercilium, &* d *numeras in dote triumphos.* (cem
e *Tolle tuum precor Hannibalem, victumque Syphacem*
In castris, & cum tota Carthagine migra. 171
f *Parce precor* g *Paean, &* h *tu Dea pone sagittas,*
Nil pueri faciunt, ipsam configite i *matrem,*
k *Amphion clamat. sed Paean contrahit arcum.*
Extulit ergo l *gregem natorum, ipsumque parentem,* 175
Dum sibi nobilior m *Latonae gente videtur,*
Atque eadem n *scrofa Niobe foecundior alba.*
Quae tanti gravitas? quae forma, o ut se tibi semper
Imputet? hujus enim rari, summique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo 180
p Plus q aloes, quam mellis habet, *quis* r *deditus autem*
Usq; adeo est, ut non illam, quam s *laudibus effert,*
t *Horreat? inque diem* u *septenis oderit horis?*
Quaedam parva quidem, sed non toleranda maritis; 184
Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla
Formosam, nisi quae x *de Thusca Graecula facta est?*

a Pauperem, & ignobilem uxorem ex Appulia. b Scipionis Africani filia, Cornelia Gracchi uxor, Caii, & Tiberii Gracchorum mater. c Superbiam, & fastum, quae apparent in supercilio. d Si propter triũphos majorum tuorum, non secus ac magna dos esset, mihi imperiosa insultes. e Tolle jactationes de Hannibale, Syphace, & Carthagine à tuis devictis, & secede. f Imo mulierum insolentia quandoque vel in ipsos deos insurgit, accersitque divinam vindictam in se, suosque, atque hinc illa Amphionis deprecatio clamantis, *Parce precor*. vide fabulam 1.1.6. Metamorphosis Ovid. g Apollo à παίειν, aut παύειν τὰς ἀνίας, aut exclamatione ἰὴ παιών. h Diana. i Nioben Tantali filiam, uxorem Amphionis. k Jovis ex Antiope filius, Thebanus. l Quatuordecim numero, filios septem, totidemque filias. vide Aelianum var. histor. lib. 12. cap. 36. m Apolline, & Diana Jovis ex Latona filiis. n Quae *triginta capitum foetus enixa*. Virgilius Aeneid. 3. & 8. o Ut suas virtutes, aut formam tibi utique objiciat? p Plus habet amaritudinis superbia ejus, quam est dulcedinis ex gravitate morum, & forma. q Herbae amarissimi succi. r Tam indulgens, & uxorius? s Propter virtutes. t Ob superbiam. u Majore diei parte, cum quinque tantum horae ex duodecim amori supersint. x De Itala Graeca facta.

De a Sulmonensi mera b *Cecropis*, c *omnia Græcè*,
d *Cum sit turpe magis nostris nescire Latinè*. 188
Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra?
Concumbunt Græcè, e *dones tamen ista puellis*: 191
Tune etiam, quam sextus, & octogesimus annus
Pulsat, adhuc Græce? non est hic sermo pudicus
In vetula, quoties lascivum intervenit illud,
f Ζωή, καὶ ψυχή. *modo sub lodice relictis*
Uteris in turba: g *quod enim non excitat inguen*
Vox blanda, & nequam? h *digitos habet*: *. *ut tamen omnes*
Subsident pennæ, dicas hæc mollius i *Æmo,*
Quamquam & k *Carpophoro, facies tua computat annos.* 199
*. *Si* l *tibi legitimis pactam, junctamque tabellis*
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Causa, nec est quare cœnam, & m *mustacea perdas*
n *Labente officio crudis donanda*, o *nec illud,*
Quod prima pro nocte datur, cum lance p *beata*
q *Dacicus, & scripto radiat Germanicus auro.* 205
* *Si* r *tibi simplicitas uxoria, deditus uni*
Est animus, submitte caput cervice parata.

a Sulmo oppidum Pelignorum. *b* Attica, à Cecrope primo Athenarum rege. *c* Omnia Græcè. scil. proferunt. *d* Cum Latinis conveniat magis Latine, videtur allusisse ad Ciceronis illud in Bruto: *Non enim tam præclarum est scire Latine, quam turpe nescire.* *e* Tolerabilius hoc in puellis, tu vero quam, &c. *f Mea vita, mea anima.* vide Martial. epig. 68. l. 10. *g* Verba hæc, quibus in lascivis complexibus sub lodice, & stragulo usa es, in publicum profers. *h* Cujus libidinem non incendit? *i* Lascivia verborum non segnius incitat, quàm manus palpatio. * Quod si omnes adhibueris vocis, ingeniique nervos, & artes ad irritandam Venerem, & ut placeas: rugosa tamen facies te annosam prodit. vide Martial. epi. 23. l. 6. *k* Mimo nobilissimo. * *Dilemma, aut amaturus es, aut non: si non amaturus es, cur ducis? si amaturus, miser eris.* *l* Sponsalibus tabulis legitime contractis. *m* Cibaria dulcia musto conspersa, quæ sub finem convivis dari in nuptialibus cœnis solita. *n* Discendentibus jam, qui officii nuptialis gratia convenerant, *vel*, labente officio stomachi, quia addit *crudis donanda*. *o* Nec est, cur perdas illud, quod depositæ virginitatis præmium novæ nuptæ à marito prima nocte datur. *p* Divite. *q* Nummi aurei signati imagine Domitiani, Dacici, & Germanici cognominati ob victorias Dacorum, & Germanorum. *. *Alterum argumenti membrum.* r Si simpliciter uxorius sis, velisque uxori in omnibus morem gerere.

Ferre

Ferre jugum, nullam invenies, quæ parcat amanti.
a *Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,*
Et spoliis. igitur longe minus utilis illi 210
Uxor, quisquis erit bonus, optandusque maritus;
Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
Hac obstante nihil: nihil, hæc si nolit, emetur.
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus
Jam senior, cujus b *barbam tua janua vidit.* 215
c *Testandi cum sit lenonibus, atque lanistis*
Libertas, & juris idem contingat d *arenæ.*
e *Non unus tibi* f *rivalis dictabitur heres.* 218
g *Pone crucem servo,* h *meruit quo crimine servus*
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio
i longa est.
k *O demens,* l *ita servus homo est?* m *nil fecerit, esto,*
Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas. 223
Imperat ergo viro: sed mox n *hæc regna relinquit,*
Permutatq; domos, & o *flamea conterit,* p *inde*
Avolat, & spreti repetit vestigia p *lecti.*
Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
q *Vela domus, & adhæc* q *virides in limine ramos.*
Sic crescit numerus, sic fiunt t *octo mariti,*
r *Quinque per autumnos:* f *titulo res digna sepulchri.*
Desperanda tibi salva concordia socru:
Illa docet spoliis u *nudi gaudere mariti:*
Illa docet, missis à x *corruptore tabellis,*

a Ipsa licet te redamet, gaudet te tamen torquere molestiis, & spoliare bonis. *b* Primâ, qui ab adolescente te patronum coluit Juvenes enim barbam alebant ad ætatis annum xxi. deinceps radebantur. *c* Testamenta condendi. *d* Gladiatoribus.

e Ex edicto tamen uxoris cogeris inscribere heredes è rivalibus tuis non paucos. *f* Ἀντεραστής, proprie qui eundem rivum habet communem. *g Uxor jubet* servum cruci adfigere. *h Tu quæris.* *i* Nimis longa potest esse. *k Ait uxor.* *l* In tantum homo est servus? *m* Esto, quod nil admiserit, adfigatur tamen. *n* Has ædes cum marito, ubi regnavit imperiosa. *o* Sæpius nubendo terit, *vel* priora lacerat, & nova sumit flamea. i. e. velamenta rubei coloris, quib. novæ nuptæ caput cooperiebatur. *p* A secundo illo ad alium, & mox ad alium, & quandoque revertitur ad primum maritum. *q* Quibus ornari solebant limina in festivitate nuptiali. supra v. 80. *r* Nec n. ultra octavum licebat illi nubere, *Non consulum, sed maritorum numero annos suos computant,* &c. *Seneca.* 3. *de Beneficiis* 16. *f* Quinque annis. *t Ironice.* sepulchris a. mulierum inscribebantur maritorum nomina. *u* Ad paupertatem redacti ex sumptu, & nequitia uxoris. *x* Moecho.

Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa
a *Custodes, aut ære domat, tunc* b *corpore sano* 235
Advocat c *Archigenen*, d *onerosaque pallia jactat*.
Abditus interea latet, & secretus adulter,
Impatiensque moræ pavet, & e *præputia ducit*.
Scilicet expectas, ut tradat mater honestos, 239
Aut alios mores, quam quos habet? f *utile porro*
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.
g *Nulla fere causa est, in qua non fœmina litem*
Moverit, accusat h *Manilia, si rea non est.*
Componunt ipsæ per se, formantque i *libellos,*
k *Principium atq; locos* l *Celso dictare paratæ.* 245
m *Endromidas Tyrias, & fœmineum* m *ceroma*
Quis nescit? vel quis non vidit vulnera n *pali,*
Quem cavat assiduis sudibus, scutoque lacessit,
Atque omnes implet o *numeros? dignissima prorsus*
p *Florali matrona tuba: nisi si quid in illo* 250
Pectore plus agitat, q *veræque paratur arenæ.*
Quem præstare potest mulier r *galeata pudorem,*
Quæ fugit à sexu, s *vires amat? hæc tamen ipsa*
Vir nollet fieri: nam t *quantula nostra voluptas?*
u *Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat:* 255
Balteus, & x *manicæ, &* y *cristæ,* z *crurisque sinistri*

a Adhibitos à marito, qui uxorem suspectam observent, & custodiant. *b* Filiæ, quæ sana cum sit, ægritudinem simulet: *c* Medicum. *d* Abjicit à filia tanquam ægra, nec sufferre valente. *e* Μαςροπεύει. *f* Quæstum facit ex filiæ adulteriis. *g* In foro etiam causas agunt mulieres. *h* Meretrix, cui Hostilius Mancinus ædilis Curulis diem dixit, quod ab ea lapide noctu percussus sit. Agellius 4.14. *i Pleas*. *k* Exordium, atque locos argumentorum. *l* Oratori & Jurisconsulto nobili. *m* Vide Satyram 3. v. 103 & 68. has a. purpureas, & molliores. *n* Ad quem in terra defixum fœminæ se exercent tanquam tyrones, ut simulata pugna feriendi, recedendi, veram disciplinam ediscant. Vegetius. *o* Motuum, & exercitationum militarium. *p* Ut tubæ sonitu vocata nudato corpore in Floralib. discurrat. *q* Ad veram gladiaturam in arena: *r* Cui frontem perfricuit galea. *s* Virilia exercitia, & arma. *t* Præ fœminea. notum est Tyresiæ arbitrium super contentione Jovis cum Junone, Metam. 3. *u* Qualis erit mundus, & ornatus muliebris, si venalis exponatur gravis armatura illius tanquam Samnitis gladiatoris. *x Gaunilets*. *y* Galearum pinnæ. *z* Protendebant enim milites sinistrum pedem in pugna, quem adversus hostium ictus ferro tegebant.

Dimi-

Dimidium tegmen: vel si a diversa movebit
Prælia, b *tu felix ocreas vendente puella.*
c *Hæ sunt, quę tenui sudant in* d *cyclade*, e *quarũ*
Delicias & panniculus bombycinus urit. 260
Aspice, quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curvetur pondere, f *quanta*
Poplitibus sedeat, g *quam denso fascia libro,*
Et ride, h *scaphium positis cum sumitur armis.*
Dicite vos i *neptes Lepidi, cęcive Metelli,* 265
Gurgitis aut Fabii, quæ k *Ludia sumpserit unquam*
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor l *Asyli?*

Semper habet lites, alternaque jurgia lectus,
In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.
Tunc gravis illa viro, tunc m *orba tigride pejor,*
Cum simulat gemitus occulti conscia facti, 271
Aut odit n *pueros, aut* † *ficta pellice plorat*
o *Uberibus semper lacrymis, semperque paratis*
p *In statione sua, atque* q *expectantibus illam,*
Quo jubeat manare modo: tu credis amorem, 275
Tu tibi tunc r *curruca places; fletumque labellis*
ſ *Exsorbes, quæ scripta, & quas lecture tabellas,*
Si tibi ſ *zelotypæ retegantur scrinia mœchæ.*
Sed t *jacet in servi complexibus, aut equitis. dic,*
Dic aliquem sodes, dic u *Quintiliane colorem.* 280
x *Hæremus:* y *dic ipsa*, z *Olim convenerat, inquit,*

a Retiariorum, mirmillonum, & varia genera pugnæ. *b* O te felicem, cujus uxor crurum armaturas habet, quas vendat, *Ironice*. *c* Et tamen hæ sunt, quę — *d* Levi, & tenuissimo velamento rotundo. *e* Quarum delicatum corpus gravant vestes bombycinæ. *f* Dum genua flectit reclinato corpore ad evitandos ictus. *g* Quam denso volumine replicetur illi succincta fascia. *h* Matella.
i Matronæ nobilissimis oriundæ viris, Lepido, Metello cęco. ad v. 139. Sat. 3. & Fabio Gurgite cognominato à devorato patrimonio. *k* Uxor Ludii alicujus. *l* Gladiatoris.
m Orba catulis, qua nullum animal truculentius. vide quæ ad 18. epig. Martial. l. spectac. *n* Mariti, *vel* servos insectatur. *o* Abundantibus. *p* Metaphora à militib. *q* Quasi signum ab illa datum. *r* Ut avis illa cuculi ova pro suis fovet, ita tu suppositos, & alienos liberos pro tuis alens, &c. *ſ* Dum ipsam osculatus consolaris.
t Quæ adulterii sibi male conscia, scelus suum ut tegat, te suspicione pellicis vexat. *u* Si deprehensa sit. *x* Dic ò oratorum disertissime colorem aliquem, vel rationem ad defensionem, vel excusationem sceleris. *y* Non habeo, *inquit orator*, quo possim excusare. *z* Dic ipsa, *inquit maritus, vel Poeta*. *a* *Verba uxoris*.

Ut faceres tu, quod velles: nec non ego possem
Indulgere mihi. clames licet, a *& mare cœlo*
Confundas: b *homo sum*. c nihil est audacius illis
Deprensis; iram, atque animos *d* à crimine sumunt. 285
e*Unde hæc monstra tamē,vel quo de fonte requiris?*
Præstabat castas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parva sinebat
Tecta labor, somnique breves, & f *vellere Thusco*
Vexatæ, duræque manus, ac g *proximus Urbi* 290
Annibal, & h *stantes Collina in turre mariti.*
Nunc patimur longæ pacis mala: sævior armis
Luxuria incubuit, i *victumque ulciscitur orbem.*
Nullum crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit. k *hinc fluxit* l † *ad istos,* 295
Et Sybaris colles, hinc m *& Rhodos, & Miletos,*
n *Atque coronatum, & petulans, madidumque Tarentum.*
Prima peregrinos *o* obscœna pecunia mores
Intulit, & turpi *p* fregerunt sæcula luxu
Divitiæ *q* molles. quid enim *r* Venus ebria curat? 300
Inguinis, & ſ *capitis quæ sint discrimina, nescit;*
Grandia, t *quæ mediis jam noctibus* u *ostrea mordet,*

a Omnia. vide Sat. 2. v. 25. quod Lucianus dicit, τῇ γῇ τὸν οὐρανὸν ἀναμεμίχθαι, in Prometheo. *b* Mulier nata sum, *inquit illa*, cui per sexus imbecillitatem errare in proclivi est. *c Hæc Poeta.* *d* E deprehenso crimine major prorumpit malitia, & impudentia. *e Quæ tandem causa est prodigiosæ hujus nequitiæ? otium scilicet, opulentia, & luxus.* *f* Tractando lanam Thuscam. *g* Bella præ foribus, hostis in Italia. *h* In excubiis ad portam Collinam, cum Annibal tertio ab urbe lapide castra posuisset. *i* Nos orbis victores vicit luxuria. *k* Ex amissa paupertate, victoriis nostris, & rerum affluentia. *l* Ad septem istos (alii *F*-*stros* legunt, non tamen ex hujus loci scopo) Romæ colles fluxere deliciæ Sybaritarum, populi in ea Italiæ parte, quæ magna Græcia dicta est, omni deliciarum genere effœminati. *m* Luxuria Græca, Asiatica. Miletos n. civitas est in finib. Joniæ, & Cariæ, in Asia minori, & Rhodos Insula in mari Carpathio Cariæ adjacens. *n* Mollicies, & ebrietas Tarentinorum, qui coronati, & unguentis madidi potabant. est a. Tarentum civitas Calabriæ. *o* Metonymia effecti. *p* Corruperunt prisci temporis frugalitatem, & pudicitiam. *q* Ab effectu. *r* Libidini addita ebrietas, libidinosa, & ebria mulier. *ſ* Oris. fellatrices notat *t* Quæ Venus ebria. *u* Ad Venerem instigantia, ut omnia conchylia.

Cum a *perfusa mero spumant unguenta Falerno,*
Cum bibitur b *concha, cum jam* c *vertigine tectum*
Ambulat, & d geminis exsurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita, qua sorbeat aera e *sanna* 306
f † *Tullia, quid dicat notæ* g *Collacia* h *Mauræ,*
Maura i *Pudicitiæ veterem cum præterit aram.*
Noctibus hic k *ponunt lecticas, micturiunt hîc,*
Effigiemque deæ longis l *siphonibus implent,* 310
m *Inque vices equitant,* n *ac luna teste moventur;*
Inde domos abeunt: o *tu calcas* p *luce reversa*
Conjugis q *urinam magnos* r *visurus amicos.*
ſ *Nota Bonæ secreta deæ, cum tibia lumbos*
Incitat, & cornu pariter, vinoque feruntur 315
Attonitæ, crinemque rotant t *ululante Priapo*
u *Mænades, ô quantus tunc illis mentibus ardor*
Concubitus! quæ vox saltante libidine, quantus
Ille x *meri veteris per crura madentia torrens!*
y *Lenonum ancillas posita* z *Laufella a corona* 320
Provocat, b *& tollit pendentis præmia coxæ.*
c *Ipsa* d *Medullinæ frictum crissantis* e *adorat*

a Vina unguentis miscentur. eò invalescente luxuria, ut & odorem prodigum ex utraque corporis parte captarent. *Si foliata sitis.* Martial. 14. li. 110. ep. *b* Poculo capaci. *c* Circumvolvi videtur: quod fit, ubi turbidi spiritus è ventriculo copiose ad cerebrum ascendunt. *d* Ubi oculorum nervis potu distentis, & debilitatis distrahuntur radii. *e* Τυγχάνω τῆς λειχούσης, καὶ μυζούσης λεσβιάδος. *f* Μύζουσα. *g* Εταιρείστρια κιγκλιζομένη. *h* Deæ pudicitiæ. *Emphaticè.* cujus aram vel pudicissimè cultam fuisse oportuit. *i* Concumbunt. *k* Urina per vesicæ, & naturæ meatus prorumpente, tanquam per siphonas, ideſt, fistulas, seu tubos. *l* ἀφάλλονται, καὶ παρὰ φύσιν ἀνδρείζονται. *m* Noctu quidem, sed luna teste. *n* O Marite. *o* Mane proximo. *p* In platea Pudicitiæ deæ sparsam. *q* Salutaturus patronos. *r* Et novimus, quam flagitiosa sint secreta Bonæ deæ, de qua in Sat. 2. v. 85. *ſ* Ad saltandum. *al.* ad libidinem, ut Persius Sat. 1. *Cum carmina lumbum Intrant.* *t* Non minore scelerum rabie in his quasi Priapeis feruntur, quam Bacchi sacerdotes in Bacchanalibus. *u* Alii legunt, *ululantque Priapi Mænades*, ideſt, hæ non minore ululatu inclamant Priapum, quam illæ Bacchæ Mænades Bacchum. *x* Furore percitæ Bacchæ à μαίνεσθαι i. e furere. *y* Οὖρον ἐκ τῆς μέθης, καὶ πόθου τοῦ ἀφροδισίου, κινουμένου. *z* Publicas meretrices, & prostitutas. *a* Matrona. *b* Præmio certaminis nefandi proposito. Respicit forte certamen, & palmam Messalinæ, de qua vide Plin. hist. l. 10. c. 63. —— *c* —— Vincitque λεσβιάδας in umbratili, & muliebri hac κλινοπάλῃ. *d* Mox & ipsa Laufella. *e* Matrona, quæ Val. Claudio nupsit. Γυνὴ ἐπικλινομένη τείβει, λείχει τε.

a Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
Nil tibi per ludum simulabitur, omnia fient
Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo 325
b *Laomedontiades,* & c *Nestoris* d † *hernia possit.*
Tunc prurigo moræ impatiens, tunc e *fœmina simplex,*
Et pariter toto f *repetitus clamor ab antro,*
g *Jam fas est, admitte viros,* † *dormitat adulter.*
Illa jubet sumpto juvenē properare h *cucullo:* 330
Si nihil est, servis incurritur: abstuleris spem
Servorum? veniet conductus aquarius: hic si
Quæritur, & desunt homines: mora nulla per ipsam,
Quo minus imposito clunem submittat asello. 334
Atque utinam ritus veteres, & i *publica saltem*
His intacta malis agerentur sacra: sed omnes
Noverunt k *Mauri, atque Indi,* l *quæ psaltria penem*
Majorem, quam sint duo Cæsaris m *Anticatones,*
n *Illuc,* o *testiculi sibi conscius unde fugit mus,*
Intulerit, ubi velari pictura jubetur, 340
Quæcunque p *alterius sexus imitata figuram est.*
Et q *quis tunc hominum contemptor numinis? aut quis*
r *Sympuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,*
Et f *Vaticano fragiles de monte patellas* 344
Ausus erat? sed nunc ad quas non t *Clodius aras?*

a Et libidinis victoria æquatur nobilitati generis. *b* Priamus filius Laomedontis jam senior. *c* Grandævus, & herniosus Nestor. *d* Cele, seu ramex, ubi in intestina humor aliquis, vel omentum in scrotum deciderit. *e* Non sufficit umbratilis opera ὀλίσβου, virum verè desiderat. *f* Ab omnibus mulieribus. *g* Jam ò janitrix, liceat viris ingredi ad sacra hæc Bonæ deæ. *h* Ne cognoscatur. *i* Γυναικεῖα pro salute publica nuncupata. *k* Remotissimi sub sole Occidente, & Oriente degentes. *l* P. Clodius sub specie, & habitu psaltriæ ad constuprandam Pompeiam Cæsaris uxorem ingressus est ædes Cæsaris, in quibus peragebantur sacra Bonæ deæ, maribus non adeunda. *m* Libri duo, quos Cæsar scripsit contra Catonem Uticensem, quem Cicero libro laudaverat, cum vero complicati essent in modum cylindri, assimilat eos poeta peni. *n* In ædes Prætoris, in quibus celebrabantur sacra Bonæ deæ. *o* Masculus mus. *p* Masculi. Seneca epig 97. *Ita submotis extra conspectum viris, ut picturæ quoque masculorum animalium contegantur.* *q* Olim nemo religionem, ut ut simplicem, contemnere ausus est. *r* Vas ligneum, vel ut aliis placet, fictile à Numa in sacris adhibitum. Plin. l. 35. cap. 12. Vide Junii animadvers. lib. 2. c. 10. *f* Fictiles ex argilla è monte Vaticano. *t* Mœchi, Clodii similes.

Audio

Audio quid veteres olim moneatis amici:
a *Pone seram, cohibe. sed quis custodiet ipsos*
Custodes? cauta est, & ab b *illis incipit uxor.*
Jamque eadem summis pariter, minimisque c *libido est,*
Nec melior, d *pedibus silicem quæ conterit atrum,*
Quam quæ e *longorũ vehitur cervice Syrorum.* 351
Ut spectet f *ludos, conducit* g *Ogulnia vestem,*
Conducit comites, sellam, cervical, h *amicas,*
Nutricem, & i *flavam, cui det mandata puellam.*
Hęc tamen argenti superest quodcunq; paterni, 355
Lævibus athletis, ac vasa k *novissima donat.*
Multis res angusta domi est. l sed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec se metitur ad illum,
Quem dedit m hæc, posuitque modum: tamen utile quid sit,
Prospiciunt aliquando viri, n frigusque, famemque, 360
o Formica tandem quidam expavere magistra.
p Prodiga non sentit pereuntem fœmina censum;
At velut exhausta q *redivivus pullulet arca*
Nummus, & (?) *pleno semper tollatur acervo,* 364
Non unquam reputat, quanti sibi gaudia constent;
Sunt quas eunuchi r *imbelles, ac* s *mollia semper*
Oscula delectent, & s *desperatio barbæ,*

a Uxorem contine, coerce domi clausam, atque adhibitis custodibus. b Custodibus. c Neque jam mulieres pauperes minus furunt libidine, quam divites, neque impensis parcunt magis. d Nudis; *periphrasis mulieris ignobilis, & pauperis.* e Procerorum ex Syria lecticariorum. *periphrasis mulieris nobilis, & divitis.* f Circenses, theatrales. g Ambitiosa paupercula. h Tanquam clientas. i Pulchram, vel flavicomam. k Ultima, nec sibi quicquam reliqui facit. l Nulla tamen pudore paupertatis inhibetur, ne reprehendatur, & derideatur ab aliis, si cultus, & sumptus ultra fortunæ suæ modum vela pandat, *vel* non est pudica, & frugalis, uti decet pauperem. m Paupertas. n De cultu, & victu soliciti sibi prospiciunt.
o Formica magistra, & exemplo providentiæ, & laboris.
p At fœmina prodiga non consuluit rei familiari ruenti.
q Ex mortuo, consumptoque redivivus renascatur. r Ad imprægnandum impotentes. coeunt enim, sed nihil emittunt. Scalig. Exercitatione 175. Sic Aetius lib. 6. *οἱ τεθλασμένοι ποτὲ, καὶ συνουσίας ὀρέγονται*. Et Polybius: *περὶ γονῆς λαγνεύουσι μὲν, καὶ ἀφίασιν, ὀλίγον δὲ, καὶ ἀσθενὲς, καὶ ἄγονον.* Vide & Basilium de vera virginitate; Aphrodisæum problemat. lib. 4. & Martialem epigr. 67. l. 6. s Eunuchorum, qui imberbes, & læves sunt inopia caloris, qui pilos creat.

Et quod à abortivo non est opus; illa voluptas
Summa tamen, quod jā calida, & matura juventa,
b *Inguina traduntur medicis jam* c *pectine nigro.*
Ergo expectatos, ac jussos d *crescere primum* 371
Testiculos, postquam cœperunt esse bilibres,
e *Tonsoris damno tantum rapit* f *Heliodorus.*
g *Conspicuus longe, cunctisque notabilis intrat*
Balnea, nec dubie h *custodem vitis, & horti* 375
Provocat à domina factus spado. dormiat ille
Cum i *domina. sed tu* k *jam durum, Posthume, jamque*
Tondendum eunucho l *Bromium committere noli.*
Si gaudet cantu: nullius m *fibula durat*
n *Vocem vendentis prætoribus.* o *organa semper* 380
In manibus; p *densi radiant testudine tota*
Sardonyches, q *crispo* r *numerantur pectine chordæ,*
Quo tener ſ *Hedymeles operam dedit, hunc tenet, hoc se*
Solatur, t *gratoque indulget basia plectro.* 384
Quædam de numero u *Lamiarum, ac nominis alti*
Cum x *farre, & vino* y *Janum, Vestamq; rogabat,*
An z *Capitolinam deberet* a *Pollio* b *quercum*

a Potione abortum faciente. *b* Testes traduntur evellendi chirurgis, quorum opus priùs ad medicos pertinebat. *c* Crine pubescente. *d* Ad justam magnitudinem, priusquam evellātur. *e* Cui eunuchi imberbes nihil lucri afferunt. *f* Chirurgus. *g* Et ille spado conspicuus longe. *h* Priapum. *i* Tua ò Ursidi uxore, potius quam concubino, quem τόσον ἀνδροσάθης Διαφθήξεις. Jos. Scal. in Catullum vult, *tradere eunucho* significare εὐνουχίζειν. i. e. *castrare*. quasi dicat, Noli itaque tu, ò Posthume, castrare catamitum jam grandiorem, ne forte uxori tuæ usui sit. *k* Pubescentem, & grandem concubinum tuum, pectine jam duro exoletum, nec diutius habendum inter comatos. *l* Puerum delicatum, & comatum instar Bacchi intonsi, qui Bromius dicitur. *m* Supra vers. 73. *n* Citharœdi à prætore ludos edente ad canendum conducti. *o* Instrumenta musica. *p* Gemmæ copiosæ ornant testudinem. *vel* digiti annulis, & gemmis radiantes pulsant testudinem. *q* Plectro è calamo, vel pilis crispatis. *r* Percutiuntur. *ſ* Citharœdus. *t* In gratiam prioris domini. *u* Nobilium. Lamia a. familia originem duxit à Lamo Formiarum rege, & conditore. *x* Sacrificio. *y* Vetera, & prima Romanorum numina. *z* In certamine musico à Domitiano inter alia Jovi Capitolino instituto. *a* Citharœdus, & amasius suus. *b* Coronam è quercu, quod præmium erat victoribus in quinquennali certamine triplici, musico, equestri, gymnico, à Domitiano in honorem Jovis Capitolini instituto. vide Martial. epig. 54. l. 4. n. 1.

Spera-

Sperare, & fidibus promittere. quid faceret plus
Ægrotante viro? medicis quid a tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putavit 390
Pro b *cithara* c *velare caput*, d *dictataque verba*
Protulit (ut mos est) & aperta e *palluit agna*.
Dic mihi nunc quæso, f *dic antiquissime divum;*
Respondes his Jane pater? magna ocia cælo.
Non est (ut video) non est, quod agatur apud vos,
Hæc de comœdis te consulit, illa tragœdum 396
Commendare volet, g *varicosus fiet aruspex*.
Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
Audax, & cœtus possit quam ferre virorum,
Cumque h *paludatis ducibus, præsente marito,* 400
Ipsa loqui i *recta facie*, k *strictisque mamillis*.
Hæc eadem novit quid toto fiat in orbe,
Quid l *Seres, quid Thraces agant, secreta novercæ*
Et pueri; quis amet, quis decipiatur adulter,
Dicet quis viduam prægnantem fecerit, & quo 405
Mense, quibus verbis concumbat quæque, modis quot.
m *Instantem regi* n *Armenio, Parthoque cometen*
Prima videt: famam, rumoresque illa recentes
Excipit ad portas, quosdam o *facit;* p *isse Niphaten*
In populos, magnoque illic cuncta † *arva teneri* 410
Diluvio, q *nutare urbes, subsidere terras,*
Quocunque in trivio, cuicunque est obvia, narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quod
r *Vicinos humiles rapere, & concidere loris*
ſ *Exorata solet: nam si latratibus alti* 415
Rumpuntur somni, Fustes huc ocius, inquit,
Adferte, atque illis t *dominum jubet ante feriri,*
Deinde canem. gravis occursu teterrima vultu

a Utpote desperantibus. *b* Ipso citharœdo. *c* Rem divinam facere, & vota nuncupare, quod ex instituto veteri faciebant velati. *d* A sacerdote verbis præeunte. *e* Subtimida, & dubia, an votis exta agnæ feliciter respondebunt. *f* Regnabat enim in Italia ante Saturnum, quem regno pulsum hospitio excepit. *g* Dum multum, diuq; stat deos consulens, sanguine crasso, & melancholico in pedum venas delabente fiet varicosus. 6. Aphor. 21. *h* Paludamento indutis, quod militaris imperatoria vestis est. *i* Inverecunde, impudenter. *k* Exertis è sinu. *l* Scythiæ Asiaticæ populi. *m* Exitium portendentem. *mutantem regna cometem. Lucanus* 1. *n* Romano nomini infenso. *o* Ipsa fingit, spargitque rumorem. *p* Armeniæ majoris fluvium inundasse. *q* Terræ motu, & hiatu. *r* Pauperes vicinos. *ſ* Ne quid crudelius in eos statuat. *t* Dominum latrantis canis.

Balnea noctè subit: a conchas, & b castra moveri
Nocte jubet, c magno gaudet sudare tumultu, 420
Cum lassata gravi ceciderunt brachia d massa,
Callidus & e cristæ digitos impressit aliptes,
Ac summum dominæ femur f exclamare coegit.
Convivæ miseri interea somnoque, fameque 424
Urgentur. tandem illa venit g rubicundula, totum
h Oenophorum sitiens, plena quod i tenditur urna
Admotum pedibus, de quo k sextarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
Dum redit, & † terram l loto ferit intestino:
m Marmoribus n rivi properant, aut lata o Falernū
p Pelvis olet, nam sic q tanquam alta in dolia longus . 431
Deciderit serpens, bibit, & vomit. ergo maritus
Nauseat, atque r oculis bilem substringit opertis.
Illa tamen gravior, quæ cum discumbere cœpit,
Laudat Virgilium, s perituræ ignoscit Elisæ, 435
Committit vates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum,
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis, 440
t Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
Pulsari: jam nemo u tubas, nemo æra fatiget,
Una x laboranti poterit succurrere lunæ.
y Imponit finem sapiens & rebus honestis.
Nam quę docta nimis cupit, & facunda videri; 445
z Crure tenus medio tunicas succingere debet,

a Vasa ampla. *b* Sarcinas, & instrumenta balneatoria. *Metaphora à militia.* *c* Ambitioso strepitu servis molesta, *vel*, exercitio ad sudorem excitandum. *d* Plumbea, quam in balneis agitabāt, qui sudare volebant. *e* Pudendo. *f* Crepitum concavæ manus inter nugandum illisæ edere, *vel* obscœnius quid poppysma. *g* A sudore, & balneis. *h* Vas vinarium amplum. *i* Impletur, *vel* præbetur. *k* Unum, & alterum exhaurit sextarium, ut vomitu ventriculum lavet, & appetitum provocet. vide Martial. ep. 89. l. 6. *l* Vomitu, quo abluit, & purgat stomachum. *m* Per pavimentum marmoreum. *n* Vomitus. *o* Quod hauserat, ut revomeret. *p* In quam evomuit, *q* Non secus ac serpens, qui natura vini avidissimus. Plin. l. 10. c. 72. si in dolium ceciderit, bibit, & vomit, vomit, & bibit. *r* Ut compescas vomitum, *vel* indignationem. *s* Ut quæ non sine causa, *vel* quæ ex amoris impatientia sibi mortem consciverit. *t* In tantum sonora est. *u* Nil opus est turbarum, & pelvium crepitu, quo credit superstitiosum vulgus succurri posse lunæ laboranti. vide quæ ad Senecæ Hippolyt. v. 789. *x* Eclipsim patienti. *y* Etiam philosophatur, & de summo bono statuit. *z* Sumat hunc oratoris, vel Peripatetici habitum.

a *Cædere Sylvano porcum,* b *quadrante lavari.*
Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
c Dicendi genus, *aut* d *curtum sermone* e *rotato*
Torqueat f *enthymema, nec historias sciat omnes,* 450
* Sed quædam ex libris & non intelligat. *odi*
Hanc ego, quæ repetit, volvitque g *Palæmonis artem,*
Servata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotosque mihi tenet h *antiquaria versus,*
i *Nec curanda viris* k *Opicæ castigat amicæ* 455
Verba: l *solœcismum liceat fecisse marito.*
Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum *m* virides gemmas collo circumdedit; *& cum*
Auribus extentis magnos commisit n *elenchos.*
Intolerabilius nihil est, quam fœmina dives.
Interea fœda aspectu, ridendaque multo 461
o *Pane tumet facies, aut pinguia* p *Poppæana*
Spirat, & q *hinc miseri viscantur labra mariti.*
Ad mœchum veniet lota cute. quando videri 464
Vult formosa domi? r mœchis *s* foliata parantur.
His emitur, quidquid t *graciles huc mittitis Indi.*

a Non Cereri, ut mulier, sed tanquam vir Sylvano, *vel* Epicuream professa cędere Sylvano porcum. *b* Aut Stoica quadrante lavari. *Horat. Sat 3. l. 1. Dum it quadrante lavatum, &c.* *c* Rhetoricum. *d* Cui altera propositio desit. *e* Succincto, conversione conclusio, quod Cicero *versum*, Aristoteles συνεστραμμένον appellat, *vel* circulari. *f* Argumentum Dialecticum alteram partem animo concipiens, unde & nomen habet. hic pro universa Dialectica ponitur, quasi dicat: nec habeat uxor tua Dialecticam. * *Neque ullum verbum faciat perplexabile. Neque ulla lingua sciat loqui, nisi Attica.* Plaut, Asinaria 4. act. *g* Grammaticam. fuit a. Rhemnius Palæmon Grammaticus cùm excellentissimus, tùm arrogantissimus, Fab. Quintiliani præceptor. *h* Antiquitatum. vel, veterum Poetarum, & mihi inauditorum versus tenens. vel, antiquæ locutionis investigatrix, & Critica. *i* Non adeo solicite vel ipsis viris observanda, & castiganda. *k* Barbare loquentis. vide Sat. 3. v. 207. *l* Nec maritum vitiosè verba componentem corripiat, vide epigrammate 20. l. 11. Martial. *m* Monile è smaragdis. *n* Inaures uniones ovalem formam habentes. *o* Incrustatione panis lacte asinino macerati. Satyra 2. v. 107. *p* Unguenta fragrantia à Poppæa Neronis uxore inventa. *q* His cosmeticis. *r* Ut mœchis placeat. *s* Unguenta ex foliis nardi, & aliis foliis odoris. Plin. 13. l. 1. c. *t* Ex solis æstu, ut qui Æquinoctiali propiores sint: ut contra pinguedo à frigore, & humore.

Tandem aperit vultum, & a tectoria prima repo-
nit.
Incipit agnosci: atque b *illo lacte fovetur,*
Propter quod c *secum comites educit asellas,*
Exul d *Hyperboreum si dimittatur ad axem.* 470
Sed quæ mutatis inducitur, atque fovetur
Tot medicaminibus, e *coctæque siliginis offas*
Accipit, & madidæ; facies dicatur, an ulcus?
Est operæ pretium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agitentque die. si nocte maritus 475
Aversus jacuit, periit f *libraria, ponunt*
g *Cosmetæ tunicas, tarde venisse* h *Liburnus*
Dicitur, & pœnas i *alieni pendere somni*
Cogitur: k *hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,*
Hic scutica. sũt quę l *tortoribus annua præstẽt:* 480
Verberat, atque m *obiter faciem linit, audit ami-*
cas,
Aut latum pictæ vestis considerat aurum,
Et cædens n *longi relegit transacta* diurni,*
Et cædit, donec, lassis cædentibus, Exi,
Intonat horrendum, jam o *cognitione peracta,* 485
p *Præfectura domo Sicula non mitior aula.*
Nam si constituit, solitoque decentius optat
Ornari, & properat, jamque expectatur in hortis,
Aut apud q *Isiacæ potius sacraria lenæ:*
Componit r *crinem laceratis ipsa capillis* 490
s *Nuda humeros* t *Psecas infelix, nudisque ma-*
millis.

a Incrustamenta cosmetica. *b* Asinino, quod teneram, erugatam, & candidam reddit, conservatque cutem. *c* Ut Poppæa, quę in exilium missa asinas L. secum duxit in hunc usum. Dio in Nerone, & Plin. 14. c. 12. l.

d Regiones Aquiloni subjacentes, polo Arctico vicinas. *e* Candidi panis è siligine, faba, aut oryza cocti, maceratique lacte asinino ad cosmeticen, & faciem emendandam. *f* Ancilla, quæ pensa librat, & dispertit. *g* Ornatrices ponunt tunicas ad pœnas. *h* Servus lecticarius è Liburnia. *i* Domini scilicet. *k* Franguntur in hujus vertice, vel dorso virgæ è ferula. *l* Ut strenue servos flagellent. *m* Et interim quasi per ocium. *n* Accipit rationes diei transactæ. * Libri, in quo singulorum dierum rationes scribebantur. Alii legunt *diei*. *o* Examine, & judicio. *p* Administrat, & gubernat ædes, vel gubernatio hujus domus non mitior est, quam Sicula aula crudelissimis tyrannis infamis. *q* Porticum, vel templum Isidis, in quo adulterorum, & mœchorum conventus, & colloquia fiebant de adulteriis. *Multas illa facit, quod fuit ipsa Jovi.* Ovid. *r* Dominæ, ipsa capillos lacerata à domina. *s* Ad verbera, si quid peccet *t* Ancillæ nomen sumptum ex Ovidio, qui ita Dianæ ornatricem nominat; forte à ψεκάζειν, ornatrices enim aquæ pauculum irrorabant ad compositionem crinium.

a *Al-*

a *Altior hic quare cincinnus?* b *taurea punit*
Continuo flexi crimen, facinusque capilli.
Quid Psecas admisit? quænam est hic culpa puellæ,
c *Si tibi displicuit nasus tuus?* d *altera lævum* 495
Extendit, pectitque comas, & volvit in orbem.
e *Est in consilio matrona,* † *admotaque* f *lanis*
g *Emerita quæ cessat acu: sententia prima*
Hujus erit; post hanc ætate, atque arte minores
Censebunt: tanquam famæ discrimen agatur, 500
Aut animæ: Tanti est quærendi cura decoris.
Tot premit h *ordinibus, tot adhuc* h *compagibus altum*
i *Ædificat caput:* k *Andromachen à fronte videbis,*
Post minor est: aliam credas. l † *cedo, si breve parvi*
Sortita est lateris spacium, breviorque videtur 505
Virgine m *Pygmæa nullis adjuta* n *cothurnis,*
Et levis erecta consurgit ad oscula planta.
Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
o *Damnorum, vivit tanquam vicina marito,*
Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit, 510
Et servos, p *gravis est rationibus. Ecce furentis*
q *Bellonæ, matrisque deum* r *chorus intrat, & ingens*
t *Semivir,* u *obscœno facies reverenda minori,*
Mollia qui rupta x *secuit genitalia testa* 514

a *Inquit domina.* b Scutica ex taurino corio, vel pene pœnas exigit male compositi crinis unius, perinde ac crimen ingens, facinusque fuisset. Martialis 2. 66. c Si deformis sit nasus tuus. d Ancilla altera crinem à sinistra parte componit. e Convocatur ad consilium formæ, atque ornatus. *Dic Chrysis, nunquid indecens?* Petronius. f Lanificio. g Quæ hebeti, *inquiunt interpretes*, per annos oculorum acie à suendo cessat. Ego de *acu* crinali dictum censeo, cujus hanc peritam, olimque exercitam accersit in consilium. h Fasciis, & tiaris, ut altior videatur. *Celsæ procul aspice frontis honores, suggestumque comæ.* Pap. in 1. Sylvarum. i κατοχηστικῶς, καὶ σκωπτικῶς. k Proceram, qualis fuit Andromache Hectoris uxor, à fronte, à tergo minor multo videtur. l Quidni alia jam videatur? *vel* has illi tiaras indulge, ut naturam arte corrigat, aut suppleat. m De Pygmæis quis non audivit? qui Indiæ montium incolæ cubiti longitudinem non excedunt. n Altis calceamentis subere suffertis, sublevatisque. Hisp. *Cophines.* o Quæ vir ejus hinc sustinet. p Per suos sumptus. q De his Satyr. 2. vers. 111. r Sacerdotum. s Corpore, *vel*, veneratione, & existimatione. t Antistes, cui execti sunt testes. u Reverendus, quod minori sit pene. x Satyr. 2. v. 116.

Jam

Jampridem, cui a *rauca cohors, cui* b *tympana cedunt*
Plebeja, & c *Phrygia vestitur bucca tiara,*
Grande sonat, metuique jubet Septembris, & d *Austri*
Adventum, nisi se centum lustraverit e *ovis,*
Et f *xerampelinas veteres donaverit ipsi:* 519
Ut quicquid subiti, & magni discriminis instat,
In tunicas eat, & g *totum semel expiet annum.*
Hybernum fracta glacie descendet in amnem,
h *Ter matutino Tiberi mergetur, & ipsis*
Vorticibus i *timidum caput abluet. inde* k *Superbi*
Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda l *cruentis*
Erepet genibus, m *si candida jusserit Io,*
Ibit ad Ægypti finem, calidaque petitas
n *A Meroe portabit aquas, ut spargat in æde*
Isidis, o *antiquo quæ proxima surgit ovili;*
Credit enim p *ipsius dominæ se voce moneri.* 530
q *En animam, & mentem, cum qua dii nocte loquantur.*
Ergo hic præcipuum, summumque meretur honorem,
Qui grege r †*linigero circumdatus, & grege* s *calvo*

a Cantu, *vel*, quod eunuchis, ut & fœminis ex frigore superflui humoris abundantia arteriam asperam crassiorem reddens, vocis meatum angustat. *b* Sacerdotes minores tympana pulsantes. *c* Persis, & Trojanis in usu Infula, cujus lobi sub mento connectebantur. *d* Qui in Septembri flans febres, & morbos generat. *e* Ova enim expiationibus, lustrationibusque adhibebantur, ac præcipue in sacris Isidis. *f* Vestes coloris siccæ rosæ, vel cujusmodi est in autumnalibus vitis frondib. *g* Mala totius anni. *h* Persius Sat. 2. *Tiberino in gurgite mergis*, &c. *i* Superstitiosum, superstitio enim ex inscitia, & timore. *k* Campum Martium, quem, cum prius Tarquinii Superbi ager fuisset, Brutus Marti consecravit. *l* Rependo. I. C. Casaub. ad Suetonium in Augusto accipit hunc locum pro nudipedalium superstitione. *Huc pede matronam nudo descendere vidi*, Ovid. 6. Fast. *m* Si per sacerdotem, vel somnium jusserit Isis, dea Ægyptia ex candida vacca Io facta. *n* Ex Meroe insula Nili sub zona torrida, quam describit Heliodor. l. 10. *o* Quæ vicina est ovili extructo in Martio campo in memoriam Romuli, & Remi, qui ibi pecora pascebant. Sunt qui de septis intelligunt, in quibus claudebatur populus ad suffragia; de his vide, quæ ad Martial. epig. 14. l. 2. n. 3. *p* Isidis in somnis jubentis. *q* *Epiphonema Ironicon.* *r* Sacerdotum Isidis vestes lineas indutorum. *s* Capite raso in Isidis sacris.

a *Plan-*

a *Plangentis populi currit* b *derisor* c *Anubis*,
d *Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor* 536
Concubitu, sacris, observandisque diebus:
Magnaque debetur violato pœna e *cadurco*.
Et f *movisse caput visa est argentea serpens:*
Illius lacrymæ, g *meditataque murmura præstant*,
Ut veniam culpę non abnuat, h *ansere magno* 540
Scilicet, & tenui popano corruptus i *Osiris*,
* *Cum dedit ille locum*; 3 *cophino, fœnoque relicto*,
Arcanam Judæa tremens k *mendicat in aurem*,
Interpres legum l *Solymarum, & magna sacerdos*
m *Arboris, ac summi fida internuncia cœli*. 545
Implet & illa manum, sed parcius ære minuto,
Qualiacumque voles Judæi somnia vendunt.
n *Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi*
Testamentum ingens, o *calidæ* p *pulmone columbæ*
Tractato, Armenius, vel q *Commagenus aruspex:*
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,

a Cum planctu Apim bovem quęrentes. Diodorus Siculus l. 4. *b* Creduli populi. Antistes sustinens personam Anubidis, qui filius fuit Osiridis, & quod canem gestaret armorum insignia, ab Ægyptiis in specie canis colebatur. Diodorus Siculus ibidem. *c* Antistes. *d* Proprie, stragulo. Lecto intra novem sacros dies violato. *e* Ac si veniam indulgens, capite annuisse visa est: *vel*, iratæ similis caput movisse (ut Sat. 2. v. 130.) draconis effigies in Isidis templo, de qua vide Diodor. Sicul. & Macrob. lib. 1. Saturn. 20. c. *f* Conceptæ preces. *g* Ansere, & popano, idest, placenta Isidem colere, & vesci sacerdotes solebant. Herodot. l. 2. *h* Deus ille, qui Anubis, vers. 535. * Ubi abiit sacerdos Isidis. *i* Nicol. de Lyra ad illud in Davidis Ps. 8. αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευσαν, cophinum, & fœnum è Judæis usque portata non tam refert ad tenuitatem Judaicæ supellectilis, quam ex instituto factum suspicatur, ut hæc circumferrent usque monimenta duræ servitutis in Ægypto, ubi fæces, & stercora è civitatibus cophino exportare cogebantur, atque paleas, fœnum, & stipulas colligere ad lateres conficiendos. An forte in memoriam famis, quam tolerabant in obsidione? ubi fœni veteris laceramenta victui habebantur, ut refert Josephus lib. 7. bell. Judai. c. 7. *k* Insusurrat aliquid de sua religione, simulque opem petit, sed tectè, ne in periculum adducat matronas Romanas, quibus damnosum foret Judaicam profiteri religionem. vide Martial. epigr. 54. lib. 7. *l* Judaicarum ab Hierosolymis. *m* In nemore Aricino victitans, & alludit ad Dodoneas sacerdotes, quæ responsa sub quercu reddebant. vide, quæ ad Sen. Medeam v. 349. *n* Ordo est, Armenius, & Com. ar. spondet, &c. *o* Recens cęsæ. *p* Inspectis extis. *q* Ex Orientali Syriæ parte.

Inter-

Interdum & pueri. faciet quod *a* deferat ipse,
b *Chaldæis sed major erit fiducia.* quicquid
Dixerit astrologus, credent à fonte relatum
c Ammonis, quoniam *d* Delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat *e* caligo futuri. 556
Præcipuus tamen est horum, qui sæpius f *exul,*
Cujus amicitia, g *conducendaque* h *tabella*
i *Magnus civis obit, & formidatus Othoni.*
Inde fides arti, sonuit si dextera k *ferro,* 560
Lævaque, si † *longo castrorum in carcere mansit.*
l Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui pene perit, *m* cui vix in *n* Cyclada mitti
Contigit, & *o* parva tandem caruisse Seripho.
Consulit ictericæ lento de funere matris, 565
p *Ante tamen de te Tanaquil tua, quando sororem*
Efferat, & patruos: an sit victurus adulter
Post ipsam: * *quid enim majus dare numina possunt?*
Hæc tamen ignorat, quid sidus triste minetur
q *Saturni,* r *quo læta Venus se proferat astro.* 570
Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.

a Accuset. *b* Astrologis Babyloniis, & Syris. *c* Jovis. ab ἄμμος, id est, arena. in arenosis enim Africæ desertis templum illi à Baccho conditum est, propter fontem ex ariete conspecto inventum, vel Hammonis ab חמן solarium, simulachrum Jovis in sublimi extructum. *d* Oppido Phocidis, templo, & oraculo Apollinis insigni, quod tamen oraculum defecit, ut & reliqua adventu Christi: vide Plutarchum de defectu oraculorum. *e* Ignoratio. *f* Supple fuit, ut ille Seleucus Mathematicus, qui cum Othonem olim superstitem fore Neroni spopondisset, tunc ultro imperium quoque promisit illi. Suetonius Othone 4. *g* Magna mercede, & precio emenda, ab Othone, cui victoriam spondebat, *vel* alio. *h* Quæ judiciis ex cœli constitutione est notata. *i* Sergius Galba. *k* Manicis, & catenis ferreis vincta. *l* Nemo creditur genium, & animum præscium habere, qui non fuerit damnatus. *m* Imperato exilio, ut effugeret præsentē mortem. *n* Insulam e Cycladibus aliquam in exiliū. *o* Revocari ex illa exilii insula, Cycladum una in mari Ægeo. *p* Uxor tua futurorum cognitionis studiosa; ut illa Tarquinii Prisci uxor, consulit Mathematicos de morte matris tuæ, quam ictero laborantem speraverat jamdudum extulisse. & tamen prius de tua, quam super omnia expetit. * *Ironice.* *q* Frigidi, & sicci, malefici. *r* In quo signo, vel qua domo gaudeat ascendens; quos planetas habeat amicos.

Illius

Illius occursus etiam vitare memento,
In cujus manibus, ceu pinguia succina, a *tritas*
Cernis b *ephemeridas; quæ nullum consulit, & jam*
Consulitur: quæ castra viro, patriamq; petente, 575
Non ibit c *pariter,* d *numeris revocata* e *Thrasylli.*
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta f *genesi collyria* † *poscit.*
Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur 580
Aptior hora cibo, nisi quam dederit g *Petosiris.*
Si h *mediocris erit,* i *spatium lustrabit utrumque*
Metarum, & sortes ducet, k *frontemque,* l *manumque*
Præbebit vati crebrum m *poppysma roganti.* 584
Divitibus responsa dabit n *Phryx augur, & inde*
Conductus dabit astrorum mundique peritus,
Atque aliquis senior, o *qui publica fulgura condit.*
p *Plebejum in Circo positum est, & in aggere fatum:*
q *Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurū.* 589

a Unctas, & pellucidas, seu pinguia succina. *b* Libellum supputantem astrorum per singulos dies constitutionem. *c* Una cum marito. *d* Calculationibus. *e* Nobilis Mathematici tempore Tiberii, cujus peritiam quomodo expertus fuerit Tiberius in ocio apud Rhodum, vide, quæ Suetonius in Tiberio c. 14. Tacitus annalium 6. Dio 55. lib. *f* Nativitatis themate. *g* Insignis Astrologus Ægyptius. *h* Paupercula. *i* In circo maximo, ubi plurimi erant sortilegi, & divinatores. v. 589. *k* Physiognomoni, seu metoposcopo, qui profitetur hominum mores, naturas, & futuros etiā eventus ex vultu, ac fronte pernoscere, & prævidere, præbebit frontem, ut & ——— *l* ——— Chiromanti, qui divinat è lineis, & incisuris manuum, præbebit manum. *m* Ex manus contrectatione, *vel*, osculum ex collisis labiis sonans. *al.* concubitum. *n* Astrologus, & Philosophus Indus, Gymnosophista, Brachmanes. nam supra de Phrygiis sacerdotibus dixerat, neque illi ista curabant, aut norant. *o* Hetruscus fulgurum conditor, & expiator. Pers. Sat. 2. ver. 26. *p* Vilissimi homines, & ἀνέστιοι, ut ludii, astrologi, conjectores, fanatici, in Circo morabantur. Plebeji vates in circo sedent, & in aggere Tarquinii Superbi, qui est ad Circum. Sat. 3. v. 65. Horatius itaque appellat *Fallacem Circum.* de his Ennius: *Non vicanos haruspices, non de circo astrologos,* &c. Et Cicero pro Milone: *In Circo maximo,* &c. *q* Syra mulier, vel meretrix aurea gestans monilia.

Consu-

Consulit ante a *Phalas, delphinorumque columnas,*
An saga vendenti nubat b *caupone relicto.*
c *Hæ tamen & partus subeunt discrimē, & omnes*
Nutricis tolerant fortuna urgente labores:
Sed jacet *d* aurato vix ulla puerpera lecto. 594
Tantum e *artes hujus, tantum medicamina possunt.*
Quæ steriles facit, atque f *homines in ventre necandos*
Conducit. g *Gaude infelix, atque ipse bibendum*
Porrige h *quidquid erit. nam si* i *distendere vellet,*
Et k *vexare uterum pueris salientibus,* l *esses*
Æthiopis fortasse pater: mox m *decolor heres.* 600
Impleret tabulas n *nunquam tibi mane videndus.*
Transeo suppositos, & o *gaudia, votaque sæpe*
p *Ad spurcos decepta lacus, atque* q *inde petitos*
Pontifices, r *Salios,* s *Scaurorum nomina* t *falso*
Corpore laturos: stat fortuna improba noctu 605
Arridens u *nudis infantibus. hos fovet omnes,*
Involvitque sinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumque sibi x *mimum parat. hos amat, his se*
Ingerit, utque suos ridens producit alumnos. 690
Hic magicos adfert y *cantus, hic* z *Thessala vendit*
a *Philtra, quibus valeant* b *mentem vexare mariti,*
c *Et solea pulsare nates. quod desipis, inde est,*
Inde animi caligo, & magna oblivio rerum,

a Sortilegos, & divinatores, qui in Circo ante Phalas, idest, turres ligneas, & delphinorum columnas versabantur. *b* Priore marito deserto, vel mortuo. *c* Pauperculæ. *d* Diviti, & nobili, ipsa dives. Hypallage. *e* Veneficæ. *f* Conceptos jam, & formatos. *g* Marite. *Scoptice*. *h* Quidquid erit potionis abortum facientis. *i* Gravida fieri. *k* Parere. *l* Ex adulterio conjugis tuæ cum servo Æthiope. *m* Niger, vel fuscus. *mulate*. ex patre Æthiope, & matre Romana scriberetur tibi hæres dictante uxore. supra v. 218. *n* Utpote malum omen, & inauspicatum. *o* Patrum, de nothis, & suppositis tanquam suis. *p* Lacum Velabrensem, quo exponebantur spurii. *q* Clam à matribus, quæ nigros suos ex Æthiopicis servis fœtus ejecerunt, & à lacu Velabrensi petendos, curarunt expositos aliarum fœminarum spurios afferri, quos maritis pro suis obtrudant. *r* Martis sacerdotes. *s* Nobilium. *t* Supposito. *u* Expositis nudis. *x* Ludum, & varium jocum ex his suppositis. *y* Incantamenta. *z* Thessalia olim veneficiis, & magicis famosa. *a* Potiones amatorias. *b* Dementes reddere. *c* Pro sua libidine tractare. Pers. Sat. 5. v. 149.

Quas

Quæ modo gessisti. tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut a avunculus ille Neronis,
Cui totam b tremuli frontem Cæsonia pulli 616
Infudit. quæ non faciet, quod principis uxor?
c *Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,*
Non aliter, quam si fecisset Juno maritum
Insanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ 620
d *Boletus. siquidem unius præcordia pressit*
*Ille senis, * tremulumque caput e descendere jussit*
*In cœlum, & * longam manantia labra salivam.*
f *Hæc poscit ferrum, atque ignes, hæc potio torquet,*
Hæc lacerat mistos equitum cũ sanguine patres. 625
g *Tanti partus equæ: quanti una venefica constat?*
Oderunt natos de pellice: nemo repugnat,
Nemo vetat. jam jam privignum occidere fas est.
Vos ego pupilli, moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensæ: 630
Livida materno fervent adipata veneno.
h † *Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,*
i *Quæ peperit, timidus prægustet pocula* k *pappas.*
l *Fingimus hæc altum Satyra sumente* m *cothurnum,*
Scilicet, & finem egressi, legemque n *priorum,*

a *Caligula, qui ab uxore Cesonia creditur potionatus amatorio quidem medicamento, sed quod in furorem converterit.* Sueto. Calig. c. 50. idem refert Josephus Antiquit. l. 19.
b *Carunculam* è fronte recens nati pulli equini, id est, hippomanes. supra v. 134. c Caligulæ furoris igne ardebant, ruebantque pessum res humanæ, quarum habenas tenuit Romanorum Imperator, non secus ac nutassent cœlestes res, Jove in furorem verso.
d Quo venenato sustulit Claudium Imperatorem.
e Relatum enim inter deos, rursus à diis detrusum esse ad inferos jocatur Seneca ἀποκολοκυνθώσει Claudii Cæs.
* Erat enim Claudius tremulo capite, spumante rictu, humentibus naribus, &c. Sueton. Claud. 30. c. f Hæc a. potio, & philtrum Cæsoniæ Caligulam in furiosam crudelitatem impulit. Exquisitum aliquod veneni genus placebat, quod turbaret mentem, & mortem differret. Tacit. 12. Ann. g Si tantum mali ex uno hippomane, quantum ex una venefica? h Prægustet. i Ipsa mater, quæ ut gratificetur secundo marito, veneno non raro tollit filios ex priore marito, ut ad illum rem integram deferat: infra de Pontia. k Alumnus, vel tutor Syracusanus. πάππας pater. l Aliquis fortasse arguat nos hæc fingere, &c. mox: Utinam quidem fingeremus, neque vera nimis essent, quæ memoro. m Tragicam licentiam, & argumenta ficta. n Poetarum Satyricorum,

Gran-

Grande Sophocleo carmen a *bacchamur hiatu* 635
Montibus ignotum b *Rutulis, cœloque Latino.*
Nos utinam vani! sed clamat c *Pontia*, Feci,
Confiteor, puerisque meis aconita paravi,
Quę deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi. 640
* *Tune duos una* d *sævissima vipera cœna?*
Tune duos? e *septem, si septem forte fuissent.*
* *Credamus Tragicis, quicquid de* f *Colchide sæva*
Dicitur, & g *Progne. nil contra conor, & illæ*
Grandia monstra suis audebant temporibus: sed 645
h *Non propter nummos, minor admiratio summis*
Debetur monstris, quoties facit ira nocentem
Hunc sexũ, & i † *rabie jecur incendente feruntur*
Præcipites, ut saxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit. 650
Illam ego non tulerim, quæ k computat, & scelus ingens
l Sana facit. m *spectant* n *subeuntem fata mariti*
Alcestim, & o *similis si permutatio detur,*
Morte viri cupiant animam servare catellæ. 654
Occurrent multæ tibi p *Belides, atque* q *Eriphylæ,*
Mane r *Clytæmnestram nullus non vicus habebit,*
Hoc tantum refert, quod ſ *Tyndaris illa bipennem*

a Poetico instincti furore canimus Tragica. *b* Italis montibus, i. e. Romæ. Rutuli vero populi Latii. *c* Publii Petronij Filia, Vect. Bolani uxor, quæ duos ex Bolano filios veneno sustulit, ut adultero nuberet. Martial. epig. 34. lib. 2. Idque professa è formula fatentium reorum. Quæ eadem & inscriptio epitaphiis solennis. * *Inquit Poeta*. *d* In tuos sæva, ut viperæ, è quibus fœmina marem, nati matrem enecant. *e* *Respondet Pontia*. Imo septem interfecissem, si mihi septem fuissent, ut secundo gratificarer marito. * *Poetæ verba*. *f* Medea, quæ liberos suos in odium Jasonis dilaniavit. *g* Quæ Ityn filium coctum Tereo apposuit. *h* Ut nostræ. *i* Quoties furore amoris, vel iræ aguntur pręcipites non leviore ruina, quam prærupta, & ruinam minitantia juga montium subducto clivo, seu radicis parte. *k* Deliberat modo. v. 647. *l* Prudens, mentis compos: non ex vindicta, affectu, aut infirmitate. *m* In theatralibus ludis repræsentatam. *n* Mariti Admeti vitam sua morte redimentem. *o* Sed his si similis daretur permutatio, & optio, redimerent vitam catellæ morte viri. *p* Similes Danai filiabus L. quę uno excepto maritos interfecere. *q* Cujusmodi fuit Eriphyla, quæ vatem Amphiaraum maritum monili à Polynice corrupta prodidit. *r* Similem Clytæmnestræ, quæ, ut Ægistho adultero frueretur, maritum Agamemnona à bello Trojano redeuntem bipenni occidit. *ſ* Clytæmnestra Tyndari filia.

a *Insul-*

a *Insulsam, & fatuam læva, dextraque tenebat;*
At nunc res agitur tenui pulmone b *rubetæ:*
c *Sed tamen & ferro,* d *si prægustaret Atrides* 660
Pontica e *ter victi cautus medicamina regis.*

a Non artificiosam cædem, quale nostrarum venenum. b Sat.1.v.70. c Et paratæ tamen etiam ferro rem decernere. d Si maritus se præmuniret antidoto, quali usus est Mithridates rex Ponti. e A Sylla, Lucullo, Pompeio.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram VI.

In uno Vet. Cod. Cadurc. hæc Satyra inscripta est L. FURSEDIO POSTUMO.

Ad Vers. 19. *Astræa*. Vet. gloss. Latino græc. *Astrea*, *παρθένος δικαιοσύνη, ὡς Ἰουβενάλιος*, quod ad hunc locum referendum est.

Ad vers. 272. *Ficta pellice*. Leg. *ficta pælice*. Sic & in eodem exemplari scriptum fuit Saty.11. pælex.

Ad vers. 295. *Ad istos*. Sic leg. alii codices, *ad Istros*, quidam etiam, *Isthmos*, quæ diversitas facit, ut jam non displiceat illa ex conjectura lectio:

——— *Hinc fluxit ad istos*
Et Sybaris colles, hinc & Rhodos, & Miletos.

Qua significatur, ex quo paupertas Romana desiit, ab eo tempore Romam confluxisse Sybariticas, Rhodias, Tarentinasque delicias. Nisi cui potius placet Jac. Aug. Thuani u. c. summaque ut dignitate, sic eruditione, acrique judicio præditi sententia, qui *Rhodon, & Mileton* aliquando legendum sibi videri admonuit, hoc sensu, Paupertatem Roma excedentem fluxisse ad illas civitates, quæ ante deliciis, & voluptatibus insignes erant.

Ad vers. 307. *Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ*, In opt. ex. versus inter hunc, & sequentem recentiori manu adscriptus fuit: *Tullia quid dicat notæ collactea Mauræ*. Quem tamen lubenter in hac etiam editione retinuerim.

Ad vers. 326. *Hernia*. In aliquibus vet. Cod. habetur *hirnia*, ut in carmine Virgilii *in Noctuinum*.

Ad vers. 329. *Dormitat*. Alii: *si dormit*, legunt, alii: *jam dormit*.

Ad verſ. 410. *Arva*. Alii leg. *Arma*.

Ad verſ. 429. *Terram loto*. Legunt al. *terramque luto*. Salv. 4. *ad Eccl. Cath. Natant tricliniorum redundantium pavimenta vino, Falerno nobili lutum faciunt, menſæ eorum, ac toreumata mero jugiter madent*.

Ad verſ. 497. *Admotaque*. Sch. Cadurc. *amotaque*.

Ad verſ. 504. *Cedo*. Leg. alii: *credo*.

Ad verſ. 533. *Linigero*. Leg. alii duo cod. *lanigero*, quod hic reponi velim.

Ad verſ. 558. *Cujus amicitia, &c.* Hic verſ. cum ſeq. additus eſt in opt. ex. alia, quàm veteris librarii, manu.

Ad verſ. 561. *Longo*. Leg. alii: *longa*.

Ad verſ. 579. *Poſcit*. Leg. alii: *poſcunt*.

Ad verſ. 632. *Mordeat ante, &c.* Et hi duo verſus addititii ſunt in Vetuſtiſſimis ex. Et vero deeſſe in quibuſdam Vetus interpres notavit.

Ad verſ. 648. *Rabie jecur incendente*. Leg. alii: *rabie jecur intendente*.

SATY-

SATYRA VII.

Ad Telesinū poetam, Cæsarem quidem studia, & artes respicere cæterum apud alios Romanos Poëtarum, Historicorum, Causidicorum, Rhetorum, & Grammaticorum studia, & labores pro levi, & vili esse.

ET spes, & ratio studiorum in a *Cæsare tantū:*
Solus enim b *tristes hac tempestate Camœnas*
Respexit, cum jam celebres, notique poetæ
c *Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos*
Tentarent, nec fœdum alii, nec turpe putarent
Præcones fieri, cum d *desertis Aganippes*
Vallibus esuriens migraret in e *atria* f *Clio.*
Nam si g *Pieria quadrans tibi nullus in arca*
Ostendatur, ames nomen, victumque h *Machæræ,*
Et vendas potius, commissa quod auctio vendit 10
Stantibus, œnophorum, tripodes, armaria, cistas,
i *Halcyonem Bacchi,* k *Thebas, &* l *Terea* m *Fausti.*
Hoc satius, quam si dicas sub judice, Vidi,
Quod non vidisti. faciant n *equites Asiani,*
Quanquam & o *Cappadoces faciant, equitesque* p *Bithyni,*
Altera quos nudo traducit q *Gallia talo.*

a Trajano, *alii* Nervæ, *alii* Domitiano, qui cætera vitiosus, favebat tamen literis, fovebatque Musas. Vide vitam Juvenalis. *b* Neglectos, & inopes poetas. *c* Inopia sua, & poeseos neglectu coacti, Romæ, & in aliis oppidis Italiæ conferrent se ad sordidas artes, ut ex balneatoria, & furnaria victum sibi quærerent. *d* Missis studiis in remotis solitudinibus juxta Aganippen fontem Bœoticæ à Cadmo inventum, & Musis sacrum. *e* Divitum, *vel* atria Licinia in foro, quò convenire præcones, & ubi auctiones fieri solebant. *f* Poeta Clius cultor.
g Tui docti poetæ, qui musas è Pieria colis. *h* Præconis illius temporis. *i* Tragędiam de Halcyone, Ceycis uxore, à malo poeta Baccho scriptam. Aliàs *Alcithoen Pacci*. fabulam vide 4. Metam. Ovid. *k* Tragœdiam de Thebarum regibus, Lajo, Oedipo, &c. *l* Tragędiam de Tereo, Progne, Philomela, &c. *m* Mali Poetæ. *n* Servi ex Asia ducti jam equites Romani facti, sed levis fidei.
o Equites è servis Cappadocibus, qui Armeniæ sunt contermini. *p* Equites è servis Bithynis in Asia minore juxta Pontum. *q* Gallogræcia, seu Galatia. vide Lucii Flor. 2. l. 11. cap.

a Poema altum, & sonorum. b Honorem lauri, & gloriam poematis sui degustavit, *vel* Poesi initiatus, & sacer Apollinis vates factus momordit laurum, quę manducata numine inflare credebatur. Δαφνηφάγων φοιβάζεν ἐκ λαιμῶν ὄπα, Lycophron.

Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunque a *canoris*
Eloquium vocale modis, b *laurumque momordit.*
* *Hoc agite, ô juvenes, circumspicit, & stimulat vos,*
Materiamque sibi c *Ducis indulgentia quærit.* 21
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atque ideo d *croceæ membrana tabellæ*
e *Impletur,* f *lignorum aliquid posce ocyus, & quæ*
Componis, dona g *Veneris,* h *Telesine, marito:* 25
Aut claude, & positos i *tineis pertunde libellos.*
Frange miser calamos, k *vigilataque prælia dele,*
Qui facis in parva sublimia carmina cella,
Ut dignus venias l *hederis, & imagine* m *macra.*
Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus 30
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Ut pueri n *Junonis avem.* sed defluit ætas
Et o pelagi patiens, & *p* cassidis, atque *q* ligonis:
Tædia tunc subeunt animos, tunc seque, suamque
r Terpsicoren odit *f* facunda, & nuda senectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste 36
Quem colis, & t *Musarum, & Apollinis æde relicta,*
Ipse facit versus, atque uni u *cedit Homero*
x *Propter mille annos. at si dulcedine famæ*
Succensus recites, y *Maculonus commodat ædes,* 40

a Rituale verbum, & in sacris solenne. *c* Imperatoris liberalitas, & favor. *d* Vide Persii Sat. 3. 10. vel Vitelliani. *e* Carminibus. *f* Ad incendium. *g* Vulcano igni. *h* Poeta, ad quem hanc Satyram scribit. *i* Blattis, & tineis escam mitte. *k* Carmina, quæ de bellis elucubrasti. *l* Corona ex hederis, victorum poetarum præmio, & —— *m* —— Statua in bibliothecam Apollinis recipienda, referente maciem tuam ex intensione studii contractam. Vide Persii prologi vers. 5. *n* Pavonem. *o* Quæ poterat impendi mercaturæ, & nauticæ —— *p* —— Militiæ, —— *q* —— Agriculturæ. *r* Studia poetica. *f* Ipsi jam senes, inopesque, ut ut docti. *t* Poetis ipsis, *vel* doctorum censura, qui in æde Musarum, & Apollinis de carminibus judicabant, *vel*, nullo musarum instinctu, sed invita Minerva carmina aggressus. *u* Putat se cedere. *x* Neque hoc propter ingenium, sed annos, quod Homerus antiquior sit illo. *y* Dives quispiam.

Ac longe ferrata domus servire jubetur,
In qua sollicitas imitatur a *janua portas.*
Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas b *comitum disponere voces.*
Nemo dabit c *regum,* d *quanti subsellia constent,* 45
Et quæ conducto pendent e *anabathra tigillo,*
Quæque f *reportandis posita est* g *orchestra cathedris.*
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
Ducimus, & h *litus sterili versamus aratro.*
Nam si discedas, laqueo tenet i ambitiosi 50
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoethes, & ægro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui k *nihil expositum soleat* l *deducere,* m *nec qui*
Communi feriat carmen triviale moneta, 55
* *Hunc, qualem nequeo monstrare, & sentio tantum,*
Anxietate carens animus facit, n *omnis acerbi*
Impatiens, o *cupidus sylvarum,* p *aptusq; bibendis*
Fontibus q *Aonidum.* neque enim cantare sub antro
r Pierio, s thyrsumve potest contingere t sana 60

a Ferrata, instar portarum civitatis obsessæ. b Clientum, qui tibi applaudebant. c Divitum. d Precium conductorum subselliorum, graduum, orchestræ. e Scalas, & gradus, per quos ad pulpita ascenditur. f Quippe quæ conducta referunt. *Nam & domum mutat, & auditorium extruit, & subsellia conducit.* Dialog. de Oratoribus. g Tabulatum, in quo saltat chorus. Sat.3.v. 178. h Sterile, & inutile studium exercemus, & urgemus, non majori fructus spe, quam si litus araremus. i Laudem affectantis poetices. pene conversus hic locus ex Aristophanis Ranis. Γόνιμον δὲ ποιητὴν, ἂν, &c. k Nihil humile, aut vulgare. *Effugiendum est ab omni verborum vilitate, & sumendæ voces à plebe summotæ, &c.* Petron. l Egregie, & subtiliter, veluti tenui filo. m Qui non vulgari nota, & stylo carmina condit *Metaphor.* à monetariis, qui unius notæ nummos producunt. * Et cujus nomen, aut exemplum non possum dare, ut qui talem novi neminem, & cujus ideam mente solum concipio. n Molestiis vacuus, & liber. o Secessus, & solitudinis amans. p Natura idoneus, quem ars perficiat, & quem furore suo inspirent Apollo, & Musæ. q Musarum ex Aonia, antris, montibus, & fontibus musis consecratis nobili. r Supra v. 8. s Furorem ἔμπνευστον, quasi in Orgiis Thyrsigeræ feruntur Bacchides. Poetæ autem in tutela Bacchi sunt. t Sicca, & sobria, quæ poetis haud convenit, qui non nisi mero (quod animæ educit instrumenta) madidi, & male sani carmina scribunt, quæ vivere possint. vide epig. Antipatri 2.lib. Anthol. συμπότικα ἀςείσματα.

Paupertas, atque æris inops, quo nocte, dieque
Corpus eget. *satur est*, a *cum dicis Horatius*, † *ole!*
Quis locus ingenio, nisi cum se carmine solo
Vexant, & *b* dominis *b* Cirrhæ, *c* Nysæque feruntur 64
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec d *de lodice paranda*
Attonitæ currus, & equos, faciesque deorum
e *Aspicere, & qualis* f *Rutulum confundat* g *Erinnys.*
Nam si Virgilio puer, & tolerabile desit 69
Hospitium, h *caderent omnes à crinibus hydri*,
i *Surda nihil* k *gemeret grave buccina. poscimus, ut sit*
l *Non minor antiquo* m *Rubrenus Lappa* n *cothurno*,
Cujus & o *alveolos, & lænam* p *pignorat Atreus.*
Non habet q *infelix Numitor, quod mittat amico,*
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi 75
Unde emeret multa pascendum carne leonem
Jam domitum. constat leviori bellua sumptu,
r Nimirum & capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama jaceat s *Lucanus in hortis* 79
Marmoreis: at t Serrano, tenuique u Salejo
Gloria x quantalibet quid erit, si gloria y tantum est?
Curritur ad vocem jucundam, & carmen y *amicæ*
z *Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem*,
Promisitque a *diem, tanta dulcedine captos*
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi 85

a Od. 19. l. 2.
b Ab Apolline, cui Cirrha urbs ad radicem Parnassi sacra.
c Baccho, qui in Nysa Arabiæ educatus, cultusque est.
d De domesticis [illegible]ris so[illegible]citæ.
e Mente conceptas describere.
f Turnum Rutulorum regem.
g Alecto furia. Æn. 7.

h Non potuisset fingere furias anguibus crinitas, ut ibidem, *geminos erexit crinibus angues.* *i* Non audita, *vel* rauca. *Catachresis.* *k* Nec adeo horrendum finxisset Alectus cornu. *in eodem 7. Æneid.* ibid. *l* Non minori precio & æstimatione. *m* Poeta Tragicus. *n* Poetis Tragicis prisci temporis. *o* Tabulas, vel *alveolos*, id est, lances. *p* Tragœdia de Atreo, quam dum scribit, supellectilem pignori exponit. *aliàs*, pignori accipit Atreus fœnerator. *Prior expositio magis placet.* *q* Judicio, & usu; vide Martial. epigram. 3. lib. 9. *r* Ironicè. *s* Qui dives ad Poesim accessit. *t* Pauperi poetæ. *u* Utcunque magna. *x* Nuda, & sine pretio. *y* Gratæ. *z* Statii poematis de bello Thebano. *a* Recitandi.

Audi-

Auditur: sed cum a *fregit subsellia versu,*
Esurit, intactam b *Paridi nisi vendat* c *Agaven.*
d *Ille &* e *militiæ multis largitur honorem,*
f *Semestri vatum digitos circumligat auro.* 90
Quod non dant proceres, dabit histrio, tu g *Camerinos,*
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas?
Præfectos h *Pelopea facit,* h *Philomela tribunos.*
Haud tamen invideas vati, quem i *pulpita pascunt.*
Quis tibi k *Mæcenas? quis nunc erit aut* * *Proculejus,*
Aut * *Fabius? quis* * *Cotta iterum? quis* * *Lentulus alter?*
Tunc par ingenio pretium: *l* nunc utile multis
Pallere, & *m* vinum toto nescire Decembri.
n *Vester porro labor fœcundior historiarum*
Scriptores, o *petit hic plus temporis, atque* p *olei plus:*
Namque oblita modi millesima pagina surgit 100
Omnibus, & crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus q *apertæ?*
Quis dabit historico, quantum daret r *acta legenti?*

a Frequentiam auditorum ὢν ὑπὸ κρότου, καὶ κραυγῆς κατερρήγνυτο ὁ τόπος. Polybius historiarum 15. *vel vehementi recitatione,* ut Satyra 1. *Ruptæ lectore columnæ.* Sic Martianus Capella: *cognoscentium quoque fregere subsellia, hunc olim perorantem, & rhetoricæ sedilia plausibili oratione frangentem, &c.* Sidonius lib. 5. epistolarum ad Sapaudum. *b* Pantomimo, Domitiæ Neronis amitæ liberto. *c* Fabulam de matre Penthei conscriptam, eamque novam. *d* Paris. *e* Præfecturas. *f* Dignitate equestri, cujus insigne annuli aurei, quos invenit luxus semestres, idest, æstivos minores; hibernos, majores, ut Satyra 1. vers. 28. *g* Nobiles.
h Tragœdia de Pelopea filia Thyestæ, vel de Philomela conscripta, & Paridi vendita. *i* Recitationes in pulpitis. *k* * Vir liberalis, & munificus. Satyr. 5. vers. 108.
l Nunc studii utilitas huc redit omnis denique, ut palleant, & vino abstineant, legitur & *tunc utile.*
m Abstemia agere Saturnalia, quæ mense celebrantur Decembri, in quibus vino, & epulis maxime indulgetur.
n Sed vester labor, ò historici, utilior forte est, & fœcundior. *Ironicè.* *o* Hic labor petit plus operæ, & olei. Sed legitur, & *petitur plus.* *p* Impensæ in oleo ad lucernam. *q* Proscissæ, & aratæ. *Metaphora.* *r* Actuario, sive advocato.

a Sed genus ignavum, quod lecto gaudet, & umbra.
b Dic igitur, quid causidicis c civilia præstent
Officia, & magno d comites in fasce libelli? 107
Ipsi magna sonant; sed tunc cum creditor audit
Præcipue, vel si e tetigit latus acrior illo,
f Qui venit ad dubium grandi cum g codice h nomen.
Tunc immensa cavi spirant mendacia i folles, 111
k Conspuiturque sinus. veram deprendere messem
Si libet, l hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum m russati pone n Lacertæ.
Consedere o duces: surgis tu p pallidus q Ajax 115
Dicturus r dubia pro libertate, s Bubulco
Judice. rumpe miser t tensum jecur, ut tibi lasso
Figantur u virides scalarum gloria palmæ.
Quod vocis pretium? siccus petasunculus, & vas
x Pelamidum, aut veteres Aphrorum y epimenia bulbi. 120

a Sed historici *inquies*, sunt genus ignavum, &c. Isaacus Casaubonus in animadversionibus ad Suetonium in Augusto legit, *quod lecto gaudet*, intelligitque *lectum*, seu *lecticulam lucubratoriam*. κλινίδιον. Ita Seneca 72. ep. *Quædam sunt, quæ possis & in cisio scribere: quædam lectum, & otium, & secretum desiderant.* Et Persius Sat. 1. *Non quicquid denique lectis Scribitur in citreis.*
b Respondet Poeta. *c* Actiones causarum civilium.
d Lib. actionum, quos secum in judicium adfert. *e* Pulsavit, commovitque alius causidicus acrior illo, *vel* creditor. *f* Qui debitore inficiante, negat id deberi, paratus ostendere libros accepti, & expensi. *g* Legum, *vel* probationis. *h* Debitum. *i* Pulmones, *vel* fauces. *k* Contentione orationis. *l* In hac lance. i. e. confer lucrum aurigæ cum illo causidici, & comperies unius aurigæ lucrum æquare centum causidicorum mercedes. *m* Veste russata. i. e. rubra induti. *n* Militis, vel aurigę russatę factionis. *o* Judices. *Hemistich. Ovidianum Met.* 13. *p* De eventu, vel causa subtimidus. *q* Causam dicturus, ut Ajax ibid.
r Pro eo, cujus libertas in quæstionem vocatur, *ut Cic. pro Archia.* *s* C. Attilio Bubulco Cos. *vel* rustico aliquo judice. *t* Jecur ira inflatum, *vel* pulmonem spiritu. *u* Victoriæ signa è pulpitis tuis ædibus affigantur. erat autem moris victoriam in actionibus partam testari, appensa pro foribus palma. *οἱ φοίνικες ἐπὶ τῇ θύρᾳ χλωροὶ ἐστεφανωμένοι.* Luc. Ῥητόρων διδάσκαλος. *alii censent* significari hinc pauperiem oratorum, quibus etiam victoribus pro palmatis ædibus erant cœnacula, ad quæ scalis ascenderent. *x* Piscium è thynni genere. *y* Bulbi genus. Plin. l. 19. vel bulbi, pisces exigui, & viles. Lips. epist. 2. lib. 4. Quæst. epist. alii legunt Epimenia, quasi menstrua hæc sint munera ex Africa.

Aut

Aut vinum a Tiberi devectum, quinque lagenæ,
Si quater egisti. si contigit aureus unus,
b *Inde cadunt partes ex fœdere pragmaticorum:*
c *Æmylio dabitur, quantum petet: & melius* d *nos*
Egimus, hujus enim stat e *currus aheneus, alti* 125
Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
f *Bellatore* g *sedens curvatum hastile minatur*
Eminus, & statua meditatur prœlia h *lusca.*
Sic i *Pedo* k *conturbat,* k *Matho deficit, exitus hic est*
k *Tongilli, magno cum* l *rhinocerote lavari* 130
Qui solet, & vexat lutulenta balnea m *turba,*
Perque forum juvenes longo premit * *assere* n *Medos*
Empturus pueros, argentum, o *myrrhina, villas;*
p *Spondet enim Tyrio* q *stlataria purpura filo.* 134
Et tamen hoc ipsis est utile, purpura r vendit
Causidicum, vendunt s amethystina, convenit illis
Et strepitu, & t facie majoris vivere census.
Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
u *Ut redeant veteres,* u *Ciceroni nemo ducentos* 139
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens,

a Vile, ut Vejentanum, seu Etruscum, non adverso flumine ex Campania, vel Græcia advectum. b Aurei illius partes quædam auferuntur distribuendæ ex pacto Pragmaticis, qui verbis, & formulis juris instructi, mercedula adducti ministros se oratoribus præbent in judiciis. Cic. 1 de Orat & Fab. l. 12. c. 3. c Diviti causidico. d Nos tamen pauperes advocati. e Triumphalis currus majorum in porticu. f Equo. g Equestris statua. h Altero oculo clauso, ut ictum dirigat, *vel*, inclinato capite, vel detorto, ita ut unus tantum oculus videatur. i Causidicus. k Decoquit, & æs alienum contrahit, novis creditoribus solvens, veteribus non ita, dum se divitem præfert. l Gutto ex cornu Rhinocerotis, quo in balneis utuntur divites. m Clientum, & servorum. * Satyra 3.235. n Lecticarios ex Media. Lipsius legit Mœsos, ut Sat. 9. *de grege Mœsorum*. o Vasa. vide Martial. epigr. 113. l. 14. & quæ nos ibi. vide & hujusmodi licitatorem Mamurram. epigr. 60. l. 9. Martial. p Exponit se tanquam divitem. q Latus clavus purpureus. *st.* præfixis, ut stlite pro lite. r Commendat, & facit, ut conducatur majori pretio. s Vestimenta violacea, ab Amethysti gemmæ colore. t Ostentatione majoris census. u Quod si in vitam reversi sint summi illi oratores Romani Crassus, Antonius, Cicero, acturi jam causas ——

Respicit haec primum qui litigat, an tibi servi
Octo, decem comites, an post te sella, togati
Ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
Sardonyche, atque ideo pluris, quam Cossus agebat,
Quam Basilus. rara in tenui facundia panno. 145
Quando licet flentem Basilo producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? g accipiat te
Gallia, vel potius h nutricula causidicorum
Africa, i si placuit mercedem imponere linguae.
Declamare doces, o l ferrea pectora k Vecti, 150
Cum perimit saevos in classes numerosa tyrannos.
Nam quaecumque sedens modo legerat, haec eadem stans
Proferet, atque eadem cantabit versibus iisdem,
Occidit miseros crambe repetita magistros.
Quis color, et quod sit causae genus, atque ubi summa
Quaestio, quae veniant diversa parte sagittae, 156
Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo.
Mercedem appellas? quid enim scio? x culpa docentis
Scilicet arguitur, quod laeva in parte mamillae
Nil salit Arcadico juveni, *cujus mihi sexta* 160

[illegible] *e* Annulo, in quo haec o[illegible] *f* [illegible] producturi matrem in gravi [illegible], & misericor[illegible] pro Fonteio. *g* In [illegible]. *i* Nullius la[illegible]. *k* O Rhetorum praeceptor. [illegible] alii de Domitio exponunt, qui de [illegible]. *m* Discipulorum. [illegible]. *o* Eadem identidem ab [illegible] necat, non fe[illegible] beraffica, & ad fa[illegible] ingerunt Domitius [illegible] declamationis ex histo[illegible] Cambren op[illegible] & longe nimis peti[illegible]. *p* Ra[illegible] judiciale. [illegible] & argumenta ad[illegible]. *s* Respondet [illegible], obtu[illegible] Δευτεραγρος. [illegible]

Quaque die miserum dirus caput a Annibal implet.
Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis: an post nimbos, & fulmina cautus
c *Circumagat madidas à tempestate cohortes:*
c *Quantum vis stipulare, & protinus accipe,* † *quid do,*
Ut toties illum d *pater audiat? Hæc alii sex,* 166
Et plures uno conclamant ore sophistæ,
Et veras agitant lites, e *raptore relicto;*
f *Fusa venena silent,* g *malus, ingratusque maritus,*
Et h *quæ jam veteres sanant mortaria cæcos.* 170
Ergo i *sibi dabit ipse* k *rudem, si nostra movebunt*
Consilia, & vitæ diversum iter ingredietur,
Ad 1 *pugnam qui rhetorica descendit ab* 2 *umbra,*
l *Summula ne pereat, qua vilis* m *tessera venit*
Frumenti, quippe hæc merces lautissima. n *tenta* 175
o *Chrysogonus quanti doceat, vel* o *Pollio quanti*
p *Lautorum pueros, artem* q *scindens* r *Theodori.*
Balnea s *sexcentis, & pluris* t *porticus, in qua*
Gestetur dominus, quoties pluit: anne serenum
Expectet, spargatve luto jumenta recenti? 180

a Obtundit me toties audita ad nauseam illius declamatio! de Annibale deliberante, an recens è Cannensi victoria peteret urbem, suadente Maharbale, & illi cœnam in Capitolio pollicente. *b* Reducat, cum jam possuisset castra ad tertium à Roma lapidem, deterritus fulmine, & tempestate per dies tres. *c Dicit dispensator, qui Rhetori discipulum tradit.* *d* Pers. Satyr. 3. v. 47. *e* Themate ficto de raptore. *de his vide Quintiliani declamationes, & Senecæ controversias.* *f* Nec umbratili in schola accusatione veneficum accusant. *g* Thema de ingrato marito, *& hic de Medea, & Jasone exponi possunt.* *h* Thema de noverca veneficii privignum insimulante., quem offenderat miscentem collyrium ad ægros oculos patri. *i Poeta itaque suadet sophistæ, ut & ipse potius se conferat* 1 *ad veras causas forenses ab* 2 *imaginaria hac, & scholastica sophistarum exercitatione, quàm huiusmodi perpetiatur ἀχαρισίας, & calumnias.* *k* Libertatis à Rhetorica, *Metaphora* à gladiatoribus, qui rude donati cessant. *l* Merces minima. *m* Tabella lignea certa nota insignita figuræ quadratæ: unde & nomen quandoque rotundę, quo symbolo ab horreis publicis frumentum petas. *a ticket.* *n* Quantula mercede. *o* Rhetor, sophista. *p* Nobilium. *q* In minima mensa quasi dividens, & ingerens præcepta Rhetorica. *r* Theodori Gadarei rhetoris. *s* Supple nummis. *t* Sat. 4. v. 6.

a In porticu potius, quã platea. *b* Nec luto spargitur. *c* E lapide Numidico, qui ad columnas optimus est. Horat. Od. 18.l.2. *Columnas ultima recisas Africa.* *d* Triclinium hibernum, quod se-

a *Hic potius, namque hic mundæ* b *nitet ungula mulæ.*
Parte alia longis c *Numidarum fulta columnis*
Surgat, & d algentem rapiat cœnatio solem.
Quanticunque domus, veniet e *qui fercula docte*
Componit, veniet, f *qui pulmentaria condit.* 185
Hos inter sumptus sestertia g *Quintiliano*
Ut multum duo sufficient: res nulla minoris
Constabit patri, quam filius. h *unde igitur tot*
Quintilianus habet saltus? i *exempla novorum*
Fatorum transi: 1 *felix, &* 2 *pulcher, &* 3 *acer,*
Felix, & sapiens, & nobilis, & generosus 191
Appositam * *nigræ* k *lunam subtexit* l *alutæ*:
Felix, orator quoque maximus, & m *jaculator,*
n *Et si perfrixit, cantat bene. distat enim,* o *quæ*
Sidera te excipiant modo primos incipientem 195
Edere vagitus, & adhuc p *à matre rubentem.*
Si fortuna volet, fies de rhetore *q* consul,
Si volet hæc eadem, fies de consule *r* rhetor.
f Ventidius quid enim? quid t *Tullius? an ne aliud, quam*
Sidus, & occulti miranda potentia fati? 200
f Servis regna dabunt, *t* captivis fata triumphos.
Felix u *ille tamen corvo quoque rarior albo.*

ptentrioni, aut orienti objectum solem matutinum, & opacã exciperet Arcton. *e* Structor. *f* Coquus. *g* Rhetori præceptori filii. *h Objectio*; unde igitur fuit Quintilianus tam dives? *i Respondet, à fatis, & fortuna illi obtigerunt bona* 1 *fortunæ,* 2 *corporis, &* 3 *animi.* * *Nam uti quisque insanus nigris medium impedit crus Pellibus.* Horat. Sat. 6. lib. 1. Senatores primo calceos nigros induebant, postea cereos, galbeos, coccineos, &c. *k* Senatorum calceis luna assuta erat, sc. litera C. nota centenarii numeri patriciorum à Romulo institutorum. *l* Calceo ex aluta. *m* Dialecticus, sophista. *n* Etsi quid peccatum sit, in illius tamen laudem vertetur, ut raucus ex frigore etiam bene cantare dicatur. *o* Quod tibi nascenti fit θέμα, & ὡροσκόπος. *p* A partu recenti, sanguine materno rubentem. *q* Ut Cicero. Quintiliano autem ornamenta potius consularia, quam insignia potestatis data, *refert Ausonius ad Gratianum*, *r* Valerius Licinianus prætorius exul de senatore, Rhetor de consule factus. Plin. epist. 11. lib. 4. *f* Ventidius Bassus è captivo, & mulione ad præturam, consulatum, & triumphum conscendit. Val. Max. 6. 10. A. Gell. 15. 4. *t* Qui ex serva natus Tarquinio Prisco in regno Romano successit. *u* Quintilianus sane felix, cui ex arte contigerunt divitiæ.

Pœni-

Pœnituit multos vanæ, sterilisque *a* cathedræ,
Sicut b † *Thrasymachi probat exitus,atque* c *Secundi*
Carinatis, & hunc inopem vidistis Athenæ, 205
Nil præter gelidas ausæ conferre d *cicutas.*
e Dii majorum umbris tenuem, & sine pondere terram,
Spirantesque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco.*metuens virgæ jam grandis Achilles* 210
f *Cantabat* g *patriis in montibus*: h *& cui non tūc*
Eliceret risum citharœdi i *cauda magistri?*
k *Sed Ruffum, atque alios cædit sua quæque juventus,*
l *Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.*
Quis gremio m *Enceladi, doctique* n *Palæmonis adfert* 215
Quantum grammaticus meruit labor? & tamen o *ex hoc* (*æra*)
Quodcunque est (*minus est autem quam rhetoris*
p *Discipuli custos præmordet* p *Acœnitus ipse,*
q *Et qui dispensat,* r *frangit sibi:* s *cede Palæmon,*
Et patere inde aliquid decrescere (*non aliter, quam*
t *Institor hibernæ tegetis, niveique cadurci*) 221
u *Dummodo non pereat, mediæ quod noctis ab hora*
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
x *Qui docet obliquo lanam deducere ferro:*

a Rhetoricæ professionis, quam exercebant sedentes in cathedra. *b* Carthaginensis, qui propter exiguam mercedem destitit à Rhetorica, quam profiteri cœpisset. *c* Atheniensis, qui Rhetoricen professus à Caligula in exilium relegatus est, quod per exercitationem in tyrannos perorasset. *d* Vide Pers. Sat. 1. v. 2. *e* Dii dent majorum nostrorum manib. & cineribus levem terram perpetuo florentem, &c. vide, quæ nos ad ultimum versum Hippolyti Senecæ 89. epig. l. 1. Martial. & Pers. Sat. 1. v. 35. *f* Fidibus canere didicit. *g* Thessalis. *h* Et qui tunc grandis non risu contemnebat senem Centaurum. *al.* & quis non risisset? *i* Inferior Chironis Centauri pars. *k* Nunc 2. Ruffum, i. e. præceptorem etiam puelli sui discipuli cædunt. *l* Satrium Ruffum Ciceronis æmulum, qui Ciceronem Gallicæ cujusdam eloquentiæ esse dixit. *m* Grammatici. *n* Rhemnii Palæmonis Grammatici, de quo Sat. 6. v. 458. *o* Ex hac mercedula. *p* Pędagogus aliquid diminuit, abradit. In nomine autem alludit ad Anicetum pædagogum, de quo Sueton. c. 5. Neron. *q* Oeconomus, dispensator. *r* Sibi aliquid præcidit. *s* *Some abatements.* *t* Supple, patitur sibi de primo pretio indicto aliquid detrahi. *u* Dum aliquid mercedis habeas. *x* Carminator.

Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, cum totus a *decolor esset* 226
b *Flaccus, & hæreret nigro fuligo* c *Maroni.*
Rara tamen merces, quæ d *cognitione tribuni*
Non egeat. sed e *vos sævas imponite leges,*
Ut præceptori verborum regula constet, 230
Ut legat historias, authores noverit omnes
Tanquam ungues, digitosque suos, ut forte rogatus
Dum petit aut thermas, aut f *Phœbi balnea,* g *dicat*
h *Nutricem Anchisæ, nomen, patriamque* i *novercæ*
Archemori, dicat k *quot Acestes vixerit annos,* 235
Quot l *Siculus Phrygibus vini donaverit* m *urnas:*
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Ut si quis cera vultum facit: exigite, ut sit
Et n *pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,* 239
† *Ne* o *faciant vicibus*. non est leve tot puerorum
Observare *p* manus, oculosque *q* in fine trementes.
Hæc, r *inquit, cures, &* s *cum se verterit annus,*
Accipe t *victori populus quod postulat aurum.*

a Soi led. Fuligine, vel manuum contrectatione. *b* Horatii opus. *c* Virgilii operi. *d* Lite coram tribuno ærario, cui de minoribus caussis cognoscendi, & judicandi jus erat. *e* Ironice dictum in Romanos divites, qui tametsi exiguum minerval præceptoribus penderent, multis tamen, iisque inutilibus quæstionibus eos excarnificabant. *f* Balneatoris. *g* Hujusmodi quæstionibus Grammaticos vexare solebat Tiberius Nero. *Suetonium* vide, & *Agellium* 14. 6. & *Senec. epist.* 88.
h Nomen nutricis Anchisæ, de qua nihil constat. *i* Ex Æneid. 10. quam Servius Casperiam nominat. *k* Quia *senior*. *l Acestes*. Æneid. 1. Siciliæ rex. *m* Quia, *cadis onerarat Acestes*. ibid. *n* Paternum in discipulos induat affectum. Quintil. 2. 3. *o* Agant, & patiantur. *p* Ne præputia ducant. *μαστρωποί*. *q* In fine libidinis molliter natantes, & ut quidam legunt, *patrantes*. *r* Pater.
s Finito anno. *t* Levem mercedem, utpote Lucanos aureos quinque, quos populus in ludis scenicis dari postulabat ab eo, qui spectacula exhibebat. Capitolinus Antonino. Lucianus in Icaromenippo ridet tragicos *ἑπτὰ δραχμῶν ἐς τὸν ἀγῶνα μεμισθωμένους*. videor tamen mihi posse hoc interpretari, nec inepte, de auro, quod aurigis victoribus, vel ipsis equis postulari moris erat à populo in Circo, quasi dicat, Annua Grammatici merces non excedit summam auri, quod datur aurigæ pro unius horæ opera. vide Martialis epigramma 74. lib. 10. & Bulenger. de Circo, c. 34. de præmiis aurigarum, & Xiphilin. in Heliogabalo, quem *ἰδεῶντο ἁρματηλατοῦντα, καὶ χρυσοῦς, ὥσπερ τινα τῶν τυχόντων, αἰτοῦντα*.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram VII.

Ad vers. 62. *Oke*. Alii legunt *Euhoe*. sic & apud *Sidonium* *lib*. 8. *Epist*. vet. lib.

Ad vers. 165. *Quid do*. Apud Priscianum lib. 8. legitur: *quod do*.

Ad vers. 204. *Sicut Thrasymachi*; Sic habuit opt. exempl. sed repositum est, *Lysimachi*.

Ad vers. 240. *Ne faciant vicibus*. Sunt qui putent, hos versus Juvenalis non esse. Extant tamen in optim. exempl. & referuntur à Servio in illud Eclog. 3.

——— *transversa tuentibus hircis*.

SATYRA VIII.

Veram nobilitatem non traducem à majoribus derivari, verum in sua virtute sitam esse, frustra ostentari fumosas parentum imagines, si ipsi in ignavos, falsarios, ganeones, mimos, & gladiatores per omnem turpitudinem degenerarint.

a Stemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censeri, pictosque ostendere vultus
Majorum, & b stantes in curribus Æmilianos,
Et c Curios jam dimidios, d nasumque minorem
Corvini, & d Galbæ auriculis, nasoque carentem? 5
e *Quis fructus generis tabula jactare capaci*
† *Corvinum, & post hac multa deducere * virga*
Fumosos equitum cum dictatore magistros;
Si coram f Lepidis male vivitur? f effigies quo
Tot bellatorum, si luditur alea pernox 10
Ante f Numantinos, si dormire incipis g ortu
Luciferi, quo signa duces, & castra movebant?
h *Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara*
Natus in Herculeo h Fabius Lare, si cupidus, si

a Gradus generis, & lineæ, quæ ad pictas imagines tanquam rami ex stirpe discurrunt. Plin. lib. 2. c. 33. *b* Statuas triumphales Æmilianorum. *c* Statuas nobilium vetustate diminutas, & exesas *d* Statuas equitum temporis edacitate imminutas.
e Quid mihi tu (immemor virtutis majorum, cujus tibi hæc monimenta legenti memoria erat subjicienda) jactas genus tuum, & familiam ampla tabula Genealogica descripta, & veteres, jamque fumo, situque obsitas imagines majorum tuorum, quorum alii Dictatores, alii Magistri equitum fuere. Alii legunt *Famosos*. præfero *Fumosos*; sic enim Cicero in Pisonem *fumosas* dixit *imagines*, & Seneca ad Lucilium. * Radio, quo ordinem generis indicat. Alii virgarum fasces majoribus suis prælatas intelligunt. Ego ramos, & virgas ex stirpe discurrentes significari arbitror, ut notatum supra. *f* Imaginibus clarissimorum majorum, quales fuere Æmilius Lepidus, & Scipio Æmilianus, qui Numantinus, & Africanus cognominatus est. *g* Mane summo. *h* Cur titulos Fabii Maximi, qui Allobrogas devicit, usurpet, & originem gentis suæ ab Hercule ductam glorietur Fab. Persicus filius, cui ob luxum à Prætore Urbano paternis bonis interdictum? Valerius Max. 3. 5. & Senec. 4. de Beneficiis 30.

Vanus

Vanus, a *& Euganea quantumvis mollior agna?* 15
Si b *tenerum attritus* c *Catinensi pumice lumbum*,
d *Squallentes* e *traducit avos*, f *emptorque veneni*
g *Frangenda miseram* h *funestat imagine gentem?*
Tota licet veteres exornent undique i *ceræ*
Atria : Nobilitas sola est, atque unica virtus. 20
k *Paulus*, *vel* l *Cossus*, *vel* m *Drusus moribus esto*:
n *Hos ante effigies majorum pone tuorum*:
Præcedant ipsas illi te consule o *virgas*,
Prima mihi debes animi bona, *sanctus haberi*,
Justitiæque tenax factis, *dictisque mereris*. 25
Agnosco p *procerem*: q *salve Getulice*, *seu tu*
Silanus, *quocunque alio de sanguine*, *rarus*
Civis, *& egregius patriæ contingis* r *ovanti*.
Exclamare libet, f *populus quod clamat Osiri*
Invento. quis enim generosum dixerit hunc, *qui* 30
Indignus genere, *& præclaro nomine tantum*
Insignis? t *nanum cujusdam Atlanta vocamus*:
Æthiopem u *cygnum*: *parvam*, x *extortamque puellam*,

a Veneta, vel Altina. lanarum autem mollitie laudantur Altinates oves. *b* Lævigatum, & glabrum. *c* Quales Ætna excoquit, vel evomit; est autem Catina urbs Siciliæ ad radicem Ætnæ posita: *d* Pilis horridos. μὴ δρωπακιζομένους. *e* Dedecorat, θεατρίζει. Polyb. παραδειγματίζει. Metaphora, à noxiis per forum traductis, vide, quæ ad Martial. epig. 4. l. spect. n. 2. *f* Veneficus. *g* Non ponenda cum aliis, si quis autem gravis criminis convictus esset, & statua ejus frangebatur. Sat. 10. v. 58. *h* Polluit. *i* Ceræ imagines. *k* P. Æmilius. *l* Cornelius Cossus, qui Volumnio rege Vejentium occiso secunda spolia opima tulit, *vel* Cossus, qui sub Augusto Getulos domuit. *quia sequitur*, salve Getulice. *m* Claudius, qui ex hostium duce Druso cominus trucidato nomen reportavit. *n* Mores. *o* Lictorum. i. e. consulatum, & honores præcedant mores prisci, & sancti. *p* Te esse vere nobilem. *q* Vere triumphans, & nobilis, ac si esses Cossus Getulicus (supra nota 19.) sive Silanus, quocumque ortus ex sanguine. *r* De te præclaro, & bene merito ejus. *s* Non minori lætitia, quam Ægyptii exultant, ubi invenerint Apim bovem, qui Osidirem. i. e. frumenti lationem repræsentet. exclamantes ἀνευρήκαμεν, συγχαίρομεν. Athenagoras Orator in legatione pro Christianis. *t* Sic Ironice & κατ' ἀντίφρασιν nanum nobili cuipiam in deliciis vocamus Atlantem, qui gigas fuit, frater Promethei, rex Mauritaniæ, in montem conversus, ut fabulantur. vide quæ ad Martial. epigr. 77. l. 6. n. 6. vide & Politiani Miscellan. c. 33. *u* Album. *x* Incurvam, gibbosam.

a Sed historici inquies, sunt genus ignavum, &c. Isaacus Casaubonus in animadversionibus ad Suetonium in Augusto legit, *quod lecto gaudet*, intelligitque *lectum*, seu *lecticulam lucubratoriam*. κλινίδιον. Ita Seneca 72. ep. *Quædam sunt, quæ possis & in cisio scribere: quædam lectum, & ocium, & secretum desiderant.* Et Persius Sat. 1. *Non quicquid denique lectis Scribitur in citreis.*

a Sed genus ignavum, quod tecto gaudet, & umbra.
b Dic igitur, quid causidicis c civilia præstent
Officia, & magno d comites in fasce libelli? 107
Ipsi magna sonant; sed tunc cum creditor audit
Præcipue, vel si e tetigit latus acrior illo,
f Qui venit ad dubium grandi cum g codice h nomen.
Tunc immensa cavi spirant mendacia i folles, 111
k Conspuiturque sinus. veram deprendere messem
Si libet, l hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum m russati pone n Lacertæ.
Consedere o duces: surgis tu p pallidus q Ajax 115
Dicturus r dubia pro libertate, f Bubulco
Judice. rumpe miser t tensum jecur, ut tibi lasso
Figantur u virides scalarum gloria palmæ.
Quod vocis pretium? siccus petasunculus, & vas
x Pelamidum, aut veteres Aphrorum y epimenia bulbi. 120

b Respondet Poeta. *c* Actiones causarum civilium. *d* Lib. actionum, quos secum in judicium adfert. *e* Pupugit, commovitque alius causidicus acrior illo, *vel* creditor. *f* Qui debitore inficiante, negat id deberi, paratus ostendere libros accepti, & expensi. *g* Legum, *vel* probationis. *h* Debitum. *i* Pulmones, *vel* fauces. *k* Contentione orationis. *l* In hac lance. i. e. confer lucrum aurigæ cum illo causidici, & comperies unius aurigæ lucrum æquare centum causidicorum mercedes. *m* Veste russata. i. e. rubra induti. *n* Militis, vel aurigę russatę factionis. *o* Judices. *Hemistich. Ovidianum Met.* 13. *p* De eventu, vel causa subtimidus. *q* Causam dicturus, ut Ajax ibid. *r* Pro eo, cujus libertas in quæstionem vocatur, *ut Cic. pro Archia.* *f* C. Attilio Bubulco Cos. *vel* rustico aliquo judice. *t* Jecur ira inflatum, *vel* pulmonem spiritu. *u* Victoriæ signa è pulpitis tuis ædibus affigantur. erat autem moris victoriam in actionibus partam testari, appensa pro foribus palma. *οἱ φοίνικες ἐπὶ τῇ θύρᾳ χλωροὶ ἐστεφάνωμένοι.* Luc. Ῥητόρων διδάσκαλ⊙. *alii censent* significari hinc pauperiem oratorum, quibus etiam victoribus pro palmatis ædibus erant cœnacula, ad quæ scalis ascenderent. *x* Piscium è thynni genere. *y* Bulbi genus. Plin. l. 19. vel bulbi, pisces exigui, & viles. Lips. epist. 2. lib. 4. Quæst. epist. alii legunt Epimenia, quasi menstrua hac sint munera ex Africa.

Aut

Aut vinum a Tiberi devectum, quinque lagenæ,
Si quater egisti. si contigit aureus unus,
b *Inde cadunt partes ex fœdere pragmaticorum:*
c *Æmylio dabitur, quantum petet: & melius* d *nos*
Egimus, hujus enim stat e *currus aheneus, alti* 125
Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
f *Bellatore* g *sedens curvatum hastile minatur*
Eminus, & statua meditatur prælia h *lusca.*
Sic i *Pelo* k *conturbat,* k *Matho deficit, exitus hic est*
k *Tongilli, magno cum* l *rhinocerote lavari* 130
Qui solet, & vexat lutulenta balnea m *turba,*
Perque forum juvenes longo premit * *assere* n *Medos*
Empturus pueros, argentum, o *myrrhina, villas;*
p *Spondet enim Tyrio* q *stlataria purpura filo.* 134
Et tamen hoc ipsis est utile, purpura r vendit
Causidicum, vendunt s amethystina, convenit illis
Et strepitu, & t facie majoris vivere census.
Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
u *Ut redeāt veteres,* u *Ciceroni nemo ducentos* 139
Nūc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens,

a Vile, ut Vejentanum, seu Etruscum, non adverso flumine ex Campania, vel Græcia advectum. b Aurei illius partes quædam auferuntur distribuendæ ex pacto Pragmaticis, qui verbis, & formulis juris instructi, mercedula adducti ministros se oratoribus præbent in judiciis. Cic. 1 de Orat & Fab. l. 12. c. 3. c Diviti causidico. d Nos tamen paupeιes advocati. e Triumphalis currus majorum in porticu. f Equo. g Equestris statua. h Altero oculo clauso, ut ictum dirigat, *vel*, inclinato capite, vel detorto, ita ut unus tantum oculus videatur. i Causidicus. k Decoquit, & æs alienum contrahit, novis creditoribus solvens, veteribus non ita, dum se divitem præfert. l Gutto ex cornu Rhinocerotis, quo in balneis utuntur divites. m Clientum, & servorum. * Satyra 3.235. n Lecticarios ex Media. Lipsius legit Mœsos, ut Sat. 9. *de grege Mæsorum.* o Vasa. vide Martial. epigr. 113. l. 14. & quæ nos ibi. vide & hujusmodi licitatorem Mamurram. epigr. 60. l. 9. Martial. p Exponit se tanquam divitem. q Latus clavus purpureus. *st.* præfixis, ut stlite pro lite. r Commendat, & facit, ut conducatur majori pretio. s Vestimenta violacea, ab Amethysti gemmæ colore. t Ostentatione majoris census. u Quod si in vitam reversi sint summi illi oratores Romani Crassus, Antonius, Cicero, acturi jam causas ——

Respicit hæc primum a qui litigat, an tibi servi
Octo, decem b *comites, post te an sit sella,* c *togati*
Ante pedes. ideo conducta d *Paulus agebat*
d *Sardonyche, atque ideo pluris, quam* d *Cossus agebat,*
Quam e *Basilus*. rara in tenui facundia panno. 145
Quando licet f *flentem Basilo producere matrem?*
Quis bene dicentem Basilum ferat? g *accipiat te*
Gallia, vel potius h *nutricula causidicorum*
Africa, si placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ô i *ferrea pectora* k *Vecti,* 150
Cum l *perimit sævos* m *classis numerosa tyrannos.*
Nam quæcumque sedens modo legerat, hæc eadem stans
Proferet, atque n *eadem* o *cantabit versibus iisdem,*
Occidit miseros p crambe repetita magistros.
Quis q *color, & quod sit* r *causæ genus, atque ubi* f *summa*
Quæstio, quæ veniant diversa parte t *sagittæ,* 156
Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo.
u *Mercedem appellas? quid enim scio?* x culpa docentis
Scilicet arguitur, quod y læva in parte mamillæ
Nil salit z Arcadico juveni, *cujus mihi sexta* 160

a —— Clientes non tam respicerent eloquentiam, quam censum faciem, & comitatum oratoris; *the lavvyers port and traine*, an illi lectica octophoros plena ipso, &c. *b* Clientes. *c* Amici anteambulones. *d* Orator causidicus. *e* Annulo, in quo hæc erat gemma. *f* Tenui oratori producenti matrem in gravi causa pro vita, & salute filii supplicantem, & misericordiam moventem, quod fecit Cicero pro Fontejo. *g* In Gallia oratoriam exerceas. *h* Litigiosa. *i* Nullius laboris non patientissima. *k* O Rhetorum præceptor.
l Perimendos declamat. alii de Dionysio exponunt, qui de rege in hoc pistrinum fuerit conjectus. *m* Discipulorum. *n* Periodis, & pronunciatione. *o* Eadem identidem ab eodem iisdem inculcata, non sine fastidio enecat, non secus ac δὶς κράμβη θάνατος, recalefacta brassica, & ad fastidium reposita. Quod enim de *Cambre* ingerunt Domitius & Scoppa, & alii, ut sit inscriptio declamationis ex historia devictorum à Cumanis Capuanorum juxta Cambren oppidum Campaniæ, tortuosum mihi, & longe nimis petitum videtur. vide Angeli Politiani 33. c. Miscell. *p* Ratio. *q* Deliberativum, demonstrativum, aut judiciale. *r* Controversiæ status. *f* Objectiones, & argumenta adversarii. *Metaphora*. *t Inquit discipulus*. *u Respondet magister*. *x* Cor stupidum est. *y* Pingui, hebeti, obtuso, quales sunt Arcades, teste Philostrato l. 3. βεκκεσέληνοι. *vel* asinino. vide Pers. Sat. 3. v. 9.

Quæ-

Quaque die miserum dirus caput a Annibal implet.
Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis: an post nimbos, & fulmina cautus
c *Circumagat madidas à tempestate cohortes:*
c *Quantum vis stipulare, & protinus accipe,* † *quid do,*
Ut toties illum d *pater audiat? Hæc alii sex,* 166
Et plures uno conclamant ore sophistæ,
Et veras agitant lites, e *raptore relicto;*
f *Fusa venena silent,* g *malus, ingratusque maritus,*
Et h *quæ jam veteres sanant mortaria cæcos.* 170
Ergo i *sibi dabit ipse* k *rudem, si nostra movebunt*
Consilia, & vitæ diversum iter ingredietur,
Ad 1 *pugnam qui rhetorica descendit ab* 2 *umbra,*
l *Summula ne pereat, qua vilis* m *tessera venit*
Frumenti, quippe hæc merces lautissima. n *tenta* 175
o *Chrysogonus quanti doceat, vel* o *Pollio quanti*
p *Lautorum pueros, artem* q *scindens* r *Theodori.*
Balnea f *sexcentis, & pluris* t *porticus, in qua*
Gestetur dominus, quoties pluit: anne serenum
Expectet, spargatve luto jumenta recenti? 180

a Obtundit me toties audita ad nauseam illius declamatio! de Annibale deliberante, an recens è Cannensi victoria peteret urbem, suadente Maharbale, & illi cœnam in Capitolio pollicente.

b Reducat, cum jam possuisset castra ad tertium à Roma lapidem, deterritus fulmine, & tempestate per dies tres. *c Dicit dispensator, qui Rhetori discipulum tradit.* *d* Pers. Satyr. 3. v. 47. *e* Themate ficto de raptore. *de his vide Quintiliani declamationes, & Senecæ controversias.* *f* Nec umbratili in schola accusatione veneficum accusant. *g* Thema de ingrato marito, *& hic de Medea, & Jasone exponi possunt.* *h* Thema de noverca veneficii privignum insimulante, quem offenderat miscentem collyrium ad ægros oculos patri. *i Poeta itaque suadet sophistæ, ut & ipse potius se conferat* 1 *ad veras causas forenses ab* 2 *imaginaria hac, & scholastica sophistarum exercitatione, quàm huiusmodi perpetiatur ἀχαρισίας, & calumnias.* *k* Libertatis à Rhetorica, *Metaphora* à gladiatoribus, qui rude donati cessant.
l Merces minima. *m* Tabella lignea certa nota insignita figuræ quadratæ: unde & nomen quandoque rotundę, quo symbolo ab horreis publicis frumentum petas. *a ticket.* *n* Quantula mercede. *o* Rhetor, sophista.
p Nobilium. *q* In minima mensa quasi dividens, & ingerens præcepta Rhetorica. *r* Theodori Gadarei rhetoris.
f Supple nummis. *t* Sat. 4. v. 6.

a Hic potius, namque hic mundæ b nitet ungula mulæ.
Parte alia longis c Numidarum fulta columnis
Surgat, & d algentem rapiat cœnatio solem.
Quanticunque domus, veniet e qui fercula docte
Componit, veniet, f qui pulmentaria condit. 185
Hos inter sumptus sestertia g Quintiliano
Ut multum duo sufficient: res nulla minoris
Constabit patri, quam filius. h unde igitur tot
Quintilianus habet saltus? i exempla novorum
Fatorum transi: 1 felix, & 2 pulcher, & 3 acer,
Felix, & sapiens, & nobilis, & generosus 191
Appositam * nigræ k lunam subtexit l alutæ:
Felix, orator quoque maximus, & m jaculator,
n Et si perfrixit, cantat bene. distat enim, o quæ
Sidera te excipiant modo primos incipientem 195
Edere vagitus, & adhuc p à matre rubentem.
Si fortuna volet, fies de rhetore q consul,
Si volet hæc eadem, fies de consule r rhetor.
s Ventidius quid enim? quid t Tullius? an ne aliud, quam
Sidus, & occulti miranda potentia fati? 200
Servis regna dabunt, t captivis fata triumphos.
Felix u ille tamen corvo quoque rarior albo.

a In porticu potius, quam platea. b Nec luto spargitur. c E lapide Numidico, qui ad columnas optimus est. Horat. Od. 18.l.2. *Columnas ultima recisas Africa.* d Triclinium hibernum, quod septentrioni, aut orienti objectum solem matutinum, & opacam exciperet Arcton. e Structor. f Coquus. g Rhetori præceptori filii. h *Objectio*; unde igitur fuit Quintilianus tam dives? i *Respondet, à fatis, & fortuna illi obtigerunt bona 1 fortunæ, 2 corporis, & 3 animi.* * *Nam uti quisque insanus nigris medium impedit crus Pellibus.* Horat. Sat. 6. lib. 1. Senatores primo calceos nigros induebant, postea cereos, galbeos, coccineos, &c. k Senatorum calceis luna assuta erat, sc. litera C. nota centenarii numeri patriciorum à Romulo institutorum. l Calceo ex aluta. m Dialecticus, sophista. n Etsi quid peccatum sit, in illius tamen laudem vertetur, ut raucus ex frigore etiam bene cantare dicatur. o Quod tibi nascenti fit θέμα, & ὡροσκόπος. p A partu recenti, sanguine materno rubentem. q Ut Cicero. Quintiliano autem ornamenta potius consularia, quam insignia potestatis data, *refert Ausonius ad Gratianum*, r Valerius Licinianus prætorius exul de senatore, Rhetor de consule factus. Plin. epist. 11. lib. 4. s Ventidius Bassus è captivo, & mulione ad præturam, consulatum, & triumphum conscendit. Val. Max. 6. 10. A. Gell. 15. 1. t Qui ex serva natus Tarquinio Prisco in regno Romano successit. u Quintilianus sane felix, cui ex arte contigerunt divitiæ.

Pœnituit multos vanæ, sterilisque a cathedræ,
Sicut b † *Thrasymachi probat exitus, atque* c *Secundi*
Carinatis, & hunc inopem vidistis Athenæ, 205
Nil præter gelidas ausæ conferre d *cicutas.*
e Dii majorum umbris tenuem, & sine pondere terram,
Spirantesque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco. *metuens virgæ jam grandis Achilles* 210
f *Cantabat* g *patriis in montibus:* h *& cui non tunc*
Eliceret risum citharœdi i *cauda magistri?*
k *Sed Ruffum, atque alios cædit sua quæque juventus,*
l *Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.*
Quis gremio m *Enceladi, doctique* n *Palæmonis adfert* 215
Quantum grammaticus meruit labor? & tamen o *ex hoc* (*æra*)
Quodcunque est (*minus est autem quam rhetoris*
p *Discipuli custos præmordet* p *Acœnitus ipse,*
q *Et qui dispensat,* r *frangit sibi:* s *cede Palæmon,*
Et patere inde aliquid decrescere (*non aliter, quam*
t *Institor hibernæ tegetis, niveique caduci*) 221
u *Dummodo non pereat, mediæ quod noctis ab hora*
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
x *Qui docet obliquo lanam deducere ferro:*

a Rhetoricæ professionis, quam exercebant sedentes in cathedra. *b* Carthaginensis, qui propter exiguam mercedem destitit à Rhetorica, quam profiteri cœpisset. *c* Atheniensis, qui Rhetoricen professus à Caligula in exilium relegatus est, quod per exercitationem in tyrannos perorasset. *d* Vide Pers. Sat. 1. v. 2. *e* Dii dent majorum nostrorum manib. & cineribus levem terram perpetuo florentem, &c. vide, quæ nos ad ultimum versum Hippolyti Senecæ 89. epig. l. 1. Martial. & Pers. Sat. 1. v. 35. *f* Fidibus canere didicit. *g* Thessalis. *h* Et qui tunc grandis non risu contemnebat senem Centaurum. *al.* & quis non risisset? *i* Inferior Chironis Centauri pars. *k* Nunc 2. Ruffum, i. e. præceptorem etiam puelli sui discipuli cædunt. *l* Satrium Ruffum Ciceronis æmulum, qui Ciceronem Gallicæ cujusdam eloquentiæ esse dixit. *m* Grammatici. *n* Rhemnii Palæmonis Grammatici, de quo Sat. 6. v. 458. *o* Ex hac mercedula. *p* Pędagogus aliquid diminuit, abradit. In nomine autem alludit ad Anicetum pædagogum, de quo Sueton. c. 5. Neron. *q* Oeconomus, dispensator. *r* Sibi aliquid præcidit. *s* *Some abatements.* *t* Supple, patitur sibi de primo pretio indicto aliquid detrahi. *u* Dum aliquid mercedis habeas. *x* Carminator.

Dum modo non pereat totidem olfecisse lucernas , a
Quot stabant pueri , cum totus a decolor esset 226
b *Flaccus* , *& haereret nigro fuligo* c *Maroni* .
Rara tamen merces , *quae* d *cognitione tribuni*
Non egeat . *sed* e *vos saevas imponite leges* ,
Ut praeceptori verborum regula constet , 230
Ut legat historias , *authores noverit omnes*
Tanquam ungues , *digitosque suos* , *ut forte rogatus*
Dum petit aut thermas , *aut* f *Phoebi balnea* , g *dicat*
h *Nutricem Anchisae* , *nomen* , *patriamque* i *noverca*
Archemori , *dicat* k *quot Acestes vixerit annos* , 235
Quot l *Siculus Phrygibus vini donaverit* m *urnas* ;
Exigite , *ut mores teneros ceu pollice ducat* ,
Ut si quis cera vultum facit : *exigite* , *ut sit*
Et n *pater ipsius coetus* , *ne turpia ludant* , 239
† *Ne* o *faciant vicibus* . non est leve tot puerorum
Observare *p* manus, oculosque *q* in fine trementes.
Haec , r *inquit* , *cures* , *&* s *cum se verterit annus* ,
Accipe t *victori populus quod postulat aurum* .

a *Sol led.* Fuligine, vel manuum contrectatione. *b* Horatii opus. *c* Virgilii operi. *d* Lite coram tribuno aerario, cui de minoribus causis cognoscendi, & judicandi jus erat. *e* Ironice dictum in Romanos divites, qui tametsi exiguum minerval praeceptoribus penderent, multis tamen, iisque inutilibus quaestionibus eos excarnificabant. *f* Balneatoris. *g* Hujusmodi quaestionibus Grammaticos vexare solebat Tiberius Nero. *Suetonium* vide, & *Agellium* 14. 6. & *Senec. epist.* 88.
h Nomen nutricis Anchisae, de qua nihil constat. *i* Ex Aeneid. 10. quam Servius Casperiam nominat. *k* Quia *senior*. *l Acestes*. Aeneid. 1. Siciliae rex. *m* Quia, *cadis onerarat Acestes*. ibid. *n* Paternum in discipulos induat affectum. Quintil. 2. 3. *o* Agant, & patiantur. *p* Ne praeputia ducant. μαστρωποί. *q* In fine libidinis molliter natantes, & ut quidam legunt, *patrantes*. *r* Pater.
s Finito anno. *t* Levem mercedem, utpote Lucanos aureos quinque, quos populus in ludis scenicis dari postulabat ab eo, qui spectacula exhibebat. Capitolinus Antonino. Lucianus in Icaromenippo deridet tragicos ἑπτὰ δραχμῶν ἐς τὸν ἀγῶνα μεμισθωμένους. videor tamen mihi posse hoc interpretari, nec inepte, de auro, quod aurigis victoribus, vel ipsis equis postulari moris erat à populo in Circo, quasi dicat, Annua Grammatici merces non excedit summam auri, quod datur aurigae pro unius horae opera. vide Martialis epigramma 74. lib. 10. & Bulenger. de Circo, c. 34. de praemiis aurigarum, & Xiphilin. in Heliogabalo, quem ἰδεῶντο ἁρματηλατοῦντα, καὶ χρυσοῦς, ὥσπερ τινα τῶν τυχόντων, αἰτοῦντα.

Ejus-

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram VII.

Ad vers. 62. *Oke*. Alii legunt *Euhoe*. sic & apud *Sidonium lib. 8. Epist.* vet. lib.

Ad vers. 165. *Quid do*. Apud Priscianum lib. 8. legitur: *quod do*.

Ad vers. 204. *Sicut Thrasymachi*; Sic habuit opt. exempl. sed repositum est, *Lysimachi*.

Ad vers. 240. *Ne faciant vicibus*. Sunt qui putent, hos versus Juvenalis non esse. Extant tamen in optim. exempl. & referuntur à Servio in illud Eclog. 3.

———— *transversa tuentibus hircis*.

SATYRA VIII.

Veram nobilitatem non traducem à majoribus derivari, verum in sua virtute sitam esse, frustra ostentari fumosas parentum imagines, si ipsi in ignavos, falsarios, ganeones, mimos, & gladiatores per omnem turpitudinem degenerarint.

a Stemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censeri, pictosque ostendere vultus
Majorum, & b stantes in curribus Æmilianos,
Et c Curios jam dimidios, d nasumque minorem
Corvini, & d Galbæ auriculis, nasoque carentem? 5
e *Quis fructus generis tabula jactare capaci*
† *Corvinum, & post hac multa deducere * virga*
Fumosos equitum cum dictatore magistros;
Si coram f Lepidis male vivitur? f effigies quo
Tot bellatorum, si luditur alea pernox 10
Ante f Numantinos, si dormire incipis g ortu
Luciferi, quo signa duces, & castra movebant?
h *Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara*
Natus in Herculeo h Fabius Lare, si cupidus, si

a Gradus generis, & lineæ, quæ ad pictas imagines tanquam rami ex stirpe discurrunt. Plin. lib. 2. c. 33. *b* Statuas triumphales Æmilianorum. *c* Statuas nobilium vetustate diminutas, & exesas *d* Statuas equitum temporis edacitate imminutas.
e Quid mihi tu (immemor virtutis majorum, cujus tibi hæc monimenta legenti memoria erat subjicienda) jactas genus tuum, & familiam ampla tabula Genealogica descripta, & veteres, jamque fumo, situque obsitas imagines majorum tuorum, quorum alii Dictatores, alii Magistri equitum fuere. Alii legunt *Famosos*, præfero *Fumosos*; sic enim Cicero in Pisonem *fumosas* dixit *imagines*, & Seneca ad Lucilium. * Radio, quo ordinem generis indicat. Alii virgarum fasces majoribus suis prælatas intelligunt. Ego ramos, & virgas ex stirpe discurrentes significari arbitror, ut notatum supra. *f* Imaginibus clarissimorum majorum, quales fuere Æmilius Lepidus, & Scipio Æmilianus, qui Numantinus, & Africanus cognominatus est. *g* Mane summo. *h* Cur titulos Fabii Maximi, qui Allobrogas devicit, usurpet, & originem gentis suæ ab Hercule ductam glorietur Fab. Persicus filius, cui ob luxum à Prætore Urbano paternis bonis interdictum? Valerius Max. 3. 5. & Senec. 4. de Beneficiis 30.

Vanus

Vanus, a *& Euganea quantumvis mollior agna?* 15
Si b *tenerum attritus* c *Catinensi pumice lumbum*,
d *Squallentes* e *traducit avos*, f *emptorque veneni*
g *Frangenda miseram* h *funestat imagine gentem?*
Tota licet veteres exornent undique i *ceræ*
Atria: Nobilitas sola est, atque unica virtus. 20
k *Paulus*, *vel* l *Cossus*, *vel* m *Drusus moribus esto*:
n *Hos ante effigies majorum pone tuorum*:
Præcedant ipsas illi te consule o *virgas*,
Prima mihi debes animi bona, *sanctus haberi*,
Justitiæque tenax factis, dictisque mereris. 25
Agnosco p *procerem*: q *salve Getulice, seu tu*
Silanus, quocunque alio de sanguine, rarus
Civis, & egregius patriæ contingis r *ovanti*.
Exclamare libet, f *populus quod clamat Osiri*
Invento. quis enim generosum dixerit hunc, qui 30
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignis? t *nanum cujusdam Atlanta vocamus*:
Æthiopem u *cygnum*: *parvam*, x *extortamque puellam*,

a Veneta, vel Altina. lanarum autem mollitie laudantur Altinates oves. *b* Lævigatum, & glabrum. *c* Quales Ætna excoquit, vel evomit; est autem Catina urbs Siciliæ ad radicem Ætnæ posita. *d* Pilis horridos. μὴ δρωπακιζομένους. *e* Dedecorat, θεατρίζει. Polyb. παραδειγματίζει. Metaphora, à noxiis per forum traductis, vide, quæ ad Martial. epig. 4. l. spect. n. 2. *f* Veneficus. *g* Non ponenda cum aliis, si quis autem gravis criminis convictus esset, & statua ejus frangebatur. Sat. 10. v. 58. *h* Polluit. *i* Ceræ imagines. *k* P. Æmilius. *l* Cornelius Cossus, qui Volumnio rege Vejentium occiso secunda spolia opima tulit, *vel* Cossus, qui sub Augusto Getulos domuit. *quia sequitur*, salve Getulice. *m* Claudius, qui ex hostium duce Druso cominus trucidato nomen reportavit. *n* Mores. *o* Lictorum. i. e. consulatum, & honores præcedant mores prisci, & sancti. *p* Te esse vere nobilem. *q* Vere triumphans, & nobilis, ac si esses Cossus Getulicus (supra nota 19.) sive Silanus, quocumque ortus ex sanguine. *r* De te præclaro, & bene merito ejus. *f* Non minori lætitia, quam Ægyptii exultant, ubi invenerint Apim bovem, qui Osidirem. i. e. frumenti lationem repræsentet. exclamantes εὑρήκαμεν, συγχαίρομεν. Athenagoras Orator in legatione pro Christianis. *t* Sic Ironice & κατ' ἀντίφρασιν nanum nobili cuipiam in deliciis vocamus Atlantem, qui gigas fuit, frater Promethei, rex Mauritaniæ, in montem conversus, ut fabulantur. vide quæ ad Martial. epigr. 77. l. 6. n. 6. vide & Politiani Miscellan. c. 33. *u* Album. *x* Incurvam, gibbosam.

a Proceram, & erectam, qualis fuit Europa à Jove tauro rapta. b Aut si quis canes tardos scabie depilatos, & λίχνυς dicat pardos, tigres, leones, & si quid illis ferocius, nobiliusve. c Ne tu sc. i.e. ironicè dicaris

a *Europen*: b *canibus pigris, scabieque vetusta*
Lævibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ, 35
Nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est,
Quod fremat in terris violentius. ergo cavebis,
Et metues, c *ne sis tu Creticus, aut Camerinus.*
His ego quem monui? tecum est mihi sermo d *Rubelli*
**Plaute, tumes alto Drusorum sãguine, tanquã* 40
Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses,
Ut te conciperet, e *quæ sanguine fulget Iuli,*
f *Non quæ ventoso conducta sub aere texit.*
Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis: 45
Ast ego, g *Cecropides.* h *vivas, & originis hujus*
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum invenies: solet hic defendere causas
Nobilis indocti. veniet de plebe i *togata*
k *Qui juris nodos, & legum ænigmata solvit.* 50
l *Hic petit* m *Euphraten juvenis*, n *domitique Batavi*
Custodes aquilas, armis industrius: at tu
Nil nisi o *Cecropides*, p *truncoque simillimus Hermæ,*
Nullo quippe alio vincis discrimine, quam quod
Illi marmoreum caput est, tua vivit imago.

Creticus, &c. speciè, & nomine quidem nobilis, ut Creticus, Sat.2.v.67. & Camerinus 7. v. 90. re vera ignobilis, & degener. *d* Cui nobilitas per matrem ex Julia familia pari, ac Nero, gradu. Sit ante oculos Nero, quem longa Cæsarum serie tumentem, &c. Tac. hist. 1. * Sic meliùs, quàm *Plance*, aut *Blande*. *e* Nobilis matrona è gente Julia. *f* Non plebeja, quæ sub dio (alii legunt *Aggere*. ut sit agger Tarquinii, ubi plebejæ mulieres texere solebant) texit. Ptolemæus Flavius conjectaneorum cap.13. *sub aere* exponit in atrio, ubi exercebant textrinam priscæ. *g* Romulida, indigena, Julia familia oriundus, ut Athenienses nobilissimi à Cecrope rege primo. *h Respondet Rubellio Poeta. Ironia.* *i* Ima, & vili. *k* Juris peritus. *l* Alii de plebe ad militiam in extrèmis Romani imperii finibus proficiscuntur contra Parthos, & Germanos. *m* Flumen Mesopotamiæ, quod è Niphate majoris Armeniæ monte nascitur. *n* Præsidia posita ad coercendos, ne rebellent, Belgas illos *Hollanders* nuper à Domitiano domitos. *o* Genere speciosus, Romulidam te jactans, uti se Cecropidas Athenienses. *p* Mercurii statuæ, quæ capite quidem erant marmoreæ, & formatæ, cætera trunci rudes, & inutile lignum.

Dic

Dic mihi a *Teucrorum proles*, animalia muta
Quis generosa putet, nisi fortia? *nempe volucrem*
Sic laudamus equum, b *facili cui plurima palma*
Fervet, & exultat c *rauco victoria* d *circo*.
Nobilis hic quocumque venit de e *gramine, cujus* 60
Clara fuga ante alios, & f *primus in æquore* † *pulvis*.
g *Sed venale pecus Corithæ, posteritas &*
Hirpini, si rara jugo victoria sedit:
Nil ibi majorum respectus, gratia nulla
h *Umbrarũ*, i *dominos pretiis mutarè jubentur* 65
Exiguis, 1 *tritoque trahunt epirhedia collo*
Segnipedes, dignique 2 *molam versare Nepotis*.
Ergo ut miremur k te, *l* non tua, primum aliquid da,
Quod possim titulis incidere præter honores,
Quod damus illis, & dedimus, *m* quibus omnia debes. 70
n *Hæc satis ad juvenem, quem nobis fama superbum*
Tradit, & inflatum, plenumque o *Nerone propin*(*quo*.
Rarus enim ferme sensus communis in *p* illa
Fortuna. *sed te censeri laude tuorum*
Pontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ 75
Laudis agas. miserum est aliorum incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis *q* tecta *r* columnis:

a O Rubelli, qui te Julio Cæsare, Julo, & Teucris satum jactas.
b Facili ad cursum, & veloci.
c Propter clamorem, *vel* sonoro.
d Spectante, & studiose acclamante populo in Circo.
e Pascuo, agro, regione. Alii legunt *Germine*.

f Pedibus pulverem in Circo movens cæteros cursu prævertitur. *g* Equi contra etiam generosissima equa Coritha, & victore equo Hirpino nati non æstimantur, sed venduntur, si degeneres sint, & rarò curuli certamine vincant.
h Mortuorum majorum Hirpini, & Corithæ. *Catachresis*. Harpinnæ equi curulis Oenomai meminit Lycophron.
i Vili venduntur 1 rhedariis, & 2 molitoribus. Nepos nomen molitoris.
k Tuas virtutes, quæ in te sunt. *l* Non majores, qui extra te. *m* Ex quorum honoribus totus pendes, quum per te nihil laude dignum habeas. *n* Atque hæc sufficiant obiter, & per digressionem dicta Rubellio.
o Unde potius erubescendum erat, *Nero autem ipse, & à Julia familia originem duxit*. *p* Nobili, & ampla. *Stultitiam patiuntur opes*. *q* *Alleg.* gloria tua.
r Meritis, & honore majorum.

a Stratus humi palmes b *viduas desiderat ulmos ?*
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ si quando citabere testis, 80
Incertæque rei, c *Phalaris licet imperet, ut sis*
Falsus, d *& admoto dictet perjuria tauro,*
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere *e* causas. 84
f Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
g Gaurana, & *h* Cosmi *i* toto mergatur aheno.
k *Expectata diu tandem provincia cum te*
Rectorem accipiet, pone iræ frena, modumque,
Pone & avaritiæ, miserere inopum l *sociorum:*
m *Ossa vides regum vacuis exhausta medullis.* 90
Respice, quid moneant leges, quid curia mandet,
Præmia quanta bonos maneant, quam n *fulmine justo*
Et o *Capito, &* p *Tutor ruerint, damnante senatu,*
q *Piratæ Cilicum.* r *sed quid damnatio confert,* 94
Cum s *Pansa eripiat, quicquid tibi* t *Natta reliquit?*
Præconem u *Cherippe tuis circumspice* x *pannis,*
Jamque tace. furor est *y* post omnia perdere naulum
Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par
Damnorum sociis, florentibus, & modo victis: 99
Plena domus tunc omnis, & ingens stabat acervus

a Utque vitis ad terram cadit, nisi sustentetur, ita & tu contemneris, ac peribis, amotis majorum laudib. *vel*, ut vitis sustentanda est ulmis, ne humi jaceat, ita & tu virtute tua. *b* Quib. maritetur vitis, ac innitatur ex sympathia vitis cum ulmo. *Tibi vitis in ulmo est.* Virg, 2. Eclog.
c Tyrannus. fuit a. Phalaris Agrigentinorum tyrannus.
d Velitque te ad perjurium adigere, minitatus tibi taurum aheneum. vide Persii Sat. 3. v. 39. *e* Virtutem, veritatem, honestatem, bonam conscientiam, &c. *f* Sceleris sibi conscius, utut vivere videtur, periit. *g* Lucrina, Gaurus mons est Campaniæ maritimus prope lacum Lucrinum, ubi optima ostrea. *h* Unguentarii, vel luxuriosi. *i* Unguentis pleno. *k* Expectata, & expetita tibi. *l* Provincialium, sociorum populi Romani. *m* Reges à præfectis exhaustos, & fortunis omnibus exutos. *n* Vindicta, & pœna. *o* Capito Cossuttanus damnatus repetundarum, quod Ciliciam, cui præfuerat, spoliasset. *p* Julius Tutor idem damnatus, quod eandem provinciam rapinis vexasset. *q* Et ipsorum piratarum spoliatores.
r Sat. 1. 47. *s* Posterior præfectus. vel ærarium publicum. *t* Præfectus prior. *u* O provincialis. *x* Qui vendat etiam pannos tuos, ne sit, quo te spoliet novus præfectus.
y Dum Romam navigas præfectum accusaturus, quo etiam damnato nihil tibi ex tuis redit, verum in ærarium infertur.

Nume-

Nummorum, a *Spartana chlamys*, b *conchylia Coa*,
Et cum c *Parrhasii tabulis*, *signisque* d *Myronis*,
e *Phidiacum vivebat ebur*, *nec non* e *Polycleti*
Multus ubique labor. f *rarg sine Mentore mensæ*.
g † *Inde* h *Dolabella est*, *atque hinc* i *Antonius*, *inde* 105
k *Sacrilegus* l *Verres*, *referebant navibus altis*
Occulta spolia, *&* m *plures de pace triumphos*.
Nunc sociis juga pauca boum, *&* *grex parvus equarum*,
Et n *pater armenti capto eripietur agello*,
Ipsi deinde lares, *si quod spectabile signum*, 110
Si quis in ædicula deus unicus; o *hæc etenim sunt*
Pro summis: *nam sunt hæc maxima*. *despicias tu*
Forsitan p *imbelles Rhodios*, q *unctamque Corinthum*
Despicias merito. † *quid enim* r *resinata juventus*,
Cruraque totius facient tibi lævia gentis? 115
Horrida s *vitanda est Hispania*, t *Gallicus axis*,
u *Illyricumque latus*. *parce &* x *messoribus illis*,
Qui saturant y *urbem* z *circo*, *scenaque vacantem*,

a Tincta purpura è muricibus, qui capiuntur circa Tænarum Laconicæ regionis promontorium. *b* Vestimenta tincta Conchyliis in Cô insula captis. *Conchylia autem*, *seu purpuræ florem illum tingendis expetitum vestibus in mediis habent faucibus*. *Liquoris hic minimi est in candida vena*, *&c.* Plin. *c* Pictoris. *d* Statuarii. *e* A Phidia tam affabrè sculptum, ut vivere videretur. *f* In qua non erant pocula à Mentore cælata. *g* Primi illi Præfecti provincialibus nuper victis, & societate Romana donatis integras, & intactas relinquebant opes, tabulas, statuas, opera nobilium artificum: quæ tamen omnia Præfectorum secunda quasi progenies, Dolabella, Antonius, Verres, &c. everrebant. Tertia vero progenies, & agros provincialibus eripiunt. *h* Quem Scaurus accusavit, damnavitque, quod Asiam proconsul spoliasset. *i* Senatu motus, quod Achajam deprædatus esset. *k* Qui nec sacris parcebat. *l* Siciliæ prætor, & prædo. *m* Quàm alii de bello. *n* Taurus, vel equus admissarius. *o* Melius convenient summis viris Romanis. Ironicè, *vel*, hæc jam utcunque tenuia pro summis habentur à pauperibus, quibus reliqua sunt hæc, ut maxima. *p* Molles. Sat. 6. 294. *q* Unguentis delibutam, luxuriosam. *r* Resina lævigata. δρωπακιζομένη. Clem. Alex. 3. Pædag. κατασπιλωμένη. *s* Non lacessenda rapinis prætoris. *t* Galli è rhedis pugnantes, *vel*, Gallia regio, quæ à Roma ad axem Arcticum vergit. *u* Illyrii, qui litus dextrum maris Adriatici incolunt, Sclavoniam, Germ. *VVindelant*. *x* Afris. *y* Romam. *z* Circensibus ludis, & theatralibus prorsus indulgentem.

Quan-

Quanta autem inde feres tam diræ præmia a *culpæ*;
Cum tenues nuper b *Marius discinxerit Afros?*
Curandum imprimis, ne magna injuria fiat 121
c *Fortibus, & miseris. tollas licet omne, quod usquam est*
Auri, atque argenti, scutum, gladiumque relinques.
Et jacula, & galeam, spoliatis arma supersunt:
d *Quod modo proposui, non est sententia, verum*
Credite me vobis folium recitare Sibyllæ. 126
Si tibi sancta cohors e *comitum, si nemo tribunal*
f *Vendit* g *acersecomes, si nullum in conjuge crimen,*
Nec per h *conventus, nec cuncta per oppida curvis*
Unguibus ire parat nummos raptura i *Celæno:* 130
Tunc licet à k *Pico numeres genus, altaque si te*
Nomina delectant, omnem l *Titanida pugnam,*
Inter majores ipsumque m *Promethea* † *ponas:*
De quocunque voles proavum tibi sumito n *libro.*
Quod si præcipitem rapit ambitus, atque libido, 135
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures:
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, o *claramque facem præferre pudendis:*
Omne animi vitium tanto conspectius in se 140
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
p *Quo mihi te solitum falsas signare tabellas*
In templis, q *quæ fecit avus, statuamque parentis*
Ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter
Tempora r *Santonico velas adoperta cucullo?* 145

a Spoliationis. b Marius Priscus. Sat. 1. v. 49. c Fortibus, iisdemque miseris factis, qui injuriarum tandem ultionem cogitabunt. d Digressus sum ab instituto veræ nobilitatis characterismo: quæ tamen leviter tetigi, non minus vera sũt, quam oracula, quæ foliis inscripsit Sibylla. e Amicorum, & domesticorum. f Corruptus corrumpit. g Catamitus intonsus ex α & κείρω, & κόμη. h Loca, in quibus populi provinciæ à magistratibus juridicis, teque adeo prætore, juris dicendi gratia congregantur. i Uxor, velut Harpyia, Æn. 8. *vel* avaritia tua. Rationes Severi Cæcinnæ suadentis, ne quem magistratum, cui provincia obvenisset, uxor comitaretur. vide apud Tacitum 3. Annalium.
k Primo Aboriginum rege, Fauni patre, Saturni filio.
l Ipsos Titanas θεομάχυς. m Japeti, & Clymenes filium, Deucalionis patrem. n Scriptore, *vel* historia.
o Ut turpitudo tua eo clarius appareat, quo illustrior est tua nobilitas. p Quorsum te nobilem jactas? &c.
q *Emphatice, & apposite, tu falsarius, ille religiosus.*
r Quo Santones Galliæ populi utuntur.

Præ-

Præter a Majorum cineres, atque ossa volucri
Carpento rapitur pinguis b *Damasippus, & ipse,*
Ipse rotam stringit multo c *sufflamine consul,*
Nocte quidem: sed luna videt, sed sidera testes
Intendunt oculos, finitum tempus d *honoris* 150
Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
e *Jam senis, ac virga prior annuet, atque* f *manipulos*
Solvet, & infundet jumentis hordea lassis.
Interea dum g *lanatas,* † *torvumque juvencum* 155
More Numæ cædit Jovis ante altaria, jurat
h *Hipponam, &* i *facies olida ad præsepia pictas.*
Sed cum pervigiles placet k *instaurare popinas,*
Obvius assiduo l *Syrophœnix udus amomo*
Currit, m *Idumææ Syrophœnix incola portæ,* 160
Hospitis affectu dominum, regemque salutat,
Et cum venali n *Cyane succincta* o *lagena.*
Defensor culpæ dicet mihi: fecimus & nos
Hæc juvenes. p *esto: desisti nempe, nec ultra* 164
Fovisti errorem. breve sit, quod turpiter audes.
Quædam cum prima resecentur crimina * barba,
Indulge veniam pueris. q *Damasippus ad illos*

a Viam Flaminiam, vel Larinam. Sat. 1. v. 170. b Nobilis quispiam aurigandi studiosus. *nomen fictum*, quasi equorum domitor, Hippodamas. c Retinaculo, quod per radios rotarum immissum cursum in descensu sistit, quod Herodes Atticus τροχοπέδην appellavit, Simaristus ἐχοπέδην, referente Athenæo. lib. 3. cap. 21. d Consulatus. e Gravis Senatoris, cujus auctoritatem, ætatemque reverentiæ, & pudori fuisse æquum erat. f Jugales, *vel*, Fasciculos fœni. g Oves. h Jumentorum, & mulionum deam, tanquam numen maxime sibi venerandum, quodque sibi propitium velit. Eponam vocat Prudentius in Apotheosi, & Plutarch. in Parallelis. i Imagines ejusdem deæ, atque aliorum ejusmodi numinum, quæ equis præsunt.
k Intermissa aurigatione repetere popinas.
l Unguentarius, nomen fictum ex Syria, & Phœnicia, unde mittuntur unguenta, & odores. Quin & Bacchum Lucianus in Θεῶν ἐκκλησίᾳ appellat Συροφοίνικός τινος ἐμπόρυ τῦ Κάδμυ θυγατριδῦν. m Judææ porta Romæ, sic dictæ, quod per eam Vespasianus, & Titus de Judæis triumphantes ingressi sunt. est a. Idumæa Syriæ pars Judææ vicina. n Popinaria, tabernaria. o Vini. p *Respondet.* * Quæ resecta ponebatur primum anno ætatis vicesimo. q Sed Damasippus.

Thermarum calices, a *inscriptaque lintea vadit*
b *Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis*
c *Amnibus*, & d *Rheno, atque Istro. præstare* e *Neronem*
Securum valet hæc ætas. f *mitte Ostia Cæsar*, 171
Mitte, sed in magna legatum quære popina,
Invenies aliquo cum g *percussore jacentem*,
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitivis,
Inter carnifices, & fabros h *sandapilarum*, 175
Et i *resupinati cessantia tympana* k *Galli*,
Æqua ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facies talem sortitus Pontice servum? 179
Nempe in l *Lucanos, aut Thusca* m *ergastula mittas.*
At vos *n* Trojugenæ vobis ignoscitis, & quæ
Turpia *o* cerdoni, *p* Volesos, *p* Brutosque decebunt.
Quid, si nunquam adeo fœdis, adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora supersint?
Consumptis opibus vocem Damasippe locasti 185
q *Sippario, clamosum ageres ut* r *Phasma Catulli.*
ſ *Laureolum* t *Velox etiam bene Lentulus egit*,

a Vela popinis, & thermis, quæ promiscue cum lupanaribus confunduntur, oppansa, eaque ut plurimum lintea, & acu picta, qualia visuntur in Italia, & Hispania, nisi per *inscripta* melius intelligamus inscriptionem rerum ibi venalium, seu meretricum in cellis prostantium, ut, *titulum mentita Lyciscæ.* vide, quæ adnotata ad vers. 124. & 125. Sat. 6. *b* Jam vir, militiæ habilis. *c* Euphrati, & Oronti, idest, ad prohibendos hostes, ne incursionibus Syriam infestent. *d* Ne incursent hostes in hasce provincias, *vel*, ne deficiant Galli, aut Germani horum fluviorum accolæ. *e* Imperatorem. *f* An tibi opus est nobili viro, ò Cæsar, quem mittas ad Ostia Tyberis, ut ibi navim conscendat cum mandatis, & legatione? si opus sit, quære legatum in popina.
g Sicario. *h* Feretrorum, quibus vilium personarum, & damnatorum corpora efferebantur. *i* Ignavi, *vel* ebrii.
k Sacerdotis Cybeles. *l* Agros Lucanos in Etruria, ubi vinctus fodiat. *m* In quibus servi in compedibus opus faciunt. *n* Nobiles Romani, qui à Trojanis originem deducitis. *o* Vili, & ignobili. *p* Nobiles.
q Ludis scenicis, est enim Sipparium aulæum, seu velum, sub quo latent mimi *r* Fabulam dictam Phasma, idest, spectrum, à Catullo mimographo scriptam.
ſ Fratrem Laureoli, qui in fabula à Nævio, vel Laberio scripta cruci affigitur, de quo Martial. lib. spectaculorum epig. 7. *t* Lentulus Velox Nobilis.

Judi-

Judice me dignus vera cruce. nec tamen ipsi
Ignoscas a *populo: populi frons durior hujus*,
Qui sedet. & spectat b *triscurria patriciorum*, 190
c *Planipedes audit* d *Fabios, ridere potest qui*
e *Mamercorum* * *alapas. Quanti sua funera vendant*,
Quid refert? vendunt f *nullo cogente Nerone*,
Nec dubitant g *celsi prætoris vendere ludis*. 194
h *Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone*,
Quid satius? i *mortem sic quisquam exhorruit, ut* k *sit*
Zelotypus Thymeles, stupidi collega l *Corinthi?*
m Res haud mira tamen, citharœdo principe mimus
Nobilis. *hæc ultra quid erit, nisi ludus? & illic* 199
Dedecus urbis habes, nec n *Mirmillonis in armis*,
Nec clypeo o *Gracchum pugnantem, aut* p *falce supina*.

a Qui hæc nobilium decora sustinet spectare non sine applausu. hujus rei fœdam, & indignam impudentiam vide, si vacat, egregie depictam à Xiphilino, in spectaculis à Nerone in honorem matris Agrippinæ editis. lib 6. *b* Extremè scurrilia. Jos. Scal. ad Catullum legit *transcurria*, & vult Poetam innuere patricios *transisse ad scurras*: i. e. orchestram. *c* Comœdos planis, i. e. nudis pedibus agentes. *d* Nobiles. *e* Nobilium, qui parasitorum plagipatidarum, vel servorum partes sustinentes alapis cæduntur à domino mimo, ut Panniculus à Latino. vide Martial. ep. 72. lib. 2. & ep. 62. lib. 5. * Insuper contumeliis alaparum sic os objicit, quasi de præcepto domini ludat. Tertull. de spectaculis. Ictibus infelix facies locatur, ut infelicior venter saginetur. Cyprian.
f Domitiano non cogente eos, ut fecit Nero, qui in arenam descendere jussit 400 Senatores. 600 equites, quadringentos tamen apud Suetonium falso exscriptum pro quadragenos suspicatur Lipsius 2. Saturn. 3. ut & sexcentos, &c. in Nerone c. 12. Sed & Xiphilinus de hisce spectaculis: καὶ εἶδον οἱ τότε ἄνθρωποι τὰ γένη μεγάλα, τοὺς Φουρίους, τοὺς Φαβίους, τοὺς Πορκίους, &c. *g* In sublimi curru sedentis, ut ludos, quos præbet, disponat. Sat 10. v. 360. *h* Proponatur ex hac parte gladiatura, ex illa scenica: utra harum eligenda? annon illa potius subeunda, vel si opus sit —— *i* —— Gladio mori potius, quam —— *k* —— Agat partes Latini Zel. Thymeles, i. e. cantatricis. de quibus 1. Sat. v. 36. *l* Mimi, histrionis. *m* Ordo est, nobilis tamen minus est res haud mira principe citharœdo, i. e. cum Nero sit citharœdus. *n* Vide Sat. 2. v. 143. *o* Nobilem. *p* Qua utitur mirmillo. Harpe Thrace. i. e. gladio incurvo, seu sica, ut Retiarius fuscina, seu tridenti, & reti.

(*Da-*

a Retiarius esse vult (qui solus ex gladiatoribus aperta facie pugnabat) ut videatur, & cognoscatur. *b* Et erravit, nec adversarium irretivit. *c* Spectatores. *d* Agnoscamus Senatorium	*(Damnat enim tales habitus, sed damnat, & odit)* *Nec galea frontem abscondit;* a *movet ecce tridentem,* *Postquam vibrata pendentia retia dextra* b *Nequicquam effudit, nudum ad* c *spectacula vultum* *Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.* 206 d *Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se* *Porrigat, & longo jactetur spira galero.* *Ergo* e *ignominiam graviorem pertulit omni* *Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor.* 210 *Libera si dentur populo suffragia, quis tam* *Perditus, ut dubitet* f *Senecam præferre* g *Neroni?* *Cujus supplicio* h *non debuit una parari* i *Simia, nec serpens unus, nec culeus unus* i *Par* k *Agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem* *Dissimilem: quippe* l *ille deis authoribus ultor* 216 m *Patris erat cæsi* n *media inter pocula, sed nec* o *Electræ jugulo se polluit, aut* p *Spartani* *Sanguine* p *conjugii.* q *nullis aconita propinquis* *Miscuit,* r *in scena nunquam cantavit Orestes,* 220 r *Troica non scripsit. quid enim* s *Virginius armis*

gladiatorem ex tunica, quæ apparet latis clavis aureis distincta, atque ex aurea fascia, qua galerus sub mento redimitur. *e* Derisus à spectatoribus, quod peritus Mirmillo imperitum nobilem superarit. *f* Sanctissimum virum, sed humili loco natum. *g* Genere claro, sed vitiis inquinatissimo. *h* Nec enim unum commiserat parricidium. *i* Parricidii convictus cum simia, gallinaceo, vipera, & cane, tot simul parricidis culeo insutus in mare, vel proximum flumen projiciebatur. *k* Orestis, qui matrem Clytæmnestram interfecit. *l* Orestes non sine numinis impulsu patris cædem ultus, maternæ deinde necis reus in Areopago, æquatis Deorum sententiis, interventu Minervæ absolutus est. *m* Agamemnonis. *n* A matris adultero Ægistho. *al.* in balneo. *al.* dum vestem indueret sine capitio. *o* Cæde sororis suæ Electræ, ut Nero Britannici fratris. *p* Conjugis Hermiones filiæ Menelai ducis Spartani, ut Nero cæde Octaviæ, Antoniæ, & Poppææ. *q* Ut Nero Britannico fratri, & Domitiæ amitę. *r* *Ut Nero, qui exhaustis turpiter Imperii opibus, undecumque prædę inhians quasi offensus deformitate veterum ædificiorum, urbem incendit, quod incendium è turri Mæcenatiana prospectans, lætusque flammæ pulchritudine ἅλωσιν Ilii in illo suo scenico habitu decantavit, Tacit. Annalium 15. Sueton. Orosius.*

Debuit

Debuit ulcisci magis, aut cum a vindice a Galba?
b *Quid Nero tam sæva, crudaque tyrannide fecit?*
Hæc opera, atque hæ sunt generosi principis artes,
Gaudentis fœdo c *peregrina ad pulpita cantu* 225
d *Prostitui*, e *Grajæque apium meruisse coronæ.*
Majorum effigies habeant f *insignia vocis,*
Ante pedes g *Domiti longum tu pone Thyestæ*
h *Syrma, vel Antigones, seu* i *personam Menalippes,*
Et de marmoreo citharam suspende k *Colosso.*
Quis Catilina tuis natalibus, atque Cethegi
Inveniet quicquam sublimius? l *arma tamen vos*
Nocturna, & flammas domibus, templisque parastis,
Ut m *Braccatorum pueri,* n *Senonumque minores;*
Ausi, quod liceat o *tunica punire molesta.* 235
Sed vigilat consul, p *vexillaque vestra coercet.*
Hic q *novus Arpinas ignobilis, & modo Romæ*

a Qui præfecti in Galliis, & Hispaniis à Nerone descivere, & in Neronem conjuravere aspirante senatu. *b* Quidnam enim maxime fuit inhonestum, & indignum, quod in omni sua tyrannide admisit Nero? certe prostituisse se in nostris, Græcisque scenis citharœdum, histrionem, saltatorem, &c. *c* Neapoli, & in Achaja, aliisque locis peregrinis. *d* Metaphora à meretrice. *e* In Isthmicis certaminibus cum citharœdis certans apio coronabatur Nero. *f* Coronam hanc tuam ex apio. *g* Domitii atavi, vel patris tui. *h* Vestem longam, quæ indutus es, cum tragœdiam de Thyeste, vel Antigone filia Oedipi ageres. *i* Larvam, qua usus repræsentasti fabulam Menalippes à Neptuno amatæ, non à personando dictam, ut Gellio videtur, inquit Jul. Scal. sed quod erat περὶ σῶμα. Sunt qui *Syrma* signantius, & ἐμφατικωτέρως tribui volunt *Thyestæ*, & *Antigoni*, personis sc. regii spiritus, & elati animi. *Personam* item *Menalippes*, quia sub ejus persona Euripides Anaxagoræ præceptoris sui sedatum animum, & Philosophicam exprimit sententiam. vide Dionysii Halicarnassei commentarium περὶ τῶν σχημάτων. *k* Citharam a. à judicibus ad se delatam adoravit, ferrique ad Augusti statuam jussit. Augusti a. statuam, seu Colossum erexerat Nero pedum 110. ut Plinius 34. l. 7. c. ut Suetonius 120. pedum. *l* Hæc satis nota ex Sallustio. *m* Ut olim Narbonenses ex Gallia Braccata & —— *n* —— Lugdunenses, qui sub Brenno Romam ceperunt, & incenderunt. *o* Tunica alimentis ignium illita, qua obvoluti cremabantur vivi, sævo cum joco, candelæ loco. *vel* Herculem Oetæum repræsentantes. Sat. I. v. 155. *p* Copias, & conatus vestros. *q* Cicero Arpino Volscorum oppido ortus.

a Municipalis eques b galeatum ponit ubique
Præsidium attonitis, & c in omni gente laborat.
Tantû igitur muros intra d toga contulit illi 240
Nominis, & tituli, quantum non e Leucade, quantum
f Thessaliæ campis Octavius abstulit udo
Cædibus assiduis gladio. sed Roma parentem,
Roma g patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
h Arpinas alius Volscorum in monte solebat 245
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosam post hæc i frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra k muniret castra dolabra:
Hic tamen & l Cimbros, & summa pericula rerum
Excipit, & solus trepidantem protegit urbem. 250
Atque ideo postquam ad Cimbros, stragemque volabant,
Qui nunquam attigerant majora cadavera corvi,
m Nobilis ornatur lauro collega secunda.
Plebeiæ n Deciorum animæ, plebeja fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, & pro 255
Omnibus auxiliis, atque omni * plebe Latina
Sufficiunt ** diis infernis, terræque parenti
Pluris enim Decii, quam qui servantur ab illis.
o Ancilla natus p trabeam, & q diadema Quirini,

a Ex municipio Arpinati adscitus eques. *b* Armatum. *c* Per Italiam omnem dispositis excubiis, per Allobrogas, aliosque explorans insidias conjuratorum. *d* Prudentia in pace. *e* Cruenta pugna navali juxta Leucadem promontorium Epiri, qua devicti sunt Antonius, & Cleopatra. *f* Pharsaliæ campis, ad Philippos in Thessalia, ubi devicti sunt Brutus, & Cassius. *g* Quo nomine primus eum salutavit M. Cato. *h* C. Marius mercenarius in suo Arpino arator. *i* Vitis centurionis in Marii vertice frangebatur, Sat.14. vers.193. *k* Miles gregarius, seu faber. *l* Cimbros, & Teutonas, qui ex Dania, & Germania maximo cum exercitu Romam contendentes magnum terrorem Italiæ incusserunt, sed à Mario devicti præda corvis facti sunt. *m* Nobilis collega Quintus Catulus Luctatius secundo loco triumphavit, cùm uni Mario homini novo victoriæ honos tribueretur, licèt utriusque Consulis auspiciis res gesta sit. *n* Patris, & filii, qui se pro Romanis legionibus devoverunt. * *al. pube.* ** Diis manib. Terræque matri. *o* Servius Tullius captiva Ocriculana natus. *p* Vestem trabibus pannorum albis, & purpureis intertextam, *vel*, ut Livio placet, togam circumdistinctam purpura subtegmine puniceo, ut Halicarnasseo, vestem ex purpura, & cocco. Verum has distinguit Alexander ab Alexand. c.18. l.5. *q* Fasciam, seu pannum, quo reges caput vinciebant, coronam Romuli.

Et fasces meruit, regum a *ultimus ille bonorum.* 260
Prodita b *laxabant portarum claustra* c *tyrannis*
Exulibus d *juvenes ipsius consulis, & quos*
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum e *Coclite* f *Mutius, &* g *quæ*
Imperii fines Tiberinum virgo natavit. 265
Occulta ad h *patres produxit crimina* i *servus*
k *Matronis lugendus: at* l *illos* m *verbera justis*
Afficiunt pœnis, & m *legum prima securis.*
Malo pater tibi sit n Thersites, dummodo tu sis
o Æacidę similis, p Vulcaniaque arma capessas, 270
Quam te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen ut longè repetas, longèque revolvas
Nomen, ab infami gentem deducis q *asylo.*
Majorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut r illud, quod dicere nolo. 275

a Secutus enim est Tarquinius Superbus regum ultimus. b Laxare conspirabant. c Tarquiniis, quos reducere volebant. d Titus, & Tiberius filii Junii Bruti Consulis. e Horatio Coclite. f M. Scævola. g Clælia, quæ obses Porsenæ data Tyberim tranavit, deceptis custodibus. h Brutum, & Aquilium, *vel*, Valerium, & senatores. i Indicavit Vindex Cecinensis Aquiliorum servus. k Orbis filiis, *vel* cujus mors lugenda esset matronis, quas à tyrannorum impudicorum vi indicio suo liberarat. l Filios Bruti, & Aquilii cum aliis conjuratis. m Virgis cæsos, consulatus ille primus imperium liberum primum securi percussit. n Græcorum deformissimus animo, & corpore. o Achilli. p A Vulcano fabricatis. q Ad quod (Romuli instituto ut imperium augeret) undique confugere scelerati. r Latro, sicarius, homicida, spurius, &c. qui ad asylum hoc confugit.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram VIII.

Ad vers. 7. *Corvinum, &c.* Et hunc versum habuit optim. exempl. habuerunt & alia duo.
Ad vers. 61. *Primus in æquore.* Pro *primus* alii habent, *cujus.*
Ad vers. 105. *Inde Dolabella est.* Doctissimus Scaliger legendum censet, *Dolabellas.*
Ad vers. 114. *Quid enim resinata, &c.* Alii legunt: *quid resinata, &c.*
Ad vers. 133. *Promethea ponas.* Alii, *pingas.*
Ad vers. 155. *Torvumque juvencum.* Quidam codices, *probumque,* alii *rursumque.* Fortasse etiam *furvumque* legendum: sed furvam hostiam Inferis Diis sacram, nunquam Jovi cęsam memini.

SATYRA IX.

Obscœnam Cinædorum, & Pathicorum turpitudinem acriter, at nimis aperte insectatur.

a P. SCire velim, quare toties mihi Nævole tristis
Occurras fronte obducta, ceu b *Marsya victus*:
Quid tibi c *cum vultu, qualem deprensus habebat*
Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
d *Nos colaphũ incutimus lambenti crustula servo.*
e *Non erat hac facie miserabilior Crepereius* 6
Pollio, qui triplicem usuram f *præstare paratus*
Circuit, & g *fatuos non invenit, unde repente*
Tot rugæ? certe modico contentus h *agebas*
Vernam equitem, i *conviva joco mordente facetus,*
Et salibus vehemens k *intra pomæria natis.* 11
Omnia nunc contra, vultus gravis, horrida l *siccæ*
Sylva comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
† *Præstabat calidi circumlita fascia* m *visci,*
Sed fruticante pilo neglecta, & squalida crura. 15
Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret n *quarta dies, olimque domestica febris?*
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia, *o* sumit utrumque
Inde habitum facies. *igitur flexisse videris* 20
Propositum, & vitæ contrarius ire priori.

a Dramatica hæc Satyra. P. Poetam. N. Nævolum denotat. *b* Marsyas Phrygius Apollinem in certamen musices provocare ausus ab eo victus, & excoriatus est. *c* Tristi, qualem habebat Ravola, cum deprehenderetur meretricis Rhodopes inguina lingens. *d* Quidni tristis sit, & pœnam expalleat, quando etiam servis colaphum incutimus lambentibus dulciora? quanto magis illi, &c. *e* Non magis pallebat Cr. Pollio luxuriosus nepos. *f* Solvere pollicitus. *g* Qui illi pecuniam credant non reddituro. *h* Verna cum esses, equitum opes æquabas animo, cultu, nitore. *i* Brasque conviva facetus joco mordente. *k* Urbanis. Pomœria enim sunt loca post, vel pone mœnia, quæ nec habitari, nec arari fas erat. *l* Non delibutæ, & unguento splendentis. *m* Psilothri è resina, visco, & cera pilos evellentis. *n* Quartana, & jam familiaris febris.
o Ex animo facies induit mœrorem, aut lætitiam.

Nuper

Nuper enim, a *ut repeto,* b *fanum Isidis, & c Ganymedem*
Pacis, & d advectæ secreta palatia matris,
Et e Cererem (nam quo nō prostat fœmina templo?)
Notior f Aufidio mœchus celebrare solebas, 25
(Quod taceo) atque ipsos etiam g inclinare maritos.
N. Utile & hoc multis vitæ genus, at mihi nullū
Inde operæ pretium. h *pingues aliquando lacernas*
Munimenta togæ, duri, crassique coloris,
Et male percussas textoris pectine Galli 30
Accipimus, tenue argentum, i *venæque secundæ.*
k Fata regunt homines, *fatum est in partibus illis,*
Quas sinus abscondit. nam si tibi sidera cessant,
Nil faciet longi mensura incognita nervi:
Quamvis te nudum l *spumanti* m *Virro labello* 35
Viderit, & blandæ assiduæ, densæque n *tabellæ*
Solicitent. o ἥφυς γδ γλύκε© ἄνδρα κίναιδον.
p *Quod tamen ulterius monstrum, quam mollis avarus?*
q *Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.*
r *Computat, & cevet,* ſ *ponatur calculus, adsint*
Cum tabula pueri: numera sestertia quinque 41
Omnibus in trebus, numerentur deinde u *labores.*
x *An facile, & pronum est agere intra viscera penem*

a Ut memoria repeto. Ut memini. b Sat.6.v.488. c Statuam Ganymedis à Vespasiano erectam in templo Pacis. Ptol. Flavius conjectan. c.57. legit *Ganymedis*, & regi vult à præcedenti fanum. Quid n. (inquit) Pacis templo cum statuâ Ganymedis? *d* Cybeles matris deum è Phrygia advectæ templum, quod in palatio est. *e* Et ipsum castæ Cereris templum. *f* Mœcho insigni. *g* Ad turpe ministerium. *h* Παχύ ἱμάτιον, hibernum, ςερεὸν, crassioris è Gallia lanæ, & fili, unde addit *percussas textoris pectine Galli*. & Martial.4. *Sequanicæ pinguem textricis alumnam* &, *me pinguis Gallia vestit*. De lacernis vide, quæ ad v. 62. Sat. 1. *i* Minus purum, mixtum. *k* Etiam ςωνίζει cinedus iste scarabæus. *l* Præ libidine, & desiderio saliva fluente. *m* Dives pathicus. *n* Literæ missæ. *o* Supple πρέπει. i. e. expedit, ut cinædus sit moribus dulcis. *alii legunt*, αὐτὸς γδ ἐφέλκε) ἄνδρα κίναιδ©, i. e. ipse cinædus atrahit, vel pellicit ad se virum. *p* Avarus est, quod etiam mollitie deterius monstrum est. *q Verba Vironis ad Draucum. r Inquit Draucus. ſ Et hæc Vironis sunt. t* Quas tibi donavit. *u* Tui, an æquent sumptus meos. *x Respondet Draucus*, iracundus, obscœnus, impius. *Et hic quidem locus ex eorum numero est, propter quorum insolentiam toto Juvenalis opere abstinere bonum virum jubet Jul. C. Scal. 3. Poetic. 9.*

Legitimum, atque illic hesternæ occurrere cœnæ?
Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum, 45
Quam dominum. sed tu sane tenerũ, & puerum te,
Et pulchrum, & a dignum cyatho, cœloque
putabas.
b *Vos humili asseclæ, vos indulgebitis unquam*
Cultori, jam nec morbo donare parati?
c *En cui tu viridem* d *umbellam, cui* e *succina*
mittas 50
Grandia, natalis quoties redit, aut f *madidum ver*
Incipit, & strata positus, longaque cathedra,
Munera fœmineis tractas secreta f *calendis.*
Dic g *passer, cui tot montes, tot prædia servas*
h *Appula,* i *tot milvos intra tua pascua lassos?* 55
Te k *Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,*
l *Suspectumque jugum Cumis, &* m *Gaurus* n *inanis:*
Nam quis plura o *linit* p *victuro dolia musto?*
q *Quantum erat* r *exhausti lumbos donare clientis*
Jugeribus paucis, ſ *melius ne hic rusticus infans*
† *Cum matre, & casulis, & cum lusore catello* 61
Cymbala pulsantis legatum fiet amici?
Improbus es, cùm poscis, t *ait, sed pensio clamat,*
Posce, sed appellat u *puer unicus, ut Polyphemi*
Lata acies, per quam solers evasit Ulysses. 65
Alter emendus erit: namque hic non sufficit,
ambo

a Qui rapiaris ad ministerium cyathi Jovis, tanquam Ganymedes. *b* Ecquid sperandum clientibus vestris, si nihil donetis libidinis vestræ, & voluptatum ministris? *c* En pulchrum, & delicatum Ganymedem. *Ironicè*. *d* Ne sole sc. offuscetur, instar Conopei, quæ solem arceat: Hispanis signate dicitur *Quita sol*. idest arcens solem. Ital. *Capelleto*. σκιάδιον Dionys. Halicarn. 7. lib. *e* Vasa, vel sphærulas, & armillas è succino. *f* Calendis Martiis, quibus natalis Veneris celebrabatur, & matronalia, ubi mulieribus à maritis, & amatoribus mittebantur munera. vide, quæ ad epig. 85. lib. 5. Martial. *g* Salax vir, ut passer, cui salacitas terminum vitæ quinquennio longiorem negat. *h* In Appulia. *i* Latifundia, quibus transvolandis milvi defatigentur. Pers. 4. *quantum non milvus oberret*. *k* In Campania. *l* Misenum promontorium Cumis imminens, ruituro simile, adeoque Cumanis suspectum. *m* Mons Campaniæ non procul à Bajis. *n* Cavernosus. *o* Pice obturat. i. e. recondit. *p* Duraturo, atque diu vigorem, & animam servaturo. *q* Quantula res. *r* Venere. *ſ* Meliusne legabitur Gallo sacerdoti, quàm mihi prædiolum cum puero, matre sua, & catello collusore? *t* *Ait Virro*. *u* Ne hoc deficiente ego prorsus destituar tanquam Polyphemus unico ab Ulysse effosso oculo.

Pascen-

Pascendi: quid agam bruma spirante? quid oro?
Quid dicam a scapulis servorum mense Decembri
Et a pedibus? durate, atque b *expectate cicadas?*
Verum ut dissimules, ut mittas c *cætera, quanto* 70
d *Metiris pretio, quod ni tibi deditus essem,*
Devotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
Scis certe, quibus ista modis, quam sæpe rogaris,
Et quæ pollicitus, fugientem sæpe e *puellam*
Amplexu rapui, f *tabulas quoque ruperat, & jam* 75
g *Signabat, tota vix* h *hac ego nocte redemi*
Te plorante foris: testis mihi lectulus, & tu,
Ad quem pervenit lecti sonus, & dominæ vox,
Instabile, ac dirimi cœptum, & jam penè solutum
Conjugium in multis domibus servavit adulter, 80
i *Quo te circumagas?* k *quæ prima, aut ultima ponas?*
Nullum ergo meritum est ingrate, ac perfide, nullum,
Quod tibi filiolus, vel filia nascitur ex me? (des
l *Tollis enim,* † *&* m *libris actorum spargere gau-*
Argumenta viri. n *foribus suspende coronas,* 85
Jam pater es, dedimus quod o *famæ opponere possis.*
* *Jura parentis habes,* p *propter me scriberis heres,*
q *Legatum omne capis, nec non & dulce caducum.*
Commoda præterea junguntur multa caducis:

a Nudis.
b An jubebo expectare æstatem? qua cicadæ quidem canunt, frigore verò hiberno pereunt.
c Officia mea in te.
d Æstimas?
e Uxorem tuam.
f Nuptiales, in quibus verba solennia fuerunt: *Liberorum procreandorum gratia uxorem duci.* *Brisson. de formul. 6.*
g Alteri viro nuptura. *h* Hujus noctis labore. *i* Quo te vertas, ad quod subterfugium? *k* Ad excusationem. sic Dido: *Quæ quibus anteferam? Æn.* 4. *l* Educas.
m In quibus natos sibi liberos professi parentes eorum nomina scribebant notato die, & consule. Brisson. antiqu. lib. 1. c. 5. *m* In signum puerperii. *o* Impotentiæ, & mollitiei infamiæ. * Qui patres erant, præferebantur aliis in petitione magistratus, & forte provinciali præcedebant collegas, &c. *p* Ῥωμαίων πολλοὶ γαμοῦσι, καὶ γεννῶσιν, οὐχ' ἵνα κληρονόμους ἔχωσιν, ἀλλ' ἵνα κληρονομεῖν δύνωνται. Plutarch. περὶ φιλοστοργίας. Cœlibes ex testamentis nihil capiebant, nisi à proxime junctorum: orbi non nisi dimidium. *q* Legata sæpe concipiebantur his verbis, *Quandoque liberos habuerit.* Qua conditione in tuis deficiente, cadet, quod non expectabas, legatum in te, tuosque liberos, lege Papia cessurum in ærarium, si à privilegiis parentum cessatum esset, ex decuma parte caducum.

a Si numerum, si tres implevero. P. Justa doloris, 90
Naevole, causa tui: contra tamen ille quid affert?
N. Negligit, atque alium bipedem sibi quaerit
b asellum.
Haec soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus c pumice laevis. 95
d Qui modo secretum commiserat, ardet, & odit,
Tanquam prodiderim, quicquid scio: sumere ferrum,
Fuste e aperire caput, f candelam apponere valvis
Non dubitat, nec contemnas, aut despicias, quod
His g opibus nunquam cara est h annona veneni. 100
Ergo occulta teges, ut i curia Martis Athenis.
P. k O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
Esse putas? servi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora: claude fenestras,
Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen 105
E medio, l clament omnes, prope nemo recumbat:
Quod tamen ad m cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem caupo sciet, audiet, & quae
Finxerunt pariter n librarius, archimagiri, 109
o Carptores: quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
p Balthea? nec deerit qui te per compita quaerat
q Nolentem, & miseram vinosus r inebriet aurem:
Illos ergo roges, quicquid paulo ante petebas
A nobis, taceant illi, sed prodere malunt 115

a Qui tres liberos susceperat, à tutela excusabatur, in fascibus sumendis prior erat: tesseram frumenti triplicem accipiebat, &c.
b Draucū bene caudatum, & simplicē, quem itidem decipiat.
c Dropace laevigatus, & mollis.
d Sat. 3. vers. 113.
e Comminuere.

f Aedes incendere. Satyr. 13. vers. 246. g Opulentis.
h Emptio, copia impensa. i Areopagitae, qui tacentes judicabant per characteres, & literas. Pers. 4. nigrum fcis ponere Theta. dicitur Areopagus ab ἄρης, Mars. & πάγος, saxum, collis, hic enim à Neptuno Mars homicidii accusatus coram duodecim diis, sex sententiis absolutus est.
k O rustice, & insulse Hemistichium Virg. vide huic consonum epigr. Martial. 82. lib. 2. l Ne exaudiant alii.
m Hypall. Galli cantum secundum. n Qui pensa librat; vel, qui libros exscribit. o Vide sat. 5. v. 119. & Sat. 11. vers. 136. p Baltheorum verbera, & lora, quibus caesi sunt. q Audire nol. r Secretis domini sui repleat, fatiget, enecet. s Ut taceant, supra enim dixerat, Et tacitus nostras intra te fige querelas.

Arca-

Arcanum, quam a subrepti potare Falerni,
b *Pro populo faciens quantum* c *Laufella bibebat.*
Vivendum recte cum propter plurima, tum his
Præcipue causis, ut linguas mancipiorum 119
Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi.
d *Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,*
Quorum animas & farre suo custodit, & ære.
N. Idcirco ut possim linguam contemnere servi,
Utile consilium modo, sed commune dedisti: 124
Nunc mihi quid suades post damnum temporis, & spes
Deceptas? festinat enim decurrere velox
Flosculus angustæ, miseræque brevissima vitæ
Portio: dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus. 129
P. Ne trepida, nunquam pathicus tibi deerit amicus,
Stantibus, & salvis e *his collibus, undique ad illos*
Convenient & g *carpentis &* h *navibus omnes,*
i *Qui digito scalpunt uno caput. altera major*
Spes superest, tu tantum k *erucis imprime dentem.*
N. Hæc l *exêpla para felicibus, at* m *mea Clotho,* 135
Et m *Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.*
O parvi, nostrique lares, quos thure minuto,
Aut farre, & tenui soleo n *exornare corona;*
Quando ego † *figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus*
o *A tegete & baculo? viginti millia fœnus* 140
Pignoribus positis, argenti vascula puri,
Sed quæ p *Fabricius censor notet, &* q *duo fortes*

a Furtivi, atque hinc dulcissimi. *b* Pro salute populi Romani sacra faciens Bonæ deæ, in cujus sacris largiter potarunt mulieres. Sat. 6. v. 313. *c* Mulier vinolenta. *d* Dominus tamen malus cum sit, & sibi male conscius, est servus deterior, quam illi, quorum vitas alit pane suo. *e* Hac urbe in septem collibus posita. *f* Romam. *g* Terra. *h* Mari. *i* Molles, & usurpat Hemistichium poetæ Calvi, quo Pompeium taxavit. *Digito caput uno scalpit, quid credas hunc sibi velle virum?* *k* Salacibus, & ad Venerem stimulantibus herbis vescere, vide, quæ ad Martial. ep. 74. l. 3. n. 2. *l* Præcepta de Venere excitanda. *m* Jubet me fatum, & Parca mea contentum esse tenui ex opera mea victu. *n* Alii legunt *Exorare*. i.e. coronatus floribus precari soleo. *o* Satyr. 5. vers. 8. i. e. à mendicando. *p* Quæ censuræ notam mereantur. Fabricius enim Luscinius, & Q. Æmilius Papus Censores F. Cornelium Ruffinum duobus consulatibus, & Dictaturæ functum moverunt Senatu, quod haberet decem pondo argentea vasa. A. Gell. 4. lib. & Valer. Max. 2. 4. *q* Servi lecticarii è Mœsia regione Pannoniæ finitima.

De grege Mœsorum, qui me cervice locata
Securum jubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi præterea curvus cælator, & alter 145
† *Qui multas facies pingat cito, sufficient hæc:*
a *Quando ego pauper ero, votum miserabile, nec spes*
His saltem; nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras b *illa de nave petitas,*
Quæ siculos cantus effugit remige surdo. 150

a Quoniam paupertas mihi à fato est. b Ulyssis, qui à Circe admonitus, ne pateretur se allici Sirenum juxta Siciliam habitantium cantu, sociis cera aures obturavit, & se ad malum navis alligari jussit, atque ita prætervectus est.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram IX.

Ad vers. 14. *Præstabat calidi, &c.* Hunc versum alii sic legunt: *Brustia præstabat calidi tibi fascia visci. Fructificante pilo.* Alii pro *Brustia* habent *Bruscia*; alii *Bruccia*; alii *Bruccida*.

Ad vers. 61. *Cum Matre, & Casulis.* in vet. exempl. habetur: *Cum Matre, & caculis.* sed emendatum est *casulis*. Huc refer vers. 153. Sat. 11. & vers. 179. Sat. 14. quin & illa Tibulli Elegiarum libro 2.

Turbaque vernarum, saturi bona signa Coloni,
Ludit, & ex virgis extruit arte casas.

Ad vers. 84. *Et libris actorum.* Pro libris legit *titulis* Servius ad 2. Georgic.

Ad vers. 139. *Figam aliquid.* Alii legunt: *Fiam aliquid.*

Ad vers. 146. *Qui multas facies.* Alii; *Qui multa facies.* Alii; *Qui maltha facies.*

SATYRA X.

Pulcherrimæ hujus * Satyræ argumentum sumptum est ex Platonis Alcibiade secundo. Videtur etiam ante oculos habuisse Persii secundam Satyram, & illud Socratis *de Votis*, referente Val. Max. 2. c. 7. l. Est enim absolutissima hujus Satyræ propositio, in qua Poeta docet vota mortalium prope execrationes esse, qui divitias, honores, eloquentiam, gloriam bellicam, longam vitam, pulchritudinem à diis precantur, quæ tamen plerunque votorum compotes pessundent. Verum petendam esse bonam mentem, cætera Deo permittenda, qui novit, quid cuique conveniat.

** Si modo Satyram liceat dicere, quam doctiss. D. Heynsius in annotationibus ad Horatium, ex albo Satyrarum tollere laborat, quo Juvenalem Flacco collatum elevet. Sed de ipsis Poetis tanti viri pace acquiesco, assentioque judicio clariss. viri Jul. Cæs. Scal. Hypercritic. l. 6. c. Hoc certè poemate, insigniatur quolibet nomine, nihil usquam illustrius, nihil utilius, non dico apud Horatium, sed ne apud Platonem quidem, Xenophontem, Senecam, aut Epictetum.*

a *Omnibus in terris, quæ sunt à Gadibus usque*
Auroram, & a *Gangen*, pauci dignoscere possunt
Vera bona, *b* atque illis multum diversa, remota
c Erroris nebula: quid enim ratione timemus,
Aut cupimus, d *quid tam dextro pede concipis, ut te* 5
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Evertere domos totas optantibus *e* ipsis
Dii *f* faciles. *nocitura g toga, nocitura petuntur*
Militia: & torrens dicendi, copia multis

a Ab una orbis parte ad alteram, ab ipsis Gadib. *Cadix* insula in litore Hesperio usque ad Indiam Orientalem, quam secat fluvius maximus Ganges, atque ipsum solis ortum, nemo est, cui de summo bono constet, qui norit, quid sit secundum rationem fugiendum, quid petendum. *b* Et mala, quæ sunt bonis contraria. *c* Animi nostri cæcitate, & ignorantia. *d* Quid tam prospero auspicio voves, & precaris? dextera enim numina favere credebantur. *e* Dominis, ut Neptunus exauditis Thesei votis de Hippolyto. vide vers. 3. 15. seq. *f* Præsentes, & prompti nimis. *g* Pace.

* Infra ad v.114.	*Et * sua mortifera est facundia. viribus* a *ille* 10
a Ut milo Crotoniates,	*Confisus periit, admirandisque lacertis:*
qui cum jam natu	*Sed plures nimia congesta pecunia cura*
grandis iter	*Strangulat, & b cuncta exuperans patrimonia census,*
faceret solus	*Quanto delphinis balæna Britannica major.*
in locis	*Temporibus* c *diris igitur, jussuque Neronis* 15
Sylvestribus,	d *Longinum, & magnos* e *Senecæ prædivitis hortos*
quæ sibi reli-	*Clausit, & egregias* f *Lateranorum obsidet ædes*
quæ essent vires,	g *Tota cohors*. rarus venit in *h* cœnacula *i* miles:
volens experiri in	Pauca licet portes argenti vascula *k* puri,
diducenda	Nocte iter ingressus *l* gladium, contumque timebis,
hiante quercu,	Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbrã,
	Cantabit vacuus coram latrone viator. 22
	Prima fere vota, & cunctis notissima templis,
	Divitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
	Nostra sit arca m *foro. sed* nulla aconita bibuntur
	Fictilibus: tunc illa time, cum pocula sumes 26

manibus ibi inclusis ab arboris partibus restrictis feris præda factus est, referente A. Gel. 14.16. *b* Dum omni ratione laborant, ut suus census tanto excedat aliorum census, quanto balæna Britannica exsuperat delphinas mole.
c Quibus Nero Imperator undique occasione quæsita insidiabatur divitum opibus. *d* Cassium Longinum ICtum interfici jussit Nero, non alio injecto crimine, quam quod Cassii, unius è Cæsaris percussoribus, statuam retinuisset, cum revera opib. illius inhiaret Imperator. *e* Seneca vir sanctissimus, quo præceptore ipse Nero usus fuerat, criminationib. Festi Ruffi, & Tigellini, tanquam hortis, villis, opib. ipsum principem transcenderet, Pisonianæ denique conjurationis accusatus (cum revera divitiæ essent in causa) Neronis jussu, incisis sibi venis obiit. Tacit. 14. Sed & de aliis, quæ Senecæ objiciebantur, vide Xiphilini Neronem. *f* Proximam necem Flavii Laterani cos. designati Nero adjungit adeo propere, &c. Tac. 15. *g* Militum percussorum ab Imperatore missorum ad interficiendum Lateranum. *Illo propinqua vespera tribunus venit, & villam globus militum sepsit*. Tacit. 15. Annal.
h Pauperum qui cœnaculorum conductorum inquilini sunt. Sat. 3. vers. 199. *i* Percussor. *k* Et illius quidem non celari. Turneb. 29.1. *l* Latronis. *m* In quo arcas habuerunt senatores, in quib. pecunias tutius disponebant. vide Sat. 14. vers. 260.

a Geminata, & lato *a* Setinum *b* ardebit in auro.
Jam ne igitur laudas, quod de sapientibus c *alter*
Ridebat, quoties à limine moverat unum
Protuleratque pedem: flebat contrarius d *alter* 130
e Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni.
Mirandum est, unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent f *urbibus illis*
g *Prætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.* 35
Quid si vidisset prætorem h *in curribus altis*
Extantem, & medio i *sublimem in pulvere circi*
In i *tunica Jovis, & pictæ* k *sarrana ferentem*
Ex humeris l *aulæa togæ, magnæque coronæ*
Tantum orbem, quanto cervix m *non sufficit ullæ?*
Quippe tenet sudans hanc n *publicus, &* o *sibi consul*
Ne placeat, curru servus portatur eodem.
Da nunc & p *volucrem, sceptro quæ surgit eburno,*
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi 44
Agminis q *officia, &* r *niveos ad frena Quirites,*
Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
f *Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes*

a Sat. vers. 43. 44. *b* Flammei erit coloris in auratis poculis, *vel*, ardebit veneno. *c* Democritus, qui semper ridebat ineptias hominum. Lucian, βίων πρᾶσις, Anthol. l. 1. c. 12. & l. 3. cap. 33-34. *d* Heraclitus, qui miserias hominum continenter flebat. *ibid.* *e* In promptu quidem est ridere, sed mirum, unde suppeteret Heraclito tanta lacrymarum copia! *f* Non in Abdera, aliisque Thraciæ urbib. ut in Roma. *g* De his Sat. 8. v. 259. Prætexta dicebatur ea toga, cujus ora, & circuitus purpura prætexta erant: *bordered with purple gardes.* *h* Sublimem in curru ludos Circenses spectantem, disponentem, agentem. Sat. 8. v. 194. *i* Tunica palmata, toga picta, quam triumphantes è Jovis templo sumptam induebant. *k* Tyria. Syris n. Tyrus dicta est, quæ prius Sarra è pisce צר cujus succo purpura tingebatur, maximusque ibi horum piscatus. *l* Togam latam, & amplam instar aulæorum, quibus aularum parietes teguntur. *m* Supple ferendo. *n* Servus, seu minister publicus, qui coronam sustentet. *o* Præfiscine ad exorandam Nemesin, comite assidua rerum lætarum, & ὑπερόγκων. triumphantib. à tergo in eodem curru adstabat servus publicus, qui coronam illam auream immensi ponderis, & amplitudinis sustinebat, & simul attendere triumphantem jubebat ad ultimi supplicii instrumenta currui appensa, tintinnabulum, sc. & flagellum, atque subinde interclamabat: *Respice post te: Hominem te esse memento.* *p* Aquilam eburnei sceptri vertici insculptam. *q* Amicos, servos, ministros. *r* Clientes, cives albis togis indutos circa currum. *f* Etiam suo tempore.

Occur-

Occursus hominum, cujus prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
a *Vervecum in patria*, b *crassoque sub aere nasci.* 50
Ridebat curas, nec non & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas, cùm Fortunæ ipse minaci
Mandaret c *laqueum*, * *mediumque ostenderet unguem.*
Ergo supervacua hæc, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est d *genua incerare deorum.* 55
Quosdam præcipitat subjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa, atque insignis honorum
e *Pagina*, f *descendunt statuæ, restemque sequuntur.*
Ipsas deinde g *rotas bigarum impacta securis*
Cædit, & immeritis franguntur crura caballis, 60
Jam strident h *ignes, jam follibus, atque caminis*
Ardet i *adoratum populo caput, &* k *crepat ingens*
l *Sejanus, deinde ex facie toto orbe* m *secunda*
Fiunt urceoli, pelves, sartago, patellæ.
n *Pone domi* o *lauros, duc in capitolia magnum,* 65
p *Cretatumque bovem, Sejanus* q *ducitur unco*

a Abdera Democriti patria, in Thracia, ubi barbari sunt, & rudes instar vervecum. Stupidorum a. ac stolidorum convitium est *vervex. Ain' vero vervecum caput?* Plaut. Pers. 2. act. *b* Qui pingues, & hebetes reddit, ut tenuis contrà ingeniosos. *Bœotum in crasso jurares aere natum.* Horat. *c* In suum ipsius Fortunæ suspendium. * Infamem digitum. Pers. 2. 33. & Martial. 28. epig. l. 2. *d* Non cereis candelis oblatis illinere, inquit Turneb. 30. 19. sed concepta vota, & in tabulis conscripta deorum genibus cera obsignata figere. *idem.* 2. 17. ὑποσφραγίζεσθαι Philostratus in Heroicis. *e* Ænea, quæ imaginib. affixa honorum gradus continebat. *f* Damnatorum tyrannidis læsæ majestatis, vel gravis alicujus criminis, eradebantur Fastis nomina, frangebantur statuæ, idque decreto magistratus, vel populi furore. Tac. 6. Ann. Plin. Panegyr. Restem a. laqueosque statuis altiorib. injicere, easque detrahere moris fuit. *g* Statuas equestres, currus triumphales, equos æneos. *h* Quib. funduntur, & liquuntur statuæ. *i* Nuper in honore habitum. *k* Cum crepitu resolvitur in igne. *l* Statua Sejani. *m* Fuerat n. collega perpetuus Imperatoris, eique secundi honores habebantur. *Facili Tiberio, atque ita prono, ut socium laborum non modo in sermonibus, sed apud patres, & populum celebraret, colique per theatra, & fora effigies ejus, interque principia legionum sineret.* Tac. Annal. 4. *n* Ironicè poeta hæc de Sejano, *vel*, dialogismus levis populi Sejano insultantis. *o* Coronatus Jovi Capitolino sacrifica. *p* Candidum, Jovi gratum. Superis victimas candidas immolabant, inferis nigras. *q* Ad supplicium, Scalas Gemonias, vel Tiberim.

Ste-

Spectandus. gaudent omnes. a *quę labra? quis illi*
Vultus erat? nunquam (si quid mihi credis) amavi
Hunc hominem, sed quo cecidit sub crimine? quisnam
Delator? b *quibus indiciis? quo teste probavit?* 70
Nil horum. verbosa, & grandis epistola venit
c *A capreis: bene habet, nil plus interrogo: sed quid*
Turba d *Remi?* sequitur fortunam ut semper, & odit
Damnatos. e *idem populus, f si Nurscia Thusco*
Favisset, si oppressa foret secura senectus 75
Principis, hac ipsa Sejanum diceret hora
Augustum. jam pridem g *ex quo suffragia nulli*
Vendimus, effudit h *curas. nam* i *qui dabat olim*
Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
Continet, atque duas tantum res anxius optat, 80
k † *Panem, & Circenses.* l *perituros audio multos.*
Nil dubium, magna est m *fornacula,* n *pallidulus mi*
Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram,
Quàm timeo, victus ne pœnas exigat Ajax,
Ut male defensus: curramus præcipites, & 85

a *Hæc inter se populus in horas mobilis.* Quisnam illi, cùm occideretur, vultus? b Quo teste probavit Imperator insidias sibi struxisse Sejanum. c A Tiberio, qui in Capreas insulam parvam prope Campaniam, quo voluptatibus, & libidini liberiùs indulgeret, secessit, venit epistola longa. ἀνεγνώσθη ἡ ἐπιστολὴ, ἦν δὲ μακρά. Dio l. 58. d Populus Romanus Romulo, & Remo oriundus: ἄστυ Ῥέμοιο. Diodori epigr. Anthol. lib. 1. Alii habent *Tremens*. e *Hæc, quæ sequuntur, Poeta.* f Si Thuscorum dea patriotæ, & alumno suo Sejano in tantum favisset, ut Tiberium opprimere valuisset, hac ipsa hora Sejanum populus Rom. Imperatorem salutare paratus fuisset. g Ex quo per suffragia (quæ plerumque venalia erant) non eligimus magistratus. h Electionis, & comitiorum, quæ permittit Imperatoribus. Creandorum quippe Consulum comitia ad se transtulere Imperatores, exemplo Julii Cæsaris comitia cum populo partiti, & alterum Consulem creantis. i Populus, qui olim eligebat pacis, & belli magistratus. k Victum è pane, & voluptatem è ludis. l Alter populi introducitur dialogismus. m Ira Imperatoris, *vel*, fornacula ad exurendos multos. n Vereor, ne Brutidius, quem modò conveni pallentem ex male conscio animo, vel metu principis, quòd amicus esset Sejano, se interficiat, ut Ajax, *vel*, Quàm timeo, ne Tiberius male se à Senatu defensum arguens in Senatores, & cives cæde ruat, non saniùs quàm Ajax ille Sophocleus in pecudes, in quas veluti plebem, & proceres Græcorum gladio, & flagello sævii.

Dum

a Insepultus. καὶ αὐτὸν ὁ ὅμιλος τελεῖν ὅλαις ἡμέραις ἐλυμήνατο, καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὸν ποταμὸν ἐνέβαλε. Dio l. 58.
b Sejanum.
c Nostri,

Dum a jacet in ripa, calcemus Cæsaris b *hostem:*
Sed videant c *servi, ne quis neget, & pavidum in jus*
Cervice astricta dominum trahat, hi sermones
Tunc de Sejano, secreta hæc murmura vulgi.
Vis ne salutari sicut Sejanus? habere 90
Tantundem? atque illis sellas donare d *curules?*
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
*Principis * augusta Caprearum in rupe sedentis*
Cum e *grege Chaldæo:* f *vis certe, pila, cohortes,*
g *Egregios equites, & castra* h *domestica? quid ni*
Hæc cupias? & qui nolunt occidere quenquam, 96
Posse volunt. i sed quæ præclara, & prospera tanti,
Ut rebus lætis par sit mensura malorum?
k *Huius qui trahitur prætextam sumere mavis,*

quos habemus & servos, & inimicos, ne quis eorum neget nos calcasse, & nos tanquam Sejano faventes accuset, quibus etiam dominos accusantibus credetur. ἤρκει γὰρ μόνον πρὸς κατηγορίαν τινὸς τὸ τοῦ Σιανοῦ φίλον ἢ γνώναι, ἢ δόξαι. Xiphilin. Tiberius. *Delicta fuere Nexus amicitiæ.* Claudian. in Ruffin. 2. *d* Magistratus urbanos, sellis ni curulibus in Curiam vehi, & ex iis jura dare solebant magistratus. *Neque senatorio ambitu abstinebat, clientes suos honoribus, aut provinciis ornando.* Tacit Annal. 14. sic de Ruffino Claudianus: *Institor imperii, caupo famosus honorum.* * Vel potius lege *Augustæ*, quasi dicat transferentis sedem Imperii à Roma ad Insulam Capreas. Heraldus vero vult *sedentis* intelligi de *sellaria*, quam excogitavit Tiberius arcanæ libidinis sellam. Sueton. Tib. cap. 34. vide & Torrentium ad locum dictum Suetonii. *e* Mathematicis, quorum artibus mire deditus erat Tiberius, & è quibus maxime colebat Thrasyllum Chaldæum. Satyr. 6. vers. 575. *f* Scio te velle primipilatum, vel ἐρωτεπικῶς. Vis primipilatum, *vel* legionis præfecturam? pilum a. peditum Romanorum hastile erat missile. cohors decima legionis pars. *g* Equitum domesticorum magisterium, ut Sejani. *h* Prætoriana, quæ primus ad muros urbis non procul à porta Viminali posuit Sejanus. *Dispersas per urbem cohortes una in castra conducendo, ut simul imperia acciperent, &c.* Tacit. 4. Annalium. *i* Sed quæ conditio tam lauta est, ac læta, quæ nihil acerbi habeat admistum? *k* Summum imperium Sejani cum periculo?

An a *Fidenarum, Gabiorumque esse potestas?* 100
Et b *de mensura jus dicere*, b *vasa minora*
Frangere pannosus vacuis ædilis c *Ulubris?*
Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Sejanum, *nam* qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes; numerosa parabat 105
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid d *Crassos? quid* d *Pompeios evertit? &* e *illum*,
Ad sua qui domitos deduxit f *flagra Quirites?*
Summus nempe locus nulla non arte petitus, 110
Magnaque numinibus vota exaudita g *malignis*.
Ad *h* generum Cereris sine cæde, & vulnere pauci
Descendunt reges, & *i* sicca morte tyranni.
k *Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis*
Incipit optare, & totis l *Quinquatribus optat*, 115
Quisquis adhuc uno partam colit m *asse Minervam*,
Quem sequitur * *custos angustæ vernula* n *capsæ:*
Eloquio sed uterque perit orator, utrumque

a An municipiorum vilium magistratus, cum secura tranquillitate? *b* Pers. Sat. 1. vers. 131. *c* Deserto Volscorum oppido. *Scis Lebedus quam sit Gabiis desertior, atque Fidenis vicus*, Horat. *d* Patrem, & filios à Cæsarianis, & Parthis eversos.
e Syllam, aut Julium Cæsarem, aut etiam Augustum, cui ex somnio Ciceronis Juppiter flagellum tradidit. vide Suetonii August. 94. c. *f* Imperium, dictaturam perpetuam, imminutam libertatem, immo amissam. Namque libera manente civitate civem Romanum virgis cædi nefas, nedum flagellis. *g* Quæ importunitate votorum victa mala pro bonis concedunt. *h* Plutonem Proserpinę maritum. i. e. mortem. *i* Non cruenta. *k* Puer elementarius, qui tenui minervali literis initiatur, quem servus capsarius deducit ad scholam, & reducit pauculos ferens libros. in festis Minervæ, sapientiæ præsidis, sibi exoptat eloquentiam Demosthenis, aut Ciceronis. Sed contra omnes interpretes, & Ang. Politianum Miscel. c. 21. contendit Jacobus Nicolaus Loensis intelligi hic ipsum magistrum, qui jam primum aperuerit ludum, uniusque discipuli prima stipe Minervæ consecrata, sperare, & optare audet eloquentiam summorum Oratorum. Miscellan. epiphill. lib. 2. cap. 13. *l* Festis Palladi sacris dictis à quinque diebus, quibus celebrabantur, Ovid. sed Varroni & festo à quinto idus Mart.
m Exigua mercede rudimenta acquisita. * Ulpian. in Lege si collectaneus. 14. de manumissis vindicta, ait, vel capsarius, id est, qui portat libros. *n* Quæ libros tenet.

a Manus, & caput Ciceronis abscissa affigebantur rostris, è quibus in Antonium dixerat. *b* Mali, vel mediocris. *c* Versum hunc Ciceronis de oppresso Catilina in suo consulatu à Quintiliano 9. l.	*Largus, & exundans letho dedit ingenii fons,* 119 *Ingenio a manus est, & cervix caesa.* nec unquam Sanguine causidici maduerunt rostra *b* pusilli. c *O fortunatam natam me consule Romam.* *Antoni gladios potuit contemnere, si d sic* *Omnia dixisset. ridenda poemata malo:* *Quam te conspicuae divina e Philippica famae,* 125 f *Volveris à prima quae proxima. saevus & g illum* *Exitus eripuit, quem mirabantur Athenae* *Torrentem & pleni moderantem h frena theatri.* *Diis ille adversis genitus, fatoque sinistro,* *Quem i pater ardentis massae fuligine k lippus* 130 *A carbone, & forcipibus, gladiosque parante* *Incude, l & luteo Vulcano ad rhetora misit.* *Bellorum exuviae, m truncis affixa n trophaeis* *Lorica, & fracta de casside buccula pendens,* *Et curtum temone jugum, victaeque triremis* 135 o *Aplustre, & summo tristis captivus in p arcu,* *Humanis majora bonis creduntur: ad q haec se* *Romanus, Graiusque, ac barbarus induperator* *Erexit, causas discriminis, atque laboris* 139 r *Inde habuit:* tantò major famae sitis est, quàm

c. & aliis vexatum propter vocem Νatam δυσφώνως iteratam à malevolorum irrisione vult asserere Turneb. 7. 19. *d* Tam inepto versu. *e* Oratio ex illis, quas Cic. in Antonium malo omine Philippicas inscripsit ab iis, quas in Philippum regem habuit Demosthenes. *f* Secunda Philippica. *g* Demosthenem, qui accepto nuncio de Antipatri, & Crateri adventu ex Athenis in Calabriam Thraciae profugit ad templum Neptuni, à cujus ara cùm Archias satelles eum abstrahere conaretur, Demosthenes veneno, quod in calamo habuit, hausto interiit. *h* Populum in theatro, ubi orationes recitabat. *i* Pater Demosthenis μαχαιροποιός, qui gladios fabricavit. *k* Fumo, fuligine, candenti igne. *l* Lutosa Vulcani. i.e. fabri ferrarii officina, vel igne. *m* Scholam rhetoris, Isaei. *n* Monimentis τῆς τῶν ἐχθρῶν τροπῆς. quo n. loco hostes fusi se in fugam converterunt, in tumulo stipitibus affixa erigebantur spolia. *o* Αφλαστα, Lycophr. aplustria, ornamenta navium, victoriae navalis monumenta. *Flages*. *p* Triumphali è lapide in altum extructo, in quo incidebatur pugna. *q* Trophaea, quae summa credunt bona. *r* Ex hac ambitione, & bellicae laudis gloria.

Virtutis? quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas? *patriam tamen a obruit olim*
Gloria paucorum, & laudis, titulique cupido
b *Hesuri* c *saxis cinerum custodibus, ad quæ* 144
Discutienda valent d *sterilis mala robora ficus*:
Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulchris.
Expende e *Annibalem, quot libras in duce summo*
Invenies? hic est, quem non capit f *Africa* g *Mauro*
Perfusa Oceano, h *Niloque admota* i *tepenti*,
Rursus ad Æthiopum populos, k *aliosque elephantos*,
Additur imperiis Hispania: l *Pyrenæum*
Transilit, opposuit natura m *Alpemque, nivemque*,
Diduxit scopulos, & montem rupit n *aceto*,
Jam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit,
Actum, inquit, nihil est, nisi Pœno milite o *portas*
Frangimus, & media vexillum pono p *Suburra.* 156
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum q *Getula ducem portaret bellua* r *luscum*!
Exitus ergo quis est? ò gloria! vincitur idem 159
Nempe, & in exilium præceps fugit, atque ibi magnus,
Mirandusque cliens sedet ad prætoria s *regis*,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno,
t *Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim*,
Non gladii, non saxa dabunt, non tela: sed ille
Cannarum vindex, ac tanti sanguinis ultor 165

a Cladibus, & bellis civilibus. b Inscribendi. c Saxeis sepulcris, in quibus urnæ, & cineres conduntur. d Caprificus, quæ ex muris erumpens saxa discutit. Martial. 10. lib. epigr. 2. e Annibalis cineres, *vel*, gloriam bellicam. f Quarta orbis pars, tunc tertia. g A mari Atlantico ab occidente patens ad Nilum ——— h Ægypti fluvio ab Oriente. i A sole verticali. k Non Indiæ Orientalis, sed Libyæ, & Mauritaniæ, ubi etiam elephanti sunt. l Montem, qui Hispaniam à Galliis dividit. m Nivosas Alpes, montes, qui Italiam à Gallia, & Germania disterminant. n Igne, & aceto, ut refert Liv. 31. o Romæ. p Vico urbis celeberrimo. q Elephas è Getulia parte Libyæ. r Unoculum, alterum n. oculum amiserat vigiliis, & palustri cœlo, dum in Etruriam descenderet. s Antiochi regis Syriæ donec libeat transire, & mereri sub Prusia rege Bithyniæ: *vel* Prusiæ ipsius, donec evigilare regi libeat. t Lethum Annibali, qui omnia interturbat non tela, non &c. sed annulus vindex Cannarum, & ultor modii annulorum, quos senatorum, & equitum Cannis cæsorum digitis detractos Carthaginem misit, dabit.

a *Annulus*, b *I demens, & saevas curre per Alpes,*
Ut c *pueris placeas, & declamatio fias.*
d *Unus e Pellaeo juveni non sufficit orbis:*
f *Aestuat infelix angusto limite mundi,*
Ut Gyarae clausus scopulis, parvaque Seripho, 170
Cum tamen g *à figulis munitam intraverit urbem,*
h *Sarcophago contentus erit.* Mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. *creditur olim*
i *Velificatus Athos, & quidquid* k *Graecia mendax*
Audet in historia. cum stratum classibus l *iisdem,* 175
m *Suppositumque rotis solidum mare: credimus altos*
Defecisse amnes, epotaque flumina n *Medo*
Prandente, & o *madidis cantat quae* p *Sostratus alis.*
Ille tamen qualis rediit q *Salamine relicta*
In r *Corum, atque Eurum solitus saevire flagellis*
Barbarus, s *Aeolio nunquam hoc in carcere passos,* 181

a In cujus pala venenum In hunc usum habuit. *b* *Poeta Sarcas.* Sat. 7.161. *c* Qui apud Rhetoras ad declamandum exercebantur. *d* Cum n. Anaxarchum de infinitis mundis audisset differentem, flevisse dicitur, dixisseque: me miserum, qui nondum unius dominus factus sum. *e* Alexandro nato in Pella Macedoniae urbe. *f* Vix habet in toto mundo spirandi locum quasi coarctatus esset brevissima, utque testatur Philo lib. in Flaccum, τῶν ἐν Αἰγαίῳ τῇ λυπηροτάτῃ. insula Gyara, & Seripho, de quibus Sat. 1. 73. & 6. 563. *g* Babyloniam, quam è cocto latere muris cinxit Semiramis, ubi periit Alexander. *h* Sepulcro, è lapide Asio, dicto quod cadavera consumat ex σαρκὸς, & φάγω. Lapis Sarcophagus intra quadraginta dies totum corpus absumit exceptis dentibus, Jul. Caes. Scal. Exerc. 291. sect. 2. *i* Mons altissimus Macedoniae à Xerxe Persarum rege abscindi à continenti jussus, & circumnavigatus. *k* Historici Graeci vani, & mendaces. Herodot. &c. *l* Quibus Athos fuit velificatus. *m* Pons è navibus, quo Seston Abydo, Asiam Europae junxit Xerxes, suppositis rotis curruum. *n* Exercitu è Medis, & Persis. *o* Furore poetico ebrius veritatem, & fidem historiae excedit. *p* Poeta. *q* Insula in mari Euboico è regione Atticae, ubi navali praelio superatus est à Themistocle Xerxes. *r* Ventos, quod pontem ejus disjecerant. Herod. 7. *s* Respicit ad Aeneid. Virg. 1. *Luctantes ventos vinclis, & carcere fraenat, &c.*

Ipsum

Ipsum a compedibus, qui vinxerat b *Ennosigæum?*
c *Mitius id sane, quod non & stigmate dignum*
Credidit. d *huic quisquam vellet servire deorum?*
Sed qualis rediit? nempe una e *nave* f *cruentis* 185
Fluctibus, ac tarda per densa g *cadavera prora.*
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium vitæ, multos da Juppiter annos,
Hoc h *recto vultu solū, hoc &* i *pallidus optas.* 189
Sed quam continuis, & quantis longa senectus
Plena malis? *deformem, & tetrum ante omnia vultum,*
Dissimilemque k *sui, deformem pro cute pellem,*
Pendentesque genas, & tales aspice rugas,
Quales umbriferos l *ubi pandit Tabraca saltus,*
In vetula scalpit jam mater simia bucca. 195
m *Plurima sunt juvenum discrimina, pulchrior ille*
Hoc, atque ille alio: multum hic robustior illo.
Una senum facies, cum voce trementia membra,
Et jam n *læve caput, madidique* o *infantia nasi.*
Frangendus misero gingiva panis p *inermi,* 200
Usque adeo gravis uxori, natisque, sibique,
Ut captatori moveat fastidia q *Cosso.*
Non eadem vini, atque cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus jam longa oblivio, vel si
Coneris, jacet exiguus cum r *ramice nervus,* 205
Et quamvis tota palpetur nocte, jacebit.
An ne aliquid sperare potest hæc ſ *inguinis ægri*
Canities? quid, quod merito suspecta t *libido est,*
Quæ Venerem affectat sine viribus? aspice u *partis*
Nunc damnum alterius. nam quæ cantante voluptas,

a Trecenta verbera Hellesponto infligi, & par compedum in pelagus injici jussit. Herodot. Polym.
b Neptunum, ab ἐνόω, & γαῖα, quod terram quatiat. A. Gel. 2. 18.
c *Ironice*, quod non & Neptunum notis inuri jusserit.
d Tam stulto, & vesano? Herod. 8.
e Scapha piscatoria.

f Sanguine Persarum. g Suorum cæsorum, & in undis fluitantium. h Non demisso vultu, aut arcano ore, ut cætera. Pers. Sat. 2. vers. 8. i Anxius, & solicitus. k Olim juvenis. l In sylvis juxta Tabracham in Africa minori, simiarum plenis: senis autem ῥύγχ☉ ἄνω τεπυθήκινον. m Dissimilitudo in vultu plurima. n Calvum. o Instar infantium, quasi secunda infantia. p Edentula. q Heredipetæ ipsi, *Emphatice*. r Hernia, scroti tumore. Sat. 6. vers. 325. ſ Quod tamen omnium novissime, humore radicali destitutum, canescit. t Irrumandi, quod de Tiberio scribit Sueton. c. 44. Pronior erat (inquit) ad id genus libidinis, & natura, & ætate, & Martial. 50. epig. lib. 4. u Auditus.

a Briam eximius cibicen, qualis fuit Seleucus.	*Sit licet eximius* † *citharœdus;sitve* a *Seleucus,* 211
b Optimi n. tibicines vestes longas, & splendidas, pallam, & tunicam talarem induti vagabantur per pulpita. Horatius ad Pisones. *Tibicen traxitque vagus per pulpita vestem.*	*Et* b *quibus aurata mos est fulgere lacerna.*
c Hemistich. Ovid.	*Quid refert, magni sedeat qua parte theatri,*
d De qua Sat. 6. 83.	*Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum*
e Medicus.	*Concentus?* † *clamore opus est, ut sentiat auris,* 215
f Prætor spolians	*Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.*
	Præterea minimus gelido jam corpore sanguis
	Febre calet sola; circumsilit agmine facto (*ras,*
	Morborum omne genus, c *quorum si nomina quæ-*
	Promptiùs expediam, quot amaverit d *Hippia mœchos,* 220
	Quot e *Themison ægros autumno occiderit uno,*
	Quot f *Basilus socios, quot* g *circumscripserit* h *Irus*
	Pupillos, quot longa viros exorbeat uno
	i *Maura die, quot discipulos* k *inclinet Amillus,*
	Percurram citiùs,quot villas possideat nunc, 225
	l *Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat.*
	Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
	Perdidit ille oculos, & m *luscis invidet, hujus*
	Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
	Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum 230
	Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
	Ore volat pleno mater n *jejuna, sed omni*
	Membrorum damno major o *dementia, quæ nec*
	Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici,
	Cum quo prætерita cœnavit nocte, p *nec illos,* 235
	Quos genuit, quos eduxit. nam q *codice sævo*
	Heredes vetat esse suos, r *bona tota feruntur*
	Ad f *Phialen. tantum artificis valet halitus oris,*
	Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
	t *Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt* 240
	Funera natorum, rogus aspiciendus amatæ
	Conjugis, & fratris, plenæque u *sororibus urnæ.*

provinciales. *g* Defraudarit. *h* Impius tutor. *i* De qua Sat. 6. v. 307. *k* Sat. 9. v. 26. *Incurvet.* Martial. 11. l. epig. 44. *l* Sat. 1. 25. *m* Ipse in totum cęcus habet, quod luscis invideat. *n* Ut cibet pullos ore pleno, ipsa ventre jejuno. *o* Ubi memoria, ratio, & omnia mentis organa deficiunt. *p* Nec liberos suos, quos per oblivionem, vel impietatem exheredat. *q* Testamenti tabulis impiis. *r* Heredem ex asse instituit. *f* Fellatricem, quæ ore impuro morigera senis demeruit hæreditatem, sup. v. 208. *t* Fac tamen vigeant sensus animi. *u* Sororum ossibus, & cinere.

Hæc

Hæc data pæna diu viventibus, ut renovata
Semper clade domus multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore, & a *nigra veste senescant.* 245
b *Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero)*
Exemplum c *vitæ fuit à cornice secundæ.*
Felix nimirum, qui d *tot per secula mortem*
Distulit, atque suos jam e *dextra computat annos,*
Quique novum f *toties mustum bibit.* *oro parumper*
Attendas, quantum de legibus g *ipse queratur* 251
Fatorum, & nimio de stamine, h *cùm videt acris*
Antilochi barbam ardentem. nam quærit ab omni,
Quisquis adest, socio, cur hæc in tempora duret:
Quod facinus dignum tam longo admiserit ævo. 255
Hæc eadem i *Peleus raptum cum luget Achillem,*
Atque k *alius, cui fas* l *Ithacum lugere* m *natantem.*
Incolumi Troja Priamus venisset n *ad umbras*
o *Assaraci magnis solennibus,* p *Hectore funus*
Portante, ac p *reliquis fratrum cervicibus, inter* 260
q *Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus*
r *Cassandra inciperet, scissaque* r *Polyxena palla:*
Si foret extinctus s *diverso tempore, quo jam*
Cœperat t *audaces Paris ædificare carinas.*

a Pullà, lugubri. *b* Nestor, qui regnabat in Pylo urbe Laconiæ. *c* Cùm tres hominum ætates ab Homero vixisse dicatur, proximè accessit ad ætatem cornicis, quę novem vivere fertur. *d* Tria scil.

e Videtur Poeta innuere Nestorem 300. annos vixisse, cum alii 30. annis ætatem terminantes 90. eum vixisse dicant, completo n. centenario numero in sinistra, ulteriorem computat vitæ numerum in dextra. ἀναπεμπάζῃ. Lycophron. de qua ratione vide Cœl. Rhod. 23. lib. cap. 12. & Lilii Gyraldi Dial. 2. & epig. Græc. lib. 2. c. 9. de anu, præ qua Nestor non erat senex. ἡ χειρὶ λαιᾷ Γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη. *Ecce a. avertit nisus læva, dextra digitis rationem computat.* Plaut. Miles. *f* Tot autumnis. *g* Cui Parcæ nimium parcant. *h* Cùm videt fortem filium suum Antilochum jam grandem, & barbatum occisum, & rogo ardentem. σκεψώμεθα, καὶ τὸν Ἀντίλοχον ἡβάσκοντα μὲν ὑπήνης πρόσω. &c. Philostratus 2. l. Iconum. *i* Pater Achillis. *k* Laertes. *l* Ulyssem filium suum, Ithacæ ducem. *m* Per maria decennali errore jactatum, *vel* simpliciter è naufragio enatantem ad Calypsus insulam. Odyss. 11. *n* Ad sepulcra majorum. *o* Avi sui fratris. *p* Filiis adhuc viventibus, qui patris funus efferrent. *q* Trojanarum mulierum. *r* Priami filiæ: illa vates præscia, & prædicens excidium Trojæ: hæc in publica clade, & tot suorum funeribus lugens, & vestes suas discindens. *s* Prius quam. *t* Quibus Helenam raperet, ipse audax.

Lon-

Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit 265
Eversa, & flammis a *Asiam, ferroque cadentem.*
Tunc b *miles tremulus posita tulit arma* c *tiara,*
Et ruit ante aram summi d *Jovis, ut vetulus bos,*
Qui domini cultris tenue, & miserabile collum
*Præbet, ab * ingrato jam fastiditus aratro.* 270
Exitus ille utcunque e *hominis: sed torva canino*
Latravit rictu, quæ post hunc vixerat f *uxor.*
Festino ad g *nostros, &* h *regem transeo Ponti,*
Et i *Crœsum*, quem vox † justi facunda Solonis
Respicere ad longæ jussit spatia ultima vitæ. 275
k *Exilium, & carcer, Minturnarumque paludes,*
Et mendicatus victa Carthagine panis
l *Hinc causas habuere. quid illo cive tulisset*
Natura in terris, quid Roma beatius unquam, 279
Si m *circumducto* n *captivorum agmine, & omni*
Bellorum pompa, animam exhalasset o *opimam,*
Cum de p *Teutonico vellet descendere curru?*
q *Provida Pompeio dederat Campania febres*
Optandas, sed multæ urbes, & publica vota
Vicerunt. igitur fortuna ipsius, & urbis 285
Servatum victo caput abstulit, r *hoc cruciatu*
* *Lentulus, hac pœna caruit, ceciditque * Cethegus*
Integer, & jacuit s * *Catilina cadavere toto.*
Formam optat modico pueris, majore puellis
Murmure, cum t *Veneris fanum videt anxia mater,* 290

a Asiæ partem magnã. b Æneid. 2. *Arma diu desueta senex, &c.* c Pileo Persico, vide Briss. 2. de regno Pers. d Hercii. * *Pathos, vel Metonym.* ab ingrato agricola, qui bovem jam per annos agro colendo inutilem interficit. e Viri, *vel* non belluæ, ut ——— f ——— Hecuba uxor Priami in canem conversa. g Romana exempla. h Mithridatem, qui 40. annorum belli tædia, veneno, cum non posset gladio, finivit. i Lydiæ regem, longæ vitæ miseriarum admonitum à Solone Atheniensi, qui regi se beatum existimanti pronunciavit, neminem ante obitum felicem. k C. Marii ærumnæ, qui à Sylla superatus è palude in Minturnis, ubi latuit, extractus, & in carcerem conjectus, dein exul panem mendicavit in Africa. l Ex vita longa. m In triumpho. n Cimbrorum, & Teutonum. *Iuytlandert, & Basterlings.* o Lætam, triumphantem, & quasi opima spolia ferentem. p Quo de Teutonibus triumphans vehebatur. q Cum Pompeius Neapoli in Campania gravi laboraret febri (quæ futuris malis voluit eum eripere) suscepta publice vota, & maligna longi fati fortuna caput ejus à Cæsare victi gladiis Achillæ, & Photini à Ptolemæo in hoc missorum reservarunt. r Non capite abscisso. * s Conjurator in patriam, notus ex Sallustio. t Quæ venustatis dea est.

a *Us-*

a *Usque ad delicias votorum*, b *cur tamen, inquit,*
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana,
Sed vetat optari faciem c *Lucretia, qualem*
Ipsa habuit, cuperet d *Rutilæ* e *Virginia gibbum*
Accipere, atque suam Rutilæ dare. filius autem 295
Corporis egregii miseros, f *trepidosque parentes*
Semper habet, rara est adeo concordia formæ,
Atque pudicitiæ. *sanctos licet* g *horrida mores*
Tradiderit 1 *domus, ac veteres imitata* h *Sabinas,*
Præterea 2 *castum ingenium, vultumque modesto*
i *Sanguine ferventem tribuat* 2 *natura benigna* 301
Larga manu (quid enim puero conferre potest k *plus*
Custode, & cura natura potentior omni?)
l *Non licet esse viros, nam prodiga corruptoris*
Improbitas ipsos audet tentare parentes. 305
Tanta in muneribus fiducia. m *nullus ephebum*
n *Deformem sæva castravit in arce tyrannus,*
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, nec
Strumosum, atque utero pariter, gibboque tumentem,
o *I nunc, &* p *juvenis specie lætare tui, quem* 310
Majora expectant discrimina: fiet adulter
Publicus, & pœnas metuet, quascunque maritus
Exigit iratus. nec erit felicior astro
q *Martis, ut in laqueos nunquam incidat, exigit autem*
Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori 315
Concessit, necat hic ferro, secat ille cruentis
Verberibus, quosdam mœchos & r mugilis intrat.

a Delicias etiam votis concipit. *b* Et cur (objiciet aliquis) hæc vota reprehendas? & Latona ipsa gaudet Diana filia, quia pulchra sit. *c* Quæ propter formam à Tarquinio Sexto per vim constuprata sibi mortem consciscit. *d* Deformis, & gibbosæ. *e* Filia L. Virginii, plebeji, quæ ne in libidinosum Appii Claudii servitium veniret, à patre fuit interfecta. *f* De castitate filii. 1 *Honesta educatio, &* 2 *natura casta.* *g* Pauperies pudicitiæ mater. *h* Castissimas. Sat.6.163. *i* Pudibundum, rubescentem, quæ virtutis est tinctura. *k* Cauta institutione. *l* Sed vel corrumpuntur, vel castrantur. *m* Satyr.6. vers.370. *n* Sed pulcherrimum quoque, ut Sporum, & alia ingenuorum pædagogia. Sueton. Nero. cap. 28. *o* *Ironice hæc ad matrem.* *p* Filii tui. *q* Marte à Vulcano in adulterio cum Venere deprehenso, & irretito. *r* Piscis, quem in supplicium adulteris deprehensis mariti per posteriora immittunt, ut & raphanum. patente porta percurrebant eos raphani, mugilesque.

a Sed tuus forte filius pulcher, & amabilis, ut Endymion Lunæ dilectus, electas solas, & formosas amabit fœminas. Imo, *inquit Poeta*, & mox etiam deformes, & turpes, ubi pretium illi dederint.

Sed tuus a Endymion b dilectæ fiet adulter
Matronæ. mox cum dederit c Servilia nummos,
Fiet & illius, quam non amat: d *exuet omn*[illegible] 320
Corporis ornatum : quid enim ulla negaverit e *udis*
Inguinibus, sive est hæc f Hippia, sive g Catulla?
h *Deterior totos habet illic fœmina mores.*
i *Sed casto quid forma nocet?* k *quid profuit* **olim*
l *Hippolyto grave propositum?* m *quid Bellerophonti?*
Erubuit nempe n *hæc ceu fastidita repulsa:* 325
Nec Stenobœa minus, quam Cressa excanduit, & se
o *Concussere ambæ*. mulier sævissima tunc est,
Cum stimulos odio *p* pudor admovet. *elige* q *quidnam*
Suadendum esse putes, r *cui nubere* s *Cæsaris uxor*
Destinat: optimus hic, & formosissimus idem 331
Gentis patriciæ rapitur miser extinguendus
t *Messalinæ oculis. dudum sedet illa parato*
u *Flameolo*, x *Tyriusque palam* y *genialis in* z *hortis.*

b Quam diligit, & deligit, non ejus, à qua præcio corruptus est, & conductus. *c* Deformis, & dives, qualis erat Servilia Bruti mater, quæ Cæsari dedisse credebatur, referente Plutarcho. *d* Ut adultero donet.
e Veneri. *f* Nobilis, ac prodiga. *g* Plebeja, ac avara.
h In cæteris male morata, hic induit comitatem, liberalitatem, &c. ut mœchis largiatur. *i* *Objectio.* *k* *Responsio.* Neque enim grave propositum castæ vitæ periculis exemit Hippolytum, & Bellerophontem *al. *imò.* *l* Filio Thesei, qui à noverca Phædra, cujus incesto amori non respondebat, apud patrem stupri falso accusatus, dum patris iram fugeret, ab equis territis disjectus curru, & discerptus est.
m Filio Glauci, qui Stenobæam Prœti regis Argivorum uxorem ipsum ad adulterium pellicientem aspernatus post multa hinc pericula periit. *n* Phædra Minois regis Cretæ filia. *o* Se in ultionem excitavere. *p* Furor ex repudiato amore. *q* Ducas Messalinam, necne? utrinque enim mors. *r* C. Silium Cos. designatum juvenem formosissimum deperibat Messalina, cui nupta causa exitii fuit. Tacit. 11. Sueton. in Claud. *s* Messalina Claudii Cæsaris uxor. *t* Amore, qui ex oculis, *vel* Nece. ante Messalinæ n. oculos occisus est. *u* Veste nuptiali. Sat. 2. vers. 125. *x* Purpurea toga. *vel* stragulo tectus. *y* Lectus genialis, θάλαμος sternitur in honorem Genii, Junonisque γαμηλίων. de quo vid. Pers. Sat. 2. v. 3. *z* Lucullianis.

Ster-

Sternitur, & a *ritu decies centena dabuntur* 335
Antiquo, *veniet cum* b *signatoribus* c *auspex*.
Hæc tu secreta, & *paucis commissa putabas*?
d *Non nisi legitime vult nubere. quid placeat, dic*:
Ni parere velis, e *pereundum est ante lucernas*: 339
Si scelus admittas, *dabitur mora parvula*, *dum res*
Nota urbi, & *populo contingat* f *Principis aures*.
Dedecus f *ille domus sciet ultimus*, *interea tu*
Obsequere g *imperio*, *si tanti est vita dierum*
Paucorum. h *quicquid levius*, *meliusq; putaris*, 344
Præbenda est gladio pulchra hæc, & *cãdida cervix*.
i *Nil ergo optabunt homines*? * *si consilium vis*,
k Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt dii.
Charior est illis homo, quam sibi. *nos* l *animorum*
Impulsu, & *cæca*, *magnaque cupidine ducti* 351
Conjugium petimus, *partumque uxoris*: *at illis*
Notum, *qui pueri*, *qualisque futura sit uxor*.
Ut tamen & *poscas aliquid*, *voveasque sacellis*
m *Exta*, & *candiduli* n *divina tomacula porci*, 355
o Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano:
Fortem posce animum, & *mortis terrore carentem*,
p *Quispatium vitæ extremum inter munera ponat*

a Decies centena millia sestertium, qui in dote lautiorum mos, & numerus legitimus nostræ monetæ 7812.l.10. ff. *b* Notariis, qui tabulas nuptiales signent. *Consulem designatum*, *cum uxore Principis*, *prædicta die adhibitis*, *qui obsignarent velut suscipiendorum liberorum causa*, *convenisse*: *atque illam audiisse auspicum verba*, *subisse*, *sacrificasse*, &c. Tacit. 11. Annal. *c* Auspices nuptiis interponuntur ex more majorum, qui nihil sine auspicio gerebant. *d* Idque vivo marito Claudio Imp. *Jamque Ostiam tantum profecto sacrificii causa*. Tacit. 11. Ann. non adulterio contenta. *e* Ante noctem interficiendus es à Messalina. *f* Claudii. *g* Messalinæ imperio, & amori. *h* Utrum optaris, tibi pereundum utique est. *i Object.* * *Resp.* *k* Vide Socratis dictum in Val. Max. lib 7. cap. 2. & ejusdem Socr. apud Xenophont. Χρομνημ. ἀ εὔχετο πρὸς τὺς θεὺς ἁπλῶς τ' ἀγαθὰ διδόναι: ὡς τὺς θεὺς κάλλιστα εἰδότας, ὁποῖα ἀγαθά ἐστι, &c. *l* Affectuum. *m* Quod ea diis prosecentur, quæ maxime extant, eminentque (inquit Festus) at rectius quis *exta*. *n* Farcimina è jecore, & carnibus porcinis concisis. à τέμνω, sacrificiis adhibitis. *o* Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis, &c. Senec. epist. 10. *p* Qui mortem esse naturæ munus ducat.

Naturæ, qui ferre queat quoscunque dolores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, a *& potiores* 360
Herculis ærumnas credat, sævosque labores,
Et Venere, & cœnis, & plumis b *Sardanapali.*
Monstro, c *quod ipse tibi possis dare.* semita certe
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ. 364
Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te
d Nos facimus, Fortuna, deam, cœloque locamus.

a Ærumnas cum virtute præferat deliciis, & voluptatibus. *b* Ultimi Assyriorum regis, viri mollissimi. *c* Ut ex te, & tua virtute omnia bona, & felicitatem petere possis, *d* Per imprudentiam nostram locum Fortunæ inter numina relinquimus.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram X.

Ad vers. 74. *Si Nursia Thusco.* Alii legunt: *si Nyrtia.*
Ad vers. 81. *Patrem, &c.* Alii legunt: *Patrin.*
Ad vers. 211. *Citharœdus sit ve Seleucus.* Alii legunt: *Citharœdo sive Seleuco*, Alii: *Citharœdus*, sive *Choraules.*
Ad vers. 274. *Justi facunda Solonis.* In vetustiss. ex. *justificanda Solonis*; ut facilè, cui vox illa modo non displicuerit, ferat reponentem: *vox mox justificanda Solonis.* Quod ego temere nolim, licèt analogia defendi posse non negem.
Ad vers. 365. & 366. *Sed te, nos facimus.* Alii legunt ex lib. 3. Inst. Lactantii: *Nos te, nos facimus, &c.*

SATY-

SATYRA XI.

Persico, quem ad cœnam invitat, frugalitatem commendat: pauperumque perstringens luxum, docet faciendos esse sumptus pro suarum cujusque facultatum modulo.

a *Atticus eximie si cœnat, lautus habetur:*
Si b *Rutilus, demens.* quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? c *omnis*
Convictus, thermæ, d *stationes, omne theatrum*
De e *Rutilo. nam dum valida, ac juvenilia membra*
Sufficiunt galeæ, dumque ardent sanguine, fertur 6
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno,
f *Scripturus leges, & regia verba lanistæ.*
g *Multos porro vides, quos sæpe elusus ad ipsum*
Creditor introitum solet expectare macelli, 10
Et quibus in solo vivendi causa palato est.
h *Egregius cœnat, meliusque miserrimus horum,*
Et cito casurus jam i *perlucente ruina.*
Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si 15
Attendas, magis illa juvant, quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est perituram k *arcessere summam*
Lancibus l *oppositis, vel matris* m *imagine fracta,*

a Nobilis, & dives. *b* Pauper, qui patria bona exhausit, redactus ad pauperiem ex luxu, ut Apicius, de quo Sat.4.23. *vel*, pauper, qui luxuriosus. *c* Omnes in conviviis, thermis, stationibus, in foro, theatro loquuntur. *d* Loca in foro Romano, in quibus conveniebant, & consistebant, sermones serebant, in aliis Senatores, in aliis juvenes, in aliis municipes. *e* Qui absumptis gula bonis ad gladiatoriam se contulit. Sic emendat Jan. Rutgersius, ut constet sensus, lib.2. var. lect. c.17. *f* Exscribit præcepta de ictibus, declinationibus, & tractandorum armorum ratione à lanista dictata, & imperata, quæ meditetur, & exerceat. vide Sueton. Jul. Cæs. 26. c. Hirtium de bello Africo, & Val. Max. 2. lib.3. cap. de P. Rutilio. *g* Obæratos, obsonia tamen lautissima ementes. *h* Adverbium comparat. sic Lucret. *Nam nihil egregius, quam res secernere*, &c. *i* Metaph. ab hianti, & ruinoso muro. *k* Contrahere æs. *l* Pignori. *m* Aurea, argentea, ahenea, ne cognoscatur fracta.

Et quadringentis nummis condire a gulosum
Fictile, sic b *veniunt ad miscellanea ludi.* 20
Refert ergo, quis hæc eadem paret: in c *Rutilo nam*
Luxuria est, in d *Ventidio laudabile nomen*
Sumit, & à censu famam trahit. illum ego jure
Despiciam, e *qui scit, quanto sublimior* f *Atlas*
Omnibus in Lybia sit montibus: hic tamen idem 25
Ignoret, quantum ferrata distet ab g *arca*
h *Sacculus.* i è cœlo descendit, γνῶθι σεαυτὸν,
Figendum & memori tractandum pectore. sive
Conjugium quæras, vel k *sacri in parte senatus*
Esse velis. nec enim l *loricam poscit Achillis* 30
m *Thersites, in qua se* n *traducebat Ulysses*
Ancipitem, seu tu magno discrimine caussam
Protegere affectas, o te consule, dic tibi, quis sis.
Orator p *vehemens, an* q *Curtius, an* r *Matho. buccæ*
Noscenda est mensura tuæ, *spectandaque rebus* 35
In summis, minimisque: etiam cum piscis emetur,
Nec mullum cupias, cum sit tibi ſ gobio tantum
In loculis. quis enim te, deficiente crumena,
Et crescente gula, manet exitus, *ære paterno,*
Ac rebus mersis in ventrem fœnoris atque 40
Argenti gravis & pecorum, agrorumque t *capacem?*
u *Talibus à dominis post cuncta novissimus exit*
x *Annulus, & digito mendicat* y *Pollio nudo.*
Non præmaturi z *cineres, nec funus acerbum*
a *Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.* 45

a Amplũ, *vel* Hypallage, sibi guloso,
b Gula devenunt ad gladiatorum patinas, & ludos.
c Paupere ex luxu.
d Divite. Pers. Sat. 4. v. 24.
e Qui extra se, & foris sapit, intus domi suæ hospes.
f Mons Mauritaniæ, Sat. 13. vers. 48.
g Divitis. Sat. 10. v. 25.

h Modicæ opes suæ. *i* Divina illa Chilonis sententia *Nosce te ipsum*, è cœlo descendisse. *k* Senator, vel magistratus. *l* In certamine de armis Achillis donandis optime merito. *m* De quo Sat. 8. v. 269. *n* Per modestiam ambigere videbatur, an & ipse peteret, vilem se, & indignum ferens. *o* Tuas perpende vires, an ferre valeas. *p* Optimus. *q* Mediocris, ut Curtius Montanus. *r* Infimæ notæ rabula, ut Matho, Sat. 1. v. 32. *ſ* Quo emas gobionem. *t* Ventrem vere Eresichthonium. *u* Helluonibus. *x* Equestre insigne. *y* Decoctor. *z* Non mors præmatura, quam per ingluviem sibi accelerant, sed senectus morbis, & inopia oppressa luxuriosis est misera, & timenda. *a* Luxurioso.

Hi plerumque a *gradus: conducta pecunia Romæ*,
Et coram b *dominis consumitur. inde ubi paulum*
Nescio quid superest, *&* c *pallet fœnoris auctor*,
Qui d *vertere solum*, e *Bajas*, *&* *ad* f *Ostia currunt.*

g *Cedere namque foro jam* h *non tibi deterius*, *quam*
i *Esquilias à* k *fervent migrare* l *Suburra*. 51
Ille dolor solus patriam fugientibus, *illa*
Mæstitia est, m *caruisse anno Circensibus uno*,
n *Sanguinis in facie non hæret gutta*: o morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.

Experiere hodie, nunquid p *pulcherrima dictu*, 56
Persice, *non præstem* † *vita*, *vel moribus*, *&* *re*,
Sed laudem siliquas occultus ganeo, *pultes*
Coram aliis dictem puero, *sed in aure placentas*.
Nam cum sis conviva mihi promissus, *habebis* 60
q *Euandrum*, *venies* r *Tirynthius*, *aut* ſ *minor illo*
Hospes, *&* *ipse tamen* t *contingens sanguine cœlum*,
u *Alter aquis*, x *alter flammis ad sidera missus*:
Fercula nunc audi y *nullis ornata macellis*.
De Tiburtino veniet pinguissimus agro 65
Hædulus, *&* *toto grege mollior*, z *inscius herbæ*,
Necdum ausus virgas humilis mordere salicti,

a Perditæ gulæ in paupertatem se præcipitantis. *b* Creditoribus. *c* Timet fœnerator, ne creditum perdat. *d* Patriã mutarunt. fugerunt. *e* Satyr.3. v.4. *f* Portum ad ostia Tiberis sexdecim à Roma milliaribus, hinc navigaturi. *g* Non comparere in foro. Ital. *la Piazza*. Germ: *die Borse*. *h* Non majori honoris jactura jam fit, quam per ætatis fervorem ex urbe media secedere in suburbanum, aut rusticari. *to goetake the aire*. *i* Ad frigidiorem locum in colle Exquiliarum dicto, quod in eo Tull. Hostilius excubias posuerit, *vel*, quod eum prius neglectum excoluerit. *k* Frequentia, & turba populi. *l* Sat.3.v.5. *m* Sat.9. v.87. & Sat. 10 v.18. *n* Non erubescunt. *o* Vix reperias, qui pudorem, cujus jam plerosque pudet, & qui ex urbe fugit, ut Justitia quondam, & Verecundia ex orbe, retinere curet. *p* Laudatam à me frugalitatem. *q* Me hospitẽ frugalem, qualis fuit Euander, qui Herculem ex Hispania redeuntem vili excepit convivio, & postea Æneam. Virg. Æn.8. *r* Hercules à Tiryntho oppido Argivorum, patria ejus. *ſ* Æneas. *t* Ex Venere natus. *u* Æneas Numicio fluvio submersus. *x* Hercules venenata tunica à Dejanira immissa furens pyram in Oeta monte extructam conscendit, & absumptus est. *y* Virg.4. Geor. *Dapibus mensas onerabat inemptis*. *z* Ubere non depulsus, non ablactatus.

Qui plus lactis habet, quam sanguinis: & a montani
Asparagi, b *posito quos legit villica fuso*.
Grandia praeterea, c *tortoque calentia faeno* 70
Ova adsunt ipsis cum d *matribus*, *& servatae*
Parte anni, *quales fuerant in vitibus*, *uvae*,
e *Signinum*, f *Syriumq; pyrum*, *de corbibus iisdem*
g *Aemula Picenis*, *& odoris mala recentis*,
Nec metuenda tibi, h *siccatum frigore postquam* 75
Autumnum, *& crudi posuere pericula succi*.
Haec olim nostri i *jam luxuriosa* k *senatus*
Caena fuit. l *Curius*, *parvo quae legerat horto*,
Ipse focis brevibus ponebat oluscula, *quae nunc*
m *Squalidus in magna fastidit compede fossor*, 80
Qui meminit, *calidae sapiat quid* n *vulva popinae*:
o *Sicci terga suis rara pendentia crate*
Moris erat quondam p *festis servare diebus*,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente nova, q *si quam dabat hostia*, *carne*: 85
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, *atque*
Castrorum imperiis, *& dictatoris honore*
Functus, *ad has epulas* r *solito maturius ibat*,
* *Erectum* s *domito referens a monte ligonem*. 89
Cum tremerent autem t *Fabios*, *durumque Catonem*,
Et Scauros, *& Fabricios*, *rigidique severos*
Censoris mores etiam collega timeret.
Nemo u *inter curas*, *& seria duxit* x *habendum*,
Qualis in Oceani fluctu y *testudo nataret*,

a Corrudae. b Intermissa colo cum fuso. c Calentia a feno in nidum torto. i.e. recentia. d Gallinis. e A SigniaLatii oppido. f Tarentina, quae primo e Syria advenere. g Horat. Satyr. 4. lib. 2. *Picenis cedunt pomis Tiburtia*. h Quae crudum, & noxium, quem Autumno habuerant humorem, aestate mitia excoxerint. i Etiam luxuriosa. k Senatorum. l Curius Dentatus frugalitate abunde laudatus. m Sat. 8. 183. & Pers. 6. v. 40. n Posterior pars porcae, *vel* electitia suis primiparae vulva delicate praeparata in popina.
o In crate lignea fumo, & vento expositi ad siccandum.
p Natali, seu festo veluti pro summis deliciis. q Si forte hostiam mactarent. r Tanquam ad apparatum lauti orem. * Humeris sublatum. s Culto, subacto.
t Censores rigidos, & luxui infestos. u Fabium Maximum, qui P. Decium collegam notavit, ut parum severum censorem. x Ac si res seria esset, & necessaria.
y Cujus putamina secare in laminas, lectosque iis ornare Carvilius Pollio instituit, Plin. 9. lib. 11. c. cujusmodi lectos Clem. Alexand. χελώναις πεποικιλμένας κοίτας vocat; Lucian. κλίνην ἀπὸ χελώνης ἰνδικῆς vertit, Apuleii lectum indica testudine pellucidum, *Mother of Pearle*. Sen. Elaboratam scrupulosa distinctione testudinem 7. de Benef. 6.

Cla-

Clarum a Trojugenis factura, ac nobile fulcrum; 95
Sed b nudo latere, & parvis c frons ærea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
Tunc rudis, & Grajas mirari nescius artes, 100
Urbibus eversis d prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat e pocula miles,
f Ut phaleris gauderet equus, cælataque cassis
Romuleæ simulacra feræ mansuescere jussæ
Imperii fato, & geminos sub rupe Quirinos, 105
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, & hasta,
Pendentisque dei, perituro ostenderet hosti,
Argenti quod erat, solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur g Thusco farrata catino
Omnia tunc, quibus invideas, si lividulus sis. 110
Templorum quoque majestas præsentior, & vox
Nocte fere media, mediamque h audita per urbem
*Litore ab * Oceani Gallis venientibus, & i diis*
Officium vatis peragentibus, his monuit nos;
Hanc rebus Latiis curam præstare solebat 115
k Fictilis, & nullo violatus Juppiter auro.
Illa l domi natas, nostraque ex arbore mensas
Tempora viderunt, m hos lignum stabat in usus,
Annosam si forte nucem dejecerat Eurus.
At nunc *divitibus cœnandi nulla voluptas,* 120
Nil rhombus, nil dama sapit, putere videntur
Unguenta, atque n rosæ latos nisi sustinet o orbes

a Romanis. *b* Sine fulcro, aut latere, ad quod se inclinent, *pillar or backe.* *c* Anterior lecti pars à te ornata sustinebat caput asini serto coronati, ex Etrusca superstitione, quæ hinc ægri incommoda arceri credebat, vide Scoppæ collect. c. 27. *d* Inter prædas. *e* Argentea, sive aurea. *f* Ut inde phaleras equo conficeret, & cælaret cassidem, quæ ostenderet perituro hosti effigiem lupæ, quæ imperii fato jussa mansuescere, & lac præbere Romulo, & Remo sub rupe Quirinalis montis, & ostenderet perituro hosti ipsos geminos, & effigiem nudam Martis fulgentis clypeo, atque hasta, & pendentis in clypeo de sinistro humero. *g* Fictili catino ex Hetruria, vel more Thusco. Pers. Sat. 2. v. 60. ponebant cibaria è farre, & pultes, de quibus vide, quæ ad 172. vers. Sat. 14. *h* A. M. Ceditio, qui noctu audivit vocem humana clariorem in Capitolio *Gallos adventare.* Liv. v. * Pulmannus legit, *ab occiduo.* *i* Diis ipsis vaticinantibus. *k* Fictilem habens statuam, & simpliciter cultus, & cui fictiles illæ cum simplici probitate statuæ gratiores erant, quam istæ aureæ per vim, rapinas, & scelera conflatæ. sic Sat. 3. v. 20. *l* E fago, non è citro, aut cupresso ex Africa. *m* Mensarum. *n* Serta è rosis, quibus coronobantur convivę. *o* Mensas rotundas citreas. *Orbes sectos Atlantide sylva.* Lucan. 9.

Grande a *ebur, & magno sublimis pardus hiatu,*
Dentibus ex b *illis, quos mittit porta* c *Syenes,*
Et Mauri celeres, & Mauro d *obscurior Indus,*
Et quos deposuit e *Nabathæo* f *bellua saltu,* 126
Jam nimios, capitique graves: g *hinc surgit orexis,*
Hinc h *stomacho bilis.* * *nam pes argenteus illis,*
Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Convivam caveo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas. *adeo nulla uncia nobis* 131
Est eboris, nec i *tessellæ, nec* k † *calculus ex hac*
Materia, quin ipsa manubria cultellorum
Ossea: non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
Rancidula, haud ideo pejor gallina secatur, 135
Sed nec l *structor erit, cui cedere debeat omnis*
m *Pergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem*
(gargus
Sumine cum magno lepus, atque aper, & n *py-*
Et o *Scythicæ volucres, &* p *phœnicopterus ingens,*
Et Getulus q *oryx, hebeti lautissima ferro* 140
Cæditur, & tota sonat r *ulmea cœna Suburra,*
Nec frustum capreæ subducere, nec latus f *Aphræ*
Novit avis noster tyrunculus, ac rudis omni

a Pes eburneus in formam pardi fabrefactus. b Elephantinis, qui ab insula Elephantide per Syenē tanquam portam mittuntur in alias Ægypti partes, inde Romam ut Sat. 3. *Janua Bajarum Cuma.*

c Urbis in confinibus Æthiopiæ directe sub Tropico Cancri vicinę insulæ Elephantidi. d Nigrior. e Arabico, Arabiæ a tres partes: d Deserta, quæ Scenitis. Felix, quæ Saba. e Petræa, quæ Nabathæa. f Elephas, qui dentes iam nimios, capitique graves arbori impactos deponit. g Ex hac lautitia supellectilis ex ebore, quod majori in pretio est, quam argentum. h Appetitus, & stomachus latrans. * Mensæ enim pes argenteus mensas sustinens, (quas κλίνας ἀργυρόποδας vocat Lucianus in κατωπλ.) æque vilis est, ac ferreus annulus in digito. i In abaco, seu alveolo lusorio. k Latrunculi. Ital. *Scacchi.* l Proprie qui mensæ cibum imponit τραπεζόμβρ☉, Athenæo. 4. *the sevver.* sæpissime vero, ut & hoc loco, pro Carptore sumitur, qui cibum scindens, carpensque præministrat, *Petronio*, scissor. *Apulejo*, diribitor *the carver*: *Sidonio* chironomon, ab agili manuum, ad leges quasdam, motu. Vide Sat. 5. v. 118. m Schola (publica, & aperta, in qua profitebantur, qui volebant innotescere artifices) & discipuli Tripheri, qui obsonia dissecandi artem chironomicam Romæ docuit in Suburra vico. vide Satyr. 1. vers. 120. n Caprea sylvestris. o Phasiani. p Avis à puniceo alarum colore nomen habens. q Caprea unicornis. Aristot. 3 l. de partibus animal. & Plin. 11. nat. hist. 46. c. r Fercula omnia è ligno facta. f Numidicæ. Ang. *a Turkie.*

Tem-

Tempore, & exiguæ a frustis imbutus ofellæ.
Plebejos calices, & paucis assibus emptos 145
Porrigit incultus puer, atque b *à frigore tutus,*
Non Phryx, aut Lycius, non à mangone c *petitus*
Quisquam erit, & c *magno. cum poscis, posce* d *Latine.*
Idem habitus cunctis, e *tonsi,* f *erectique capilli,*
Atque hodie tantum propter convivia pexi, 150
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci,
g *Suspirat longo non visam tempore matrem,*
Et casulam, & notos tristis desiderat hædos,
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris, 154
Quales esse decet, quos *h* ardens purpura vestit,
Nec i *pugillares defert in balnea* k *raucus*
Testiculos, nec vellendas jam l *præbuit alas,*
Crassa nec opposito pavidus tegit inguina m *gutto.*
Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis,
A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit: 160
Namque una, atque eadem vini patria, atque ministri.
Forsitan expectes, ut n *Gaditana canoro*
Incipiat o *prurire choro,* * *plausuque probatæ*
Ad terram tremulo descendant clune puellæ.
Spectant hoc nuptæ juxta recubante marito, 165
† *Quod pudeat narrasse aliquem præsentibus ipsis,*
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Divitis p *urticæ. major tamen ista voluptas*
q *Alterius sexus: magis ille extenditur, & mox* 169

a Qui frusta carnis porcinæ tantū distribuere novit. *b* Vestibus munitus magis, quam ornatus. *c* Precio magno proprie κυνοτρόφος, canum nutritor: sed & longius tractum, puerorum altor & negotiator dicitur. vide Persii Satyr. 6. v. 76. *d* Italus .n. est. *e* Non comam alentes: ἀκερσεκόμαι. *f* Nec calamistrati, pexi tantum, *ut omnes Præcincti pueri recti, comptique ministrent*. Horat. ser. 8. l. 2. *g* Suspirio se desiderare testatur. *h* Prætexta fulgens purpura. *i* Grandes qui pugnum compleant. *k* Ex coitu, *vel* eunuchus, Sat. 4. 514. *vel* lege *Draucus*. *l* Δροπακίςῃ, alipilario. Pers. Sat. 5. v. 19. *m* Olei vasculo, balnea intraturus, voraces drauci oculos veritus. *n* Lasciva è Gadibus puella, quæ cantet, & saltet, cujus saltationis modos tres refert Jul. C. Scal. Poetices lib. 1. cap. 18 Martial. 1. lib. 42. epigr. & 5. lib. 79. epig. *o* Ad pruritum libidinis incitare.
* Spectatorumne? An improbi magistri, qui saltatriculas has circumducebat ad quæstum, & ad saltandum provocabat plausu bene habitas testatus? vide Pers. 6. v. 78. *p* Aculei, & prurigines. *q* Fœminarum.

a *Auribus, atque oculis concepta urina movetur:*
Non capit has nugas humilis domus. *audiat ille*
b *Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans*
Fornice c *mancipium quibus abstinet: ille fruatur*
Vocibus obscænis, omnique libidinis arte, 174
Qui Lacedæmonium d *petteumate lubricat orbem.*
Namque ibi fortunæ veniam damus. *ales turpis,*
Turpe & adulterium mediocribus. hæc tamen illi
Omnia cum faciant, *e* hilares, nitidique vocantur.
Nostra dabunt alios hodie convivia ludos:
f *Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis* 180
Altisoni g *dubiam facientia carmina palmam:*
Quid refert, tales versus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi: quando licebit
Per totam cessare diem, non fœnoris ulla 185
Mentio? nec prima si luce egressa, reverti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor,

a Libido cantu, & motibus natum concepta urina movetur. πάσαις πύλαις τὴν ἡδονὴν καταδεχομένους δι' ὀφθαλμῶν, δι' ὤτων, &c. τερπόμενοι κρωμάτων, καὶ τερετισμάτων, & διεφθορότων ᾀσμάτων. Lucian. in Nigrin. *b* Tympanorum, & cymbalorum, dicunt interpretes, verum crotala sunt è testis, & conchyliis, quibus in India fœminas in saltationibus usas sæpius vidi. cujusmodi crepitaculis, & motibus utuntur Hispani, *vocantque casca, bellos.* ἡ τοῖς ὀστράκοις κροτοῦσα. Aristoph. in Βατραχ. vid. Jul. Cæs. Scal. 1. Poet. 18. *c* Serva meretrix, sed & harum liberrimæ turpissima sunt mancipia. *d* *Pytilismate*, Jul. C. Scal. 1. l. Poet. 22. c. & Politian. 2. Miscel. 38. & lib. 11. epist. *Poppismate* Flav. 4. conjectan. centuria 1. *Pytismate*. Turneb. 21. lib. advers. 18. cap. *Pyreismate*. Alciat. Parerg. juris. 6... *Pygismate*, contendit Lipsius lib. 4. epistolar. Quæstionum 5. epist. Quarum lectionum expositione partim brevitatis studio, partim ut honestis parcam auribus, supersedeo, relegato ad ipsos Criticos lectore, & *vel* cum Brodæo Miscell. 5. l. 26. cap. lego *Pedemate*, quod Lacedæmoniæ saltationis genus est, ad quod & Cicero in Pisonem respicere videtur, inquiens: Cum ipse nudus in convivio saltaret, &c. cum illum suum saltatorium versaret orbem, &c. *vel* cum Mureto 10. lib. 6. cap. lego *Petteumate*, à πέττος, talus: ut sit, qui mensam rotundam è marmore Lacedæmonio talis, vel aleis lubricat, atque hanc lectionem confirmat, quod sequitur: *Alea turpis*, &c. *e* Illi propter divitias non improbi, & lascivi, sed hilares, nitidique vocantur. *f* Homerus. *g* Uter eorum præstantior sit Poeta.

Humi-

Humida suspectis referens a multitia rugis,
b *Vexatasque comas, & vultum, aurem que calentem.*
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
Pone c *domum, & servos, & quicquid frangitur illis,* 191
Aut perit: d ingratos ante omnia pone sodales.
Interea e *Megalesiacæ spectacula* f *mappæ*
Idæum solenne colunt, similisque triumpho
g *Prædo caballorum prætor sedet. ac mihi pace* 195
Immensæ, nimiæque licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & h *fragor aurem*
Percutit, eventum i *viridis quo colligo panni.*
Nam si deficeret, mæstam, attonitamque videres 199
Hanc urbem, veluti k *Cannarum in* * *pulvere victis*
Consulibus. spectent juvenes, quos clamor, & audax
l *Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ,*
Nostra bibat m *vernum contracta cuticula solem,*
Effugiatque n *togam. jam nunc in balnea* o *salva*
Fronte licet vadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextã, facere hoc non possis quinque diebus 206
Continuis: quia sunt p *talis quoque tædia vitæ*
Magna. voluptates commendat rarior usus.

a Sat. 2. 66.
b Quas Suetonius vocat *recentis lasciviæ, & peractæ libidinis notas* c. 36. Calig. & August. 69. c.
c Domesticas curas.
d Mentionem, & querelas de ingratis sodalibus.
e Ludorum Circensium institutorum in honorem magnæ matris deum ex Ida advectæ.
f Suspensæ in signum, & præmium Circensium committendorum. *g* Iniquus certaminum judex, qui palma, præmioque fraudat meritos, & victores equos. aliis bravia non ex æquo adjudicans. *vel*, qui optimos equos vili precio dominis eripiebat, & jocatur à Paronomasia. *h* Clamor, & applausus spectatorum. *i* Prasinæ factionis aurigæ, cui factioni favebant Imperatores. *k* Tristi clade Cannensi. * Signate & ex historia. Namque ventus, quem Vulturnum Appuli vocant, adversus Romanos coortus, multo pulvere in ipsa ora volvendo prospectum ademit. Liv. 22. *l* Utra factio vinceret, Veneta, Alba, Rubra, vel Prasina. *m* Pers. Sat. 4. v. 18. *n* Togatorum curas, ut Martial. 47. & 51. l. 10. *vel* exuat togam ad insolationem, & balnea. *o* Salvo pudore, etiam hora quinta, cum legitima balnei hora sit hyeme nona, æstate octava. Festis vero diebus horam tempestivam balnei, atque cœnę prævenire licebat absque gulæ nota. *p* Ociosæ, & voluptuariæ.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram XI.

Ad vers. 57. *Non præstem vita*. Alii legunt: *vitæ*.
Ad vers. 93. *Duxit habendum*. Aliàs *habendam*.
Ad vers. 132. *Nec calculus*: Aliàs *cauculus*.
Ad vers. 164. *Ad terram tremulo*, &c. Post hunc versum in opt. exempl. sequebantur hi:

Spectant hoc nuptæ juxtà recubante marito,
Quod pudeat narrare aliquem præsentibus ipsis.

Qui in aliis quibusdam positi sunt post illum superiorem:

His tibi vina dabat, &c. At meliùs collocari infrà videntur, ut in vulgatis Codicibus.

SATYRA XII.

Gratulatus Catullo incolumitatem ex sævissima maris tempestate, quam obiter depingit, voti reus alacri animo se soluturum ait: nec tamen hoc facere vulturino heredipetarum animo, qui orbos quosque muneribus palpant, ut heredes inscribantur.

N*Atali, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,*
Qua festus a *promissa deis animalia* b *cespes*
Expectat: niveam c *reginæ* † *cædimus agnam,*
d *Par vellus dabitur* e *pugnanti Gorgone* f *Mauræ.*
Sed procul extensum petulans quatit hostia g *funem,*
Tarpejo servata Jovi, frontemque coruscat: 6
Quippe ferox vitulus templis maturus, & aræ,
h *Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris*
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisque affectibus esset, 10
Pinguior i *Hispulla traheretur taurus, & ipsa*
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens k *Clitumni pascua sanguis*
l *Iret,* † *& à grandi cervix ferienda ministro,*
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi 15
Nuper, & incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus † *& fulguris ictum*
m *Evasi, densæ cœlum abscondere tenebræ*
Nube una, subitusque antennas impulit ignis,
Cum se quisque illo percussum crederet, & mox 20

a Votiva pro reditu tuo, & salute. *b* Ara subita ex vivo cespite. *c* Junoni, deorum reginæ. *d* Similis agna. *e* Palladi quæ in clypeo gerit caput Medusæ Gorgonis à γοργῷ. i. e. truculentia dictæ; quale vero animal Gorgo sit, cujus obrutu lapidescunt, & cujus gravi, & pestifero anhelitu occiduntur homines, vide quæ ex Alex. Myndio referat Athenæus lib. 5. c. 20. *f* Quæ cum furiis sororibus Euryale, & Sthenone Dorcadas insulas in mari Atlantico juxta Mauritaniam incoluit. *g* Quo ducebatur ad aram Jovis Capitolini vitulus, qui coruscans, & vibrans frontem ex cornibus jam primum enascentibus prurientem feroculus vexat robora. *Cui frons turgida cornibus Primis, & Venerem, & prælia destinat*, ut de hædo Horat. 3.13. *h* In sacris. *i* Fœmina obesa. *k* Flum. in agro Falisco, cujus aquam potam candidos facere boves, refert Plin. 2. naturalis hist. 10 cap *l* Efflueret sanguis, *vel*, ipse taurus iret. *m* Quod evasit,

a In cujus pala venenum In hunc usum habuit.	a *Ann*
b *Poeta Sarcas.* Sat. 7.161.	*Ut c pu*
c Qui apud Rhetoras ad declamandum exercebantur.	d *Unu*
d Cum n. Anaxarchum de infinitis mundis audisset differen-	f *Æstu*
	Ut Gyar
	Cum ta
	b
	h *Sarcop*
	Quantu
	o
	i *Velifica*
	Audet i
	de
	m *Suppos*
	al
	Defecisse a
	Prandent
	tu
	Ille tame
	In r *Cor*
	Barbarus
	pa

tem, fleviſſe dicitur
dum unius dominu
Pella Macedoniæ urb
randi locum quaſi co
tur Philo lib. in Flacc
inſula Gyara,& Seriph
g Babyloniam,quam
ubi periit Alexander,
quod cadavera conſu
cophagus intra quadr
ceptis dentibus, Jul. C
altiſſimus Macedoniæ
continenti juſſus,& ci
vani,& mendaces. He
ficatus. *m* Pons è nav
pæ junxit Xerxes, ſupp
Medis, & Perſis. *o* F
dem hiſtoriæ excedit.
co è regione Atticæ, ub
miſtocle Xerxes. *r* Ve
Herod. 7. *ſ* Reſpicit a
vinclis, & carcere fra

idus c emptor Olynthi.
ndi parte, quis audet
usque salutem?
int patrimonia qui-

monia vivunt. 51
ars maxima, sed nec
fis urgentibus, illuc
ummitteret, ac se
minis ultima quando 55
factura f minorem.
committe, dolato
morte remotus
t latissima *h* tęda. 59
ne, & k ventre lagenæ,
state secures.
um mare, tempora post-

que valentius Euro,
æ m *meliora benigna*
res, & staminis albi 65
ulto fortior aura
abilis ante cucurrit
uod superaverat unum,
ientibus Austris,
t. tum gratus Iulo, 70
prælata Lavino,
ex, cui candida nomen
gibus † *mirabile r sumen,*

a Auri,& argenti. *a* Poculo aureo usque adeo delectabatur Philippus, ut & pulvino supponeret dormiturus. *c* Corrupit enim auro Lasthenem, ut Olynthum proderet. *d* Projicitur in mare. * Alii legunt, *Decidit*, ut constet versus. *e* Succiso, & ejecto

& expeditiorem. *g* Alludit ad
ius lib. 1. *Tantum* (inquit Anachar-
avigant. *h* Tabula ex tęda, vel
m retis textis, in quibus nautæ, mi-
, & cibaria secum ferunt. *knapsa-*
k Ventricosa, ampla lagena.
e, *Accipe* secures non minoris usus
succidendum malum; quam quæ
55. *m* Vitæ, & felicitatis stamen
m stamina vitam, ut nigra mortem,
4. Martial. *n* Nautarum vestibus
o Matutino exoriente, *vel* dis-
te. *p* Lavinio, quo novercæ Lavi-
Mons Albanus, in quo Ascanius
m à sue alba ibi inventa ex oraculo.

Et

Attonitus a *nullum conferri posse putaret*
Naufragium velis ardentibus, omnia fiunt
Talia, tam graviter, si quando b *poetica surgit*
Tempestas. genus ecce aliud discriminis audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis 25
Ejusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiva testantur fana c *tabella*
Plurima (d *pictores quis nescit ab Iside pasci?*)
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cum e *plenus fluctu medius foret alveus, & jam* 30
Alternum puppis latus evertentibus undis
Arboris f *incertæ, nullam prudentia* g *cani*
Rectoris conferret opem, h *decidere jactu*
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35
† *Testiculorum: adeo* i *medicatum intelligit inguen.*
Fundite, quæ mea sunt, dicebat, cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream teneris quoque k *Mæcenatibus aptam,*
Atque l *alias, quarum generosi graminis ipsum* 40
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bæticus adjuvat aer.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
m *Parthenio factas, urnæ cratera capacem,*
Et dignum n *sitiente Pholo, vel* o *conjuge Fusci.* 45
Adde & p *bascaudas, & mille* q *escaria, multum*

a Incendium, jam non naufragium timeret: b Qualem Poetæ describunt: alii legunt *Pontica*, i. e. sæva, qualis in Euxino. c Pictura ab iis, qui naufragium evaserāt, in templo Neptuni, vel Isidis suspensa. d Ex tabulis pingendis, quas naufragio erepti Isidi ex voto consecrant. e Cum jam alveus. *the hold*, esset semiplenus aquis, *Atque daret* *saltus intra cava texta carinæ Fluctus*. Ovid. 11. Metam. f Vacillantis, & fluctuantis. g Adeoque periti. h Projectis bonis vitam pacisci, non secus, ac fibri, periculo à venatoribus imminente, testes sibi mordicus avulsos projiciunt, ob hos se peti gnari. Plin. 32. li. 2. c. Ex auctoritate Sextii medici Fibrum geminos suos devorare scribit Solin. 23. c. & Marcellin. l. 17. i In medicinis utile. k Mollib. viris, cujusmodi erat Mæcenas. l Vestes ex lana Bætica in Hispania, cui nativum rutilum colorem dant gramen, aqua pota, & illius regionis aer. m Artifici. n Bibaci centauro. σκυφίον τριλάγηνον πίεν ὅπισχόμβῳ, τό ῥά οἱ παρέθηκε φόλος κεράσας. Stesichorus, & Diod. 5. o Vinosæ fœm. p Vasa Britannica; Mart. 14. 99. *Barbara de pictis veni Bascauda Britannis*. q Patinas.

a *Cælati*, b *biberat quo callidus* c *emptor Olynthi.*
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt. 51
d *Jactatur rerum utilium pars maxima, sed nec*
Damna levant. tunc adversis urgentibus, illuc
* *Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se*
e *Explicat angustum, discriminis ultima quando* 55
Præsidia afferimus, navem factura f *minorem.*
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confisus ligno, g digitis à morte remotus
† Quatuor, aut septem, si sit latissima h tęda. 59
Mox cum i *reticulis, & pane, &* k *ventre lagenæ,*
Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
Prospera vectoris, fatumque valentius Euro,
Et pelago: postquam Parcæ m *meliora benigna*
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi 65
Lanificæ; modica non multo fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
n *Vestibus extensis, & quod superaverat unum,*
Velo prora suo: jam deficientibus Austris,
Spes vitæ o cum sole redit. *tum gratus Iulo,* 70
Atque p *novercali sedes prælata Lavino,*
Conspicitur q *sublimis apex, cui candida nomen*
Scrofa dedit (lætis Phrygibus † *mirabile* r *sumen,*

a Auri, & argenti. a Poculo aureo usque adeo delectabatur Philippus, ut & pulvino supponeret dormiturus. c Corrupit enim auro Lasthenem, ut Olynthum proderet. d Projicitur in mare. * Alii legunt, *Decidit*, ut constet versus. e Succiso, & ejecto malo. f Leviorem, & expeditiorem. g Alludit ad illud, quod refert Laertius lib. 1. *Tantum* (inquit Anacharsis) *à morte absunt, qui navigant.* h Tabula ex tęda, vel pinu. i Peris ad modum retis textis, in quibus nautæ, milites, & viatores panem, & cibaria secum ferunt. *knapsakes*. Perf. 5. Sat. v. 140. k Ventricosa, ampla lagena.

† Vide sumas, *vel* lege, *Accipe* secures non minoris usus futuras in tempestate ad succidendum malum; quam quæ maximi, ut supra verf. 55. m Vitæ, & felicitatis stamen trahunt. Alba siquidem stamina vitam, ut nigra mortem, denotant. 73. epig. lib. 4. Martial. n Nautarum vestibus velorum loco extensis. o Matutino exoriente, *vel* discussis nubibus apparente. p Lavinio, quo novercæ Laviniæ cessit Ascanius. q Mons Albanus, in quo Ascanius condidit longam Albam à sue alba ibi inventa ex oraculo. r Sus. *Synecd.*

Attonitus a *nullum conferri posse putaret*
Naufragium velis ardentibus, omnia fiunt
Talia, tam graviter, si quando b *poetica surgit*
Tempestas. genus ecce aliud discriminis audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis 25
Ejusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiva testantur fana c *tabella*
Plurima (d *pictores quis nescit ab Iside pasci?*)
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cum e *plenus fluctu medius foret alveus, & jam* 30
Alternum puppis latus evertentibus undis
Arboris f *incertæ, nullam prudentia* g *cani*
Rectoris conferret opem, h *decidere jactu*
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35
† *Testiculorum: adeo* i *medicatum intelligit inguen.*
Fundite, quæ mea sunt, dicebat, cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream teneris quoque k *Mæcenatibus aptam,*
Atque l *alias, quarum generosi graminis ipsum* 40
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bæticus adjuvat aer.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
m *Parthenio factas, urnæ cratera capacem,*
Et dignum n *sitiente Pholo, vel* o *conjuge Fusci.* 45
Adde & p *bascaudas, & mille* q *escaria, multum*

a Incendium, jam non naufragium timeret. *b* Qualem Poetæ describunt: alii legunt *Pontica*, i. e. sæva, qualis in Euxino. *c* Pictura ab iis, qui naufragium evaserât, in templo Neptuni, vel Isidis suspensa. *d* Ex tabulis pingendis, quas naufragio erepti Isidi ex voto consecrant. *e* Cum jam alveus. *the hold*, esset semiplenus aquis, *Atque daret* [*sal*]*tus intra cava texta carinæ Fluctus*. Ovid. 11. Metam. *f* Vacillantis, & fluctuantis. *g* Adeoque periti. *h* Projectis bonis vitam pacisci, non secus, ac fibri, periculo à venatoribus imminente, testes sibi mordicus avulsos projiciunt, ob hos se peti gnari. Plin. 32. li. 2. c. Ex auctoritate Sextii medici Fibrum geminos suos devorare scribit Solin. 23. c. & Marcellin. l. 17. *i* In medicinis utile. *k* Mollib. viris, cujusmodi erat Mæcenas. *l* Vestes ex lana Bœtica in Hispania, cui nativum rutilum colorem dant gramen, aqua pota, & illius regionis aer. *m* Artifici. *n* Bibaci centauro. σκυφίον τριλάγηνον πλεν ἐπισχόμενος, τό ῥά οἱ παρέθηκε Φόλος κεράσας. Stesichorus, & Diod. 5. *o* Vinosæ fœm. *p* Vasa Britannica; Mart. 14. 99. *Barbara de pictis veni Bascauda Britannis*. *q* Patinas.

a Cælati, b *biberat quo callidus* c *emptor Olynthi.*
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt. 51
d *Jactatur rerum utilium pars maxima, sed nec*
Damna levant. tunc adversis urgentibus, illuc
e *Residit, ut malum ferro summitteret, ac se*
Explicat angustum, discriminis ultima quando 55
Præsidia afferimus, navem factura f *minorem.*
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confisus ligno, g digitis à morte remotus
Quatuor, aut septem, si sit latissima h tęda. 59
Mox cum i *reticulis, & pane, &* k *ventre lagenæ,*
Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
Prospera vectoris, fatumque valentius Euro,
Et pelago: postquam Parcæ m *meliora benigna*
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi 65
Lanificæ; modica non multo fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
n *Vestibus extensis, & quod superaverat unum,*
Velo prora suo: jam deficientibus Austris,
Spes vitæ o cum sole redit. *tum gratus Iulo*, 70
Atque p *novercali sedes prælata Lavino,*
Conspicitur q *sublimis apex, cui candida nomen*
r *Scrofa dedit (lætis Phrygibus* † *mirabile* r *sumen,*

a Auri, & argenti. a Poculo aureo usque adeo delectabatur Philippus, ut & pulvino supponeret dormiturus. c Corrupit enim auro Lasthenem, ut Olynthum proderet. d Projicitur in mare. * Alii legunt, *Decidit*, ut constet versus. e Succiso, & ejecto malo. f Leviorem, & expeditiorem. g Alludit ad illud, quod refert Laertius lib. 1. *Tantum* (inquit Anacharsis) *à morte absunt, qui navigant.* h Tabula ex tęda, vel pinu. i Peris ad modum retis textis, in quibus nautæ, milites, & viatores panem, & cibaria secum ferunt. *knapsakes*. Pers. 5. Sat. v. 140. k Ventricosa, ampla lagena. l Vide sumas, *vel* lege, *Accipe* secures non minoris usus futuras in tempestate ad succidendum malum; quam quæ maximi, ut supra vers. 55. m Vitæ, & felicitatis stamen trahunt. Alba siquidem stamina vitam, ut nigra mortem, denotant. 73. epig. lib. 4. Martial. n Nautarum vestibus velorum loco extensis. o Matutino exoriente, *vel* discussis nubibus apparente. p Lavinio, quo novercæ Laviniæ cessit Ascanius. q Mons Albanus, in quo Ascanius condidit longam Albam à sue alba ibi inventa ex oraculo. r Sus. *Synecd.*

Attonitus a *nullum conferri posse putaret*
Naufragium velis ardentibus, omnia fiunt
Talia, tam graviter, si quando b *poetica surgit*
Tempestas. genus ecce aliud discriminis audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera fortis 25
Ejusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiva testantur fana c *tabella*
Plurima (d *pictores quis nescit ab Iside pasci?*)
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cum e *plenus fluctu medius foret alveus, & jam* 30
Alternum puppis latus evertentibus undis
Arboris f *incertæ; nullam prudentia* g *cani*
Rectoris conferret opem, h *decidere jactu*
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35
† *Testiculorum: adeo* i *medicatum intelligit inguen.*
Fundite, quæ mea sunt, dicebat, cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream teneris quoque k *Mæcenatibus aptam,*
Atque l *alias, quarum generosi graminis ipsum* 40
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bæticus adjuvat aer.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
m *Parthenio factas, urnæ cratera capacem,*
Et dignum n *sitiente Pholo, vel* o *conjuge Fusci.* 45
Adde & p *bascaudas, & mille* q *escaria, multum*

a Incendium, jam non naufragium timeret: *b* Qualem Poetæ describunt: alii legunt *Pontica*, i. e. sæva, qualis in Euxino. *c* Pictura ab iis, qui naufragium evaserāt, in templo Neptuni, vel Isidis suspensa. *d* Ex tabulis pingendis, quas naufragio erepti Isidi ex voto consecrant. *e* Cum jam alveus. *the hold*, esset semiplenus aquis, *Atque daret̃ saltus intra cava texta carinæ Fluctus*. Ovid. 11. Metam. *f* Vacillantis, & fluctuantis. *g* Adeoque periti. *h* Projectis bonis vitam pacisci, non secus, ac fibri, periculo à venatoribus imminente, testes sibi mordicus avulsos projiciunt, ob hos se peti gnari. Plin. 32. li. 2. c. Ex auctoritate Sextii medici Fibrum geminos suos devorare scribit Solin. 23. c. & Marcellin. l. 17. *i* In medicinis utile. *k* Mollib. viris, cujusmodi erat Mæcenas. *l* Vestes ex lana Bœtica in Hispania, cui nativum rutilum colorem dant gramen, aqua pota, & illius regionis aer. *m* Artifici. *n* Bibaci centauro. σκυφίον τριλάγηνον πίεν ἐπισχόμενος, τό ῥά οἱ παρέθηκε Φόλος κεράσας. Stesichorus, & Diod. 5. *o* Vinosæ fœm. *p* Vasa Britannica; Mart. 14. 99. *Barbara de pictis veni Bascauda Britannis*. *q* Patinas.

a Cælati, b biberat quo callidus c emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt. 51
d Jactatur rerum utilium pars maxima, sed nec
Damna levant. tunc adversis urgentibus, illuc
* Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se
e Explicat angustum, discriminis ultima quando 55
Præsidia afferimus, navem factura f minorem.
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confisus ligno, g digitis à morte remotus
Quatuor, aut septem, si sit latissima h tęda. 59
Mox cum i reticulis, & pane, & k ventre lagenæ,
Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
Prospera vectoris, fatumque valentius Euro,
Et pelago: postquam Parcæ m meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi 65
Lanificæ; modica non multo fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
n Vestibus extensis, & quod superaverat unum,
Velo prora suo: jam deficientibus Austris,
Spes vitæ o cum sole redit. tum gratus Iulo, 70
Atque p novercali sedes prælata Lavino,
Conspicitur q sublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit (lætis Phrygibus † mirabile r sumen,

a Auri, & argenti. a Poculo aureo usque adeo delectabatur Philippus, ut & pulvino supponeret dormiturus. c Corrupit enim auro Lasthenem, ut Olynthum proderet. d Projicitur in mare. * Alii legunt, Decidit, ut constet versus. e Succiso, & ejecto malo. f Leviorem, & expeditiorem. g Alludit ad illud, quod refert Laertius lib. 1. Tantum (inquit Anacharsis) à morte absunt, qui navigant. h Tabula ex tęda, vel pinu. i Peris ad modum retis textis, in quibus nautæ, milites, & viatores panem, & cibaria secum ferunt. knapsakes. Pers. 5. Sat. v. 140. k Ventricosa, ampla lagena. Vide sumas, vel lege, Accipe secures non minoris usus futuras in tempestate ad succidendum malum; quam quæ maximi, ut supra vers. 55. m Vitæ, & felicitatis stamen trahunt. Alba siquidem stamina vitam, ut nigra mortem, denotant. 73. epig. lib. 4. Martial. n Nautarum vestibus velorum loco extensis. o Matutino exoriente, vel discussis nubibus apparente. p Lavinio, quo novercæ Laviniæ cessit Ascanius. q Mons Albanus, in quo Ascanius condidit longam Albam à sue alba ibi inventa ex oraculo. r Sus. Synecd.

Et

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram XI.

Ad verf. 57. *Non præstem vita*. Alii legunt: *vitæ*.
Ad verf. 93. *Duxit habendum*. Aliàs *habendam*.
Ad verf. 132. *Nec calculus*: Aliàs *cauculus*.
Ad verf. 164. *Ad terram tremulo*, &c. Post hunc versum in opt. exempl. fequebantur hi:

Spectant hoc nuptæ juxtà recubante marito,
Quod pudeat narrare aliquem præsentibus ipsis.

Qui in aliis quibufdam positi funt post illum fuperiorem:

His tibi vina dabat, &c. At meliùs collocari infrà videntur, ut in vulgatis Codicibus.

SATYRA XII.

Gratulatus Catullo incolumitatem ex sævissima maris tempestate, quam obiter depingit, voti reus alacri animo se soluturum ait: nec tamen hoc facere vulturino heredipetarum animo, qui orbos quosque muneribus palpant, ut heredes inscribantur.

Natali, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus a *promissa deis animalia* b *cespes*
Expectat: niveam c *reginæ* † *cædimus agnam,*
d *Par vellus dabitur* e *pugnanti Gorgone* f *Mauræ.*
Sed procul extensum petulans quatit hostia g *funem,*
Tarpejo servata Jovi, frontemque coruscat: 6
Quippe ferox vitulus templis maturus, & aræ,
h *Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris*
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisque affectibus esset, 10
Pinguior i *Hispulla traheretur taurus, & ipsa*
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens k *Clitumni pascua sanguis*
l *Iret,* † *& à grandi cervix ferienda ministro,*
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi 15
Nuper, & incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus † *& fulguris ictum*
m *Evasi, densæ cælum abscondere tenebræ*
Nube una, subitusque antennas impulit ignis,
Cum se quisque illo percussum crederet, & mox 20

a Votiva pro reditu tuo, & salute. b Ara subita ex vivo cespite. c Junoni, deorum reginæ. d Similis agna. e Palladi quæ in clypeo gerit caput Medusæ Gorgonis à γοργῷ. i. e. truculentia dictæ; quale vero animal Gorgo sit, cujus obtutu lapidescunt, & cujus gravi, & pestifero anhelitu occiduntur homines, vide quæ ex Alex. Myndio referat Athenæus lib. 5. c. 20. f Quæ cum furiis sororibus Euryale, & Sthenone Dorcadas insulas in mari Atlantico juxta Mauritaniam incoluit. g Quo ducebatur ad aram Jovis Capitolini vitulus, qui coruscans, & vibrans frontem ex cornibus jam primum enascentibus prurientem feroculus vexat robora. *Cui frons turgida cornibus Primis, & Venerem, & prælia destinat*, ut de hædo Horat. 3. 13. h In sacris. i Fœmina obesa. k Flum. in agro Falisco, cujus aquam potam candidos facere boves, refert Plin. 2. naturalis hist. 10 cap l Efflueret sanguis, *vel*, ipse taurus iret. m Quod evasit,

Atto-

Attonitus a *nullum conferri posse putaret*
Naufragium velis ardentibus, omnia fiunt
Talia, tam graviter, si quando b *poetica surgit*
Tempestas. genus ecce aliud discriminis audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis 25
Ejusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiva testantur fana c *tabella*
*Plurima (*d *pictores quis nescit ab Iside pasci?)*
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cum e *plenus fluctu medius foret alveus, & jam* 30
Alternum puppis latus evertentibus undis
Arboris f *incertæ, nullam prudentia* g *cani*
Rectoris conferret opem, h *decidere jactu*
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35
† *Testiculorum: adeo* i *medicatum intelligit inguen.*
Fundite, quæ mea sunt, dicebat, cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream teneris quoque k *Mæcenatibus aptam,*
Atque l *alias, quarum generosi graminis ipsum* 40
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bœticus adjuvat aer.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
m *Parthenio factas, urnæ cratera capacem,*
Et dignum n *sitiente Pholo, vel* o *conjuge Fusci.* 45
Adde & p *bascaudas, &* mille q *escaria, multum*

a Incendium, jam non naufragium timeret: b Qualem Poetæ describunt: alii legunt *Pontica*, i.e. sæva, qualis in Euxino. c Pictura ab iis, qui naufragium evaserant, in templo Neptuni, vel Isidis suspensa. d Ex tabulis pingendis, quas naufragio erepti Isidi ex voto consecrant. e Cum jam alveus. *the hold*, esset semiplenus aquis, *Atque daret* | *saltus intra cava texta carinæ Fluctus*. Ovid. 11. Metam. f Vacillantis, & fluctuantis. g Adeoque periti. h Projectis bonis vitam pacisci, non secus, ac fibri, periculo à venatoribus imminente, testes sibi mordicus avulsos projiciunt, ob hos se peti gnari. Plin. 32. li. 2. c. Ex auctoritate Sextii medici Fibrum geminos suos devorare scribit Solin. 23. c. & Marcellin. l. 17. i In medicinis utile. k Mollib. viris, cujusmodi erat Mæcenas. l Vestes ex lana Bœtica in Hispania, cui nativum rutilum colorem dant gramen, aqua pota, & illius regionis aer. m Artifici. n Bibaci centauro. σκυφίον τριλάγηνον πίεν ἐπισχόμενος, τό ῥά οἱ παρέθηκε Φόλος κεράσας. Stesichorus, & Diod. 5. o Vinosæ fœm. p Vasa Britannica; Mart. 14. 99. *Barbara de pictis veni Bascauda Britannis*. q Patinas.

a *Cala-*

a *Cælati*, b *biberat quo callidus* c *emptor Olynthi.*
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt. 51
d *Jactatur rerum utilium pars maxima, sed nec*
Damna levant. tunc adversis urgentibus, illuc
* *Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se*
e *Explicat angustum, discriminis ultima quando* 55
Præsidia afferimus, navem factura f *minorem.*
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confisus ligno, g digitis à morte remotus
† Quatuor, aut septem, si sit latissima *h* tęda. 59
Mox cum i *reticulis, & pane, &* k *ventre lagenæ,*
l *Aspice sumendas in tempestate secures.*
Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
Prospera vectoris, fatumque valentius Euro,
Et pelago: postquam Parcæ m *meliora benigna*
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi 65
Lanificæ; modica non multo fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
n *Vestibus extensis, & quod superaverat unum,*
Velo prora suo: jam deficientibus Austris,
Spes vitæ o cum sole redit. *tum gratus Iulo,* 70
Atque p *novercali sedes prælata Lavino,*
Conspicitur q *sublimis apex, cui candida nomen*
Scrofa dedit (lætis Phrygibus † *mirabile* r *sumen,*

a Auri, & argenti. a Poculo aureo usque adeo delectabatur Philippus, ut & pulvino supponeret dormiturus. c Corrupit enim auro Lasthenem, ut Olynthum proderet. d Projicitur in mare. * Alii legunt, *Decidit*, ut constet versus. e Succiso, & ejecto malo. *f* Leviorem, & expeditiorem. *g* Alludit ad illud, quod refert Laertius lib. 1. *Tantum* (inquit Anacharsis) *à morte absunt, qui navigant.* *h* Tabula ex tęda, vel pinu. *i* Peris ad modum retis textis, in quibus nautæ, milites, & viatores panem, & cibaria secum ferunt. *knapsackes*. Perf. 5. Sat. v. 140. *k* Ventricosa, ampla lagena. *l* Vide sumas, *vel* lege, *Accipe* secures non minoris usus futuras in tempestate ad succidendum malum; quam quæ maximi, ut supra vers. 55. *m* Vitæ, & felicitatis stamen trahunt. Alba siquidem stamina vitam, ut nigra mortem, denotant. 73. epig. lib. 4. Martial. *n* Nautarum vestibus velorum loco extensis. *o* Matutino exoriente, *vel* discussis nubibus apparente. *p* Lavinio, quo novercæ Laviniæ cessit Ascanius. *q* Mons Albanus, in quo Ascanius condidit longam Albam à sue alba ibi inventa ex oraculo. *r* Sus. *Synecd.*

a Nunquam ante visis in alia sue. *b* Portum Hostiensem magnis molibus à Claudio extructum. Sueton. Claud. 21. c. & Dio lib. 60. *c* In Tyrrheno mari positam. *d* Turrem in portu Hostiensi, quæ nocturnis

Et a nunquam visis triginta clara mamillis.)
Tandem intrat positas inclusa per æquora b *moles,*
c *Tyrrhenamque* d *Pharon,* e *porrectaque brachia rursus,* 76
Quæ f *pelago occurrunt medio, longeque relinquũt*
Italiam: *non sic igitur mirabere portus,*
g *Quos natura dedit, sed trunca puppe magister*
Interiora petit h *Bajanæ pervia cymbæ,* 80
Tuti stagna sinus gaudent ibi i *vertice raso*
k *Garrula securi narrare pericula nautæ.*
Ite igitur pueri, l *linguis, animisque faventes,*
Sertaque delubris, & m *farra imponite cultris,*
Ac molles ornate focos, n *glebamque virentem,* 85
Jam sequar, & sacro, o † *quod præstat, rite peracto,*
Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
Accipiunt fragili p *simulacra nitentia cera.*
Hic q *nostrum placabo Jovem, laribusque paternis*
Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores, 90
Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
Et matutinis r † *operatur festa lucernis.*
f *Nec suspecta tibi sint hæc, Corvine. Catullus,*
Pro cujus reditu tot pono altaria, t *parvos*
Treis habet heredes. u *libet expectare, quis ægrã,* 95
Et claudentem oculos gallinam impendat amico

ignibus nautarum cursum dirigeret, ad æmulationem Phari Alexandrinæ. *e* Moles porrectas. *f* Protenduntur in altum mare longe à litore Italo. *g* Nativos, quam hunc arte factum. *h* Per quæ etiam Bajana cymba tuto meare possit. *i* Suscepto voto, quod fit raso capite ex more reorum absolutorum, ac servorum in libertatem vindicatorum, urgente vero tempestate solebant nautæ capillos tondere, quod tamen in pacato mari ominis erat infausti. *Petron Arbiter.* οἱ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἐξυρημένοι τὰς κεφαλάς, &c. Lucian. περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. *k* De quibus garriant. *l* Taciti hoc agite, & bona verba dicite (quod in rebus divinis imperatur.) *m* Molam ex farre, sale, aqua. *n* Supra, vers. 2. *o* Quod optimum est, vel lege *quod restat.* *p* Lares. vide Pers. Sat. 5. 31. *q* Familiarem. *r* Rem divinam facit. alii leg. *operitur.* Lauro enim, & pensilibus lucernis ornari solet janua in festis, & Satyricè addit *Matutinis*, ut quæ clara luce sint supervacuæ. *s* Neque enim hoc facio captandi animo. *t* Filiolos. *u* Expectet aliquis, donec inveniatur alius quispiam. *I would see one else.* 48. v. sub. qui vel moribundam gallinam vovere, aut sacrificare velit pro eo, qui filios tres habet.

a *Tam*

a *Tam sterili. verum* b *hæc nimia est impensa, coturnix*
Nulla unquam pro c *patre cadet. sentire* d *calo- (rem*
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitime fixis vestitur tota e *tabellis* 100
Porticus, existunt † *qui promittant* f *hecatomben.*
Quatenus hic non sunt nec venales g *Elephanti,*
Nec Latio, aut usquam nostro subsidere talis
Bellua concipitur, sed h *furva gente petita*
i *Arboribus Rutulis, & Turni pascitur agro* 105
Cæsaris k *armentum, nulli servire paratum*
Privato: siquidem l *Tyrio parere solebant*
Hannibali, & m *nostris ducibus,* n *regiq; Molosso.*
o *Horum majores, & dorso ferre cohortes,* 109
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turrem.
Nulla igitur mora per p *Novium, mora nulla per Histrum*
Pacuvium, quin illud q *ebur ducatur ad aras,*
Et cadat ante lares Gallitæ victima sacra
Tantis digna r *deis, & captatoribus horum.*
f *Alter enim, si* t *concedas mactare, vovebit* 115
De grege servorum magna, & pulcherrima quæque
Corpora: vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet u *vittas: & si qua est nubilis illi*
x *Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etsi*
Non sperat y *tragicæ furtiva piacula cervæ.* 120
z *Laudo meum civem, nec comparo* a *testamento*
b *Mille rates: nam si* c *Libitinam evaserit æger,*

a Tam macræ, parvæque spei. *b* Gallina. c Eo, qui orbus non est, quique liberos habet. *d* Febrim. e Votivis, fixis ab heredipetis: vide Satyr. 10. v. 55. *Non defuerunt, qui depugnaturos se armis pro salute ægri, quique capita sua titulo proposito voverent.* Suet. Cal. 14. c. Ab opinione illa veterum, *Mortem morte posse redimi*, ortæ devotiones, & καθοσιώσεις. *f* Sacrificium centum boum. *g* Quos immolet. *h* Mauritania, vel India. *i* In saltu apud Lavinium in Etruria, cui Turnus quondam imperavit. *k* Elephanti. *l* Afro è Carthagine, quam condidere duce Didone Tyrii. *m* Scipioni socero Pompeii, &c. *Appian. 2. de bello Civili.* *n* Pyrrho Epirotarum regi, qui primus in Italia Elephantis usus est. *o* Elephantorum. *p* Heredipetam. *q* Elephas. Synec. *r* Divitibus orbis. *Iron.* vel laribus. *f* Pacuvius. *t* Si lege liceat. *u* Quibus victimæ ornari solitæ. *x* Filia, ut illa Agamemnonis. *y* Cervam pro sua filia fore suppositam, quod in tragœdiis de Iphigenia factum fingunt Poetæ. *z* *Iron.* *a* Divitis. *b* Quibus Agamemnon immolata sua filia ventum redemit. *c* Mortem. Libitina vero Dea funerum est, in cujus æde, quæ ad funera pertinent, veneunt.

Dele-

a Prioris testamenti. *b* A captatore irretitus veluti nassa; nassę retis genus.

Delebit a *tabulas* b *inclusus carcere nassæ,*
c *Post meritum sane mirandum, atque omnia soli*
Forsan Pacuvio breviter dabit: ille superbus 125
Incedet victis d *rivalibus. ergo vides, quam*
Grande operæ precium faciat jugulata e *Mycenis:*
f Vivat Pacuvius quæso, *vel* g *Nestora totum:*
Possideat quantum rapuit h *Nero, montibus aurum* 129
Exæquet, nec amet quemquam, nec ametur ab ullo.

alii exp. inclusus domicilio Nassæ medici, ut curaretur. Prior sensus mihi placet, cui consonat Lucianus: τοὺς δ' ἄλλους μάτην κεχηνότας, εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντας καταλιπὼν ἀληθὲς ἄγοντας τὸ πένθος, οἷος αὐτὸς ὁ θύννος ἐκ μέσης τῆς σαγήνης διέφυγεν, οὐκ ὀλίγον τὸ δέλεαρ καταπιών. *c* Tui, qui filiam immolavisti tuam, ut dives convalesceret. atque hoc ex opinione veterum, quibus persuasum fuit mortem morte redimi posse, atque hinc vota, & devotiones. *d* Competitoribus heredipetis. *e* Filia Pacuvii cæsa, ut Mycenis Iphigenia filia regis Mycenarum.
f Avari enim diuturnior vita, diuturnior miseria. vivat itaque precor in cruciatum sui, & omnium odium.
g Tres ætates, Sat. 10. vers. 250. *h* Qui contra jura divina, ac humana rapuit opes publicas, ac privatas. Vide Sueton. Tacitum, Dionem.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram XII.

Ad vers. 3. *Cædimus agnam.* Alii, fortasse meliùs, legunt: *ducimus agnam.*
Ad vers. 14. *Et à grandi.* Apud Servium Æneid. 8. legitur, *& à magno.*
Ad vers. 17. & 18. *Et fulguris ictum Evasi*; alii legunt: *& fulminis ictus Evasit.*
Ad vers. 36. *Testiculorum*; alii legunt: *Testiculi*; sic & apud Serv. Georgic. 1.
Ad vers. 59. *Quatuor, aut septem, si sit latissima tæda*: alii legunt: *Quatuor, ac septem, si sit lautissima tæda.*
Ad vers. 73. *Mirabile sumen*; habent alii: *miserabile sumen.*
Ad vers. 92. *Operatur festa lucernis.* Repone ex opt. exempl. *operantur.*

SATYRA XIII.

Calvinum plus nimio dolentem propter X HS. ab eo, apud quem deposuerat, sibi negata, consolatus, ostendit non sine divini numinis providentia omnia fieri, quæ eadem sceleratos semper puniat malæ conscientiæ cruciatu, & carnificina.

a Exemplo quodcunque malo committitur, ipsi
Displicet auctori. *prima est hæc ultio, quod se*
b Judice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis
Gratia c fallacis prætoris vicerit d urnam.
*Quid sentire putas omnes, Calvine, * recenti* 5
De e scelere, & fidei violatæ crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus,
Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & f è medio Fortunæ ductus acervo. 10
Ponamus nimios gemitus; flagrantior æquo
Non debet dolor esse g viri, nec vulnere major.
Tu quamvis levium minimam, exiguamque malorum
Particulam vix ferre potes, h spumantibus ardens
Visceribus, i sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum. k stupet hæc, l qui jam post terga reliquit 16
Sexaginta annos Fonteio consule natus?
An nihil in melius tot rerum proficit usu?
m Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis,
Victrix Fortunæ 1 Sapientia. Ducimus autem 20
n Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,

a Facinore, cujus malum exemplum nocet, atque alios peccare docet. b Immo vindice. c Corrupti, & iniqui judicis. d In quâ suffragia conjiciebantur, i. e. judicium. * *Retenti*, i. e. depositi, abnegati, ac non redditi, legendum autumat Jan. Rutgersius lib. 2. var. lect. c. 17. e Ejus, qui tibi non reddit depositum. f Non è summis fortunæ incommodis. g Idest, fortis, præparati. h Iratus, & indignatus animo. i Quod se sacramento jurisjurandi obstrinxit redditurum. k An tu hæc (quæ vulgo tamen fiunt) scelera ad stuporem miraris? Enallage personæ. l Jam sexagenarius. m 1 Philosophia moralis docet nonnullos contemnere fortunam ——— n ——— Alios docet experientia, & vitæ usus.

a Nec jactare jugum vita didicere magistra.
Quæ tam festa dies, b *ut cesset prodere furem*,
Perfidiam, *fraudes*, *atque omni ex crimine lucrum*
Quæsitum, *& partos* c *gladio*, *vel* d *pyxide nummos?* 25
Rari quippe boni, numero vix sunt totidem, quot
e Thebarum portæ, vel f divitis g ostia Nili.
Nona ætas agitur, pejoraque secula h *ferri*
Temporibus, i *quorum sceleri non invenit ipsa*
Nomen, *& à nullo posuit natura* i *metallo.* 30
Nos hominum, divumque fidem clamore ciemus,
Quanto k *Fessidium laudat vocalis agentem*
l *Sportula*, *dic senior* m *bulla dignissime*, nescis,
n Quas habeat Veneres aliena pecunia, *nescis*
Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, *cum* 35
o *Exigis à quoquam, ne pejeret*, *& putet ullis*
Esse aliquod numen templis, *aræque* p *rubenti?*
Quondam hoc q *indigenæ vivebant* r *more*, *priusquam*
Sumeret agrestem posito s *diademate falcem*
t *Saturnus fugiens, tunc tum virguncula Juno*, 40
Et privatus adhuc u *Idæis Juppiter antris*:
Nulla super nubes convivia cælicolarum,
Nec puer x *Iliacus*, *formosa nec* y *Herculis uxor*
Ad cyathos, *& jam* z *siccato nectare tergens*
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna. 45
Prandebat a *sibi quisque deus*, *nec turba deorum*
Talis, *ut est hodie*, *contentaque sidera paucis*
Numinibus miserum urgebant b *Atlanta minori*

a Non reluctari necessitati. *b* Quæ non prodat, & deprehendat. *c* Latrocinio. *d* Veneno in pyxide. *e* In Bœotia, quæ septem habuit portas. vide Sat. 15. v 6. *f* Inundatione Ægyptum fertilem facientis. *g* Quæ septem. *h* Pejora ferrea ætate. *i* Cæteris.n. ætatibus Græci à septem metallis, & electro ex auro, & argento mistis fictitia indidere nomina. *k* Causidicum patronum suum. *l* Clientes vocales sportula conducti. *m* Puerorum insigni. i. e. ò senex puerilis. *n* Quam dulcis sit fraudata pecunia, & *ut ait ille*, furtivus panis, *o* Nunc dierum. *p* Sanguine, aut igni. *q* Aborigenes, antiquissimi populi Italiæ, in eodem loco nati, quasi αὐτόχθονες. *r* Simpliciter. *s* Corona regali. *t* A filio Jove Creta expulsus. *u* Quo Rhea mater illum Nymphis alendum miserat, ne à patre παιδοτρώκτῃ voraretur, idque ex pacto cum Titane fratre. *x* Ganymedes Sat 5. v. 56. *y* Hebe, Jovis, & Junonis filia. *z* A nectare, & conviviis deorum ad officinam reversus. *a* Privatim. *b* Regem Mauritaniæ, qui in montem versus cœlum sustinere fingitur.

Pondere: nondum a *aliquis sortitus triste profundi*
Imperium, *aut* b *Sicula torvus cum* c *conjuge Pluto*. 50
Nec d *rota*, *nec furiæ*, *nec* e *saxum*, *aut* f *vulturis atri*
Pœna; *sed infernis hilares sine regibus umbræ*.
Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum;
Si juvenis vetulo non assurrexerat, & si 55
Barbato cuicunque puer, *licet ipse videret*
Plura domi * *fraga*, & g *majores glandis acervos*,
Tam venerabile erat h *præcedere quatuor annis*,
i *Primaque par adeo sacræ lanugo senectæ*.
Nunc si depositum non inficietur amicus, 60
Si reddat veterem cum tota k *ærugine* l *follem*,
m *Prodigiosa fides*, *&* n *Thuscis digna libellis*,
Quæque coronata lustrari debeat o *agna*.
Egregium, *sanctumque virum si cerno*, p *bimembri*
† *Hoc monstrum puero*, & * *miranti jam sub aratro* 65
Piscibus inventis, & q *fetæ comparo mulæ*,
Sollicitus, *tanquam* r *lapides effuderit imber*,
Examenque apium longa consederit ſ *uva*
Culmine delubri, *tanquam in mare fluxerit amnis*
Gurgitibus t *miris*, & *lactis vortice torrens*. 70
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega. *quid si bis centum perdidit alter*
Hoc * *arcana modo*? *majorem tertius illa*
Summam, *quam patulæ vix ceperat angulus arcę*.

a Neptunus, cui sorte obtigit imperium maris.
b Rapta è Sicilia.
c Proserpina Ceréris filia.
d Qua Ixion volvitur.
e Sisyphi.
f Qui jecur Tytii seu Promethei depascitur.
* Hanc lectionem astruunt, qui hæc ad aurea illa sęcula referunt, in quibus sponte sua natæ fruges, & glandes pro divitiis erant. *Sylvæ nativas opes*, *Et opaca dederant antra nativas domos*. Sen. Hippol Nec tamen inepta est lectio *farra*, credo n. respexisse poetam ad versum illum Ovid. 5 Metam. *quo non possederat alter Latius*, *aut totidem tollebat farris acervos*.
g Priscorum censum. *h* Quatuor annorum ætate superare alterum. *i* Lanugoque prima par sacræ senectæ.
k Pecunia æruginosa, ut quæ jam diu deposita fuerit.
l Crumenam, sacculum. *m* Prodigii instar *n* Inscribenda Thuscorum aruspicum libris. *vel* expianda tanquam monstrum e disciplina Etrusca. *o* In piaculum.
p Biformi, & prodigioso partui. * Alii habent *mirandis*.
q Mulæ a. non concipiunt, & ipsæ specie differentes.
r Ac si lapidibus pluisset, quod in prodigiis sæpe refert Livius. *ſ* In formam uvæ, vel racemi. βοτρυδόν.
t Atris, sanguineis, lacteis. * Secretæ fidei commissa, & deposita.

Tam

Tam facile, & pronum est, superos contemnere testes, 75
Si mortalis idem nemo sciat. *aspice quanta*
Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.
Per Solis radios, l *Tarpeiaque fulmina jurat,*
Et Martis a *frameam, &* b *Cirrhæi spicula vatis,*
Per c *calamos venatricis pharetræque puellæ,* 80
Perque tuum pater Ægei Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus, hastamque Minervæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cæli.
Si vero & pater est, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, d *Pharioque madentis aceto.* 85
Sunt qui in fortunæ jam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moveri,
Natura volvente vices & e *lucis, & anni,*
Atque ideo intrepidi quæcunque f *altaria tangunt.*
Est alius metuens, ne crimen pœna sequatur. 90
Hic putat esse deos, & pejerat, atque ita g *secum,*
Decernat quodcunque volet de corpore nostro
Isis, & h *irato feriat mea lumina sistro:*
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthisis, & vomicæ putres, & dimidium crus 95
Sunt tanti? i *pauper locupletem optare podagram*
Nec dubitet i *Ladas, si non eget* k *Anticyra, nec*
l *Archigene.* m quid enim velocis gloria plantæ
Præstat, & esuriens *n* Pisææ ramus olivæ?
o Ut sit magna, tamen certe lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes, 101
Quando ad me venient? sed & exorabile numen
Fortasse experiar; solet p *his ignoscere:* multi

l Jovis Capitolini.
a Lauream, ῥομφαίαν. Tacit. de German. & A. Gell. 10, 15.
b Apollinis, qui in Cirrha colitur.
c Dianæ sagittas.
d Ægyptio, acetum vero Ægyptiũ optimum esse, ut & Cnidium, Chrysippus affirmat, referente Athenæo lib. 2. cap. 16. Pharos autem insula Ægypti.
e Diei, anni, temporum, motuum. *f* Aras tangentes veteres conceptis verbis jurabant. *g* Cogitat, dicit. *h* Pers. Sat. 5. vers. 186. *Hypallage*. ipsa irata. *i* Cursu velox, & expeditus, sed pauper, de quo Pausan. in Corinth. Solin. c. 6. Catullus ad Camerium. Epig. Græc. 4. l. c. 2. *k* Nisi insanus sit. *vel* modo tolerabilis sit podagra, quæ Elleboro nigro non sit curanda. Perf. 4. 16. *l* Medico. *m* Quo n. mihi in Olympicis palma, si interea famelicus peream?
n Olympicæ. Pisa n. civitas in Elide, juxta quam Jovis Olympii templum. & certamina quinto quoque anno ineunte celebrabantur. vide, quæ ad Senecæ Herc. Fur. v. 810.
o *Perjurus hæc secum.* *p* Quibusdam.

Com-

Committunt eadem diverso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.
a *Sic animum diræ trepidum formidine culpæ* 106
Confirmant, tunc te b *sacra ad delubra vocantem*
Præcedit, trahere c *imo ultro, ac vexare paratus.*
Nam cum magna d *malæ superest audacia causæ,*
Creditur à multis fiducia. e *mimum agit ille,* 110
Urbani qualem fugitivus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, ut f *Stentora vincere possis,*
Vel potius quantum g *Gradivus Homericus: audis*
Juppiter hæc? h *nec labra moves, cum mittere vocem*
Debueras vel marmoreus, vel aheneus? aut cur 115
In i *carbone tuo* k *charta pia thura soluta*
Ponimus; & sectum vituli iecur, l *albæque porci*
Omenta? ut video, nullum discrimen habendum est
Effigies inter vestras, statuamque m *Batulli.*
Accipe, quæ contra valeat solatia ferre, 120
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
n *A Cynicis tunica distantia,* o *non Epicurum*
Suspicit exigui lætum plantaribus horti.
p *Curentur dubii medicis majoribus ægri,*
q *Tu venam vel* r *discipulo committe Philippi.* 125
Si nullum in terris s *tam detestabile factum*
Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te veto, nec t *plana faciem contundere palma:*
Quandoquidem accepto *u* claudenda est janua damno,
Et majore domus gemitu, majore tumultu 130
Planguntur nummi, quam funera. nemo dolorē

a Hæc Poeta. *b* Exigentem ab eo jusjurandum de deposito. *c* Te quasi cunctantem. *d* Tanquam bonæ causæ, & innocentiæ. *e* Illa te calumniatur, non secus ac dominum servus ille nequam, quem repræsentat mimus in fabula mimographi Catulli.

f Ὅσ τόσον αὐδήσαχ', ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα. Homer. Iliad. 5. *g* Mars apud Homer. l. 5 qui à Diomede vulneratus exclamavit, quantum x millia virorum. *h* Nec indignatus buccas inflas. *i* Thuribulo. *k* Qua thura erant involuta. Jan. Rutgersius 5. l. var. lect. 5. c. intelligit de ea charta, in qua vota obsignata fuerant, jam soluta.
l Pinguia. vel albi porci. *Hypall.* *m* Citharœdi, cui statuam Sami in templo Junonis erexit Polycrates tyrannus. *n* Cynici duplici pallio, Stoici simplici utebantur: Doctrina erat eadem. *o* Non admiratur Epicurum, qui in voluptate, & tranquillitate summum bonum ponit.
p Gravibus afflicti ærumnis gravem poscunt philosophum; qui consoletur, & curet. *q* Tu, cujus damnum levius est, non ita gravi consolatore opus habes. *r* Medico rudiori.
s Quam ejus, qui te fefellit. *t* Plangere, & lamentari.
u Quę claudi solet, ut & fenestrę, in signum luctus, *vel* Quandoquidem lubet addere dolorē damno. vide Adagia Erasmi.

Fingit a in hoc casu, vestem b diducere summam
Contentus, c vexare oculos humore coacto:
Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
Sed si cuncta vides simili fora plena querela, 135
d Si decies lectis diversa in parte tabellis
e Vana supervacui dicunt f chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos litera, g gemmaque princeps
Sardonyches, loculis quæ custoditur eburnis.
† *Te nunc delicias h extra communia censes* 140
Ponendum, quia tu i gallinæ filius albæ,
Nos k viles pulli nati infelicibus ovis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos majora ad crimina: confer
l Conductum latronem, m incendia sulphure cœpta,
Atque dolo primos cum janua colligit ignes: 146
Confer & n hos, veteris qui tollunt grādia templi
Pocula o adorandæ rubiginis, & populorum
p Dona, vel antiquo positas à rege coronas.
q Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat r inaurati femur Herculis, & faciem ipsam 151
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat.
An dubitet solitus totum conflare s Tonantem?
Confer & t artifices, mercatoremq; veneni;
Et u deducendum corio bovis in mare, cum quo 155
Clauditur adversis x innoxia simia fatis.
Hæc quota pars scelerum, quæ custos y Gallicus urbis
Usque à Lucifero, donec lux occidat, audit.
Humani generis mores tibi nosse volenti

a In amissione bonorum. *b* Dilacerare. *c* Lacrymis misere terendo oculos vix vi expressis. *d* Cum obligatoria instrumenta in tabulis ceratis scripta sæpius coram testibus fuerint lecta. *e* Debitores dicunt esse adulterina, quæ tamen vera esse arguit scriptura, & signa. *f* Propria manu scripta ligna i. e. tabellas è ligno ceratas, in quibus scribebant veteres. *g* Sigillum in Sardonyche gemma pretiosa. *h* Extra communem sortem, non vulgarem. *i* Tibi videris supra alios feliciter natus, vel quia felicia omnia dicuntur alba: vel respicit ad gallinam albā, quam raptam aquila in gremium Liviæ demisit. vide Sueton. Galbam 1. c. & Plin. l.15. c. ultimo. *k* Nullius pretii homunculi. *l* Sicarium ad occidendum conductum. *m* Incendiarios. *n* Sacrilegos. *o* Religiosæ vetustatis. *p* Ἀναθήματα, donaria diis consecrata. *q* Pocula, & coronæ. *r* E statuis auratis. vide Suet. Calig. c.32. *s* Jovis statuam. *t* Veneficos. *u* Parricidam culeo deducendum. Saty. 8. v.214. *x* In sociam pœnam destinata, cum ipsa non occiderit parentem. *y* Gallus Rutilius sub Domitiano præfectus urbis.

Suffi-

Sufficit a una domus; paucos consume dies, & 160
Dicere te miserum, postquam illinc veneris, b *aude.*
Quis c *tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis*
In d *Meroe crasso majorem infante mamillam?*
Cærula quis stupuit Germani lumina, flavam
Cæsariem, & e *madido torquentē cornua cirro? 165*
Nempe quod f *hæc illis natura est omnibus una.*
Ad g *subitas Thracum volucres,* h *nubemque sonoram*
i *Pygmæus parvis currit bellator in armis:*
Mox impar hosti, raptusque per aera curvis
Unguibus à sæva fertur grue. si videas hoc 170
Gentibus in nostris, risu quatiere: sed illic
Quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
k *Nullane perjuri capitis, fraudisque nefandæ*
Pœna erit? l *abreptum crede hunc graviore catena*
Protinus, & nostro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. m *manet illa tamen jactura, nec unquam*
Depositum tibi sospes erit: n *sed corpore trunco*
Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At vindicta bonum vita jucundius ipsa. 180
o *Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis*
Interdum, aut levibus videas flagrantia causis;
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.
p *Chrysippus non dicet idem, nec* q *mite Thaletis*
Ingenium, dulcique r *senex vicinus Hymetto, 185*

a Illius Rutilii. *b* Si potes. *c* Quis ea, quæ vulgo accidunt, & quæ quotidiana, atque è loci quasi natura sunt, miranda putet? Romã videre omnes scelere profligatos non magis mirum est, quam in Alpibus omnes strumosos (à vitio aquæ, quam ibi potant. Plin. c. 37. l. 11.) quam mammosas in Meroe Ægypti civitate mulieres; quam Pygmæos omnes esse breves, bella gruibus inferre, &c. Plin. l. 7. c. 2. Solin. c. 15.
d Sat. 6. 527. *e* Cincinnos in formam cornuum, & annulorum obliquantem. Tacit. de Germanis. *f* Ut hæc illis à natura, & more: ita nobis Romanis scelera.
g Grues à Strymone fluvio Thraciæ ex improviso advenas.
h Cum clangore instar nubis gregatim volantes grues.
i Sat. 6. 505. *k* *Object.* *l* *Resp.* Ad supplicium.
m *Object.* è persona Calvini. *n* Quod si membri jactura, vel sanguine fuso ipsum pœnas luisse vidissem, sat haberem. *o* *Resp Poetæ*, indoctos quidem, & stultos imbecilles iræ esse, ac vindictæ cupidos, doctos, & sapientes non ita. *p* Philosophus Stoicorum acutissimus. *q* Ipse Thales, unus è septem sapientibus Græciæ. *r* Socrates, qui sub falso crimine, quasi de diis male sentiret, capitis damnatus datam à ministro publico cicutam intrepidus hausit.

Quam partem accipiat; quæ inter vincla cicutam
a Accusatori nollet dare. plurima felix
Paulatim vitia, atque errores exuit omnes
Prima docet rectum b sapientia; quippe minuti
Semper, & infirmi est animi, exiguique voluptas
*Ultio. continuo * sic collige, quod vindicta* 191
Nemo magis gaudet, quam femina. Cur tamen hos tu
Evasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, *& c* surdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo sævior illis,
Quas & d Cæditius gravis invenit, aut e Rhadamanthus,
Nocte dieque suum gestare in pectore *f* testem.
g Spartano cuidam respondit Pythia vates, 199
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
*Depositum retinere, & fraudem * jure tueri*
** Jurando: quærebat enim, quæ numinis esset*
Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
h Reddidit ergo metu, non moribus: & tamen omnem
i Vocem adyti dignam templo, veramque probavit,
Extinctus tota pariter cum prole, domoque, 206
Et quamvis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi sola voluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, *k* cedo, si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessans, 211
Faucibus ut morbo siccis interque molares
Difficili crescente cibo: sed vina misellus
Expuit, *l Albani veteris pretiosa senectus*
Displicet, *m ostendas melius, densissima ruga* 215

a Anyto, Melito, poetæ, vel Lyconi oratori. b Primum [illegible] sapientia [illegible]. * Sic integre, concludit. Feminæ maxime gaudent vindicta. * Sed [illegible] inferni animi. Ergo [illegible] Θῦμος μὲν [illegible] [illegible] ἐγγενόμενος [illegible] [illegible] [illegible], ἐν ᾧ ἐγκαθήμεθα, καὶ ἀνατρέμεθα. Philo Judeus de sacrificio Abelis. c Tacito, non audito. d Judex sub [illegible] severus. e Unus è judicibus apud inferos, Jovis ex Europa filius. f Conscientiam carnificem. g Glauco, vide hanc historiam apud Herodotum l. 6. h Timesis jurisjurando. i Filius Milesii, qui deposuerat. i Vatis ex adyto, i. e. loco templi intimo, inaccesso, ἀπὸ τοῦ α & δύω. responsum expertus est verum, ipse cum universa sua familia paulo post extinctus. k Quod si voluntas puniatur, quanto magis, qui velle in actum produxerit? l Vetustum, & pretiosum Albanum vinum. m Si offeras melius, etiam dulcissima, & optima vina illi acria sunt, atque ingrata, neque menti ægræ, palato sapiunt, aut stomacho arrident.

Cogi-

Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno,
Nocte brevem si forte indulsit cura soporem,
Et toto versata toro jam membra quiescunt,
Continuo a templum, & violati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem sudoribus urget, 220
Te videt insomnis: tua sacra, & b *major imago*
Humana turbat pavidum, cogitque c *fateri.*
Hi sunt, qui trepidant, & d *ad omnia fulgura pallent,*
Cum tonat, exanimes primo quoque murmure cœli,
Non e quasi fortuitu, nec f *ventorum rabie, sed* 225
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
g *Illa nihil nocuit, cura graviore timetur*
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
Præterea h *lateris* i *vigili cum febre dolorem*
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum 230
Infesto credunt à numine, saxa Deorum
Hæc, & tela putant. k *pecudem spondere sacello*
Balantem, & laribus l *cristam promittere galli*
Non audent. quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? *m vel quæ non dignior hostia vita?* 235
Mobilis, & varia est ferme natura malorum:
n Cum scelus admittunt, superest constantia. *quid fas,*
Atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus. tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia. Nam quis 240
Peccandi finem posuit sibi, quando recepit
Ejectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisquam hominum est, quem tu contentum videris uno
Flagitio? o *dabit in laqueum vestigia noster*
Perfidus, & nigri patietur carceris p *uncum,* 245
Aut q *maris Ægæi rupem, scopulosque frequentes*

a Templum, in quo pejeravit, urget illum in somnis. *b* Major effigie humana, & augustior, quales solent apparere umbræ. *c* Scelus suum. *d* Ut Caligula. *e* Ex Epicuri opinione. *f* Ex vulgi opinione. *g* Quod si viderit primam tempestatem nihil illi nocuisse. *h* Pleuritida. *i* Cujus calor somnum adimit. *k* Pro sanitate recuperanda vovere ovem, vel agnum. *l* Gallum, quem & Æsculapio solvit, qui convaluit. *m* Vel quænam pecus non est dignior vita, quam scelestus? *n* Ante scelus perpetratum abunde confidentes, post timidissimi, & sibi sceleris male conscii resipiscere volunt, non tamen possunt ipsi ad vitia proni, dulcedine jam, & consuetudine præpediri, atque abjecto pudore in vitiis confirmati. Nullum autem vitium definit, ubi incipit. Seneca, *o* Alio de crimine dabit brevi in catenas pedes suos, qui te perfide decepit. *p* Sat. 10. 66. *q* In exilii aliquam insulam in mari Ægæo, hoc est, *Archipelago.*

Exulibus a *magnis*, *pœna gaudebis amara*
Nominis invisi, tandemque fatebere lætus
Nec surdum, nec *b* Tireſiam quenquam eſſe
Deorum.

a Nobilibus.
b Nec cæcum, ut fuit Tireſias. *Metam. Ovid. 3.*

Ejuſdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram XIII.

Ad Satyræ titulum. Hæc Satyra in Vet. Cod. Latin. habet hunc titulum:
De Fraudibus, ad Gabinium, cujus amicus negaverat Depoſitum.

Ad verſ. 65. *Hoc monſtrum puero.* Alii: *Ut monſtrum*, &c.

Ad verſ. 140. *Te nunc delicias.* Cod. quidam habent pro *Te nunc*, *Teno*, ſed, ut arbitror, corruptè.

SATY-

SATYRA XIV.

Parentes reprehendit, qui minus pie, ac caste coram liberis viventes, malis exemplis, & prava institutione iis authores sunt aleæ, gulæ, crudelitatis, libidinis, luxus in ædificiis extruendis, superstitionis, & portentosæ avaritiæ.

Plurima sunt, Fuscine, & fama digna sinistra,
** Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,*
Quæ monstrant ipsi pueris, traduntque parentes.
Si damnosa senem juvat alea, ludit & heres
a *Bullatus, parvoque eadem movet* b *arma* c *fritillo.*
Nec de se d *melius cuiquam sperare propinquo* 6
Concedit juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem e *jure natantes*
Mergere f *ficedulas didicit nebulone parente,*
Et g *cana monstrante gula: cum* h *septimus annus*
Transierit puero, nondum omni dente renato, 11
Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
Hinc totidem, † *cupiet lauto cœnare paratu*
Semper, & i *à magna non degenerare culina.*
k 1 *Mitem animum, & mores* l *modicis erroribus æquos* 15
Præcipit, atque animas servorum, & corpora nostra
Materia constare putat, paribusque elementis:
An 2 *sævire docet Rutilus, qui gaudet acerbo*
Plagarum strepitu, & m *nullam Sirena flagellis*
Comparat n *Antiphates trepidi laris, ac* o *Polyphemus?* 20
Tum felix, quoties aliquis tortore vocato

* Quæ etiam res præclaras turpitudine inquinant.
a Filius adhuc puer bullam, & prætextam gestans, Pers. Sat. 5. 31.
b Talos, aleas, & cætera ludi instrumenta.
c Vasculo oblongo, è quo mittebantur tesseræ, vel tali in tabulam. vide, quæ ad Mart. epig. 14. l. 4.
d Quam de patre. *e* Condimento. *f* Aves, quod ficus edant, dictas. *g* Cano patre guloso. *h* Puer in his deliciis enutritus ad septimum ætatis annum, quo dentes renascuntur. *i* Non deflectere à paterno luxu ad victum frugaliorem. *k* Pater crudelis, dum in servos flagellis sævit, 1 clementiam quæso, an 2 crudelitatem præcipit filio? proculdubio crudelitatem. *l* Paucissimis vitiis corruptos. *m* Nullius Sirenis cantum æque auditu jucundum putat, ac flagellorum sonum. *n* Domus suæ carnifex, Antiphate Læstrygonum rege non mitior. *o* Cyclopum immanissimus.

Uritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid suadet juveni lętus stridore catenæ,
Quem mire afficiunt b *inscripta* c *ergastula, carcer*
Rusticus? expectas, ut non sit adultera d *Largæ* 25
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Ut non ter decies e *respiret? conscia matri*
Virgo fuit: f *ceras nunc* g *hac dictante pusillas* 29
Implet, & † *ad mœchum dat* h *eisdem ferre* i *cinædis.*
Sic natura jubet. velocius, & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica,
k magnis
Cum subeant animos auctoribus. *unus, & alter*
Forsitã l *hęc spernãt juvenes, quibus arte benigna,*
Et m *meliore luto finxit præcordia Titan:* 35
Sed reliquos n *fugienda patrum vestigia ducunt,*
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abstineas igitur o *damnis, hujusce etenim vel*
Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis 40
Turpibus, ac pravis omnes sumus; & p *Catilinam*
Quocunque in populo videas, quocumque sub axe:
Sed nec q *Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.*
Nil dictu fœdum, visuque hæc limina tangat,
Intra quæ puer est. *procul hinc, procul inde* r *puellæ*
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti. 46
Maxima debetur puero reverentia: *si quid*
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed s *peccaturo obsistat tibi filius infans.*

a Furto subducta, *vel* amissa.
b Canterio inusti servi.
c Sat. 8. 180.
d Adulteræ, sic Sat. 6. 240.
e *Take breath.* Ita multi sunt, ut numerari nequeant uno spiritu, imo sine crebra respiratione.
f Tabellas ad mœchum.
g Matre suo exemplo præmonstrante. *vel simpliciter dictante.*

h Quibus mater dederat. i Ministris turpibus. k Parentib. & majorib. l Declinent parentum vitia.
m Prometheus Titanis nepos, qui homines è luto formasse fingitur εἴ σε προμηθεὺς ἔπλασε, κ' ἐκ πηλοῦ γέγονας. Callimach. id est, quib. Deus ingenium dedit ad virtutem pronius. n Prava exempla. o Sceleribus, quæ te, & filios perdent. p Malos, & patriam evertere conatos, qualis fuit Catilina. q Boni, & patriæ assertores, qualis erat M. Brutus, & Cato Uticensis frater Serviliæ matris Bruti. r Meretrices, & parasiti in alea, vino, & lascivis cantib. pernoctantes. s Ne pecces in illius malum exemplum.

Nam

Nam si quid dignum censoris feceris a *ira*, 50
(Quandoquidem similem tibi se non corpore tantum
Nec vultu dederit, morum quoque filius) & cum
Omnia deterius tua per vestigia peccet,
b *Corripies nimirum, & castigabis* c *acerbo*
Clamore, ac post hæc d *tabulas mutare parabis.* 55
e *Unde tibi frontem, libertatemque parentis,*
Cum facias pejora senex? vacuumque cerebro
f *Jampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?*
g *Hospite venturo cessabit nemo tuorum:*
h *Verre pavimentum, nitidas ostende columnas,* 60
i *Arida cum tota descendat aranea tela.*
Hic k *lavet argentum, vasa* l *aspera tergeat alter,*
Vox domini fremit instantis, virgamque tenentis.
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis venientis amici, 65
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen uno
Semodio scobis hæc emendat servulus unus:
Illud non agitas, ut sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, vitioque carentem?
Gratum est, m quod patriæ civem, populoque dedisti, 70
Si facis, ut patriæ sit idoneus, *utilis agris,*
Utilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
* Moribus instituas, 1 *serpente Ciconia pullos*
Nutrit, & inventa per devia rura lacerta: 75
n *Illi eadem sumptis quærunt animalia pinnis.*
Vultur o *jumento, & canibus, crucibusque relictis*
† *Ad fœtus properat, partemque cadaveris affert:*
Hinc est ergo cibus magni quoque vulturis, & se
Pascentis, propria cum jam facit arbore nidos. 80
2 *Sed leporem, aut capream* p *famulæ Jovis, &* q *generosæ*

a Nota Censoris. *b* *Iron.* *c* Acri increpatione. *d* Tabulas testamenti mutare, & eum exheredare. *e* Supple *sumes?* *f* Et tibi quasi phrenetico adhibenda est, occipitio inciso, Cucurbita, Angl. *a cupping-glasse.* *g* Ut hospitem excipias, domum nitidam esse curas, cur non & sanctam? *h* Uxor tua fremit: *Verre pavimentum, &c.* *i* Aridis gaudens. *k* Alii legunt, *Lave argentum.* *l* Cælata, & signis insculpta. *m* Quod filium genueris. * 1 *Malis ne, exemplo Ciconiæ, & Vulturis an* * 2 *Bonis, exemplo Aquilæ, & accipitrum.* *n* Pulli jam pennati. *o* A cadaveribus jumenti, canum, aut furum in cruce pendentium prædam refert vultur ad pullos, quem in excelsissimis rupibus nidificare scribit Plinius lib. 10. c. 6. non in arboribus, ut noster hic. Atque hinc, ubi adoleverint illi vultures, assueto illo, & quo prius alebantur cibo, vescuntur. *p* Aquilæ Jovis armigeræ, altivolæ. *q* Accipitres.

In saltu venantur aves, tunc præda cubili
Ponitur: inde autem, cum se matura levabit
Progenies, stimulante fame, festinat ad illam
Quam primum a *præd*am *rupto gustaverit ovo.* 85
Ædificator erat † *Centronius, & modo* b *curvo*
Litore Cajetæ, summa nunc c *Tiburis arce,*
Nunc d *Prænestinis in montibus, alta parabat*
Culmina villarum, Græcis, e *longeque petitis*
Marmoribus vincens f *Fortunæ, atque* g *Herculis ædem;* 90
Ut spado vincebat Capitolia nostra h *Posides.*
Dum sic ergo i *habitat Centronius, imminuit rem,*
k *Fregit opes, nec parva tamen mensura relictæ*
Partis erat, totam hanc k *turbavit filius amens,*
Dum meliore novas attollit marmore villas. 95
Quidam sortiti l *metuentem* m *sabbata patrem,*
n *Nil præter nubes, & cœli* o *numen adorant,*
Nec distare putant humana carne p *suillam,*
Qua pater abstinuit, mox & q *præputia ponunt:*
† *Romanas autem soliti contemnere leges,* 100
Judaicum ediscunt, & servant, ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine r *Moses:*
s *Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti:*
Quæsitum ad fontem solos deducere t *verpos.*
Sed pater in causa, cui septima quæque fuit lux 105

a Ovo inclusa, & tenella progenies. b Portu in sinu Bajano, potius à curvo quod Lacones Cajetam vocant, quam ab Æneæ nutrice dicto. *Virg. Æneid. 7.* Gajetta. c Urbis editæ utpote in monte sitæ, in Sabinis ad lapidem ab urbe XVI. *Tivoli.* d Sat. 3. v. 190. e Ex Ægypto, Numidia, &c. f Præneste, vel Romæ. g Tibure, vel etiam Romæ. h Claudii Cæsaris eunuchus, & libertus, qui balneas exstruxit magnificas in litore Bajano. i Exstruxit ædificia, quæ habitet. k Absumpsit, dilapidavit. l Superstitiose colentem. *Ethnice.* m Septimum quemque diem, qui Judæis *sabbatum*, seu cessatio est. n Quippe inter precandum cœlum suspicientes unum tantum Deum agnoscunt Judæi. *mente sola unumque numen intelligunt*, &c. Tacit. 5. hist. *Nubila de laquearibus expectatis, &c.* Tertullian. in Apologetico, & hinc præter Judæos jactatus Socrates ab Aristophane in nubibus.
o Alii *Lumen* legunt, sed vide notam præcedentem.
p Qua abstinent Judæi ex instituto veteri, ὅτι διχηλεῖ μὲν, οὐ μηρυκᾶται δὲ ὗς θολερὸς; καὶ βαρβαρώδης. Philo Judæus lib: de Agric. vide Sat. 6. v. 161. q Circumciduntur:
r Propheta ex sacra pagina notus. s Non nisi eandem professis religionem præstare officium viam, vel fontem monstrandi, seu aliud quodvis. t Circumcisos Judæos ob renudatam verpam ab ἕρπων Lumbrico. vide J. C. Scal. 1. l. de causis Linguæ Latinæ. 28.

Igna-

Ignava, & partem vitæ non attigit ullam.
Sponte tamen juvenes imitantur cætera, solam
Inviti quoque avaritiam exercere a jubentur.
Fallit enim *b* vitium specie *c* virtutis, & umbra,
Cum sit triste habitu, vultuq; & veste severum. 110
Nec dubie, tanquam frugi, laudatur avarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quam si fortunas servet easdem
d *Hesperidum serpens, aut* e *Ponticus. adde quod hunc, de* 114
Quo loquor, egregium populus putat, atque verendum
*Artificem, quippe his crescunt patrimonia *fabris,*
Sed crescunt quocunque modo, majoraque fiunt
** Incude assidua, semperque ardente * camino.*
Et pater ergo f *animi felicis credit avaros,*
Qui mirantur opes, g *qui nulla exempla beati* 120
Pauperis esse putant; juvenes hortantur, ut illam
Ire viam † pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa: his protinus illos
Imbuit, & cogit h *minimas ediscere sordes:*
Mox acquirendi docet insatiabile votum. 125
Servorum ventres i *modio castigat iniquo*
Ipse quoque esuriens: neque enim omnia sustinet unquam
Mucida k *cærulei panis consumere frusta,*
Hesternum solitus medio servare l *minutal*
m *Septembri, nec non differre in tempora cœnæ* 130
Alterius n *concham, æstivi cum parte* o *lacerti*
p *Signatam, vel dimidio, putrique siluro,*
Filaque sectivi numerata includere porri.
Invitatus ad hæc aliquis q *de ponte negabit.*
Sed quo divitias hæc per tormenta coactas? 135
Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,

a A parentibus instituuntur. *b* Avaritia, vel generaliter omne vitium. *c* Frugalitatis. *d* Pervigil draco custos aureorum malorum in horto Hesperidum filiarum Atlantis. *e* Draco apud Colchos in Ponto aurei velleris à Phryxo suspensi custos. ** Metaph. à fabrili arte.* *f* Sup. *esse, vel, animi felices, Hellenismus.* *g* Qui neminem pauperem judicant beatum. *h* Triparcæ hujus, & sordidæ avaritiæ principia, & præcepta: vide à Theophrasto expressa in characteribus Ethicis, περὶ μικρολογίας, & περὶ βδελυρίας. *i* Cibi demensi φειδωνίῳ μέτρῳ. Theoph. περὶ βδελυρίας. *k* E mucore. *l* Cibum è variis minutatim concisis. *m* Quo mense obsonia citissimè corrumpuntur. *n* Sat.3. vers.293. *o* Pisciculi. *p* Signo apposito ad fraudes servorum cavendas. *q* Mendicus, Sat.4. 116.

Fingit *a* in hoc casu, *vestem* b *diducere summam*
Contentus, c *vexare oculos humore coacto*:
Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
Sed si cuncta vides simili fora plena querela, 135
d *Si decies lectis diversa in parte tabellis*
e *Vana supervacui dicunt* f *chirographa ligni*,
Arguit ipsorum quos litera, g *gemmaque princeps*
Sardonyches, *loculis quæ custoditur eburnis*.
† *Te nunc delicias* h *extra communia censes* 140
Ponendum, *quia tu* i *gallinæ filius albæ*,
Nos k *viles pulli nati infelicibus ovis*.
Rem pateris modicam, *& mediocri bile ferendam*,
Si flectas oculos majora ad crimina: *confer*
l *Conductum latronem*, m *incendia sulphure cæpta*,
Atque dolo primos cum janua colligit ignes: 146
Confer & n *hos*, *veteris qui tollunt grãdia templi*
Pocula o *adorandæ rubiginis*, *& populorum*
p *Dona*, *vel antiquo positas à rege coronas*.
q *Hæc ibi si non sunt*, *minor extat sacrilegus*, *qui*
Radat r *inaurati femur Herculis*, *& faciem ipsam* 151
Neptuni, *qui bracteolam de Castore ducat*.
An dubitet solitus totum conflare ſ *Tonantem?*
Confer & t *artifices*, *mercatoremq; veneni*;
Et u *deducendum corio bovis in mare*, *cum quo* 155
Clauditur adversis x *innoxia simia fatis*.
Hæc quota pars scelerum, *quæ custos* y *Gallicus urbis*
Usque à Lucifero, *donec lux occidat*, *audit*.
Humani generis mores tibi nosse volenti

a In admissione bonorum. *b* Dilacerare. *c* Lacrymis misere terendo oculos vix vi expressis. *d* Cum obligatoria instrumenta in tabulis ceratis scripta sæpius coram testibus fuerint lecta. *e* Debitores dicunt esse adulterina, quæ tamen vera esse arguit scriptura, & signa. *f* Propria manu scripta ligna i. e. tabellas è ligno ceratas, in quibus scribebant veteres. *g* Sigillum in Sardonyche gemma pretiosa. *h* Extra communem sortem, non vulgarem. *i* Tibi videris supra alios felicirer natus, vel quia felicia omnia dicuntur alba: vel respicit ad gallinam albã, quam raptam aquila in gremium Liviæ demisit. vide Sueton. Galbam 1. c. & Plin. l.15. c. ultimo. *k* Nullius pretii homunculi. *l* Sicarium ad occidendum conductum. *m* Incendiarios. *n* Sacrilegos. *o* Religiosæ vetustatis. *p* Ἀναθήματα, donaria diis consecrata. *q* Pocula, & coronæ. *r* E statuis auratis. vide Suet. Calig. c.32. *ſ* Jovis statuam. *t* Veneficos. *u* Parricidam culeo deducendum. Saty. 8. v.214. *x* In sociam pœnam destinata, cum ipsa non occiderit parentem. *y* Gallus Rutilius sub Domitiano præfectus urbis.

Sufficit a una domus, paucos consume dies, & 160
Dicere te miserum, postquam illinc veneris,
b *aude.*
Quis c *tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis*
In d *Meroe crasso majorem infante mamillam?*
Cærula quis stupuit Germani lumina, flavam
Cæsariem, & e *madido torquentē cornua cirro? 165*
Nempe quod f *hæc illis natura est omnibus una.*
Ad g *subitas Thracum volucres,* h *nubemque sonoram*
i *Pygmæus parvis currit bellator in armis:*
Mox impar hosti, raptusque per aera curvis
Unguibus à sæva fertur grue. si videas hoc 170
Gentibus in nostris, risu quatiere: sed illic
Quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
k *Nullane perjuri capitis, fraudisque nefandæ*
Pœna erit? l *abreptum crede hunc graviore catena*
Protinus, & nostro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. m *manet illa tamen jactura, nec unquam*
Depositum tibi sospes erit: n *sed corpore trunco*
Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At vindicta bonum vita jucundius ipsa. 180
o *Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis*
Interdum, aut levibus videas flagrantia causis;
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.
p *Chrysippus non dicet idem, nec* q *mite Thaletis*
Ingenium, dulcique r *senex vicinus Hymetto, 185*

a Illius Rutilii. *b* Si potes. *c* Quis ea, quæ vulgo accidunt, & quæ quotidiana, atque è loci quasi natura sunt, miranda putet? Romā videre omnes scelere profligatos non magis mirum est, quam in Alpibus omnes strumosos (à vitio aquæ, quam ibi potant. Plin. c. 37. l. 11.) quam mammosas in Meroe Ægypti civitate mulieres; quam Pygmæos omnes esse breves, bella gruibus inferre, &c. Plin. l. 7. c. 2. Solin. c. 15.
d Sat. 6. 527. *e* Cincinnos in formam cornuum, & annulorum obliquantem. Tacit. de Germanis. *f* Ut hæc illis à natura, & more: ita nobis Romanis scelera.
g Grues à Strymone fluvio Thraciæ ex improviso advenas.
h Cum clangore instar nubis gregatim volantes grues.
i Sat. 6. 505. *k* *Object.* *l* *Resp.* Ad supplicium.
m *Object.* è persona Calvini. *n* Quod si membri jactura, vel sanguine fuso ipsum pœnas luisse vidissem, sat haberem. *o* *Resp Poetæ*, indoctos quidem, & stultos imbecilles iræ esse, ac vindictæ cupidos, doctos, & sapientes non ita. *p* Philosophus Stoicorum acutissimus. *q* Ipse Thales, unus è septem sapientibus Græciæ. *r* Socrates, qui sub falso crimine, quasi de diis male sentiret, capitis damnatus datam à ministro publico cicutam intrepidus hausit.

Qui partem acceptæ sæva inter vincla cicutæ
a *Accusatori nollet dare. plurima felix*
Paulatim vitia, atque errores exuit omnes
Prima docens rectum b *sapientia*; quippe minuti
Semper, & infirmi est animi, exiguique voluptas
Ultio. *continuo* * *sic collige, quod vindicta* 191
Nemo magis gaudet, quam fœmina. Cur tamen hos tu
Evasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, & c surdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo sævior illis,
Quas & d Cæditius gravis invenit, aut e Rhadamantus,
Nocte, dieque suum gestare in pectore f testem.
g *Spartano cuidam respondit Pythia vates,* 199
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
*Depositum retinere, & fraudem * jure tueri*
* *Jurando: quærebat enim, quæ numinis esset*
Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
h *Reddidit ergo metu, non moribus: & tamen omnem*
i *Vocem adyti dignam templo, veramque probavit,*
Extinctus tota pariter cum prole, domoque, 206
Et quamvis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi sola voluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, k cedo, si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessans, 211
Faucibus ut morbo siccis interque molares
Difficili crescente cibo: sed vina misellus
Expuit, l *Albani veteris pretiosa senectus*
Displicet, m *ostendas melius, densissima ruga* 215

a Anyto, Melito, poetæ, vel Lyconi oratori. b Philosophia moralis. * Sic argue, conclude. Fœminæ maxime gaudent vindicta: Sed fœminæ sunt infirmi animi, Ergo, &c. Θῆλυ μὲν ἔγγονον ψυχῆς ἡ κακία, ἡ πάθος οἷς καθ' ἕκαστον τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐκλυόμεθα. ἄῤῥεν ἡ ἀπάθεια, ἡ ἀρετή, ὑφ' ὧν ἐγειρόμεθα, ἡ ῥωννύμεθα. Philo Judæus de sacrificio Abelis. c Tacito, non audito. d Judex sub Vitellio severus. e Unus è judicibus apud inferos, Jovis ex Europa filius. f Conscientiam carnificem. g Glauco. vide hanc historiam apud Herodotum l. 6. ✱ *Tinesis* jurejurando. h Filiis Milesii, qui deposuerat. i Vatis ex adyto. i. e. loco templi intimo, inaccesso, ab α & δύω. responsum expertus est verum, ipse cum universa sua familia paulo post extinctus. k Quod si voluntas puniatur, quanto magis, qui velle in actum produxerit? l Vetustum, & pretiosum Albanum vinum. m Si offeras melius, etiam dulcissima, & optima vina illi aeria sunt, atque ingrata, neque mente ægra, palato sapiunt, aut stomacho arrident.

Cogi-

Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno,
Nocte brevem si forte indulsit cura soporem,
Et toto versata toro jam membra quiescunt,
Continuo a templum, & violati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem sudoribus urget, 220
Te videt insomnis: tua sacra, & b *major imago*
Humana turbat pavidum, cogitque c *fateri.*
Hi sunt, qui trepidant, & d *ad omnia fulgura pallent,*
Cum tonat, exanimes primo quoque murmure cœli,
Non e quasi fortuitu, nec f *ventorum rabie, sed* 225
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
g *Illa nihil nocuit, cura graviore timetur*
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno:
Præterea h *lateris* i *vigili cum febre dolorem*
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum 230
Infesto credunt à numine, saxa Deorum
Hæc, & tela putant. k *pecudem spondere sacello*
Balantem, & laribus l *cristam promittere galli*
Non audent. quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? *m vel quæ non dignior hostia vita?* 235
Mobilis, & varia est ferme natura malorum:
n Cum scelus admittunt, superest constantia. *quid fas,*
Atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia. Nam quis 240
Peccandi finem posuit sibi, quando recepit
Ejectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisquam hominum est, quem tu contentum videris uno
Plagitio? o *dabit in laqueum vestigia noster*
Perfidus, & nigri patietur carceris p *uncum,* 245
Aut q *maris Ægei rupem, scopulosque frequentes*

a Templum, in quo pejeravit, urget illum in somnis.
b Major effigie humana, & augustior, quales solent apparere umbræ.
c Scelus suum.
d Ut Caligula.
e Ex Epicuri opinione.
f Ex vulgi opinione.
g Quod si viderit primam tempestatem nihil illi nocuisse.
h Pleuritida.
i Cujus calor somnum adimit.
k Pro sanitate recuperanda vovere ovem, vel agnum.
l Gallum, quem & Æsculapio solvit, qui convaluit.
m Vel quænam pecus non est dignior vita, quam scelestus?
n Ante scelus perpetratum abunde confidentes, post timidissimi, & sibi sceleris male conscii resipiscere volunt, non tamen possunt ipsi ad vitia proni, dulcedine jam, & consuetudine præpediti, atque abjecto pudore in vitiis confirmati. Nullum autem vitium desinit, ubi incipit. Seneca,
o Alio de crimine dabit brevi in catenas pedes suos, qui te perfide decepit.
p Sat. 10. 66.
q In exilii aliquam insulam in mari Ægæo, hoc est, *Archipelago.*

Exulibus a magnis, pœna gaudebis amara
Nominis invisi, tandemque fatebere lætus
Nec surdum, nec b Tiresiam quenquam esse
Deorum.

a Nobilibus. b Nec cecum, ut fuit Tiresias. *Metam. Ovid.* 3.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram XIII.

Ad Satyræ titulum. Hæc Satyra in Vet. Cod. Latin. habet hunc titulum:
De Fraudibus, ad Gabinium, cujus amicus negaverat Depositum.

Ad vers. 65. *Hoc monstrum puero*. Alii: *Ut monstrum*, &c.

Ad vers. 140. *Te nunc delicias*. Cod. quidam habent pro *Te nunc*, *Teno*, sed, ut arbitror, corruptè.

SATY-

SATYRA XIV.

Parentes reprehendit, qui minus pie, ac caste coram liberis viventes, malis exemplis, & prava institutione iis authores sunt aleæ, gulæ, crudelitatis, libidinis, luxus in ædificiis extruendis, superstitionis, & portentosæ avaritiæ.

Plurima sunt, Fuscine, & fama digna sinistra,
** Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,*
Quæ monstrant ipsi pueris, traduntque parentes.
Si damnosa senem juvat alea, ludit & heres
a Bullatus, parvoque eadem movet b arma c fritillo.
Nec de se d melius cuiquam sperare propinquo 6
Concedit juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem e jure natantes
Mergere f ficedulas didicit nebulone parente,
Et g cana monstrante gula: cum h septimus annus
Transierit puero, nondum omni dente renato, 11
Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
Hinc totidem, † cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & i à magna non degenerare culina.
k 1 Mitem animum, & mores l modicis erroribus æquos 15
Præcipit, atque animas servorum, & corpora nostra
Materia constare putat, paribusque elementis:
An 2 sævire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & m nullam Sirena flagellis
Comparat n Antiphates trepidi laris, ac o Polyphemus? 20
Tum felix, quoties aliquis tortore vocato

* Quæ etiam res præclaras turpitudine inquinant.
a Filius adhuc puer bullam, & prætextam gestans, Pers. Sat. 5. 31.
b Talos, aleas, & cætera ludi instrumenta.
c Vasculo oblongo, è quo mittebantur tesseræ, vel tali in tabulam. vide, quæ ad Mart. epig. 14. l. 4.
d Quam de patre. *e* Condimento. *f* Aves, quod ficus edant, dictas. *g* Cano patre guloso. *h* Puer in his deliciis enutritus ad septimum ætatis annum, quo dentes renascuntur. *i* Non deflectere à paterno luxu ad victum frugaliorem. *k* Pater crudelis, dum in servos flagellis sævit, 1 clementiam quæso, an 2 crudelitatem præcipit filio? proculdubio crudelitatem. *l* Paucissimis vitiis corruptos. *m* Nullius Sirenis cantum æque auditu jucundum putat, ac flagellorum sonum. *n* Domus suæ carnifex, Antiphate Læstrygonum rege non mitior. *o* Cyclopum immanissimus.

Uritur ardenti duo propter a *lintea ferro.*
Quid suadet juveni lætus stridore catenæ,
Quem mire afficiunt b *inscripta* c *ergastula, carcer*
Rusticus? expectas, ut non sit adultera d *Largæ* 25
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Ut non ter decies e *respiret? conscia matri*
Virgo fuit: f *ceras nunc* g *hac dictante pusillas* 29
Implet, & † ad mœchum dat h *eisdem ferre* i *cinædis.*
Sic natura jubet. velocius, & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, k *magnis*
Cum subeant animos auctoribus. *unus, & alter*
Forsitã l *hęc spernãt juvenes, quibus arte benigna,*
Et m *meliore luto finxit præcordia Titan:* 35
Sed reliquos n *fugienda patrum vestigia ducunt,*
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abstineas igitur o *damnis, hujusce etenim vel*
Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis 40
Turpibus, ac pravis omnes sumus; *&* p *Catilinam*
Quocunque in populo videas, quocumque sub axe:
Sed nec q *Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.*
Nil dictu fœdum, visuque hæc limina tangat,
Intra quæ puer est. *procul hinc, procul inde* r *puellæ*
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti. 46
Maxima debetur puero reverentia: *si quid*
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed s *peccaturo obsistat tibi filius infans.*

a Furto subducta, *vel* amissa.
b Cauterio inusti servi.
c Sat. 8. 180.
d Adultera, sic Sat. 6. 240.
e *Take breath.* Ita multi sunt, ut numerari nequeant uno spiritu, imo sine crebra respiratione.
f Tabellas ad mœchum.
g Matre suo exemplo præmonstrante. *vel simpliciter* dictante.

h Quibus mater dederat. i Ministris turpibus. k Parentib. & majorib. l Declinent parentum vitia. m Prometheus Titanis nepos, qui homines è luto formasse fingitur εἴ σε προμηθεὺς ἔπλασε, κ' οὐκ πηλοῦ γέγονας. Callimach. id est, quib. Deus ingenium dedit ad virtutem pronius. n Prava exempla. o Sceleribus, quæ te, & filios perdent. p Malos, & patriam evertere conatos, qualis fuit Catilina. q Boni, & patriæ assertores, qualis erat M. Brutus, & Cato Uticensis frater Serviliæ matris Bruti. r Meretrices, & parasiti in alea, vino, & lascivis cantib. pernoctantes. s Ne pecces in illius malum exemplum.

Nam

Nam si quid dignum censoris feceris a ira, 50
(Quandoquidem similem tibi se non corpore tantum
Nec vultu dederit, morum quoque filius) & cum
Omnia deterius tua per vestigia peccet,
b *Corripies nimirum, & castigabis* c *acerbo*
Clamore, ac post hæc d *tabulas mutare parabis.* 55
e *Unde tibi frontem, libertatemque parentis,*
Cum facias pejora senex? vacuumque cerebro
f *Jampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?*
g *Hospite venturo cessabit nemo tuorum:*
h *Verre pavimentum, nitidas ostende columnas,* 60
i *Arida cum tota descendat aranea tela.*
Hic k *lavet argentum, vasa* l *aspera tergeat alter,*
Vox domini fremit instantis, virgamque tenentis.
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis venientis amici, 65
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen uno
Semodio scobis hæc emendat servulus unus:
Illud non agitas, ut sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, vitioque carentem?
Gratum est, m quod patriæ civem, populoque dedisti, 70
Si facis, ut patriæ sit idoneus, *utilis agris,*
Utilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
* Moribus instituas, 1 *serpente Ciconia pullos*
Nutrit, & inventa per devia rura lacerta: 75
n *Illi eadem sumptis quærunt animalia pinnis.*
Vultur o *jumento, & canibus, crucibusque relictis*
† *Ad fœtus properat, partemque cadaveris affert:*
Hinc est ergo cibus magni quoque vulturis, & se
Pascentis, propria cum jam facit arbore nidos. 80
2 *Sed leporem, aut capream* p *famulæ Jovis, &* q *generosæ*

a Nota Censoris. b *Iron.* c Acri increpatione. d Tabulas testamenti mutare, & eum exheredare. e Supple *sumes?* f Et tibi quasi phrenetico adhibenda est, occipitio inciso, Cucurbita, Angl. *a cupping-glasse.* g Ut hospitem excipias, domum nitidam esse curas, cur non & sanctam? h Uxor tua fremit: *Verre pavimentum, &c.* i Aridis gaudens. k Alii legunt, *Læve argentum.* l Cælata, & signis insculpta m Quod filium genueris. * 1 *Malis ne, exemplo Ciconiæ, & Vulturis an* * 2 *Bonis, exemplo Aquilæ, & accipitrum.* n Pulli jam pennati. o A cadaveribus jumenti, canum, aut furum in cruce pendentium prædam refert vultur ad pullos, quem in excelsissimis rupibus nidificare scribit Plinius lib. 10. c. 6. non in arboribus, ut noster hic. Atque hinc, ubi adoleverint illi vultures, assueto illo, & quo prius alebantur cibo, vescuntur. p Aquilæ Jovis armigeræ, altivolæ. q Accipitres.

In saltu venantur aves, tunc præda cubili
Ponitur: inde autem, cum se matura levabit
Progenies, stimulante fame, festinat ad illam
Quam primum a *prædam rupto gustaverit ovo.* 85
Ædificator erat † *Centronius, & modo* b *curvo*
Litore Cajetæ, summa nunc c *Tiburis arce,*
Nunc d *Prænestinis in montibus, alta parabat*
Culmina villarum, Græcis, e *longeque petitis*
Marmoribus vincens f *Fortunæ, atque* g *Herculis ædem;* 90
Ut spado vincebat Capitolia nostra h *Posides.*
Dum sic ergo i *habitat Centronius, imminuit rem,*
k *Fregit opes, nec parva tamen mensura relictæ*
Partis erat, totam hanc k *turbavit filius amens,*
Dum meliore novas attollit marmore villas. 95
Quidam sortiti l *metuentem* m *sabbata patrem,*
n *Nil præter nubes, & cæli* o *numen adorant,*
Nec distare putant humana carne p *suillam,*
Qua pater abstinuit, mox & q præputia ponunt:
† *Romanas autem soliti contemnere leges,* 100
Judaicum ediscunt, & servant, ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine r *Moses:*
f *Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti:*
Quæsitum ad fontem solos deducere t *verpos.*
Sed pater in causa, cui septima quæque fuit lux 105

a Ovo inclusa, & tenella progenies. b Portu in sinu Bajano, potius à curvo quod Lacones Cajetam vocant, quam ab Æneæ nutrice dicto. *Virg. Æneid.* 7. Gajetta. c Urbis editæ utpote in monte sitæ, in Sabinis ad lapidem ab urbe XVI. *Tivoli.* d Sat. 3. v. 190. e Ex Ægypto, Numidia, &c. f Præneste, vel Romæ. g Tibure, vel etiam Romæ. h Claudii Cæsaris eunuchus, & libertus, qui balneas exstruxit magnificas in litore Bajano. i Exstruxit ædificia, quæ habitet. k Absumpsit, dilapidavit. l Superstitiose colentem. *Ethnice.* m Septimum quemque diem, qui Judæis *sabbatum*, seu cessatio est. n Quippe inter precandum cœlum suspicientes unum tantum Deum agnoscunt Judæi. *mente sola unumque numen intelligunt*, &c. Tacit. 5. hist. *Nubila de laquearibus expectatis, &c.* Tertullian. in Apologetico, & hinc præter Judæos jactatus Socrates ab Aristophane in nubibus.

o Alii *Lumen* legunt, sed vide notam præcedentem.

p Qua abstinent Judæi ex instituto veteri, ὅτι διχηλεῖ μὲν, οὐ μηρυκᾶται δ' ὗς θολερὸς, καὶ βαρβαρώδης. Philo Judæus lib: de Agric. vide Sat. 6. v. 161. q Circumciduntur:

r Propheta ex sacra pagina notus. f Non nisi eandem professis religionem præstare officium viam, vel fontem monstrandi, seu aliud quodvis. t Circumcisos Judæos ob renudatam verpam ab ἕρπων Lumbrico. vide J. C. Scal. 1. l. de causis Linguæ Latinæ. 28.

Igna-

Ignava, & partem vitæ non attigit ullam.
Sponte tamen juvenes imitantur cætera, solam
Inviti quoque avaritiam exercere a jubentur.
Fallit enim *b* vitium specie *c* virtutis, & umbra,
Cum sit triste habitu, vultuq; & veste severum. 110
Nec dubie, tanquam frugi, laudatur avarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quam si fortunas servet easdem
d *Hesperidum serpens, aut* e *Ponticus. adde quod hunc, de* 114
Quo loquor, egregium populus putat, atque venerandum
*Artificem, quippe his crescunt patrimonia *fabris,*
Sed crescunt quocunque modo, majoraque fiunt
* *Incude assidua, semperque ardente* * *camino.*
Et pater ergo f *animi felicis credit avaros,*
Qui mirantur opes, g *qui nulla exempla beati* 120
Pauperis esse putant; juvenes hortantur, ut illam
Ire viam † *pergant, & eidem incumbere sectæ.*
Sunt quædam vitiorum elementa: his protinus illos
Imbuit, & cogit h *minimas edіscere sordes:*
Mox acquirendi docet insatiabile votum. 125
Servorum ventres i *modio castigat iniquo*
Ipse quoque esuriens: neque enim omnia sustinet unquam
Mucida k *cærulei panis consumere frusta,*
Hesternum solitus medio servare l *minutal*
m *Septembri, nec non differre in tempora cœnæ* 130
Alterius n *concham, æstivi cum parte* o *lacerti*
p *Signatam, vel dimidio, putrique siluro,*
Filaque sectivi numerata includere porri.
Invitatus ad hæc aliquis q *de ponte negabit.*
Sed quo divitias hæc per tormenta coactas? 135
Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,

a A parentibus instituuntur. *b* Avaritia, vel generaliter omne vitium. *c* Frugalitatis. *d* Pervigil draco custos aureorum malorum in horto Hesperidum filiarum Atlantis. *e* Draco apud Colchos in Ponto aurei velleris à Phryxo suspensi custos. * *Metaph. à fabrili arte.* *f* Sup. *esse*, *vel, animi felices, Hellenismus.* *g* Qui neminem pauperem judicant beatum. *h* Triparcæ hujus, & sordidæ avaritiæ principia, & præcepta: vide à Theophrasto expressa in characteribus Ethicis, περὶ μικρολογίας, & περὶ βδελυρίας. *i* Cibi demensi φειδωνίῳ μέτρῳ. Theoph. περὶ βδελυρίας. *k* E mucore. *l* Cibum è variis minutatim concisis. *m* Quo mense obsonia citissimè corrumpuntur. *n* Sat.3. vers.293. *o* Pisciculi. *p* Signo apposito ad fraudes servorum cavendas. *q* Mendicus, Sat.4. 116.

Interea pleno cum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,
Et minus hanc optat, qui non habet. *ergo paratur*
Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum, 140
Et proferre libet fines, majorque videtur,
Et melior vicina seges, mercaris & hanc, &
Arbusta, & densa montem qui canet a *oliva:*
Quorum si pretio dominus non vincitur ullo,
Nocte boves macri, lassoque famelica collo 145
Armenta ad virides hujus mittuntur aristas:
Nec prius inde domum, quam tota b *novalia sævos*
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere vix possis, quam multi talia plorent,
Et quot venales c *injuria fecerit agros.* 150
* *Sed qui sermones? quàm fœdę buccina famæ?*
Quid nocet hoc? inquit, d *tunicam mihi malo lupini,*
Quam si me toto laudet vicinia pago
e *Exigui ruris paucissima farra secantem:*
f *Scilicet & morbis, & debilitate carebis,* 155
Et luctum, & curam effugies, & tempora vitæ
Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub g *Tatio populus Romanus arabat.*
Mox etiam fractis ætate, ac h *Punica passis* 160
Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque i *Molossos,*
Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea sanguinis, atque laboris:
Nullis visa unquam meritis minor, aut k *ingratæ*
Curta fides patriæ: saturabat l *glebula talis* 165
Patrem ipsum, turbamque casæ, qua fœta jacebat
Uxor, & infantes ludebant quatuor, m *unus*
n *Vernula, tres* o *domini: sed magnis fratribus horum*
p *A scrobe, vel sulco redeuntibus altera cœna*

a Oleis flore candidis.
b Novalis segetes, & fructus depascantur macri, lassique boves.
c Potentum, qui coegere pauperes vendere agros.
* *Objectio.*
d Siliquam lupini leguminis.
Populus me sibilat, at mihi plaudo. Horat.
e Parvæ messis dominum.
f *Hæc Poeta cum irrisione.*
g Duce Sabinorum in urbis partem à Romulo accepto.

h Adversus Carthaginenses in Sicilia, Italia, Africa.
i Epirotarum regem, Molossia a. pars Epiri est.
k Neque ingrata, aut parca nimis videbatur patria, quæ tam bene meritis tantulam rependeret mercedem.
l Duorum jugerum. Plin. 18. l. 2. c.
m E quibus unus, &c.
n Ex serva natus.
o Filii familias ingenue nati.
p Fodiendo, vel arando.

Am-

*Amplior,& grandes fumabant * pultibus ollæ.* 170
Nunc modus hic a *agri nostro non sufficit horto.*
Inde fere scelerum causæ, nec plura venena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
Humanæ mentis vitium, quam sæva cupido
b *Indomiti census*. nam dives qui fieri vult, 175
Et cito vult fieri: sed quæ reverentia legum?
Quis metus, aut pudor est unquam properantis avari?
Vivite contenti casulis, & collibus istis
O pueri, c *Marsus dicebat, & Hernicus olim*,
Vestinusque senex, panem quæramus aratro, 180
Qui satis est mensis, laudant hoc d *numina ruris*,
Quorum ope, & auxilio gratæ post munus aristæ
Contingunt homines veteris fastidia quercus.
Nil e *vetitum fecisse volet, quem non pudet alto*
Per glaciem perone tegi, qui f *summovet Euros* 185
Pellibus inversis. peregrina, ignotaque nobis
At scelus, atque nefas quodcunque est, purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus juvenem pater excitat: accipe g *ceras*, 190
Scribe puer, vigila, causas age, perlege h *rubras*
Majorum leges, aut i *vitem posce* k *libello.*
Sed caput l *intactum buxo, naresque pilosas*
Annotet, & grandes miretur m *Lælius alas*. 194
Dirue Maurorum n *Attegias, castella* o *Brigantum.*
p *Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus*
Afferat. aut longos castrorum ferre labores

* Fiebat puls ex æquis partibus farinæ, frumenti, & fabarum, aut hordei. Alex. ab Alex. c. 11. l. 3. Pulte autem, non pane vixerunt longo tempore Romani. Plin. l. 18. c. 8. Val. Max. li. 2. c. 5.
a Priscorum fundi. i. duorum jugerum.
b Insatiabilis, infiniti.
c Italiæ populi.

d *Liber, & alma Ceres vestro si munere tellus Chaoniam pingui glandem mutavit arista.* *e* Nihil admittet sceleris contra naturæ, & patriæ leges, qui parvo contentus secundum naturam vivit. *f* Ventorum frigus depellit. *g* Tabellas cereas. *h* Pers. Satyr. 5. 90. *i* Centurionis munus, qui virem gestabat, qua milites puniret. Livius l. 57. Plutarch in Galba. L. Flo Plin. l. 14. c. 1. &c. Sat. 8. v. 247. *k* Libello supplice. *l* Pectine è buxo intactum, i. impexum, ut incultus etiam strenuus appareas. *m* Imperator. *n* Mapalia. *o* Britannorum in septentrionali parte Albionis insulæ, qui aliis *Eboracenses* sunt, aliis *Galvvai*. *p* Ut sexagenarius, & emeritus signiferi munere, seu opibus honoreris, vide Mart. ep. 58. lib. 6. n. 6.

Si piget, & trepidum a *solvunt tibi cornua ventrem,*
Cum lituis audita, pares, quod vendere possis
b *Pluris dimidio, nec te fastidia mercis* 200
Ullius subeant ablegandæ c *Tiberim ultra,*
Neu credas ponendum aliquid discriminis inter
Unguenta, & corium. d lucri bonus est òdor ex re
Qualibet. *illa tuo sententia semper in ore*
Versetur diis, atque ipso Jove digna, e † *poetæ:* 205
Unde habeas, quærit nemo, sed oportet habere.
Hoc monstrant vetulæ f *pueris poscentibus assem:*
Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ.
Talibus instantem monitis quemcunque parentem
Sic possum affari: dic ô vanissime, quis te 210
g *Festinare jubet? meliorem* h *præsto* i *magistro*
Discipulum. securus abi, vinceris, ut Ajax
Præteriit k *Telamonem, ut* k *Pelea vicit Achilles.*
Parcendum est teneris. l *nondum implevere medullas*
Nativæ mala nequitiæ: ast cum pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere m *cultri,* 216
Falsus erit testis, vendet perjuria summa
Exigua, Cereris n *tangens, aramque, pedemque.*
o *Elatam jam crede nurum, si limina vestra*
p *Mortifera cum dote subit,* q *quibus illa premetur*
Per somnum digitis? nam quæ terraq; marique 221
Acquirenda putes, brevior via conferet illi.

a Musculi .n. qui retrimentorum meatus claudunt, animæ per timorem intro fugiente calore, & virtute destituti laxant vincula. Aristot. probl. & Macrob. Sat. 7. c. 11. quo aureo imbre conspersum, ac reprehensum introducit Dionysium Aristophanes in βατράχ. *b* Dimidio pluris, quam stetit. *c* Trans Tiberim .n. fœtida opera, ut Sulphurata, & excoriationes, exercebantur. vide, quæ ad Martial. ep. 42. l. 1. n 2. *d* Respicit ad notum illud Vespasiani, de vectigali è lotio. Sueton. Vespas. cap. 23. *e* Ennii ab Euripidis Bellerophonte sumptum, qui tamen hoc ironice dixit. *f* Parvulis. Sat. 3. 143. *g* Ante annos avaritia filium inquinare. *h Ile wvarrant him.* *i* Te patre, qui docuisti. *k* Ut illi patres suos fortitudine, ita te filius tuus avaritia, nequitia, & omni scelere superabit. *l* Vitia patria nondum firmam ætatem nacta sunt. *m* Novaculæ ad barbam radendam. i. e. ubi adoleverit. *n* Jurantibus aram tangere mos erat. *o* Proculdubio uxorem suam filius tuus veneno peremptam ad funus efferet. *p* Quanta sit illi exitii causa. *q* Aconito infectis, quibus si mulieris genitalia tractentur, præsentanea mors est. hoc Calpurnio Bestiæ objecit M. Cæcilius.

* Nul-

* Nullus enim magni sceleris labor. a *hæc ego nunquam*
Mandavi, dices olim, nec talia suasi.
b *Mentis causa malæ tamen est, & origo penes te.*
Nam quisquis magni census præcepit amorem, 226
Et c *lævo monitu pueros producit avaros,*
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, totas effudit habenas
Curriculo: quem si revoces, subsistere nescit, 230
Et te contempto rapitur, † metisque relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, *d* adeo indulgent sibi latius ipsi
Cum dicis juveni e stultum, qui donet amico,
Qui paupertatem levet, attollatque propinqui: 235
Et spoliare doces, & f circumscribere, & omni
Crimine divitias acquirere, g *quarum amor in te est,*
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantū
Dilexit Thebas. h *si Græcia vera,* i *Menæceus,*
k *In quarum sulcis legiones dentibus anguis* 240
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuo, tanquam tubicen surrexerit una.
Ergo l *ignem, cujus scintillas ipse dedisti,*
Flagrantem late, & rapientem cuncta videbis. 244
Nec tibi parcetur misero, m *trepidumque magistrum*
In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota Mathematicis n *genesis tua, sed* o *grave tardas*
Expectare p *colos, morieris* q *stamine nondum*

* Neque enim res ardua est perpetrare scelus aliquod magnum: præceps est ad scelus via. *a Excusat pater.* *b Respondet Poeta.* c Iniquo, inhonesto. *d* Etiam ultra patris præcepta peccandi licentiam sibi arrogabunt. *e* Eum esse stultum, qui donet amico. *f* Fraude excipere. *g* Quas divitias tu amas, quantum Decii pater, & filius patriam, qui se pro legionibus Roman. devoverunt. Satyr.8 v.258. *h* Satyr.10. v.174. *i* Qui oraculi monitu edoctus Thebas non capi posse, si se devoveret, gladio se transfixit. Papin. 10. lib. Thebaidos. & Philostratus l. Icon.1 λόγιον γὰρ τὸ τειρεσίας λέγει. &c. *k.* Hanc de Cadmo fabulam, vide in *Metamorph. Ovid.* 2. lib.
l Avaritiæ flammam. *m* Filius te patrem tollet, ut leo magistrum suum Domitiani tempore. Martial.lib. Spectaculorum. 10. epigrammate. *n* Ætatis tuæ longitudo ex horoscopo nativitatis tuæ inquiratur à filio. *Patrios inquiret in annos Filius.* Ovid. *o* Grave erit filio tuo expectare fatum tuum. *p* Parcarum. *q* Naturalis vitæ modo.

Abrupto; jam nunc obstas, & vota moraris, 249
Jam torquet juvenē longa, & a cervina senectus,
Ocyus b *Archigenem quære, atque eme,* c *quod Mithridates*
Composuit, si vis d *aliam decerpere ficum,*
Atque e *alias tractare rosas, medicamen habendum est,*
Sorbere ante cibum quod debeat aut f *pater, aut* g *rex.*
Monstro voluptatem egregiam, cui nulla h *theatra,*
Nulla æquare queas prætoris h *pulpita lauti:* 256
Si spectes, quanto capitis discrimine constent
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & i *ad vigilem ponendi Castora nummi,*
k *Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit, & res*
Non potuit servare suas. ergo l *omnia Floræ,* 261
Et m *Cereris licet, &* n *Cybeles* o *aulæa relinquas,*
p *Tanto majores humana negotia ludi.*
An magis oblectant animum jactata q *petauro*
Corpora? r *quique solent rectum descendere funem?*
Quam tu, s *Corycia semper qui puppe moraris,* 266
Atque habitas Coro semper tollendus, & Austro
Perditus, * *ac vilis sacci mercator* t *olentis?*
Qui gaudes pingui antiquæ de litore Cretæ
u *Passum, &* x *municipes Jovis advexisse lagenas?*

a Longæva ut cervi; filio nimis longa visa. *b* Medicum. *c* Antidotum, Sat. 6. ultima linea. *d* Alium videre autumnum. *e* Aliud videre ver. i. in alium annum vivere. *f* Qui malos habet filios. *g* Qui malos habet subditos. *h* Ludos scenicos. *i* Ad templum Castoris, ex more divitum, qui thesauros in templis deponere soliti erant, quasi jam securi de iis, quæ Deorum tutelæ credidissent. ἔθος γὰρ τοῖς παλαιοῖς τὰ χρήματα ἐν τοῖς ἱεροῖς ταμιεύειν. Thucydidis scholiastes. *k* Ex quo in templo Martis compilatæ fuerunt arcæ, ipsiusque Dei galea furto surrepta. vide Martialis epig. 72. l. 6. & Anthologiæ l. 2. c. 25. de Eutychida. *l* Floralia. Pers. Sat. 5. 178. *m* Ludos Cereales, vide Ang. Politiani misc. c 85. *n* Megalesia. *o* Sat. 6. v. 69. *p* Hæc avarorum hominum negotia, & immodici labores ad augendam omnimodo rem, in tantum superant omnia ludorum genera. *q* Rota, vel circulo ligneo, per quem saltando se jactabant Petauristæ. Manilius lib. 5. ibique Scalig. *r* Funambuli. *s* E Cilicia. Corycus autem promontorium, seu mons Ciliciæ, in quo antrum Corycæum, ubi optimum nascitur crocum. Est & nomen promontorii Cretæ. * Alii legunt *à Siculis.* *t* Olentis mercem aliquam fœtidam. *u* Liquorem ex uvis ad solem passis. *Columella* 12. l. c. 39. *x* Vinum Cretense in lagenis. Jupiter enim in Creta natus est, ita Sat. 4. v. 33. silures appellavit *Crispini municipes.*

a *Hic*

a *Hic tamen ancipiti figens vestigia planta* 271
Victum illa mercede parat, b *brumamque, famemque*
Illa reste cavet: tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius. aspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare: c *plus hominum est jam* 275
In pelago: veniet classis, quocunque vocarit
Spes lucri, nec d *Carpathium*, e *Getulaque tantum*
Æquora transsiliet, sed longe f *Calpe relicta*,
Audiet Herculeo g *stridentem gurgite solem*,
Grande operæ pretiũ est, ut tenso h *folle reverti* 280
Inde domum possis, tumidaque superbus aluta,
i *Oceani monstra*, & k *juvenes vidisse marinos*.
Non unus mentes agitat furor. l *ille* m *sororis*
In manibus vultu o *Eumenidum terretur*, & n *igni*:
p *Hic bove percusso mugire Agamemnona credit*, 285
Aut Ithacum. q parcat tunicis licet, atque lacernis,
r Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad summum latus, & s tabula distinguitur unda.
Cum sit causa mali tanti, & discriminis hujus 289
t *Concisum argentum in titulos, faciesque minutas*.
Occurrunt nubes, & fulgura: solvite funem,
u *Frumenti dominus clamat, piperisque coempti*,
Nil color hic cœli, nil x *fascia nigra minatur*,

a Funambuli tamen, & petauristæ hos subeunt labores, & pericula, quo sibi ad vitam necessaria acquirant: tu, ut immodica, & superflua: tanto iis insanior es, & dementior. *b* Frigus brumæ. *c* Plures navigant jam, quam terram colunt. *d* Extremum maris mediterranei à Carpatho insula denominatum. *e* Libyca. *f* Altera ex Herculis columnis in Hispania sita, *Gibraltar*. Altera in Africa sita, Abyla, hoc est, Nautæ, qui longe post se reliquerunt Herculis columnas, audient in mari Atlantico, &c. *g* Quem Posidonius Philosophus, atque è poetis nonnulli finxerunt occidentem in æquore stridere, uti candens ferrum in aqua. *h* Sacculo è corio nummis pleno. *i* Monstra natantia, Horat. 1. l. Od 3. cete, balænas. *k* Tritonas, & Sirenas. *l* Orestes, ut est apud Euripidem. *m* Electræ. *n* Furiarum, quas, ubi Orestes placasset, nominavit Eumenidas à benevolentia. Sophoc. in Oedipode in Colono. *o* Facibus. *p* Ajax apud Sophoc. mente captus duos boves pro Agamemnone, & Ulysse flagellat. *q* Etsi non laceret vestes more furiosorũ mercator. *r* Tamen insanus est, hominibus verò nequam, & male sanis interdici bonis solebat, curatore dato. *s* Sat. 12. v. 58. *t* Nummi titulis, & imaginibus principum signati, *u* Mercator. *x* Atræ nubis circulus.

a *Æsti-*

a *Æstivum tonat. infelix, ac forsitan ipsa* 294
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus, & b *zonam læva, morsuque tenebit.*
Sed cujus votis modo non suffecerat aurum,
Quod c *Tagus, & rutila volvit* d *Pactolus arena,*
Frigida e *sufficient velantes inguina panni,*
Exiguusque cibus, mersa rate naufragus assem 300
Dum rogat, & f *picta se tempestate tuetur.*
Tantis parta malis, cura majore, metuque
Servantur: misera est magni custodia census.
Dispositis prædives g *hamis vigilare cohortem*
Servorum noctu h *Licinus jubet, attonitus pro* 305
i *Electro,* k *signisque suis, Phrygiaque columna,*
Atque l *ebore, &* m *lata testudine,* n *dolia nudi*
Non ardent o *Cynici: si fregeris, altera fiet*
Cras domus, aut eadem p *plumbo commissa manebit.*
Sensit Alexander, testa cum vidit in illa 310
q *Magnum habitatorem*, quanto r felicior hic, qui
Nil cuperet, quam qui ſ totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
t Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te
Nos facimus Fortuna deam, mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam: 316
In quantum sitis, atque fames, & frigora poscunt,
Quantum u *Epicure tibi parvis suffecit in hortis,*
Quantum x *Socratici ceperunt* y *ante penates.*

a Brevis temporis est hoc tonitru, quale æstivum solet è calore. b Cingulum, in quo nummi reconditi, læva manu, vel ore tenebit mordicus, dum dextra dirigit tabulam, cui innititur. c Auriferi fluvii in Lusitania —— d —— & Lydia.] e Post naufragium. f Sat. 12. v. 28. & Pers. Satyr. 1. v. 82. g Uncis ferreis. Turneb. 19. 23. vasa aquaria intelligit in promptu ad extinguenda incendia. ab hama, cum hamus penultimam habeat longam. ἄμαις, καὶ σκάφαις, &c. Plutarch. de animalium industria. & Plin. Ju. 1. ep. 10. L. nam salutem. parag. ut curam II. de off. Præf. vigilum. Ut curam adhibeant omnes inquilinos admonere, ne negligentia aliqua incendii casus oriatur; præterea ut aquam unusquisque in cœnaculo habeat, jubetur admonere. h Dives. Sat. 2. Pers. i Poculis ex electro. k Statuis. l Sat. 11. v. 123. m Eadem Satyr. v. 93. n Dolia fictilia. Plin. 12. l. 2. c. o Diogenis, & aliorum Cynicorum. p Per ferruminationem, aut plumbationem, μολυβδωσιν. erat ergo fictilis. q Diogenem affectibus majorem. r Alludit ad illud. *Alexander nisi essem, Diogenes esse vellem.* ſ Imo plures, Sat 10. v. 168. t Eadem Sat. vers. 368. u Qui hortum colens olere, polenta, & aqua contentus cum ipso Jove de felicitate contenderit. x Frugalis Socratis domus. y Ante Epicurum.

Nun-

Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit. 320
a *Acribus exemplis videor te claudere. misce*
Ergo aliquid b *nostris de moribus, effice* c *summam*
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
Hoc quoque si d *rugam trahit, extenditque labellum:*
Sume e *duos equites, fac tertia quadringenta:* 325
Si nondum implevi gremium, si panditur ultra:
Nec Crœsi fortuna unquam, nec Persica regna
Sufficient animo, nec divitiæ f *Narcissi,*
Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, g *cujus*
Paruit imperiis uxorem occidere jussus. 330

a Si te intra horum frugalitatis terminos coangustem. *b* Liberius indulge opibus accumulandis, & velificare divitiis, quod nos hodie facimus. *c* Sat. 3. v. 154. *d* Non tibi arrideat, sed te cogat, quod dicitur Anglicè, *to bend the brovv, and hang the lip.* *e* Duorum equitum census octingenta H. S. nostræ monetæ 6250. lib. *f* Liberti Claudii ditissimi. Sueton. Claud. 28. c. *g* Neque enim Claudius Messalinam uxorem, quæ nupsit Silio, Sat. 10. v. 330. interfecisset; nisi properasset index, delatorque adulterii, & quodam modo imperator cædis Narcissus. Tacit. Annal. 18.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram XIV.

In argumentum. In antiquis aliquibus exempl. huic Satyræ titulus græcis literis inscriptus est: *ϖεὶ ἀναγγῶν ϖεὸς φοίσκινον.*

Ad vers. 2. *Et nitidis, &c.* In quibusdam exemplaribus ante secundum hunc versum legebatur hic alter:
Et quod majorum vitio sequiturque minores. Verùm parùm ad sensum, & inconcinnè; si quis eum retinere versum voluerit, saltem post versum tertium reponat, sede non adeò inepta.

Ad vers. 13. *Cupiet.* Alii: *cupient.*

Ad vers. 30. *Et ad mœchum.* Priscian. l. 7. & 13. *& ad mœchos.*

Ad vers. 78. *Ad fœtus.* Alii: *adfectus.*

Ad vers. 86. *Centronius.* Alii: *Cetronius*; alii: *Cotonius*; alii: *Cetonius.*

Ad vers. 100. *Romanas autem, &c.* In opt. exempl. hic est horum versuum ordo:

Romanas autem soliti contemnere leges,
Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti,

Quasi-

Quæsitum ad fontem solos deducere verpos,
Judaicum ediscunt, &c.

Ad vers. 122. *Ire viam pergant*; alii: *peragant*.
Ad vers. 205. *Digna Poetæ*; alii: digna *Poeta*.
Ad vers. 231. *Metisque relictis*. Alii: *meritisque*; sed benè omninò ly *metisque*.

SATYRA XV.

Ægyptiorum superstitionem ridet. mox crudelitatem eorum execratus narrat, quam avide quidam ex Ægyptiis hostem captum discerpserint, crudumque voraverint.

*Quis nescit Volusi Bithynice, * qualia demens*
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc: illa a *pavet saturam serpentibus* b *Ibin.*
Effigies c *sacri nitet aurea* c *Cercopitheci,* 4
d *Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ,*
Atque e *vetus Thebe centum jacet obruta portis.*
† *Illis* f *cæruleos, hic piscem fluminis, illic*
Oppida tota g *canem venerantur, nemo* h *Dianam:*

* Σέβουσι μὲν τοι κροκοδείλους, κύνας, αἰλούρους, λύκους, πιθηκούς, ἴβιδας, & ἱέρακας ἰχθύων, &c. Philo. Jud. lib. de decalogo. rationem vide apud Lucianum περὶ ἀστρολογίας. τὸν Ἄπιν ἐν Μέμφει, &c. τὸν τράγον ἐν Μένδητι. τὸν κροκόδειλον ἐν τῇ Μύριδος λίμνῃ. Diod. Sic. l. 1. Οἱ μὲν ναοὶ κάλλιστοι, &c. οἷον δέ ἐστιν ζητῆς τὸν θεὸν, ἢ πιθηκός ἐστιν, ἢ ἶβις, ἢ τράγος, ἢ αἴλουρος. Lucian. εἰκονες. & Pomp. Mela. 1. *a* Superstitiose veneratur. vide Diod. Sic. l. 1. *b* Avem Ciconiæ similem, quæ angues, & locustas vorat, atque hinc Ægyptiis numinis loco est. Plin. 28. c. 10. lib. *c* Simiæ caudatæ, sacræ, & pro Deo habitæ. *d* Ubi dimidia pars Colossi saxei Memnonis (altera n. pars motu terræ corruerat) solis Orientis radiis icta sonum vocalem citharæ edebat, magica (ut creditum) arte. ἀκοῦσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο τὸν Μέμνονα ἠχοῦντα πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον. Lucian. φιλοψευδ. & idem in τόξαρει. Pausan. in Atticis. Philostratus in Iconibus. Plin. 36. l. 7. c. Strabo 17. lib. *e* A Busiride condita in Ægypto, ἑκατόμπυλος. vide & Sat. 13. 17. *f* Pisces maris cærulei. vel lege *Æluros*, qui sunt è felium genere πρὸς τὰς ἀσπίδας θανάσιμον δακνούσας εὔθετοι. Diod. Sic. 2. lib. & Herodot. l. 2. & supra ex Luciano, & Philone. *g* Anubin. Sat. 6. 533. *h* Quæ tamen canum, & venationis præses est. in urbe tamen Bupasti coli eam tradit Herodot. 2. l.

a *Porrum, & cepe nefas violare, ac frangere morsu.*
o sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis 10
Numina! b *lanatis animalibus abstinet omnis*
Mensa: nefas illic c *fœtum jugulare capellæ.*
Carnibus humanis vesci licet. attonito cum
Tale super cœnam facinus narraret Ulysses
d *Alcinoo, bilem, aut risum fortasse* e *quibusdam* 15
Moverat, ut mendax f *aretalogus,* g *in mare nemo*
Hunc abicit, sæva dignum, h *veraque Charybdi,*
Fingentem i *immanes Læstrygona, atque Cyclopas?*
Nam k *citius Scyllam, vel* l *concurrentia saxa*
Cyaneis, m *plenos, & tempestatibus utres* 20
Crediderim, aut tenui n *percussum verbere Circes,*
Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
o *Tam vani capitis populum Phæaca putavit?*
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
De p *Corcyræa temetum duxerat urna:* 25
Solus enim hoc Ithacus q *nullo sub teste canebat.*
*Nos miranda quidē, sed nuper consule * Junio*
Gesta super r *calidæ referemus mœnia* f *Copti;*

a Quod crescēdi, & minuendi vices habeat Lunæ contrarias, & alias abstinentiæ, & consecrationis fluctuum rationes, vide apud Sicul. 1. lib.
b Ovid.
c Hædum.

d Regi Phæacum in Corcyra, apud quem labores suos narrantem facit Ulyssem Homerus Odyss. 7. 8. 9. *e* E Phæacibus accumbentibus. *f* Placentia narrans. ab ἀρετὸς, gratus, & λέγω. Turneb. 10. 12. Casaubonus tamen ad Suetonii August. cap. 74. *aretalogos* exponit, *parasitos philosophos*, & quos Seneca epist. 29. vocavit *circulatores Philosophos*, qui in conviviis lautiorum, quæ frequentabant, de virtutibus, & vitiis disceptabant, qualem Antidoti refert Athenæus lib. 6. c. 9. vide etiam, quæ Jos Scal. ad Auson. lib. 2. c. 5. *g Quasi dicat, Phæacum quispiam indignatus Ulyssem.* *h* Non qualem iste fingit, voragine naves absorbente, sed vera immergendum. *i* Formiis in Italia, & in Sicilia esse, qui carnibus humanis vescuntur.
k Citius hæc crediderim, quam esse ἀνθρωποφάγυς.
l Scopulos sub Thracio Bosporo, qui non multum à se invicem distantes navigantibus concurrere videntur, dicuntur, & Symphlegades. *m* Ventos in utre inclusos Ulyssi ab Æolo datos. *n* Elpenorum cum aliis remigibus Circes virga tactos, in porcos, & alias pecudes mutatos.
o Tam nullius cerebri, crassique ingenii esse nos? *p* Vinum Corcyræ insulæ Phæacum in mari Jonio, *Corfu*.
q Ut qui solus enataverit. * Junio Sabino, qui Cos. cum Domitiano A. V. 836. *Synecphonesis*. *r* Quæ Tropico subjacet. *f* Communis Arabum, & Ægyptiorum emporii.

Nos

Nos vulgi scelus, & cunctis graviora a cothurnis,
Nam scelus b *à Pyrrha quanquam omnia* c *syrmata volvas,* 30
Nullus apud tragicos populus facit. accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
Inter finitimos vetus, atque antiqua simultas,
Immortale odium, & nunquam sanabile vulnus
Ardet adhuc d *Ombos, &* e *Tentyra. summus utrinque*
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum 36
Odit uterque locus, quum solus credat habendos
Esse deos, quos ipse colit: sed tempore festo
f *Alterius populi rapienda* g *occasio cunctis*
Visa h *inimicorum primoribus, ac ducibus, ne* 40
i *Lætum, hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ*
Sentirent positis ad templa, & compita mensis,
k *Pervigilique thoro, quem nocte, ac luce jacentem*
Septimus interdum sol invenit. horrida sane
l *Ægyptus! sed luxuria, quantum ipse notavi,* 45
Barbara famoso non cedit turba m *Canopo.*
Adde quod & facilis victoria de n *madidis, &*
Blæsis, atque mero titubantibus, inde virorum
Saltatus o *nigro tibicine, qualiacunque*
Unguenta, & flores, multæque in fronte coronæ: 50
p *Hinc jejunum odium. sed jurgia prima sonare*
Incipiunt animis ardentibus: q *hæc tuba rixæ,*
Dehinc clamore pari concurritur, & vice teli
Sævit nuda manus, paucæ sine vulnere malæ,
Vix cuiquam aut nulli † toto certamine nasus 55
Integer, aspiceres jam cuncta per agmina vultus
*Dimidios *, alias facies, & hiantia ruptis*
Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen, & pueriles
Exercere acies, r *quod nulla cadavera calcent.* 60

a Tragœdiis cothurnatis. b A diluvio. c Tragœdias, Satyr. 8. 229. d Immortale odium ardet inter finitimas Ægypti urbes *Ombus* (sic enim malo legere cum Ortelio) cujus urbis incolæ crocodilum colunt & -- e -- Tentyra civitatem Ægypti, ubi Crocodilus interficitur, Accipiter colitur.

f Omborum. g Aggrediendi, & deprehendendi. h Tentyritarum. i Festum. k Septem dierum, ac noctium epulis, ac vigiliis celebrato. l Hæc pars Ægypti, in qua ego sum, *vel*, in qua Ombus, & Tentyra sita sunt. m Nequissimæ civitati, in qua Serapidis templum. vide Sat. 1. v 26. * n De ombi incolis ebriis. o Arabe, Æthiope. p A Tentyritis. q Jurgia pro tubis sunt, quæ animos utrinque acuant. * Facies truncatas cruore, & vulneribus ita immutatas, ut non agnoscas easdem esse. r Quandiu neminem interfectum perspiciunt.

Et sa-

Et sane a quo tot rixantis millia turbæ,
Si vivunt omnes? ergo acrior impetus, & jam
Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis
Incipiunt torquere, b *domestica seditioni*
Tela: nec c *hunc lapidem, quali* d *se Turnus,* e *&*
Ajax, 65
Et quo f *Tydides percussit pondere coxam*
Æneæ, sed quem valeant emittere dextræ
Illis dissimiles, & nostro tempore natæ.
g *Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.*
Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.
Ergo deus quicunque aspexit, h *ridet, & odit.* 71
i *A diverticulo repetatur fabula: postquam*
Subsidiis aucti, k *pars altera promere ferrum*
Audet, & infestis pugnam instaurare sagittis,
Terga fugæ † *celeri præstantibus omnibus instãt,* 75
k *Qui vicina colunt umbrosæ* l *Tentyra palmæ.*
Labitur hinc quidam, nimia formidine cursum
Præcipitans, capiturque: ast illum in plurima sectum
Frusta, ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit 80
Victrix turba: nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longum usque adeo, tardumque putavit
Expectare focos, contenta cadavere crudo:
Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
Quem summa cœli m *raptum de parte* † *Prometheus*
Donavit terris. elemento gratulor, n *& te* 86
Exultare reor: sed qui mordere cadaver
Sustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quæras, & dubites, an
Prima voluptatem gula senserit, ultimus autem 90

a Quorsum vero hæc pugna sine cęde? *b* Seditiosis ad manum. *Jamque faces, & saxa volant.* Virg. Æneid. 1. *c* Non quantum olim. *d* Æneid. 12. *Saxum circumspicit ingens, &c.* *e* Iliad. 5. λίθον μέγα, τρηχύν τε, μέγαν τε. *f* Iliad. 7. ὁ δ᾽ χερμάδιον λάβε χειρὶ Τυδείδης, μέγα ἔργον.

g Quod & ipse Homerus de suo tempore fatetur. οἷοι δύο ἄνδρες φέροιεν, Οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν. ibid. meminit & Plin. 7. l. 16. c. *h* Ridet pusillos, oditque malos. *i* A digressiuncula revertamur ad historiam pugnæ. *k* Tentyritæ. *l* Accusativo plurali. *m* Surreptum Jovi à Prometheo in concava ferula. *n* Te ò ignis tibi *vel*, te è Volusi igni gratulari credo, qui tam infandi sceleris officio non fuerit violatus. μηδὲ μιήνῃς Πῦρ ἐπ᾽ ἐμοί. inquit Persa ille in epigr. Dioscorid. Anthol. l. 3. c. 13. Persæ a. & Chaldæi ignem venerabantur inter summa numina, ut & aquam, tanquam rerum principia. Ab his per Trojanos perpetuus ille ignis Vestæ sacer fluxit ad Romanos.

Qui

a Calaguris urbs Vasconum pop. Hispaniæ citerioris ad Gallicum, & Britannicum Oceanum à Pompeio, & Metello obsessa, nihil non durum, & in fame miserum experta est. Luc Flor. 3.l.22.cap Val.Max. 7.l.6.c. Oros. 5. lib. 23.c. *b* Non naturæ, aut morum.

Qui stetit absumpto jam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
a *Vascones, ut fama est,* † *alimentis talibus usi*
Produxere animas: sed res diversa, sed illic 94
b *Fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus*
Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi. sicut c *modo dicta mihi gens*
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat d *vacui ventris furor, hostibus ipsis* 100
† *Pallorem, ac maciem, &* e *tenues miserantibus artus,*
Membra aliena fame lacerabant, f *esse parati*
Et sua. quisnam hominum veniam dare, quisve deorum
† g *Viribus abnuerit dira, atque immania passis,*
Et quibus illorum poterant ignoscere manes, 105
Quorum corporibus vescebantur? melius nos
h *Zenonis præcepta monent,* nec enim omnia quædam
Pro vita facienda putat. i *sed Cantaber unde*
Stoicus, antiqui præsertim ætate k *Metelli?* 109
Nunc totus l *Grajas, nostrasque habet orbis* l *Athenas.*
m *Gallia causidicos docuit facunda Britannos,*
De conducendo loquitur jam rhetore n *Thule.*
Nobilis ille tamen o *populus, quem diximus, & par*
Virtute, atque fide: sed major clade p *Saguntus*
q *Tale quid excusat.* r *Mæotide sævior ara* 115

c Vascones. *d* Fames. *e* Ex inedia. *f* Edere. *g* Viris tam fortibus, *legitur*, *&* urbibus. *h* Stoicæ disciplinæ patris, qui docet omnia pro vita non esse facienda. *i* Unde vero Stoicum hoc notum haberent rudes illi Cantabri? *Biscayners. Hinc autem se in Galliam transtulere Vascones, qui hodie Gascons.* *k* Q. Metelli Pii à Sulla dictatore contra Sertorium in Lusitaniam, & Celtiberiam missi, cui postea additus à senatu fuit Pompeius. Luc. Florus 3. l. 22.c. *l* Græcas, & Romanas literas, atque Philosophiam. *m* Sat.1.v.42. *n* oceani septentrionalis insula supra Orcadas. nonnullis *Schetlandt*. Ortelio *Tilemarke*, qui Norvegiæ tractus. *o* Vascones. *p* Civitas ultra Iberum in Hispania Rom. socia, ab Annibale expugnata, *Morvedre*. *q* Cujus cives si humanis vescerentur carnibus, excusandi sunt: huc obsidione, constantia, fide adducti, sed Ægypt. &c. *r* Ara Tauricæ Dianæ in Scythia ad Mœotim lacum, in qua vivi immolabantur hospites. Diod. Sic.4. lib. 3.c.

Ægy-

Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
Inventrix, *homines* a (*ut jam quæ carmina tradunt*
Digna fide credas) *tantùm immolat*, b *ulterius nil*,
Aut gravius cultro timet hostia. quis modo casus
Impulit hos?que tanta fames, infestaque c *vallo* 120
Arma coegerunt, *tam detestabile monstrum*
Audere? an ne aliam terra d *Memphitide sicca*
e *Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?*
Qua nec terribiles f *Cimbri*, *nec* g *Britones unquam*
h *Sauromatæque truces*, *aut immanes* i *Agathyrsi*,
Hæc sævit rabies. *imbelle*, *&* *inutile* k *vulgus* 126
Parvula l *fictilibus solitum dare vela phaselis*,
Et brevibus pictæ remis incumbere testæ.
Nec pœnam sceleri invenies, *nec digna parabis*
Supplicia his populis, *in quorum mente pares sunt*
Et similes, *ira*, *atque fames*. Mollissima corda 131
Humano generi dare se natura fatetur,
Quæ lacrymas dedit, m hæc nostri pars optima sensus.
Plorare ergo jubet causam lugentis amici,
Squalloremque rei, *pupillum ad jura vocantem* 135
n *Circumscriptorem*, *cujus manantia fletu*
o *Ora puellares faciunt incerta capilli*.
Naturæ imperio gemimus, *cum funus adultæ*
Virginis occurrit, *vel terra clauditur infans*,
Et p *minor igne rogi*. q quis enim bonus, aut r face dignus 140
Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos,
Ulla aliena sibi credat mala? separat hoc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
Sortiti ingenium, divinorumque capaces,

a Illa à Poetis decantata, posse vera esse, cum multa videamus immaniora fieri in Ægypto. *b* Non timet, ne edatur, qui immolatur. *c* Obsidione. *d* Ægyptia. Memphis enim nobilis Ægypti civitas, *Gran Cairo*. *e* Possent ne facinore crudeliori irritare Nilum, non inundantem siccam Ægyptum, quam hoc, quod suasit Busiridi Thrassilus. *f* Sat. 8. v. 294. *g* Pop. Galliæ Celticæ, Armorici, *Bretons*. *h* Sat. 2. v. 1. *i* Pop. Scythiæ, *Virg. Pictique Agathyrsi*. *k* Tentyritarum, Ægyptiorum. *l* Testaceis naviculis. *m* Misericordia. *n* Tutorem, qui decepit pupillum. *o* Ambiguum vultum, puerne sit, an puella. *p* Infantes ante natos dentes defuncti non comburebantur. *Plutarch. in consolatoria ad uxorem*, sed recondebantur in suggrundario. *q* Quis bonus non cogitet sibi accidere posse, quod alteri accidit. *r* Castus, & pius, qui enim currentes facem inextinctam tenebant, eligebantur, ut integerrimi ad sacra Cereris. Sat. 6. v. 50. qualem se, vel suos esse vult Cereris sacerdos.

Atque exercendis, capiendisque artibus apti 145
Sensum à cœlesti demissum traximus arce,
Cujus egent *a* prona, & terram spectantia. mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum *b* animas, nobis *c* animum quoque, mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare juberet, 150
Dispersos trahere in populum, d *migrare vetusto*
De nemore, & d *proavis habitatas linquere sylvas,*
Ædificare domos, laribus conjungere nostris
Tectum aliud, tutos vicino limite somnos
Ut collata daret fiducia, protegere armis 155
Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere civem,
Communi dare signa tuba, defendier iisdem
Turribus, atque una portarum clave teneri.
Sed jam serpentum major concordia. *parcit*
e *Cognatis maculis similis fera. quando leoni* 160
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: sævis inter se convenit ursis.
Ast homini ferrum lethale incude nefanda 165
Produxisse parum est, cum f *rastra, & sarcula tantum*
Assueti coquere, & f *marris, ac* f *vomere lassi*
† *Nescierint primi gladios excudere fabri.*
Aspicimus g *populos, quorum non sufficit iræ*
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, vultum 170
Crediderint genus esse cibi: *quid diceret ergo,*
Vel h *quo non fugeret, si nunc hæc monstra videret*
Pythagoras? i *cunctis animalibus abstinuit qui*
Tanquam homine, & ventri indulsit k *non omne legumen.*

a Pecudes. • *b* Vegetativam, & sensitivam. *c* Rationem, mentem. *d* Relinquere sylvas, in quibus primi homines vivebant, atque domos, & oppida condere. Hæc omnia, quę Aristot. Cicero, Horatius, aliique accepta referunt orationi, & eloquio, coquus Athenionis tribuit coquinariæ, referente Athenæo lib. 14. c. 23. nec ab arte sua recessit, ut ajunt. *e* Pardus, & Lynx parcit pardis, & lyncibus. *f* Instrumenta rustica. *g* Tentyritas. *h* Ne videret. *i* Ne injuriam faceret humanæ animæ, quæ per μετεμψύχωσιν, quam ille somniavit, in bruta migrasse posset. *k* Fabis quippe abstinuisse fertur. ἱεροί εἰσι, καὶ θαυμαστὴ αὐτῶν ἡ φύσις. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πᾶν γονή εἰσι. καὶ ἢν ἀποδύσῃς κύαμον ἔτι χλωρὸν ἐόντα, ὄψεαι τοῖσιν ἀνδρείοισιν μορίοισιν ἐμφερέα τὴν φυήν. ἑψηθέντα δὲ ἢν ἐπαφῇς ἐς τὴν σεληναίην νυξὶ μεμετρημένῃσιν, αἷμα ποιήσεις. Pythag. apud Luc. βίων πρᾶσις. iis tamen usum esse, Aristoxenus scripsit, ut refertur à Gellio.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram XV.

In argumentum. In quibusdam exemplaribus habet hæc Satyra titulum hunc : De superstitionibus Ægyptiorum.

Ad vers. 7. *Illic cœruleos*, &c. Alii : *Illi cœruleos*, *hi piscem fluminis*, *illi*, &c.

Ad vers. 55. *Toto certamine*. Alii legunt : *cæco certamine*.

Ad vers. 85. *Raptum de parte Prometheus*. Alii : *Promethea*.

Ad vers. 93. *Alimentis talibus*. Alii : *elementis*.

Ad vers. 101. *Pallorem*, *ac maciem*, *&* *tenues*. Alii ; *Pallore*, *ac macie extenues*.

Ad vers. 168. *Excudere fabri*. Alii : *extendere*.

SATYRA XVI.

Militiæ commoda, & privilegia dum ironice laudat, nimiam militum insolentiam taxat. *Satyram hanc plerique Juvenali abjudicant.*

Quis numerare queat felicis præmia, Galle,
Militiæ? † *nã* a *si subeantur prospera castra,*
Me pavidum excipiet tyronem porta secundo
Sidere. plus etenim fati valet hora benigni,
Quam si nos *b* Veneris commendet epistola Marti,
Et *c* Samia genitrix quæ delectatur arena: 6
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare d *togatus*
Audeat; imo & si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat e *excussos prætori ostendere dentes,* 10
Et f *nigram in facie tumidis livoribus offam,*
Atque oculos medico g *nil promittente relictos.*
h *Bardiacus judex datur hæc punire* i *volenti*
Calceus, & grandes magna k *ad subsellia* l *suræ,*
Legibus antiquis castrorum, & m *more Camilli* 15
Servato, miles ne vallum litiget extra,
Et procul à signis. justissima Centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Ultio, n *si justæ defertur causa querelæ.*
Tota cohors tamen est inimica, omnesq; o *manipli* 20
Consensu magno p *officiunt.* q *curabitis, ut sit*
r *Vindicta & gravior, quam* ſ *injuria?* t *dignum erit ergo*

a Si mihi militiæ stipendia auspicanti benigna affulserit constellatio, non dubitem etiam à puero omnem in castris ætatem degere. *b* Marti dilectæ. *c* Juno Martis mater, quæ gaudet Samo insula arenosa maris Jonii. *d.* Immunis à militia. *e* A te per rixam. *f* Vibicem, & lividum ex ictu tumorem. *g* Nil salutis, aut remedii. *h* Centurio, Bardiaco, i. cilicino sago indutus, *vel*, militaris, barbarus, à Bardæis Illirici pop. Turneb. 23. 25. *Mærent captivæ pellito judice leges.* Claudian. in Rufinum 1. l. Βαρδιαίων meminit Plutar. in Mario, & Gloss. LatinoGræc. Ptol. βάρδειοι. *i* Illi togato. *k* Cujus ad subsellia pendent caligæ. Sat. 3. v. 322. *l* Tibialia, ocreæ. *m* Ex instituto Camilli in obsidione Vejorum. *n* Etiamsi justa causa me deferat. *o* Milites manipulares, qui idem signum sequuntur. *p* Querelam deferenti. *q* O togati. *r* Petita. *ſ* Jam accepta. *t* Opus est audacia Vagelli è Mutina cujusdam temerarii causidici.

[De-

Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
Cum a *duo crura habeas, offendere tot caligatos*, 24
b *Millia clavorum*. c *quis tam procul absit ab urbe?*
Preterea quis tam d *Pylades, è molem aggeris ultra*
Ut veniat? lacrymæ siccentur protinus, & se
f *Excusaturos non sollicitemus amicos*.
Da testem, judex quem dixerit, audeat ille
g *Nescio quis*, h *pugnos vidit qui dicere, vidi*, 30
Et i *credam dignum barba, dignumque capillis*
Majorum, citius falsum producere testem
Contra k *paganum possis, quam vera loquentem*
Contra fortunam armati, contraque pudorem. 34
Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
l *Sacramentorum. convallem ruris aviti*
Improbus aut campum m *mihi si vicinus ademit*,
Aut m *sacrum effodit medio de limite* n *saxum*,
o *Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo:*
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos, 40
p *Vana supervacui dicens chirographa ligni*,
Expectandus erit, qui lites inchoat, q *annus*
Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties r *subsellia tantum*
Sternuntur, jam facundo ſ *ponente lacernas* 45
Cæditio, & Fusco jam t *micturiente, parati*
u *Digredimur, lentaque fori pugnamus* x *arena*,
Ast y *illis, quos arma tegunt, & balteus ambit*,
Quod placitum est, illis præstatur tempus agendi,

a In quibus tot militum clavi hæreant. Sat. 3. 248. *b* *Appositive*. *c* Quis jam civium inter milites injurias nescit? *d* Tam fidus amicus tibi? (qualis erat Pylades Orestii.) *e* Qui veniat in castra testis contra militē. *f* Ne veniant testatum,

quo non audent. *g* Si quis sit, vel nemo opinor. *h* Qui vidit rixam, & verbera, testari se vidisse. *i* Judicabo illum antiquæ illius incomptæ, & incorruptæ gravitatis, & fidei esse. *k* Rusticum, militiæ non adscriptum. *l* Militum jurejurando adstrictorum. *m* Togato. *n* Agri limitem, quem loco movere execrandum erat, Jovi scilicet Terminali sacrum, nec ipsi Jovi cedentem. *o* Supra quod quotannis Jovi Terminali pultes, & liba sacrificabant. *p* Sat. 13. 137. *Idem versus*. *q* Anni certum tempus, quo conveniant judices, & totius populi causæ agi incipiant. vide Pithœi Adversar. cap. 20. *r* Subsellia tribunorum, & quæstorum ad judicia sternuntur: & moventur causæ, sed nihil promoventur. *ſ* Agendo, vel expectando defatigato. *t* Mictum exeunte, ut fiat mora. vide Macrob. 3. Saturnal. 16. cap. *Judex testes poscit, ipsus it mictum, &c.* *u* Ita actio, ut prælium, nocte interveniente dirimitur. *Actionem meam, ut prælia solet, nox diremit*, Plin. epist. 29. l. 7. *x* *Metaph.* *y* Militibus.

Nec res atteritur longo a sufflamine litis. 50
Solis prætérea b *testandi militibus jus*
Vivo patre datur: nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cujus regimen pater. ergo c *Coranum*
Signorum comitem, castrorumque d *æra merentem*
Quamvis jam tremulus e *captat pater,* f *hunc labor æquus* 56
Provehit; & pulchro reddit sua dona labori.
g *Ipsius certe ducis hoc referre videtur,*
Ut qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Ut læti phaleris omnes, & h *torquibus omnes.* 60

a Litis mora, & oppositione. Sat. 4.148. b Testamenta condendi. c Militem strenuum Imperatoris vexilla sequentem. d Stipendium. e Ut ab eo scribatur heres. f Ex æquo, & merito redditur honos labori. g Imo è re, & dignitate Imperatoris est virtutem militis præmiis honorare. h Aureis, militaribus donis. Sen. de Benef. 1. lib. 5. cap.

Ejusdem Pithœi Variæ Lectiones

Ad Juvenalis Satyram XVI.

In Argumentum. In quibusdam Codicibus hæc Satyra titulum habet: *De Castrensibus.*

Ad vers. 2 *Nam si subeantur.* Alii: *subeuntur*; alii: *quòd si subeantur.*

Hæc nos pauca è multis raptim excerpsimus. Plura qui volet, ex aliorum editionibus, ac notis repetat, quas hic colligere, & compilare neque animi, & moris, neque otii nostri fuit; ac ne eorum quidem omnium, quæ hac editione præstita sunt, rationem reddere; ea. n. maluimus ex diligenti lectione à studiosis cognosci, & expendi, quàm nostro indicio oscitantibus objici, atque obtrudi.

JUNII JUVENALIS

FINIS.

AU-

AULI PERSII FLACCI SATYRÆ SEX.

[1]Vates. [2]vota. [3]ignavus. [4]princeps. [5]liber. [6]avarus.

PATAVII, M. DCC. V.
Typis Seminarii.

Apud Joannem Manfrè.
Superiorum permissu, & Privilegio.

A U L I
PERSII FLACCI
V I T A.

AUlus Persius Flaccus pridie Nonas Decembris, Fabio Prisco, Lucio Vitellio consulibus, anno Tiberii vicesimo, natus est Volaterris Etruriæ civitate; qui, à patre equite pupillus relictus, bonis literis operam dedit ad duodecimum ætatis annum Volaterris: deinde Romæ apud Rhemnium Palæmonem Grammaticum, & Virginium Flavium Rhetorem. annorum vero sexdecim tradidit se Annæo Cornuto, qui Romæ, Stoicam professus philosophiam, juventuti ad sapientiæ studium præibat. decessit stomachi vitio, ad octavum in via Appia milliarium in suis prædiis, octavo Cal. Decembris, Rubrio Mario, Asinio Gallio coss. anno Neronis octavo, cum vixisset annos viginti octo.

CUm Juvenale tuo, Farnabi, Persius exit,
Atque affectatis eruitur tenebris. (ille,
Quem legat, & quondam neglectum intelligat
Quis tridone satus, nomine sanctus erat.

B. K.

A U-

AULI PERSII FLACCI SATYRÆ SEX.

PROLOGUS.

Scribunt epica, dramatica, lyrica, & id genus poemata alii ἐνθουσιασμοῦ opinione, gloriolæ fumo, victus egestate, lucri spe poetæ facti: ego autem satyras, non tam ad poesin ingenio natus, quam temporum corruptione huc adductus.

Nec fonte labra a *prolui* b *Caballino:*
Nec in c *bicipiti* d *somniasse* e *Parnasso*
Memini, ut repente f *sic poeta prodirem.*
g *Heliconidasque,* h *pallidamq;* i *Pirenen*
k *Illis remitto, quorum imagines lambunt* 5
Hederæ l *sequaces: ipse* m *semipaganus,*

a Non aurium tenus ingurgitando immersi, non plene hausi Musarum fontes. Atque hic perstringi Hesiodum volunt, qui se quondam à musis doctum canit in Theogonia Hippocrenen hausisse, quod nusquam reperio, hoc tamen ipsis, quibus hic utitur Persius, verbis attribuit Hesiodo Asclepiades l. 4. Anthologiæ c. 27. & Antipater l. 2. Anthol. c. 47. verum hoc de Ennio refert Propert. 3 l. 2. el. b Equino, quem ungula Pegasum aperuisse fabulantur, hinc Hippocrenen dictum. *Bellerophontei qua fluit humor equi.* Propert. 3. l. 2. el. c Duos habente vertices, Tithorea sc. & Hyampeum. d Ut Ennius, qui Homeri animam in se migrasse somniavit. Ipse in Annalibus, & Epicharmo. e Monte Phocidos Baccho, & Apollini sacro. f Afflatu divino ex haustu fontis sacri, & quasi per somnium. g Grandisonum hunc fastum, *vel*, ipsas Musas ab Helicone Bœotię monte dictas. h A luctu Pirenes, cujus ex lacrymis manavit ille fons. *vel*, ab effectu. pallorem innuit è studio diuturno contractum. i Fontem in Acrocorintho Musis sacrum. k Poetis, quorum statuas in bibliothecam Apollinis receptas hederæ cingunt. l Errantes, adhærentes, *vel* ultro delatæ, ut Fannio, *Horat. Sat.* 4. *lib.* 1. m Subrusticus, semipoeta, *al.* Satyricus, utpote agrestis.

Ad a sacra vatum carmen affero nostrum:
b *Quis expedivit psittaco suum* χαῖρε,
Picasque docuit verba nostra c *conari?*
d *Magister artis, ingenique largitor* 10
Venter, e *negatas* f *artifex sequi voces.*
g *Quod si dolosi spes refulserit nummi,*
h *Corvos poetas, & poetrias picas*
Cantare credas Pegaseium i *melos.*

a In ædem Camœnarum, & Apollinis ab Augusto in Palatio extructam, ubi poetarum opera asservabantur. *vel*, ad conventicula sacrorum vatum privata sub Nerone. *b* Unde vero tot ubique poetæ? *vide argumentum prologi supra:* & de psittaco, pica, & corvo reducis Augusti salutatore, quæ nos ad Martial. l. 14. epig 74. & 76. Ἀφυεῖς vero, à musis alienos, nec ad Poesin natos (Gallos item, Hispanos, atque Italo cœlo non natos hic taxare videtur) egestate tamen adactos, vel lucro allectos ad scribendum comparat avibus, quæ blandiente cibo solent ——— *c* ——— eniti, ut humanas voces assequantur, & exprimant. *d* Novorum scilicet artificiorum magistra, & inventrix inopia. *Paupertas impulit audax, Ut versus facerem.* Horat. 2. epist. l. 1. *e* A natura. *f* Quæ facit sequi. *Hellenism.*

g Quod si cui ulterioris præmii spes affulserit, quam quæ ineptos plerosque ad poesin excitat egestas, & quæ parasiticos alios poetastros famelici ventris sagina ———

h ——— Videbis hiantes corvos factos poetas, & loquaces picas audies poetrias jam factas carmen tentare Pierium, fonte Musarum, quem Pegasi aperuit ungula, dignum. *i* Choliambo huic ἕτερον πόδα χωλῷ manum porrigunt non pauci: atque σκάζοντα volunt sublevatum, alii geminando l. in *melos*, alii loco ejus substituendo *nectar*. Irata, credo, hisce pocillatoribus critica, qui auribus nectareum præbent scyphum, vide Ang. Politiani Miscell. c. 14. Sed & Scoppæ Collectan. c. 34. ubi ex auctoritate Homeri, & Martiani Capellæ asseritur priorem τοῦ *melos* produci posse.

SATYRA I.

Reprehendit in nobilibus, ipſoque in primis Nerone ambitioſam in poematis ſcribendis vanitatem, in quibus, ut & in cauſis forenſibus, ad voluptatem, & oſtentationem, neglecto vero, & honeſto, obſoleta verba, figurarum pigmenta, & rhythmicos numeros affectabant. Perſtricta itaque tum auditorum, tum recitantium mollitie; qualem ſuarum ſatyrarum lectorem velit, docet.

P. a *O Curas hominum! ò quantum eſt in rebus inane!*
b (M. *Quis leget c hæc?* P. *min' tu iſtud ais?* M. *nemo hercule*. P. *nemo?*
M. d *Vel duo, vel nemo. turpe, &* e *miſerabile* P. *quare?*
f *Ne mihi Polydamas, & Troiades* g *Labeonem*
Prætulerint? h *nugæ.non, ſi quid* i *turbida Roma* 5
k *Elevet*, l *accedas, examenve improbum in illa*
Caſtiges trutina: m *nec te quæſiveris extra*.
Nam Romæ n *quis non? ah, ſi fas dicere! ſed fas*

a O quanta eſt hominum ubique in ſtudiis, votis, & actionibus vanitas! Abruptum initium, & plane Satyricum. videtur autem imitatus illud Lucretii ex principio 2. l. *O miſeras hominum mentes, o pectora cæca!*
b Progreſſurum in Satyra poetam (introductus ex Horatiana imitatione 1. Satyr. 2, l.) monitor interpellat, eum à ſcribenda Satyra dehortatus, M. itaque monitorem deſignabit. P. Poetam. *c* Has Satyras. *d* Pauci adeo.
e Miſere tibi peribit poema, quod auctori, nemine legente, nihil allaturum ſit gloriæ. *f* Hoccine adeo miſerum eſt, ſi ut Hector quondam verebatur, ne Polydamas filius Antenoris, Troes, & Trojanæ mulieres ἑλκεσίπεπλοι (Homer. Il. χ.) ipſum Achille inferiorem cenſerent, ſi ſe reciperet intra muros cum cæteris Trojanis, ego itidem vererer, ne Nero, & molles, atque effœminati Trojugenæ prætulerint mihi ——— *g* ——— Actium Labeonem, qui Iliada Homeri inepte tranſtulit? *h* Nugæ mihi ſunt imperitorum judicia. *i* Præcipitis, & corrupti ſenſus. *k* Pro vili, & levi habeat, *vel contra* ad ſidera tollat. *l* Aſſentiaris, nec te iniquo Romanorum judicio cenſendum ſubjicias. *m* Tu te judica, tibi ſano, & ſapienti place, neque te ex opinione vulgi æſtima.
n Quis non ſe extra quærit? *vel*, quis non eſt iniqui judicii?

Tunc, a *cum ad canitiem*, *& nostrum* b *istud vivere triste*
Aspexi, *&* c *nucibus facimus quæcunque relictis*,
Cum d *sapimus patruos*: *tunc*, *tunc*, e *ignoscite*. M.
f *nolo*: 11.
P. *Quid faciā? sed sum petulāti* g *splene* h *cachinno*.
Scribimus i *inclusi*, k *numeros ille*, l *hic pede liber*,
Grande aliquid, m *quod pulmo animæ prælargus anhelet*.
n *Scilicet hæc populo*, * *pexusque*, *togaque recenti*,
Et o *natalitia tandem cum* p *sardonyche* q *albus*, 16
Sede leges celsa, *liquido cum* r *plasmate guttur*
Mobile collueris, ſ *patranti* t *fractus ocello*.
Heic, *neque more probo videas*, u *neque voce serena*
Ingentes x *trepidare* y *Titos*, *cum carmina* z *lumbum* 20

a Cum videam eos improbe agere, qui nucibus, & puerilibus nugis relictis virilem sumpserint togam —— b —— quos jam canos existentes sapuisse oportuit, nec carminibus, qui juvenum lusus sunt, immorari. Vetulos versibus vacantes exagitat infra v. 22. & Neroni hinc fuisse doctrinę elementa autumat Tacitus 13. An. —— c —— Qui vita severi volunt videri, *Hellenismus* vivere pro vita. —— d —— Et rigidi aliorum censores sunt, ut patrui nepotum. *subtimida autem est reprehensio in prima persona*. videntur item hæc omnia abusque *sed fas Tunc* non inepte dici posse ex persona Monitoris poetam monentis, ne sibi juvenis censoriam arripiat virgam; majoris fore auctoritatis, & ponderis, si quando canorum, & annorum gravitate spectabilis, & verendus in vitia invehatur. e Si urbem Satyrico perfundam aceto. f Hoc etiam ex poetæ persona potest intelligi fluctuantis, & nolentis quidem, ut præ se fert, scribere, tandem vero victi vitiis Romanorum, atque natura sua in risum, & rigidum cachinnum proclivi. g Qui æquo major intemperantiam risus ciet. sum itaque natura —— h —— irrisor, Satyricus. i Inclusi Museo secessu. *Qui facis in parva sublimia carmina cella*. Juvenal 5. Sat. 28. v. k Carmina poetæ. l Orator prosa. m Quod non sine anhelitu recitet, etiam cui pulmones validi, quæ spirandi instrumenta, & officina. n Scilicet is studiorum finis, ut lauderis, ut recites, crines, vel toga pexa indutus. * vide Martial. epigr. 58. l. 2. o Natali die, vel muneri missa, vel gestari solita. p Annulo, cui includitur Sardonyx. q Veste candida indutus. r Potione ad leniendam vocem. ſ Libidinanti, & in lasciviam profuso, vel quales Juvenalis dixit, *oculosque in fine trementes*. Sat. 7. v. 240. t Solutus. u Turbida, & confusa acclamatione. x Gestire, exilire. y Nobiles Romanos Titi, & Marci prænomine insignes, vel Augustanos satellites à Nerone delectos. z Sedem libidinis, renes.

In-

Intrant, & tremulo a *scalpũtur ubi intima versu,*
b *Tun' vetule auriculis alienis colligis escas?*
Auriculis, quibus & dicas c *cute perditus,* d *ohe!*
e *Quo didicisse, nisi hoc* f *fermentum, & quæ semel intus*
Innata est, rupto g *jecore exierit* h *caprificus?* 25
i *En pallor, seniumque. ò mores! usque adeone*
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
k *At pulchrum est digito monstrari, & dicier, hic est.*
Ten' l *cirratorum centum dictata fuisse,*
Pro nihilo pendas? m *Ecce inter pocula quærunt* 30
n *Romulidæ saturi, o quid dia poemata narrent.*
Heic aliquis, cui circum humeros hyacinthina p *læna est,*
Rancidulum quiddam q *balba de nare locutus,*
r *Phyllidas, Hipsiphylas, vatum &* s *plorabile si quid,*
t *Eliquat, & tenero* u *supplantat verba palato.* 35

a In libidinem excitata pruriunt, & titillantur præcordia obscœno versu, tremula voce recitato. b Quem tibi solide sapere oportuit, tu aliis voluptatem carminum paris? c Perfrictus frontem. Impudens, *vel*, studio, aut etiam senio cutem contractus. d Vox senis juveniliter exultantis, & sibi in obscœno, teneroque carmine applaudentis. *& inducit, quæ sequuntur.* e Quid mihi profuerit didicisse? nisi hæc —— f —— Scientia, quæ me fervefacit, & attollit, non secus ac massam fermentum, —— g —— E sede scientiæ prodierit tandem in aliorum usum, in meam laudem? h Gloriæ cupiditas, caprificus vero è muris erumpens saxa disjicit, Plin. 16. l. 19. Mart. 10. l. 2. epigr. Juven. Sat. 10. v. 145. i Ingenii hæc ostentatio, *inquit Poeta Iron.* ampla satis merces est palloris ex studio, & perditæ senio cutis. k Instat cute perditus poetaster, inquiens, Dulcis tamen est fama, & populi præconium, ubi prætereuntium digito monstror, atque puerorum manibus in scholis teror. Nero a. carmina sua publice in scholis prælegi imperabat. l Puerorum nobilium illa in scholis ediscentium cirros. i. cincinnos alentium, qui iis grandioribus tondebantur. m Laudem, *Respondet Poeta*, volo, sed sobriam, non inter pocula, & epulas à temulentis. Mar. l. 4. n Romani proceres, Romulo oriundi. o Ansam fabulandi. p Cui hyacinthina vestis, qua in convivio, & triclinio uti licebat, non in foro, accubitoria, à χλαῖνα. *nobilem autem, & divitem innuit.* q Emisso per nares spiritu. r Fabulas è trivio amatorias. Phyllidos amantis Thesea, & Hypsiphyles Jasonem. s Elegiacum. t Liquida voce pronunciat. u Palato illidit, & infringit. *trippeth out*, ut blæse, & dulcius sonent, non viriliter. *Metaphora à luctatoribus*.

a *Assen-*

a *Assensere viri*. b *nunc non cinis ille poetæ*
Felix? non b *levior cippus nunc imprimit ossa?*
Laudant convivæ, nunc non è c *manibus illis,*
Nunc non è tumulo, fortunataque favilla 39
Nascentur d *violæ? Rides (*e *ait) & nimis* f *uncis*
Naribus indulges. an erit qui velle recuset
g *Os populi meruisse: &* h *cedro digna locutus,*
Linquere i *nec scombros metuentia carmina, nec thus?*
k *Quisquis es, ò modo quem ex adverso dicere feci,*
Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit, 45
l *Quando hæc rara avis est, si quid tamen aptius exit,*
Laudari metuam, neque enim mihi cornea fibra est:
m *Sed recti finemque, extremumque esse recuso*
Euge *tuum, &* Belle. n *nam belle hoc excute totum,*
o *Quid nō intus habet?* p *Non heic est Ilias* q *Actii*

a Iron. molles auditores adclamarunt. vide, quæ ad Martial. epigramma 4. l. 1. *b* Post illorum assentationes, an non illi mortuo ossa molliter quiescunt sub tenui, & sine pondere terra? *Ironice*, vide, quæ adnotavi ad ultimum vers. Hippolyti Senec. *c* Sepulcris. *d* Flores, *Juven. Sat. 7. & in urna perpetuum ver.* quos è sepulcro natos, pacatæ, & felicis defunctorum conditionis argumentum credebat superstitiosum vulgus. *e Ait monitor. f* Crispanti naso nimis satyrice irrides, naso suspendis, ut lance. Turn. 4. 9. *g* Famam, laudem.
h Carmina diuturnitatem, & immortalitatem promerita, cedri autem succo peruncta tineas, & cariem non sentiunt. *i* Non metuentia de aromatis, & salsamentis, garo è scombris, vel ipsis scombris *anchoras* involvendis mandentur, ineptas enim chartas manet hoc fatum, ut thuris, piperisque fiant cuculli. Mart. epigr. 2. & 49. l. 3.
k Quisquis es, *inquit Poeta*, quem induxi modo me monentem, & mihi objicientem, cape jam animi mei sententiam manifestam. *l* Licet concinnum poema rara avis sit, & Phœnix alter. *m* Neque enim mihi est cor durum, insensum, Ἀπαθές. *n* Sed nego adclamationes tuas, *Euge, belle*, &c. de quibus vide, quæ ad Mart. epigr. 4. l. 1. nego inquam laudationem tuam esse finem, & scopum studiorum, & actionum. Si enim velis examinare, & perpendere has adulatorum, & sportula conductorum clientum acclamationes. *o* Quid non habet adulationis, & vanitatis? *p* Verum hoc meum carmen non pro fine habet laudem, sed honestum, & bonum, non itaque est Ilias ——— *q* ——— Labeonis, vers. 4. supra.

Ebria

a *Ebria* b *veratro, non si qua elegidia* c *crudi* 51
Dictarunt proceres, non quicquid denique lectis
Scribitur in d *citreis.* e *calidum scis ponere sumen,*
f *Scis comitem horridulum trita donare lacerna:*
Et, verum, inquis, amo, verum mihi dicito de me. 55
* (g *Qui pote?* h *Vis dicam? nugaris,* i *cum tibi calve*
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.
k *O Jane, à tergo quem* l *nulla ciconia pinsit,*
Nec m *manus auriculas imitata est mobilis albas,*
Nec linguæ, quantum n *sitiat canis* o *Apula, tantum.* 60
Vos ò p *patricius sanguis, quos vivere fas est*
q *Occipiti cæco,* r *posticæ occurrite sannæ*
Quis populi sermo est? s *quis enim? nisi carmina molli*
Nunc demum numero fluere, t *ut per læve severos*

a Dignā elleboro, quod Labeonis insaniam, & phrenesim purget, *vel,* Ad quam scribendam Labeo tardum ingenium excitavit, & coegit, sumpto ——— *b* ——— Elleboro albo, quod cerebrum purgat, acuitque, quod sumptitasse fertur Carneades adversus Zenonis libros scripturus. *c* Gulosi, temulenti, à cœna, & poculis crudi stomacho. *d* Divitum è citro factis triclinaribus, *aut* etiam lucubratoriis. vide, quæ ad Juven. 7. Sat. 104. v. *e* Dare cœnam lautam (de sumine vide, quæ ad Mart. 13. 44. vide & epig. Ομοβείυ μοὶ ϖρῆϑεὶς τόμον. Anthol. l. 2. c. 10.) & ——— *f* ——— Vestes depexas clienti tenuiori. * *Septem lineas sequentes interrupte interserit Poeta.* *g* Qui fieri potest, ut donis corrogatus verum dicat? *h* Vin' ut ego tuis largitionibus non corruptus verum dicam? *i* Cum tibi (ò calve, & insulse) venter obesus instar aqualiculi prominens arguat ingeniū obtusum, fieri non potest, ut subtile quid à te, aut acutū expectemus. *k* Bifrons, idest, sapiens, qui vides ϖρόσω, καὶ ὀπίσω, ò te beatum. *l* Nullus digitus in formam rostri ciconiæ incitat, *pecketh.* à tergo extentus deridet. *m* Asini aures intus albis pilis hirsutas, easdemq; mobiles, quas exprimunt duo digiti extenti, & moti. *n* Nec tantum linguę, quantū sitiens canis exerit. *o* Apuliæ enim intensus calor exsiccat. *p* Senatorum filii, nobiles. *q* Absque oculis ab occipitio. *r* Derisioni à tergo obviam ite, ab adulatore vobis cavete. *s* *Respondet assentator muneribus corruptus.* Quis enim alius populi de te sermo est, quam te esse exactissimum poetam omnibus numeris absolutum, atque extra judicii aleam positum? *t* Metaph. à marmorariis ducta, qui inter expoliendum juncturæ lævitatem ungue explorant, ne qua sit scabrities, vel asperitas.

Effu-

a Metaphora à fabris lignariis, qui adamussim creta, vel rubrica notant, quod fabrefactum, & politum velint, idque clauso altero oculo, ne distracti radii male colliment.

Effundat junctura ungues, scit tendere versum
Non secus, ac a si oculo rubricam dirigat uno:
Sive opus in b *mores, in* c *luxum, in* d *prandia regum*
Dicere, res grandes nostro dat musa poetæ.
e *Ecce modo heroas sensus afferre videmus,*
Nugari solitos Græce, f *nec ponere lucum* 70
Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
Et focus, & porci, & g *fumosa Palilia fœno:*
Unde h *Remus, sulcoque terens dentalia,* i *Quinti*
Quem k *trepida ante boves Dictatorem induit uxor:*
Et tua aratra domum lictor tulit. l *euge poeta.* 75
* *Est nunc,* m *Brisæi quem* n *venosus liber Acci,*

b Sive opus sit scribere Comœdiam, quæ morum, & vitæ humanæ speculum: sive --- c --- Satyram, quæ luxum, delicias, aliaque vitia carpit. sive --- d --- Tragœdias, quarum argumenta prandia regum impia, ut Atrei, Thyestæ, Terei, imo grande, & grave epicum carmen summa dexteritate, & arte scribere novit noster poeta. e Videmus Neronem, & alios, *inquit poeta*, qui solebant è Græcis transferre, & certamina artium in ludis Græcis inire; modo audere, & proferre heroica argumenta, cujusmodi sunt Troica Meronis, & Ilias Labeonis. f Qui ne lucum quidem, cucurbitam, cupressumve simulare sciant, imo ne rus quidem laudare: quæ poetices tyrunculis progymnasmata sunt. g Festa in honorem Palis deæ pastorum 1. Kal. Majas, qui dies natalis fuit urbis Romæ, quibus rustici conjectis in ignem fœno, & stipula fumum, & flammam transilientes se expiari credebant. Victorino autem Parilia dicuntur, quod illo anni tempore omnia sata parturiant, pariantque, & Athenæo, 8. lib. 16. c. παρίλια.
h Unde frater Romuli ortum habuit. i. *unde authores Romani generis ortum habuerunt.* i Et tu ò Quinti Cincinnate, quem arantem missus à S. P. Q. R. viator Dictatorem salutavit. Plin. 8. l. 5. c. 1. *unde & nobiles, & patres prodierunt.* k Racilia, festiva, vel perterrita toga induit maritum Dictatorem jam salutatum, & viator te dictatorem salutatum missus aratrum tuum portavit domum.
l *Scoptice.* Egregius sane poeta, qui alta illa, & sublimia aggrediatur, præludiis hisce poeticis non exercitatus. * *Alius est, qui affert, & obsoleta veterum poetarum verba affectat.* m Bacchici, & Baccho, qui Brisæus dictus, quod Accius scripsit Bacchas Tragœdiam: & legi potest *Brisæis*, ut sit nomen tragœdiæ scriptæ ab Accio, ut Antiopa tragœdia scripta à Pacuvio, veteri item tragœdiographo.
n Turgens, & sufflatus. *Sunt,*

Sunt, quos Pacuviusque, & a verrucosa b *moretur*
c *Antiopa*, d *ærumnis cor luctificabile fulta.*
Hos pueris monitus patres infundere * *lippos* 79
Cum videas, quærisne, unde hæc e *sartago loquendi*
Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
f *Trossulus exultat tibi per subsellia lævis?*
g *Nilne pudet, capiti non posse pericula cano*
Pellere, quin h *tepidum hoc optes audire*: decenter?
i *Fur es*, k *ait Pedio*: l *Pedius quid? crimina* m *rasis*
n *Librat in antithetis.* o *doctas posuisse figuras* 86
Laudatur, p *bellum hoc*. q *hoc bellum? an Romule ceves?*
r *Men' moveat quippe, & cantet si naufragus, asse*

a Salebrosa, & aspera. *b* Delectet. *c* Tragœdia de Antiopa uxore Lyci regis Thebarum, qui eam à Jove sub specie Satyri compressam repudiavit, superinducta Dirce, à qua multis modis cruciata est Antiopa. *d Citat hęc ex Pacuvio ut impropria, audacia, & affectati soni.* * Vide Sat. 2. v. 72. *e* Locutio confusa, aspera, & odiosa instar strepitus sartaginis. *f* Trossuli dicti equites Romani, quod Trossulum oppidum sine peditum auxilio ceperint, *vel* læves. i. delicati, & molles auditores exultant, & applaudunt tibi. *g* Tu autem patrone. *hic a. obiter perstringit Oratorum vanitatem, qui laudi, & famæ artificii sui student magis, quam clientum capiti, & vitæ.* cur non potius à sene, ac misero reo capitale periculum avertis, quam laudem eloquentiæ affectas? *Cupis te approbari, non causam, lenocinia, & flores artis conquiris, &c.* de Montano Seneca præfatione ad 4. l. Controvers. *h* Tepidam, & modicam laudationem. *i* Expilasti fanum Æsculapii. *k* Ait accusator Pedii patronus Cirenensium. *l* Quid contra refert Pedius, *vel* Pedii patronus? non diluit crimina lacertis argumentorum, sed sententiis, & figurarum flosculis usus, Neroni, vel judicibus placere studet. *m* Nimium politis *n* Expendit, ut sint invicem parisa, & isocola. *o* Alii legunt *doctus, ut sit, qui sciat posuisse figuras.* Hellenismus. *p* hoc, *inquiunt Auditores*, pulchre, & belle dictum est. *q* Hoccine bellum? *repetit cum indignatione poeta.* Heu quantum degenerastis à mascula, & Romana virtute, qui verboso, & λογοδαιδάλῳ rabulæ applaudatis, adulatorie, & quasi canum more clunes agitantes? *r* Ego certe non magis moveor hujusmodi oratione præpostera, quæ, causa deserta, lenociniis artis se venditat: quam si quis tabulam naufragii sui (pro more naufragorum) pictam ex humero portans cantaret, cum fletu eum, & voce lamentabili me ad misericordiam movisse oportuisset, quo illi assem darem.

Pr-

a Non meditatum, & effictum. *b* Flectere, & movere ad misericordiam. *c* Redit poeta ad sui temporis poetastros, &, ut ita dicam,

Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? verum a *nec nocte paratum* 90
Plorabit, qui me volet b *incurvasse querela.*
c *Sed* d *numeris decor est, & junctura addita* d *crudis:*
Claudere sic versũ didicit, e Berecynthius *f* Attin,
Et, qui cœruleum dirimebat *g* Nerea *h* delphin,
i Sic. *costam longo subduximus Apennino.* 95
k Arma virum, *nonne hoc* l *spumosum, & cortice pingui?*
m *Ut ramale vetus prægrandi subere coctum?*
n *Quidnam igitur tenerum, & laxa cervice legendum?*
o Torva *p* Mimalloneis implerunt cornua *q* bombis, 99

carminifices, qui omnem carminis laudem in concinna versus structura, & rhythmo positam credebant ——— *d* ——— Versibus ipsis, utcunque rerum pondere, & soliditate destitutis, nec ad judicii solem excoctis, figuratis nimium, & audacibus, atque compositione tesserulata scrupulosis. e *Videntur ista citari ex Attine Neronis, de quo Dio: in his autem poeta rhythmum improbat.*
f Puer adamatus Cybele dictæ Berecynthiæ à monte Phrygiæ Berecyntho, ubi colebatur. *g* Mare. *Metonym.* deum scilicet maris. *h* Vehens Ariona. *i Et hic versus, de Pœnis partem Apennini disrumpentibus, ineptus est, habet enim ultimam Penthemimeri similiter cadentem, & in quinto affectatum spondæum, quem costam subductam quidam exponunt.* *k* Siquidem (objicit turgidorum versuum affectator) grandia carmina, & sublimia non probas: quid tibi videtur Virgilii Æneis? annon, & hæc ——— *l* ——— turgescens charactere inflato? *m* Est sane, *respondet Persius*, ramus, vel arbor grandis corticis, sed cujus humorem decoxit ætas. i. sublime carmen, & solidum est. *n* Quodnam igitur carmen est minus asperum, elegantia gestus, & molliter flexa cervice interpronunciandum? *o Resp. Poeta* Ironice *hæc è Bacchis Neronis, quarum meminit Xiphilin. in Nerone, quoad verba tumida, quoad materiam elumbia, junctura porro tenera, quorum duo clausum habent Penthemimeri consonum, & quæ alternatim rhythmica sunt, tertio similiter cadenti primo, quarto vero secundo.* *p* Mimallones dicuntur Bacchæ à Mimante Joniæ monte, Baccho sacro. vel à μιμεῖσθαι. *q* Proprie apum sono, hic tubarum, & cornuum.

Et

Et raptum *a* vitulo caput ablatura *b* superbo
c Bassaris, & *d* lyncem *e* Mænas flexura *f* corymbis,
g Evion ingeminat, *h* reparabilis adsonat Echo.
i *Hæc fierent, si* k *testiculi vena ulla paterni*
Viveret in nobis? summa l *delumbe saliva*
Hoc natat in labris: & in m *udo est Mænas, & Attis,*
n *Nec pluteũ cadit, nec demorsos sapit ungues.* 106
M. * *Sed quid opus teneras mordaci radere vero*
Auriculas? o *vide sis ne majorum tibi forte*
Limina p *frigescant*: q *sonat heic de nare canina*
Litera. P. *Per me equidem sint omnia protinus* r *alba.*

a Pentheo, quem mater, aliæque Bacchidès furore correptæ vitulum esse putantes discerpsérunt. *b* Bacchi, & Orgiorum contemptori. *c* Agave mater Penthei. Bassaris vero est Bacchi ministra dicta à Bassareus, quod nomen Bacchi est, à βάζειν. i. vociferando, *al.* à pelle, vel genere vestis, qua induebantur Bacchi sacerdotes. *lateri cervina sinistro Vellera dependent.* Ovid. 6. Metam. de Progne habitum Bacchæ sumente. *d* Qui currum Bacchi trahit. *e* Baccha à μαίνεσθαι, furere. *f* Freno ex hederis, seu corymbis intortis ornato, *vel* virga è thyrso. *g* Bacchum à voce bacchantium εὐοῖ. vel à Jove salutatum εὔιον, ob res strenuè gestas in bello adversus gigantes. *h* Repercussa resonans. *i* *Hujusmodi carmina.* *k* Priscę, & masculæ virtutis. *l* Hæc enervia non petuntur ex imo pectore, blæse tantum, & tenere formantur in extremis labris, & primore lingua, quæ saliva scatet.
m Liquida, & molli voce recitantur illæ fabulæ Neronis, Bacchis, & Attis. *n* Non sapit intenti studii notas, ubi poeta cogitabundus *Sæpe caput scaberet, vivos & roderet ungues*. Horat. Sat. 10. lib. 1. * Sint hæc ita sane, quid ad te? tun' solus contra ibis, & irritabis nobiles mordaci tua reprehendendi libertate offensos? *o* Vide, si vis: *de* autem corripitur, tanquam à vido, olim 3. conjug. ut cave, vale, fervere. *p* Ne potentum fores, sportulæ, & mensæ frigide, minusque grate te excipiant. Juven 3. Satyr. *Limine submoveor.* Alii exponunt, Ne quis potentiorum tibi mortem frigidam inferat, allusumque volunt ad illud Horatii Sat. 1. lib. 2. *O puer, ut sis Vitalis, metuo, majorum ne quis amicus Frigore te feriat*. nec male. *q* In his enim potentiorum liminibus facilis est ira. *vel*, In his Satyris tuis nimium est mordacitatis, & caninæ facundiæ. R. enim: litera est irritati, & hirrientis canis. *r* Quando ita vis, sint quidem per me omnia, quæ faciunt, scribunt, dicunt, pulchra, honesta, proba. *Concessio Ironica*, hoc nimirum te, aliosque Romanos delectat, ut laudemini, ut approbemini ubique.

Nil

Nil moror. euge omnes omnes bene miræ eritis res.
Hoc juvat: a *heic, inquis, veto quisquam faxit*
oletum.
Pinge duos angues; pueri, sacer est locus: extra
Meiite. discedo. b *Secuit* c *Lucilius* d *urbem,*
e *Te Lupe, te Muti, &* f *genuinũ fregit in illis.* 115
Omne vafer vitium g *ridenti* h *Flaccus amico*
Tangit, & admissus circum præcordia ludit,
Callidus i *excusso populum suspendere naso:*
Men' mutire nefas, nec clam, nec k *cum scrobe?*
M. *Nusquam.* 119
P. l *Heic tamen infodiam. Vidi vidi ipse, libelle:*
m Auriculas asini quis non habet? n *Hoc ego*
opertum,
o *Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo*
p *Iliade.* q *Audaci quicunque afflate Cratino,*
r *Iratum* s *Eupolidem* t *prægrandi cum sene* u *palles.*
Adspice & x *hæc, si forte aliquid decoctius audis,*
y *Inde* z *vaporata lector mihi ferveat aure.* 126
a *Non hic,* b *qui in crepidas Grajorũ ludere gestit*

§ Ut nefas ducitur in sacro loco alvum exonerare, vel mejere, ejusque religionis symbolum appinguntur angues tanquam genii loci, & qui inde tergeant, & submoveant pueros: ita (inquis) sacrosancta sint Neronis, & nobilium carmina: cautum sit, ne quis ea Satyrico aspergat aceto vel urina; discedo itaque. *b* Cur autem discedam, cum Lucilius urbem libere notarit? *c* Qui primus Latinorum Satyram scripsit; Juven. Sat. 1. v. 20. *d* Mores Romanæ urbis. *e* Etiam nobiles nominatim: Rutilium Lupum Cos. & Mutium Albutium. *f* Mordicus carpendo. *g* Non indignanti. *h* Horatius, mirus artifex per jocum, & amicitiam, civium Rom. vitia Satyris, & epistolis perstringere. *i* Salse deridere, & recte, naso in iras, & irrisiones non rugato, vide supra vers. 40.. *k* Ut Midæ tonsor, *fab. nota.* *l* Huic libro insusurrabo, ut ille tonsor scrobi. *m* Omnes perverse judicant de carminibus, ut Midas de musicis: sonora modulatis præferunt. *n* Hoc allegoria tectum, ut illud scrobe. *o* Satyricam hanc ridendi libertatem tibi tam pro levi habitam. *p* Illius Labeonis, supra. v. 4. & v. 50. *q* Quicunque afflatus es legendo Cratino, qui maxima veteris comœdiæ libertate Atheniensium vitia carpebat. *r* Infestum vitiis. *s* Priscę comœdię scriptorem. *t* Aristophane item comico. *u* Studiose seu ἐμπαθῶς legendo hos. *x* Mea. *y* Ab iis tribus Poetis Comicis, eorumque lectione. *z* Calefacta, præparata. *a* Non hic mihi lector sit. *b* Qui Græcorum cultus elegantiam, instituta, & studia spernit.

Tw.

Sordidus, & a lusco qui poscit dicere, lusce:
Sese aliquem credens, Italo quod honore b *supinus*
Fregerit c *heminas* d *Areti* e *ædilis iniquas:* 130
Nec qui f *abaco numeros, &* g *secto in pulvere metas*
Scit risisse vafer, multum gaudere paratus,
Si h *Cynico barbam petulans* i *Nonaria vellat.*
k *His mane edictum, post prandia* l *Callirhoen* m *do.*

a Qui corporis vitium alteri exprobrare gaudet. Naturalia vero corporis vitia non sunt in aliis reprehendenda. Plato in Protagora: commiseratione potius digna. Aristot. Ethic. Nicom. 3. lib. c. 5.
b Vultu elatus, inflatus, quod in municipio aliquo obscuro Italiæ magistratu functus sit, utcunque imo. Ædilitate scilicet. *c* Ἀβ ἡμίσου, dimidios sextarios, hic pro omni mensura. *d* Oppidi in Tuscia. Alii legunt *Bretis*, quod Sabinorum oppidum. Stephano ἤρητ☉. *e* Ædilium inter alia munera erat iniquas mensuras frangere. *f* Arithmeticorum tabula. *g* Figuras, quas Geometræ virga in pulvere depingunt, hoc autem extremæ est dementiæ, & impudentiæ, res per se laudatas deridere velle, artibus, & Philosophis illudere. *h* Alludit ad Diogenem, cui barbam vellebat Lais. *i* Meretrix, quæ à nona hora prostat. *k* Hujusmodi auditoribus, & lectoribus vanis, atque ineptis. *l* Edictum prætoris, & forum ad avaritiam. *m* Scortum ad libidinem.

SATYRA II.

Gratulatus Macrino sapientiam, quæ sola recte orare docet; 1 aliorum impia, stulta & inutilia vota damnat. 2 Illos deinde taxat, qui aliud voto velle, aliud re agere videntur. 3 Eos denique ridet, qui deos, cupiditatis suæ modulo eos metientes, opimis hostiis, & muneribus colunt, cum revera dii non munus, sed mentem, non plenas, sed puras respiciant manus.

HUnc, *Macrine*, a *diem numera* b *meliore lapillo*,
Qui tibi labentes apponit c *candidus annos.*
Funde merum d *Genio.non tu prece poscis* e *emaci,*
Quæ f *nisi seductis nequeas committere divis.*
At g *bona pars procerum* h *tacita libabit* i *acerra.* 5
Haud cuivis promptum est, k murmurque, humilesque susurros
Tollere de templis, & l aperto vivere voto.
m *Mens bona, fama, fides, hæc* n *clare, & ut audiat hospes:*
Illa sibi introrsum, & sub lingua immurmurat: ô si
o *Ebullit patrui præclarum funus! & ô si* 10
Sub rastro p *crepet argenti mihi seria* q *dextro*

a Natalem. *b* Niveo, albo: à Thracum more, qui faustos dies albis calculis, infelices nigris computarunt. *c* Felix ipse, & faustus. *d* Angelo, quem credebat antiquitas unà genitum, pædagogum, custodemque datum, cui lautius indulta natali quoque die sacra fiebant, preces, ac vota concipiebantur, hunc itaque quum qui injusta, & impia precantur, cæsis victimis sibi propitium, imo obsequentem reddere volunt, tu justa, & pia precatus, vino, & thure placa. *e* Conditionali, ἐμπορικῇ. Horat. 29. od. 3. lib. *Votis Pacisci.* *f* Nisi semotis ab arbitris, ne audiant homines, quæ tu à diis poscis. *g* Magna. *h* Ipsi taciti, submissa voce, & ore arcano. *i* Thuribulo. *k* Tacitas preces. *l* Nihil deum rogare, quod non palam liceat. Martial. epig. 40. l. 1. *m* Contingant mihi. *n* Scilicet precatur. *o* Pro Ebullierit, ut dedim pro dederim; Casaub. Metaph. ab aqua ebulliente. O utinam patruus meus dives efferatur, funalibus, seu funebri pompa splendidus, mihi relicturus præclaram hereditatem! *p* Inventa mihi fodienti, arantive. *q* Propitio, favente.

a *Hercule! pupillumve utinam, quem proximus heres*
b *Impello*, c *expungam: namque est* d *scabiosus*, *& acri*
Bile tumet, *Nerio jam tertia* e *ducitur uxor*.
Hæc sancte ut poscas, f *Tiberino in gurgite mergis*
Mane caput bis, *terque*, *&* g *noctem flumine purgas*. 16
Heus age, responde, (minimum est quod scire laboro:)
De Jove quid sentis? h *estne ut præponere cures*
Hunc cuiquam? cuinam? vis Stajo? an scilicet heres?
Quis potior judex, puerisve quis aptior orbis? 20
i *Hoc igitur quo tu Jovis aurem impellere tentas*,
Dic age dum Stajo: pro Juppiter ô bone, clamet,
Juppiter! at sese non clamet Juppiter ipse?
k *Ignovisse putas*, *quia cum tonat*, *ocyus ilex* 24
l *Sulfure discutitur* l *sacro*, *quam tuque domusque?*
m *An quia non fibris ovium*, n *Ergennaque jubente*,
Triste jaces o lucis, p *evitandumque* q *bidental*,

a Opertorum thesaurorum præside, vel πλουτοδότῃ, cui eo nomine decimæ penduntur. *b* Subsequor, in secunda cera substitutus heres. *c* Extabulis testamenti, *rectius* de medio tollam. i. ex vita. *d* Namque & spem, & rationem voti facit ipsius καχεξία: ex suffusa enim bile est valetudinarius. *e* Ad sepulcrum, *vel* in matrimonium, fœneratori illi tertia ducitur uxor, mea tamen vivit.

f Vota, aut sacra facturis mos erat se viva aqua purificare. Juven. Sat. 7. vers. 524. *g* Noctis Veneream pollutionem, *aut* insomnia. *h* An censes Jovem justiorem esse aliquo homine? quo? an Stajo Albio Oppianico judice corruptissimo? an dubitas præferre Jovem Stajo? quis aut justior, aut melior tutor Jove? *i* Audiat tamen sceleratissimus ille veneficus, & corruptissimus Judex Stajus vota hæc impia, quæ tu ad Jovem concipis, ille statim exclamabit indignabundus, O Juppiter! quanto magis ipse Juppiter fulmine vindicabit impias has preces? *k* Tu tamen credis Jovem tibi veniam ad omnia indulgere, quia vides arbores fulguritas te sospite, tuisque salvis. *l* Fulmine, quod θειῶδες. i. sulfureum. *m* An quia tu non fulguritus jaces, & expiandus consultis ovium extis à ——— *n* ——— Fulguritorum procuratore, & expiatore Etrusco ——— *o* ——— Ut ilex fulmine icta in lucis parum castis, *vel* in bidentali, quod æque ac lucus est colliculus sepimine consecratus, & ——— *p* ——— sacrum, quod qui calcarit, incestatur, ——— *q* ——— cui fulgurito consecratur bidental, hoc est, locus, in quem decidit fulmen, circumseptus adjecta ara, in qua bidentibus expiatur ———

r *Id-*

a *Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam* 28
Juppiter? aut quidnam est, qua tu mercede deorum
b *Emeris auriculas?* c *pulmone, & lactibus unctis?*
* *Ecce avia, aut* d *metuens divûm matertera, cunis*
Exemit puerum, frontemque, atque uda labella 32
e *Infami digito*, & f *lustralibus ante salivis*
Expiat, g *urentes oculos inhibere perita*,
Tunc manibus quatit, & spẽ h *macrã supplice voto*
Nunc i *Licini in campos, nunc Crassi* k *mittit in ædes.*
Nunc optent generum Rex, & Regina; puellæ 37
Hunc rapiant: quicquid calcaverit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando l *vota; negato*
Juppiter hæc illi, quamvis te m *albata rogarit.* 40
n *Poscis opem nervis*, o *corpusque fidele senectæ.*
Esto, age. sed p *grandes patinæ*, q *tucetaque crassa*

a —— An ideo credis, Jovem se tibi præbere ludibrio, & contemptui habendum? alludit ad Dionysium, qui auream Æsculapio barbam detraxit. b Stipulatus tibi obnoxios reddidisti? c An forte pinguibus extis? * *Ab impiis avarorum precibus descendit poeta ad superstitiosa muliercularum vota.* d Superstitiosa. Pulchra est hæc diei lustrici hypotyposis, qui puellarum octavus est, puerorum nonus. quo die puerum lustrabant, votis pro eo conceptis, & nomine illi indito, unde & Nominalis dictus. e Medio, qui cæteris contractis extendi solet in cinædorum, & mollium notam, quod penem repræsentet. f Saliva purgatoriam vim habere credebatur, & ad fascina inhibenda valere. Bona vèro scævæ causæ, & ad placandam Nemesim, quam enormiori gloriæ invidere credebant, saliva, infamis digitus, & τῆς σάθης effigies adhibebantur quasi præfiscinia. Plin. lib. 28. c. 2. & 4. g Fascinantium oculorum, qui intuendo enecant, perniciem amoliri perita. h Ancipitem, lentam, *vel* ipsum puerum tenellum, de quo spes nondum magna. i Licinii Stolonis. *alii intell.* Licinium Augusti libertum, & tonsorem, & M. Crassi divitis. k Votis illi optat latifundia Licinii, & ædes Crassi, in quorum quasi possessionem mittit puellum votis suis superstitiosa mulier. l Hæc impia, stulta, noxia vota. m Candida, & pura veste amicta. n Precaris à Diis robur, vires, & —— o —— Validum, quod sustentet senectutem, corpus, ——
p —— Immodicus tamen cibus tuus, & ——
q —— Multiplex, variæ concoctionis, cujusmodi sunt tucetum, & minutal è suillis carnibus minutim concisis ——

a An-

a *Annuere his superos vetuere*, b *Jovemque morantur*:
c *Rem struere exoptas cæso bove*, d *Mercuriumque*
e *Arcessis fibra*: f *da fortunare penates*, 45
Da pecus & gregibus fœtum. g *quo pessime pacto*
Tot tibi cum in flammis junicũ omenta liquescãt?
Et tamen hic extis, & opimo vincere h *farto*
Intendit: i *jam crescit ager, jam crescit ovile*,
Jam dabitur jamjam: donec deceptus, & exspes 50
Nequicquam fundo k *suspiret nummus in imo*.
Si tibi crateras argenti, l *incusaque* m *pingui*
Auro dona feram, n *sudes, & pectore* o *lævo*
Excutias p *guttas*, q *lætari prætrepidum cor*;
q *Hinc illud subiit, auro sacras quod* r *ovato* 55
f *Perducis* t *facies*: *nam* u *fratres inter ahenos*,
Somnia x *pituita qui purgatissima mittunt*.
Præcipui sunto, sitque illis aurea barba.

a —— votis hisce tuis respondere non patiuntur deos —— b —— Jovisque hac in re indulgentiam vel retardat, vel irritam facit. c Rem familiarem ἀποσωρεύειν, augere exoptas, prodige interim boves mactans, superstitiose sc. proventum è crebris victimis sperans, tanquam apes, seu Phœnices è cinere, & rogo. *d* Deum Lucrium. *e* Jugibus vocas victimis. *f* Da, *inquis*, ut fortunet res familiaris. *g Respondet Mercurius, vel Poeta*. Quo pacto fortunet, & crescat tibi pecus, cum tu insanis sacrificiis tot pecudes absumas? peculii tui proprius carnifex, & lupus. *h* Vel libo è farre, vino, melle, &c. *i Et falsa spe lactans, sibi dicit*, Jam. &c. *k* Tinniat jam rarior in fundo crumena propè exhausta sacrificiis. vel, *Pathos nummo attributum.* *l* Cælata. *m* Solido. *vel*, crassa lamina. *n* Præ gaudio. *o* Perverso, vel sinistro à vehementiori cordis commotione. *p* Sudoris, vel lacrymarum, quæ repentino sæpe gaudio oboriuntur. *q* Quia tibi cordi est aurum, diis etiam credis esse, vitiis tuis illos æstimans: & hinc, &c. *vel*, Credis superstitiosus tibi evenisse hoc aurum à Diis missum, quorum facies, & femora auro illinis. *r* Triumphato, & ex hostibus prædato. *ſ* Illinis. *t* Statuarum in Pantheo Romæ. *u* Stabant in Apollinis Palatini porticu effigies æneæ quinquaginta filiorum Ægypti, quibus, ut & Apollini, Æsculapio, Isidi, &c. attribuit vetustatis superstitio vim in somnis indicandi curationes, & remedia morborum. Quod si cui persuasum esset se ab his, vel illis istorum fratrum certius, ac verius somnium accepisse, eos præ cæteris coluit, & inauravit. Alii ad Castorem, & Pollucem referunt. *x* Pituita defæcata, discussisque humoribus vitiosis, certiora sunt somnia.

a Et quoniam nobis homunculis aurum in deliciis, & votorum summa est, hoc diis æque gratum opinamur: atque hinc aurea jam omnia in templis, atque au-	*Aurum* a *vasa Numæ*, b *Saturniaque* c *impulit æra*,
	d *Vestalesque urnas*, *&* e *Thuscum fictile mutat.*
	O *f* curvæ in terras animæ, & cœlestium inanes! 61
	Quid juvat hoc, templis *g* nostros immittere mores,
	Et *h* bona diis ex hac scelerata ducere pulpa?
	i *Hæc sibi* k *corrupto* l *casiam dissolvit olivo:*
	Et m *calabrum* n *coxit* o *vitiato murice vellus*; 65
	Hæc p *baccam* q *conchæ rasisse*, *&* r *stringere venas*
	Ferventis ſ *massæ* t *crudo de pulvere jussit.*
	u *Peccat & hæc, peccat: vitio tamen utitur, at vos*
	Dicite Pontifices, *x* in sancto quid facit aurum?
	Nempe hoc, quod *y* Veneri donatæ à Virgine pupæ, 70
	Quin damus id superis, de magna quod dare *z* lance

rum per scelus, & nefas conflatum expulit è templis simplicitatem fictilium, qualia Numa in sacris adhibebat. Juven. Sat. 1. v. 116. *b* Priscis in usu, & in Saturni æde condita. *c* Loco, & precio movit. *d* Capedines, & lavacra Vestæ. *e* Testas, vasa ex Etruria Romam allata, *vel* religionem simplicem ab Etruscis ductam. *f* Cernuæ, & pronæ velut pecudes. *g* Inducere cupiditates, & alia vitia nostra. *h* Existimare, quæ diis bona sint, ex affectu nostro carnali. *i Hæc pulpa*, i. *carnalis corruptio*, *non contenta naturali rerum simplicitate*, *miscet*, *& vitiat omnia*, *his tamen ita vitiatis utitur*, *saltem fruitur: diis tamen nulli sunt usui. Quorsum itaque diis hæc dicamus? emaci nempe nundinatione, ut meliora ab iis accipiamus.*
k Dum unguentum conficit, & casiam, & oleum perdit. *l* Satyr. 6. vers. 36. *m* Tarentinam lanam, quæ optima. *n* Coquendo infecit, tinxit. *o* Liquore è conchylio muricis, qui & ipse periit. *p* Margaritam. *Pearle.*
q E concha radere, conchæ enim adhærescunt, neque avelli queunt, nisi lima. Plin. 9. lib. 35. cap. *r* Conflare. *ſ* Metalli. *t* Ramentis, & balucis, quæ è fodinis eruuntur, *Care.* *u* Vitiosa est hæc luxuria. *vide supra 78. notam.* usus tamen aliquis ex his vitiis, sed auri in templis nullus. *x* Templis, vel Deorum sacris. *y* Ut ephebi bullas penatibus, sic pauperes virgines Veneri pupas consecrabant, à qua pro pupis, Angl. *Babies*, veros infantes precabantur: haud secus faciunt, qui aurum diis offerunt. *z* Patella, divites è lance, pauperes ex acerra libabant.

Non possit magni *a* Messalæ *b* lippa propago?
Compositum *c* jus, *d* fasque *e* animi, sanctosque recessus
Mentis, & *f* incoctum generoso pectus honesto.
Hæc cedo ut admoveam templis, & *g* farre litabo. 75

a M. Val. Corvini Messalæ, *vel* Aurelii Mess. *synecd.* pro quovis divite, & nobili. *b* Qui animo, & oculis erat vitiosus, gulosus quippe, & majoribus indignus. *c* Quoad legem humanam. *d* Quoad divinam legem. *e* Intima animi penetralia, & cogitationes. *f* Animum penitus imbutum. *g* Mola salsa. Horat. 23. Od. l. 3. *Farre pio saliente mica*. i. ipse si purum, & simplicem attulero animum, parco, ac simplici sacrificio deum placabo.

SATYRA III.

Sub persona Stoici philosophi monet juvenes, ne desidiæ, & mollitiei indulgentes, nedum patrimoniis, & natalibus freti, philosophiæ studia negligant: quæ vitiorum morbis medetur, virtutem, & honesta officia docet, animum bene conscium, & vitæ felicitatem largitur.

a *Nempe hoc assidue? jam clarum mane fenestras*
Intrat, & angustas b *extendit lumine rimas*:
c *Stertimus*, d *indomitum quod* e *despumare Falernum*
Sufficiat, f *quinta dum* g *linea tangitur* g *umbra*. 4

a *Inclamat dormientes discipulos philosophus*, *vel qui nobili juveni additur comes pædagogus*. infra not. 10. Nunc autem inquit Taurus apud A. Gell. l. 6. c. 10. expectant philosophi ad fores juvenum, donec hesternam edormierint crapulam. *b* Latiores apparere facit, *vel* extendere videtur, cum sol per rimas lumen transmittat.
c O juvenes, discipuli mei: & est subtimida reprehensio in prima persona. *d* Durum, concoctu difficile, *vel* non dilutum, quod vix plurima aqua temperari possit.
e Decoquere, edormiscere. *f* Solaris horologii, inæqualis planetarii ad diem civilem. *g* Gnomonis quinta umbra meridionali proxima. *Hypallage*. Dum quinta linea tangitur umbra.

Succinis a *ambages?* b *tibi luditur:* c *effluis amens,*
Contemnere, d *sonat vitium percussa,* e *maligne*
f *Respondet* g *viridi non cocta fidelia* g *limo.*
h *Udum, & molle lutum es,* i *nunc nunc properandus, &* k *acri*
Fingendus l *sine fine* l *rota,* m *sed rure paterno* 24
Est tibi n *far modicum,* o *purum, & sine labe salinum:*
Quid metuas? p *cultrixque foci* q *secura patella est.*
Hoc satis? an *deceat* r *pulmonem rumpere ventis,*
ſ *Stemmate quod* t *Thusco* u *ramum millesime ducis,*
Censoremve x *tuum, vel quod* y *trabeate salutas?*
Ad populum z phaleras: ego te intus, & in cute novi. 30
Non pudet ad morem discincti vivere a *Nattæ?*
Sed stupet hic vitio, & fibris increvit b *opimum*

a Causationes, & tergiversationes. b Tu te ipse ludis tuo damno. c Effluit, & perit tibi tempus, *vel* Diffluis mollitie, & voluptatibus, ut vitiatum vas. d *Ut fictile vas ex argilla non probe cocta digito tactum, & exploratum, tinnitu rauco vitium, rimas, & crudam materiam prodit: ita tu futili, & rudi sermone ignorantiam tuam.* e Raucum, non acutum, & tinnulum. *f* Resonat. *g* Vas fictile ex argilla cruda, nec bene cocta. *Metaph.* *h* Rudis es materia, capax tamen formæ, si te submiseris figulo. i. Magistro. *i* In juventute. *k* Accurata, & severiori disciplina. *l* Sine intermissione, aut mora. m *Tu vero objicies, tibi non tam artibus opus esse, cui sit à patre domus, & res mediocris.* *n* Census αὐτάρκης. *o* A majoribus non fraude quæsitum, vel ex argento puro. i. non cælato. *vel mundum,* ut sit supellex lauta, & nitida, salinum autem sacram mensam facit, ut quo primitiæ cum sale diis offerebantur, *Lips. Saturnal.* 12. *p* Quia libationes ad focum feruntur. *q* Quæ te securum reddat. *r* Inflari, & ostentare te. *ſ* Generis ordine, stirpe. Juv. Sat. 8. vers. 1. *t* Nobilissimæ, & antiquissimæ Romanorum familiæ ex Etruria ortum habuere. *u* Successionis lineam. vide, quæ ad Sat. 8. Juven. vers. 1. *x* E tua familia. *y* In atrio inter imagines majorum. *vel* In recognitione equitum, tu eques trabeatus. vide Juv. Sat. 8. v. 259. *z* Insignia equestria, *vel* ornamenta externa fortunæ, quæ te non magis reddunt nobilem, quam phaleræ equum. *a* Dissoluti cujusdam, intemperantis, perditi, qui obduruit in vitiorum callum, & quasi habitum malitiæ, ita ut se peccare non sentiat. Sordidi Nattæ meminit Horat. 6. Sat. lib. 1. Turneb. 23. lib. 33. c. legit *Nattæ*. i. fullonis. *b* Quod sensum ademit. *Metaph. à corpore.*

Pingue, a caret culpa: nescit quid perdat: & alto
Demersus b summa rursus non bullit in unda.
Magne pater divum sævos punire tyrannos 35
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium ferventi tincta c veneno:
d Virtutem videant, *e* intabescantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt æra f juvenci,
Aut magis auratis pendens laquearibus ensis 40
Purpureas subter g cervices terruit. h Imus,
Imus præcipites, quam si sibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
Sæpe oculos, memini, tangebam i parvus k olivo,
Grandia si nollem morituri l verba m Catonis 45
Discere, ab n insano multum laudanda magistro
Quæ pater adductis o sudans audiret amicis.
p *Jure etenim id summum, quid dexter q senio ferret,*

a Excusandus, & aliqua dignus venia ob stuporem, & callum vitiorum, perditæ jam, & profligatæ nequitiæ.

b Non emergit è barathro vitiorum, nec tangitur conscientia scelerum, *cum tamen te, atque alios, qui per incontinentiam prudentes, scientesque, virtutem deserueritis, graves maneant conscientiæ cruciatus.* Atque huc spectat digressio insequens poetæ docentis non esse aliam pœnam graviorem, atque ipsis tyrannis digniorem, quam desertæ virtutis conscientiam; & *pœnam* (ut ita dicam) *damni*. *c* Crudelitatis, & vitiorum. *d* Quam ut videant virtutem, alii legunt *virtuti invideant*, quam scilicet ab aliis cultam ipsi deseruerint. *e* Discrucientur, quod eam reliquerint. *f* Miseri homines inclusi in tauro illo aheneo, quem Phalaridi tyranno Siculo Perillus inventum dedit. *g* Damoclis unius ex assentatoribus Dionysii. vide hist. in 5. Tusculan. quæst. à Cic. plenius expositam. *h* Ordo, *quam si sibi dicat: imus, imus præcipites* in vitia, & exitium nulla virtute sufflaminandi, omni salutis spe destituti. i *Fecimus & nos Hæc juvenes*. Sat. 8. Juvenal. Ego quidem hoc puer, &c. *tu autem juvenis es*. vers. 52. infra. *k* Ad simulandam lippitudinem, ut à recitatione eximerer. *l* Deliberativa, moriatur necne, vel Ethopœiam. *m* Uticensis devicto Pompeio morituri. *n* Clamoso. *al.* vehementi, & acri, unde & Domitio Grammatico Insani cognomen inditum. A. Gell. 7. 18. *o* Labore corrogandi amicos ad filium audiendum, *aut* lætitia. *p* Convenienter puerilibus annis. *q* Jactus tesserarum, seu talorum summus. faustissimus vero, qui omne tollebat depositum, quod erat *Venus*. vide, quæ ad Martial. epig. 14. lib. 14. *the fice*.

Sci-

Scire erat in voto, damnosa a *canicula quantum*
b *Raderet, angustæ collo non* c *fallier* d *orcæ*: 50
Neu quis callidior e *buxum torquere flagello*.
Haud f *tibi inexpertum* g *curvos deprendere mores.*
h *Quæque docet sapiens* i *braccatis* k *illita Medis*
l *Porticus*, m *insomnis quibus, & n detonsa juventus*
Invigilat, o *siliquis, & grandi pasta polenta*. 55
p *Et tibi quæ Samios diduxit* q *litera ramos*,
Surgentem dextro monstravit limite r *callem?*
Stertis adhuc? laxumque caput compage soluta
f *Oscitat hesternum*, t *diffutis undique malis*, 59
u *Est aliquid quo tendis, & in quod dirigis* x *arcum?*
y *An passim sequeris corvos*, z *testaque, lutoque*,

a Canis, unio, jactus damnosus. b Quantum mihi detraheret, *vel* ex reliquo talorum numero demeret, quod erat quinque. c Non errare. d Vasis, in quod nuces pueri conjiciebant. Ovid. de Nuce, *Vas quoque sæpe cavum spatio distante locatur, In quod missa levi nux cadit una manu*. alii de pyrgo intelligunt, non recte. Quorsum enim ars, ne fallaris ad conjiciendas in turriculam, seu fritillum aleas, de quo puerum fuisse solicitum dicit hic poeta, seu philosophus? de Fritillo vide, quæ nos ad Mart. epigr. 14. lib. 4. 1. e Trochum, *vel* turbinem è buxo. f Jam juveni, relictis nucibus, atque liberaliter hactenus in studiis philosophiæ educato.
g Pravos à rectis distinguere. h Et præcepta, quæ docentur in στοᾷ porticu Athenis, in qua Zeno, & alii Philosophi (inde Stoici dicti) docebant, disputabantque. i Indutis braccis. i. femoralibus, ὰς ἀκ@ Æolice adjecto β.
k In qua picti erant Persæ à Miltiade, Themistocle, & Atheniensibus devicti. l στοὰ ποικίλη. m In qua juvenes studiis invigilant. n Stoici tondebantur ad cutem, cum vero hic agatur omnino de porticu Stoica, male ab aliis ingeritur lectio *quibus indetonsa*, quod de Romanis cirratis intelligi volunt. o Victu tenui, leguminibus, & crassa pulte ex farina, & lacte. p Nec tibi inaudita, aut incognita est virtutis via, quam Pythagoras Samius indigitare voluit expressam in bicorni litera ———
q ——— Y. quæ in duos ramos se dividens bivium vitæ monstrat; arduam, & angustam virtutis viam extendens à dextra, mollem, & latam vitii à sinistra.
r Virtutis crebris actionibus, & laboribus tritum.
f Hesternam evaporat crapulam. t Scilicet oscitatione.
u Estne scopus, vel finis aliquis vitæ tibi propositus?
x Actiones. y Vagus erras pueri more, qui corvos testa, lutoque petit. z Temere, nec viarum, nec consiliorum ratione habita.

a In diem sine proposito. b Pharmaca vitiosos humores purgantia sero poscas, ubi jam invaluit hydrops, Sat. 4. v. 16. c Et quid opus medico insigni, qualis fuit Craterus

Securus quo pes ferat, atque a *ex tempore vivis?*
b Helleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poscentes videas. venienti occurrite morbo. 64
c *Et quid opus Cratero magnos promittere* d *montes?*
Discite; ô miseri, & e causas cognoscite rerum.
f *Quid sumus, aut* g *quidnam victuri gignimur,* h *ordo*
Quis datus, aut i *metæ* k *quam mollis flexus, &* l *undæ:*
Quis modus m *argento,* n *quid fas optare, quid* o *asper*
p *Utile nummus habet; patriæ, carisq; propinquis* 70
Quantum q *elargiri deceat;* r *quem te deus esse*
Jussit, & s *humana qua parte locatus es in re:*
t *Disce: nec invideas,* u *quod multa fidelia putet*
In locuplete penu, x *defensis pinguibus Umbris,*
Et piper, & pernæ Marsi y *monumenta clientis;* 75
z *Mænaque quod prima nondum defecerit orca:*

tempore Augusti, ad restituendam sanitatem, cum in manu tua sit præcavere morbum, qui premit? *Metaph. à corpore ad animum.* d Aureos nummorum. e Rerum expetendarum, & fugiendarum ad felicitatem assequendam. *Juven. vivendi causas*, vel etiam, *causas naturales.* f Quæ hominis sit natura. g In quem finem. h Fatorum certa lex, qua fieri omnia asseruere Stoici. vel gubernatio divina. i Felicitatis, *aliis* vitæ quam breve sit spatium, & unde mors immineat. *Metaph. à meta Circensi, quam in flexu evitare periti aurigæ erat.* k Quantæ sit artis, & operæ regere. l Undæ, ut sit quasi meta, ad quam circumflectenda est remigatio in navali certamine: alii leg. *unde*, ut supra, nota 5. m Quærendo, & erogando. n Quæ vota. o Signatus recens. p Utilitatem, usum. q Ex officio debeas. r Cujus qualitatis, χέρεως. s Quæ pars sit universi. t Hanc sapientiam edisce, nec invidendo doleas, si advocatis, & patronis Romanis uberior munerum copia suppetat, quam tibi. u Quod vasa præ copia, & affluentia patent advocatis in cella penuaria. x Divitibus, uberis soli dominis Umbris, *Italiæ populis*, quos ille in judicio defenderit. y Missa à clientibus donaria. z Et quod salsamentum illud supersit è prima orca, vel prima seria ac parte orcæ, nec deficiat, pluribus à clientibus in dies donatis.

a *Heic aliquis de gente* b *hircosa Centurionum*
Dicat, quod sapio, satis est mihi, non ego curo
Esse, quod c *Arcesilas,* d *ærumnosique Solones,*
e *Obstipo capite, & c figentes lumine terram,* 80
Murmura cum secum, & f *rabiosa silentia rodunt.*
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantes somnia, g Gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti. 84
h *Hoc est, quod palles? cur quis non prandeat, hoc est?*
i *His populus ridet, multumque* k *torosa juventus*
Ingeminat tremulos naso l *crispante cachinnos.*
* *Inspice:* m *nescio quid* n *trepidat mihi pectus, & ægris*
Faucibus exsuperat gravis halitus, inspice, sodes,
Qui dicit medico, o *jussus requiescere,* p *postquam*
Tertia compositas vidit nox currere q *venas* 91
r *De majore domo* ſ *modicum sitiente lagena,*

a *Neque movearis, quod indocti milites aspernentur philosophos.* b Quorum alæ hircum olent. al. *hirtosa.* c Ego non studeo esse philosophus, qualis fuit ille Arcesilas, qui cum nihil sciri affirmaret, dictus est *philosophiæ eversor.* neque esse volo sapientum unus, ut —— *d* —— Solon legislator Atheniensis, ut me vigiliis, studiisque macerem, ærumnosus deinde futurus. *e* Quod attenti, & cogitabundi signum est. *f* Quæ furorem sapiunt, rabidi autem canes non latrant. *g* Meditantes nugamenta philosophica, quale hoc est, *Ex nihilo nihil, &c.*
h Hoc tanti est, *inquit Centurio*, ut ad pallorem studeas? *i* Philosophiæ placitis. Alii legunt, *Hor,* i. philosophos. *k* Robusta, militaris? *l* In rugas, præ effuso risu, contracto. * *Ut vero æger*, respondet philosophus, *neglecto medico perit: ita vitiosi isti, qui philosophos animi medicos ludibrio, & contemptui habent, misere peribunt.* *m* Ordo est; Qui dicit medico, inspice: nescio, quid sibi velint hæc —— *n* Febris symptomata, & gravis morbi indicia, cordis palpitatio, respiratio ægra, & spiritus graveolentia: jussus requiescere ad quartum diem non abstinet, sed in gravem morbum labitur. *o* Ut ex requie, & abstinentia convalescat, quod fit inter initia morborum. *p* Ubi æger videt nocte tertia moderatè, & ἀῤῥύθμως convenienter fluere —— *q* —— arteriarum pulsum, *vel*, venas simpliciter. *r* Ibi neglecto medici consilio, tanquam de morbo securus, poscit, *vel* deficiente sua è domo divitis cujusdam amici. —— *ſ* —— in lagena non admodum capaci vel deficiente sua ——

a —— Vina, quorum austeritatem decoxit ætas ——	a *Lenia* b *loturo sibi* c *Surrentina rogavit ?*
b —— Sibi balneum ingressuro ——	d *Heus bone, tu palles* : e *Nihil est*. e *Videas tamen istud*,
c —— è Surrento Campaniæ oppido.	*Quicquid id est : surgit tacite tibi* f *lutea pellis*. 95
	g *At tu deterius palles : ne sis mihi tutor* :
	h *Jampridem hunc sepeli* : i *tu restas*. k *perge, tacebo*.
	l *Turgidus hic epulis, atque* m *albo ventre*, n *lavatur*,
	Gutture sulfureas lente exhalante o *mephites*. 99
	Sed tremor inter vina subit, calidumque p *triental*
	Excutit è manibus : q *dentes crepuere retecti*,
	Uncta cadunt laxis tunc r *pulmentaria labris*.
	Hinc f *tuba*, *candelæ* : *tandemque beatulus alto*
	Compositus t *lecto*, *crassisque* u *lutatus amomis*,

d *Medici intervenientis, visentisque ægrum verba.* *e* *Æger respondet, morbum vel dissimulans, vel non sentiens.* *f* Pallida cutis ab aqua intercuti intumescit. *g* Tu potius ò medice, *inquit deploratæ spei æger*, mihi pallere, & ægrotare videris, quin me mittis, & te curas? mihi te tutore nihil est opus, *idem faciunt perditi, qui correpti maledicta ingerunt*. *h* Hunc, *ait Philosophus*, incontinentem ægrum, medicos contemnentem jamdudum sepelii, effertur mox mortuus, tam scio, quam si jam extulissem. *i* Tu contemptor philosophorum restas efferendus. Possunt & hæc esse verba ægroti dicentis; unde novus hic mihi tutor? priorem illum, qui eadem, quæ tu usque canebat, meque monendo inhibebat, ne viverem meo arbitrio, jamdudum extuli, spero & te propediem. *Omnes composui felices. Nunc ego resto*, inquit Horat. 9. Serm. 1. l. *k* Deride, vive *inquit Medicus* tuis moribus, ede, bibe, lava, animo tuo morem gere. Quantum ad me, taceo, & abeo. l *Ille quidem æger spreto medico interiit*, & *hic etiam, qui medici consilium. i. philosophiam contemnit, peribit*.
m Pallido, vel cibis distento. *n* Balnea intrat, quod ægrotis periculosum. *o* Graveolentes à cruditate spiritus. Mephitis proprie est terreus putor ex sulfureis, & corruptis aquis ascendens. *p* Calicem capientem tertiam sextarii partem. *q* Ex tremore capitis, & totius soluta compage dentes retecti labiis retractis strident. *r* Cibi lauti evomuntur. *f* Mox illi mortuo apparantur, quæ ad funeris solemnitatem spectant, tubæ, tibiæ, faces, &c.
t Ferali. *u* Unctus, & pollinctus, ut Sat. 6. v. 33.

In a *portam rigidos calces extendit: at illum* 105
b *Hesterni* c *capite induto* d *subiere* e *Quirites.*
f *Tange miser* g *venas, & pone in pectore dextram.*
Nil h *calet hic: summosque pedes attinge, manusque.*
Non i *frigent.* k *Visa est si forte* 1 *pecunia, sive*
a *Candida vicini subrisit molle puella,* 110
l *Cor tibi rite salit?* 3 *Positū est* m *algente catino*
Durum olus, & n *populi cribro decussa* o *farina.*
p *Tentemus fauces: tenero latet* q *ulcus in ore*
Putre, quod haud deceat plebeja r *radere beta.*
4 *Alges, cum* f *excussit membris timor albus aristas:* 115
5 *Nunc* t *face supposita fervescit sanguis, & ira*
Scintillant oculi: dicisque, facisque quod ipse
Non sani esse hominis, u *non sanus juret Orestes.*

a Κατωχηστικῶς pro janua. versis in januam pedibus pro more componendi mortuos in feretro, qui cum ut plurimum in caput nati fuerint in vitam, ita in pedes rursus efferuntur ad sepulturam, *vel* portam civitatis, extra quam efferebantur, sepeliebantur, urebantur. *b* Recens manumissi ex testamento defuncti. *c* Pileo donati. *d* Feretro, præstituri patrono supremum hoc officium. *e* Cives Romani à quirino. i. Romulo. f *Inquit medicinæ. i. philosophiæ contemptor.* Quo mihi hæc de febre, & morte? ego pulchre valeo, tange arteriam, explora, si mihi quis morbus.
g Arteriam. *h* Non arguit calorem è febri. *i* Nec frigent extremæ partes. k *Resp. philosophus, Immo gravioribus laboras morbis,* 1 *avaritia,* 2 *libidine,* 3 *mollitie,* 4 *timore,* 5 *iracundia.* *l* Annon cordis abdito motu prodis animi morbum? *m* Olus ipsum in catino algens. i. frigidum. *n* Non pollinario, & subtili. *o* Panis cibarius. *p* Si possis his vesci. *q* Ulcus delicatæ gulæ. *r* Exasperare vili cibo, & fabrorum prandio, beta. Martial. 13. l. 13. epigr. *f* Negabas te pallere, aut algere, exanguis tamen timor te horrere fecit, erexitque tibi pilos, aristarum more. *t* Dicebas modo nil caluisse, ecce autem bile suffusus sanguis circa cor ebullit velut igne supposito, & ira scintillant oculi. *u* Exagitatus furiis matris Clytemnestræ, quam patris necem ultus, cum adultero Ægistho occiderat, hoc est, *ipsi insani te insanum judicabunt.*

SATYRA IV.

Sub persona Socratis Alcibiadem objurgantis, invehitur in Neronem, qui nobilitatis suæ ostentatione, & populi assentatione inflatus Remp. est aggressus, ad cujus administrationem (bene licet ad tempus dissimulet) nullis prudentiæ civilis, ne scientiæ quidem moralis, sit remis instructus.

a REm populi tractas? b (*barbatum hæc crede* c *magistrum*
Dicere, d *sorbitio tollit* e *quem dira cicutæ*)
f *Quo fretus? Dic hoc magni* g *pupille Pericli*,
Scilicet h *ingenium, & i rerum prudentia* k *velox*
Ante pilos venit, dicenda, tacendaque calles. 5
Ergo ubi commota l *fervet plebecula* m *bile*,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Majestate n *manus: quid deinde loquere? Quirites*,
Hoc, puto, non justum est, illud male, rectius istud;
o *Scis etenim justum gemina suspendere lance* 10
Ancipitis libræ: rectum secernis, ubi p *inter*
Curva subit, vel q *cum fallit* r *pede regula varo*;

a Tunc rempublicam administras? b Barbas alebant philosophi promissas ad gravitatem. c Socratem magistrum tuum, ò Alcibiades; *vel*, magistrum, cujus è schola tanquam ex equo Trojano prodierunt Philosophorum sectæ: Socratem autem inducit monentem, & corripientem Alcibiadem, quo à se amoveat periculum, & suspicionem taxati Neronis Imperatoris. *d* Haustus cicutæ, pœna capitalis apud Athenienses. *e* Fraude, & invidia circumventum, quasi de diis male sentiret, &c. Xenoph. ἀπομνημ. *f* Qua arte? *g* Alcibiadis tutela avunculi tui Periclis insignis, & jactabunde. *Et Neronem Poppæa pupillum vocavit, ut cui tutores essent Burrhus, & Seneca*.
h *Ironice*. Tibi proculdubio contigerunt artes, & scientiæ —— *i* τέχνη πολιτική, & experientia rerum ——
k —— Præcox, ante barbam, & annorum maturitatem. *l* Seditiosa sævit. *m* Ira, & tumultu. *n* Porrectæ, vel motæ in signum silentii. o *Quatuor sequentes versus lege Ironice, vel interrogatorie*. *p* Inter duo extrema vitia injusta. *q* Ubi legis norma varianda est propter variam circumstantiæ alicujus exceptionem, vel ubi lex ipsa non recta sit: poteris tu vitiosam regulam coarguere. *r* Crure regulæ intorto. *Metaph. à fabrili arte*.

Et

Et potis es nigrum a *vitio præfigere* b *theta*,
Quin tu igitur summa nequicquam c *pelle decorus*
Ante diem blando d *caudam jactare popello* 15
Desinis, e *Anticyras* f *melior sorbere meracas?*
g *Quæ tibi* h *summa boni est?* i *uncta vixisse patella*
Semper, *&* *assiduo* k *curata cuticula* l *sole*.
m *Expecta*: *haud aliud respondeat hæc anus*. *I nunc*,
n *Dinomaches ego sum*. o *suffla*, *sum* p *candidus*. q *Esto* 20
Dum ne deterius sapiat pannucia r *Baucis*,
Cum bene s *discincto* t *cantaverit* u *ocima vernæ*.
x Ut nemo in sese tentat descendere, nemo:
y Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

a Vitiorum reis, & convictis. *b* Θ literam condemnatoriam, notam mortis, θανάτυ. *c* Alcibiades forma. Nero trium-phali veste, vel simulata probitate, vultu etiam pulchro. *d* Pavonum more, expansa cauda te venditare, vel instar canis mota cauda adulari, & captare auram popularem. *e* Helleborum in insula Anticyra copiose natum, ortam ex melancholia insaniam purgans. *f* Aptior, cui ipsi magis opus erat dementia, & vitiis purgari, quam curam aliorum suscipere, regi, quam regere. g *Tantum abes à prudentia civili, qui finis est, ut ne moralium quidem scientiam ullam habeas.* *h* Quid nam enim tibi summum bonum est? i *Respondet ex persona Alcibiadis, seu Neronis*, Gula, & luxus. *k* Libido, & mollis, imo fœda corporis cura. *l* Insolatio cutis ad acquirendam corporis siccitatem, vide vers. 33. seq. *m* Recte attende parumper, *inquit Poeta*. Tu princeps (si diis placet) nihilo sanius statuis de summo bono, quam muliercula hæc in transitu, quæ olera venalia clamitat. *n* Nobilissimæ fœminæ filium te jacta, ô Alcibiades, sic Nero Agrippinæ. *o* Hoc solum habes, quod glorieris tumidus, & opponas. *p* Speciosus, & pelle decorus. *q* Quid hoc? si nihilo plus sapias, quam Baucis pannosa. *Donatus*. multis conglobata pannis, *aliis* rugosa, ut Plin. 15. 14. pannucea mala. *r* A Poetis usurpatum nomen vetulæ olitricis. *s* Dissoluto. *t* Promercalia clamitaverit. *u* Βασιλικὸν pro quovis olere positum, *vel* cantando ocimum quod Græci etiam μισόδυλον appellant, servis exprobrat conditionem suam. *x* Vide quam nemo se nosse laboret, alium omnis. *Tu princeps aliorum vitia inquiris, reprehendis, damnas: ad tua interim connives, ac illa putas latere, nec tamen latent, dum enim tu de nostris moribus cognoscis, & nos de tuis.* *y* Ex apologo Æsopi præcedentium vitia cernentur à sequentibus.

z *Quæ-*

a *Tu quaeris an norim divitis illius praedia, cujus avaritiam insectari vis.* b *Ego requiro.* cujus? an illius qui —— c —— Possidet. *vel simpliciter* arat?

a *Quaesieris? Nostin' Vectidi praedia?* b *cujus?* 25
Dives c *arat*, d *Curibus, quantum non milvus* e *oberret:*
Hunc ais? f *hunc diis iratis*, g *genioque sinistro:*
Qui h *quandoque jugum* i *pertusa* k *ad compita figit*,
Seriolae veterem metuens deradere l *limum*, 29
m *Ingemit*, Hoc bene sit: *tunicatum cum sale mordens*
n *Cape*, *& farratam* o *pueris plaudentibus ollam*,
p *Pannosam faecem morientis sorbet aceti:*
q *At si unctus cesses*, *&* r *figas in cute solem*,
Est prope te s *ignotus*, t *cubito qui tangat*, *&* u *acre*
Despuat in mores: penemque, arcanaque lumbi 35
x *Runcantem populo marcentes* y *pandere vulvas*,
z *Tu cum* a *maxillis* b *balanatum* c *gausape pectas*,

d In Sabinis. e Circumvolando non emetiatur. f *Tu refers*. Dico illum ipsum Ventidium, natum, *vel* viventem diis, hominibus, atque sibi male. g Quem defraudat. h Quandocunque, si quando —— i —— Ad pervia, ramosa, hinc inde patentia compita —— k —— suspenso jugo compitalia celebrat, *vel* ipso die festo vix solvat jugum. l Picem, i. relinere. vide Juven. Sat. 6. 533. m Cum gemitu faustum hoc verbum *Bene sit* pronunciat, quod Virgilio 8. eclog. *bonum sit*. n Non purgatum. o Pultem è farre in olla coctam. p Familia, libertis suis, & servis exultantibus, ac si laute tractentur. q *In hoc versu quaevis dictio est emphatica*. Vappam cui insunt floces, flocci quidam, & panniculi. r *Tuam vero, qui in alienam avaritiam, & sordes paratus es dicere, probrosam libidinem est qui videat, & reprehendat*. s Ad solem te ungas, ut oleum imbibitum cutim reddat nitidam. t Quem tu non cogitas. u Animadvertat, & arguat. *Nonne vides, aliquis cubito stantem prope tangit*. Horat. x Acriter execretur. y Radicitus evellentem, depilantem. z Ut patiaris muliebria. a *Cur capillos, & barbam alens depilas pudenda? ut sc.* —— τί σοι βούλεται πισσοῦσθαι καθαρά; τὸ δὲ λεῖα, ἃ ὀλισθηρὰ ἐργάζεσθαι, ἅ μηδὲ ὁρᾶσθαι θέμις. Lucian. in Ψευδολογιστῇ.
b Pectine dentato instar maxill. *alii* cum maxillis. i. *& maxillas*, hoc est, mentum, & genas. c Balanino unctum. d Capillitium instar gausapis villosi, *alii* barbam.

Inguinibus quare detonsus a *curgulio extat?*
Quinque b *palæstritæ licet hæc* c *plantaria vellāt,*
d *Elixasque nates labefactent forcipe adunca,* 40
Non tamen ista e *filix ullo mansuescit aratro.*
f *Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.*
Vivitur hoc pacto: g *sic novimus. ilia subter*
h *Cæcum vulnus habes; sed lato* i *baltheus auro* 44
Protegit: k *ut mavis, da verba,* & l *decipe nervos,*
Si potes. m *Egregium cum me vicinia dicat,*
Non credam? n *visose* o *palles improbe* 1 *nummo,*
2 *Si facis, in penem quicquid tibi venit* p *amarum,*
q *Si* r *Puteal multa* 3 *cautus vibice flagellas:*
Nequicquam populo ſ *bibulas donaveris aures.* 50
t Respue, quod non es. u tollat sua munera cerdo:
x Tecum habita, & noris, quam sit tibi curta supellex.

a Muto à similitudine curgulionis, vel columellæ, vel vermiculi. *b* Depilatores robusti, velut palæstritæ. *c* Pilos. *d* Assiduis balneis, *vel* ad δρωπακισμὸν lotas.

e Isti pili nullo psilothro, vel forcipe penitus evelluntur. *f* Ut gladiatores, dum adversarium petunt, se telo exponunt: ita & nos aliorum vitia inquirendo præbemus iis occasionem de nostris cognoscendi. *g* Ex tua in alienis vitiis acri disquisitione. *h* Libidinem dissimulatam. *i* Potentia tua, & imperium tua vitia tegunt. *k* Sed te non latent, quin te decipe, si potes, & ——— *l* ——— Finge te sanum, *vel* imperii onus suscipe ultra vires. m *Inquit Alcibiades, aut Nero.* n *Si sis* 1 *avarus, inquit Poeta,* 2 *libidinosus,* 3 *Injustus, rejecta popelli assentatione, ne affectes Remp. tibi conscius, quàm prudentia sis destitutus.* o Desiderio nummi. *p* Γλυκύπικρον, libidini enim non raro acerbi exitus. *q* Si delatorum litigiis forum vexari patiaris, *vel*, si primos urbis vicos noctu cum gladiatoribus pererrans, obvios cædis, *vel*, si puteal gravissimæ fœneratorum usuræ, te permittente, vexent. *r* Puteo labrum magnificum impositum juxta Fabianum arcum, in porticu Juliana, ubi fœneratores versari, & judices jurare soliti, ibidemque tribunal. *ſ* Laudis sitibundas, credulas. *t* Noli tibi arrogare, & sumere, quod non habes. *u* Ne crede assentationibus, sed sibi habeat vanas suas laudes levis, & vilis popellus. *x* Tu te examina, & comperto, quantula sit tibi prudentiæ civilis ad remp. administrandam vis, intra pelliculam tuam te contine.

SATYRA V.

Gratum erga Cornutum præceptorem suum testatur animum. Deinde, quæ sit vera libertas, ostendit, idque juxta Stoicorum paradoxon: *solum sapientem liberum esse*.

a VAtibus hic mos est, centū sibi poscere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum:
1 *Fabula seu mœsto* b *ponatur* c *hianda tragœdo,*
2d *Vulnera seu Parthi* e *ducētis ab inguine ferrū.*
f *Quorsum hæc? aut quantas* g *robusti carminis offas*
h *Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?* 5
Grande locuturi i *nebulas* k *Helicone legunto:*
l *Si quibus aut* m *Prognes, aut si quibus olla* n *Thyestæ*
o *Fervebit, sæpe insulso* p *cœnanda* q *Glyconi.*

a Hujus temporis Poetis, qui — 1 — tragœdias & (Neroni adulantes) — 2 — Parthica scribunt bella, mos est centum poscere voces *in imitationem Homer.* 2. *Iliad. Virg.* 6. *Æn. Ovid.* 12. *Met.* b A Poeta Tragico scribatur. — c — Summa vocis contentione pronuncianda à mœstitiam præ se ferente Tragœdo. i. actore, seu histrione. d Data, *vel* accepta. e E vulnerato inguine extrahentis. *vel* Parthi, dum fugere se simulat, sagittas mittentis in hostes ab inguine ductas, ut aliis jaculandi mos ab auricula, mamma, *vel* humero. *Virgatis jaculantis ab inguine braccis*, Propert. 4. l. ubi Jos. Scal. Jaculari ab inguine barbarum est, ut è capite Græcum. f Fingit Cornutum quasi præsentem quærere, *In quem finem linguas, & voces istas poscat Satyricus?* g Fortis epici carminis ampullas, & globulos verborum. *Metaph. durior.* h Intendis, objicis, ut opus sit centeno gutture niti? i Timida figmenta specie magna, nugas sonoras. k Vide Prologi vers. 4. l Quicunque scripturi sunt tragœdias, quarum argumenta sunt filii olla cocti, & appositi patribus Tereo, & Thyestæ. m Quę Ityn filium Tereo marito coctum apposuit, ulta vim ejus, & stuprum Philomelæ illatum. n Cujus filios decoctos Atreus frater illi apposuit cęnandos in ultionem incestus cum Europa uxore, vide quæ nos ad Senecæ Thyesten. o Maxima animi concitatione, & acri studio describenda servabit. *continuata allegoria ab olla, ut &* — p — cœnanda, i. agenda, & repræsentanda. q Tragœdiarum illi actori insulso, ut cui crambe toties repetita non pariat nauseam.

a *Tu neque anhelanti*, b *coquitur dum massa camino*,
Folle premis ventos: c *nec clauso murmure raucus*
Nescio quid tecum grave cornicaris inepte, 12
Nec d *scloppo tumidas intendis rumpere buccas*.
e *Verba togæ sequeris*, f *junctura callidus acri*,
Ore g *teres modico*, h *pallentes* i *radere mores* 15
k *Doctus*, & l *ingenuo culpam defigere ludo*.
m *Hinc trahe, quæ dicas*; n *mensasque relinque* o *Mycenis*
Cum p *capite, & pedibus*: q *plebejaq: prandia noris*.
r *Non equidem hoc studeo*, s *bullatis ut mihi* t *nugis*
Pagina turgescat, u *dare pondus idonea fumo*. 20
x *Secreti loquimur*: *tibi nunc hortante* y *Camæna*
Excutienda damus præcordia: z *quantaque nostræ*
Pars tua sit Cornute animæ, *tibi dulcis amice*,
Ostendisse juvat, a *pulsa*, *dignoscere cautus* 24

a Tu non scribis argumenta inflata, & versus ampullosos, quibus meditandis, pronunciandisque anhelantes opus sit agitare pulmones, non secus ac conclusæ auræ follibus vexantur, dum igni mollitur ingens ferri massa. *b* Imitatio Horat. Sat. 4. l. 1. *c* Nec alte cogitabundus inepte vel expatiaris, vel rauca, & compressa voce more cornicum tibi obmurmuras. *d* Sonantiore inter recitandum emisso spiritu, ex aere buccis incluso. *e* In communi usu posita. *alii* Satyram intelligunt, quæ tota Romana est, ut & toga. *f* Compositione accurata. Sat. 1. vers. 65. *g* Concinnus, stylo modesto, non hianti, & turgido ore, alii legunt *teris*. i. explicas, expolis. *h* Quos quis male conscius horret, erubescendos mores, quorum mentione, & conscientia pallet, aut rubet, *Changeth colour*. *auditor, cui frigida mens est*. Juven. 1. *i* Reprehendere, carpere, perstringere. *k* Sciens. *l* Urbanis, & salsis jocis. *m* Ex eadem mente, eodem stylo, & subjecto. *n* Tragica illa argumenta relinque —— *o* —— Græcis tragicis, atque iis, qui grande, & tumidum carmen affectant. *p* Capite, pedibus, & manibus Plisthenis, & aliorum filiorum Thyestæ, quæ reservavit Atreus inspicienda fratri. vide Sen. Thyest. *q* Tu mores populi Satyrico sale frica. *r* *Resp. Persius*: Non posco centenas voces ad turgida illa, atque Tragica, sed quibus sufficiam tuis erga me meritis ò Cornute, tibique gratiis agendis. *s* Ampullosis, vanis. *t* Speciosis pigmentis. *u* Carmine gravi argumentum leve exornare, atque extollere. *x* Ingenue, sincere, perinde ac si secreti loqueremur. *y* Grata, ac simplici musa, *vel* versu. *z* Quam pars melior, & major sis animæ nostræ. i. meæ. *a* Tange, pulsa digito, ut qui fictilia explorant.

a *Quid*

a Quid integrum, & verum sonet — *b* — quid simulatum, & fucatum. *Metaphora à parietum incrustationibus*. *c* Ad animum sincere gratum exprimendum, non ad sonoras fabulas, & inflatas nugas.

a *Quid solidum crepet, & picta* b *tectoria linguæ*
c *Hic ego centenas ausim deposcere voces*,
Ut quantum mihi te d *sinuoso in pectore fixi*, 27
e *Voce traham pura: totumque hoc verba* f *resignent*,
Quod latet g *arcana non enarrabile fibra*.
Cum primum h *pavido* i *custos mihi* k *purpura* l *cessit*,
m *Bullaque* n *succinctis laribus* o *donata pependit:*
Cum p *blandi comites, totaq; impune* q *Suburra* 32
Permisit sparsisse oculos jam r *candidus umbo*:
Cumque ſ *iter ambiguum est, & vitæ nescius error*
Diducit t *trepidas* u *ramosa in compita mentes*, 35
Me tibi suppofui: teneros tu suscipis annos
x *Socratico, Cornute, sinu, tunc* y *fallere solers*

d Intimis penetralibus, & ipsis animi mei latebris. *e* Ingenue proferam. *f* Una mea lingua. *g* Intimo cordis recessu. *h* Sub præceptoris imperio. *vel* vim timendi aliunde. *i* Pudicitiæ, & verecundiæ, cujus tinctura, & symbolum purpura. *k* Toga, cui prætexitur purpura, qua Romanorum filii ad pubertatem ætatis, sc. annum xvj. amiciebantur. *l* Reliquit me, sumpta jam virili toga. *m* Cordis figuram habens, ante pectus ingenuis annexa nobilium filiis aurea, tenuiorum filiis coriacea, Juven. Sat. 5. v. 163. *n* Gabino cinctu; *vel* habitu peregrinantium formatis, & caninis pellibus amictis. *o* Pueris, cum ex ephebis excederent, bullas, & prætextas larib. consecratas ad suam cujusque effigiem appendere mos erat. *p* Assentantes, non rigidi ut pædagogi. *q* Vico Romano, quod sub urbe antiqua esset, dicto; infami, & lubrico, in quo habitabant meretrices. vide, quæ ad Mart. ep. 35. l. 1. n. 5. *r* Clypeus, qui mihi, pro more Romano in viros jam transcripto, mei juris facto, & tyroni datus est *albus*, i. insigni vacuus, stipendiis, & rebus pulchrè gestis postmodo insigniendus: *vel* centrum plicarum togæ virilis albæ in umbonis formam corrugatum. Casaub. ſ Alludit ad bivium Herculis Prodici apud Xenoph. *t* Apomn. *u* Anxie dubias. Alludit ad literam Pythagoræ Y. *ubi se via findit in ambas*. sup. Sat. 3. v. 56. *x* Institutione Stoica è Socratis schola. *y* Absque tædio, aut rigore flectere, & emendare. *vel lege* ostendit: *& ordinato*, solers regula apposita ostendit intortos mores fallere. i. quod pravi mores in errores, exitiumque trahunt.

Ap-

Apposita a *intortos* a *extendit* a *regula mores*:
Et premitur ratione b *animus, vincique* c *laborat*,
d *Artificemque tuo ducit sub pollice vultum*. 40
Tecum etenim longos memini consumere e *soles*,
Et tecum f *primas epulis decerpere noctes*.
Unum opus, & requiem pariter disponimus ambo,
Atque g *verecunda laxamus seria* g *mensa*: 44
Non equidem hoc dubites, amborum h *fœdere certo*
Consentire i *dies, & ab uno sidere duci*.
* *Nostra vel æquali suspendit tempora* k *libra*
Parca l *tenax veri, seu* m *nata* n *fidelibus hora*
Dividit in Geminos concordia fata duorum; 49
o *Saturnumque gravem nostro* p *Jove* q *frangimus una*.
r *Nescio quod, certe est, quod me tibi temperat, astrũ*.
ſ Mille hominum species, & rerum discolor usus:
t Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
1 *Mercibus hic Italis mutat* u *sub sole recenti*
Rugosum piper, & x pallentis grana cumini: 55

a Intortos extendit reg. *translatio à fabrili arte*.
b Appetitus, & mollior pars irrationalis animi subjugatur, & docetur parere rationis imperio.
c Ægre, nec sine lucta vincitur.

d Pollice artifici. *Hypallage, vel rectius*, induit, sumit institutionis formam arte laboratam, *à figulis translatio*, Juven. Sat. 7. v. 236. e Dies. f Primas partes noctium. g Refectione, *vel* facetiis, & salibus modestis. h Situ, & consensu siderum, qui plurimum valet ad similitudinem morum, unde amicitia. i Nativitates, *seu* vitas. * Sive utriusque nostrum nativitatibus præfuerit Libra, vel Gemini, seu alia quævis constellatio, ex cujus influentia nobis iidem mores, eædem dispositiones, eadem studia. k Sub Geminis, Libra, & Aquario nati. *Unum pectus habent, fideique immobile vinclum*. Manil. 1. lib. l Veritatis, & Justitiæ, ut quæ sub Libra. *vel non mendax*, ut Horat. Od. 10. lib. 2. *immutabilis*. m Horoscopus. n Qua nascuntur fideles. *Hypallage*. o Saturni inimici Sideris malignitatem. p Clementia benigni Jovis, qui nos nascentes aspexit. q Temperamus, mitigamus, impedimus. Horat. od. 17. lib. 2. *Seu libra, seu me, &c*. r Vel aliud quod Sidus nos inclinat, ut amice conspiremus. ſ *Et cum varia sint vitæ instituta*: 1 *alii divitias*, 2 *voluptates sibi proponant alii, tu Sapientiæ antistes præis juventuti Rom. ad artes, & mores*. t Voluntas, vitæ institutum. u In regionibus Orientalibus, *hic mutat merces surgentes à sole*. Horat. lib. 1. ser. 4. x Quod potum gignit pallorem. *vel simpliciter* pallentis.

1 Hic

a Sublati à stomacho vapores, & à frigore cerebri in humores resoluti irrigant sensoria, obstruuntque meatus, unde somnus.	1 *His satur* a *irriguo mavult* b *turgescere somno;*
b Saginat enim somnus.	*Hic campo indulget: hunc alea* c *decoquit: ille*
	In d *Venerem est putris: sed cum* e *lapidosa chiragra*
	Fregerit articulos veteris f *ramalia fagi,* 59
	Tunc g *crassos transisse dies, lucemque* h *palustrem,*
	Et sibi jam seri vitam ingemuere i *relictam.*
	At te nocturnis juvat k *impallescere chartis,* 62
	Cultor enim juvenum l *purgatas inseris* m *aures*
	n *Fruge Cleanthea.* Petite o hinc juvenesque, senesque (r canis.
	p Finem animo certum, q miserisque viatica
	f *Cras hoc fiet.* t *Idem cras fiet*: u *quid? quasi magnum*
	Nempe diem donas? x *sed cum lux altera venit,* 67
	Jam cras hesternum consumpsimus: ecce aliud cras
	y *Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra.*

c Consumit. d In Venerem solutus, & exhaustus ad putredinem usque. e Propter lapillos, qui arthriticis in articulis concrescunt, materiam scilicet calculosam, quæ Tartarus dicitur à similitudine. f Manus, & pedes, homo enim assimilatur arbori inversæ. g In luxu, & ignorantia caliginosa actos. h In voluptatum cœno, & impuritate. i Vide Sat. 3. 38. k Ex studio pallorem contrahere. l Purg. à vitiis. *vel* præparatas, dociles. m Animum, & *est Hypallage, pro* auribus frugem Cleanthis inseris. *Metaphora.* n Disciplina Ethica, Stoica. Cleanthes enim Zenonis fuit discipulus, & successor. o Ex hac disciplina, & philosophia. p Qui finis est virtus, & honestum. q Præsidia adversus miserias, quas fert senectus, è mente Biantis, qui filio suasit utilissimum senectuti comparare viaticum Virtutem, & Sapientiam. r Capillis, canitiei, senectuti. f *Hic autem ignavus juvenis procrastinabit studia, dicetque*: Cras vacabo philosophiæ. t Imo *inquit Poeta*, idem cras facies, quod hodie, & differes usque. u Quid, *inquit Juvenis?* Adeone magna res est una ad voluptatem diecula concessa mihi cras aliam vivendi rationem inituro? x Sane, *respondet poeta*, non ita gravis est unius diei jactura, si modo unius tantum esset; verum ubi periit hesternus ille, quem tibi indultum fore petebas, neque hic dies videt te saniorem, quin & alterum petis cras: ecce prorogatum hoc in dies cras aliud protrudit aliud: absumitque totos annos, atque ita in æternum comperendinabitur. vide Martial. epigr. 59. lib. 5. y Pellit, trudit, proterit. ab Egero, egessi.

a *Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno*
Vertentem sese, frustra sectabere b *canthum*, 71
Cum rota posterior curras, & in axe secundo:
* *Libertate opus est: non* c *hac, qua quisque* d *Velina*
e *Publius* f *emeruit*, g *scabiosum* h *tesserula far* 74
Possidet. i *Heu steriles veri, quibus una* k *Quiritem*
l *Vertigo facit!* m *hic Dama est, non* n *tressis agaso*,
o *Vappa*, p *& lippus, &* q *in tenui farragine mendax*.
r *Verterit hunc dominus, momento* s *turbinis* t *exit*
1 *Marcus Dama. papæ!* *Marco* 2 *spondente recusas*
Credere tu nummos? Marco sub 3 *judice palles?* 80
Marcus 4 *dixit: ita est.* 5 *adsigna Marce tabellas*

a Quamvis enim ru ut posterior rota in axe secundo curras: priorem rotam, *crastinam diem* prope te videas, & mox te posse assequi putes, cum tamen illa sub eodem temone. i. *eodem tenore, & cursu* aufugiat, frustra attingere conaris. *b* Ferrum, quo rota munitur, ponitur *pro rota*. * *Qui igitur felicitatem tibi proponis, Philosophiæ absque mora vaca. huic inservias oportet, ut vera tibi contingat libertas. Non differtur in diem, qui se illi subjecit, statim circumagitur*, inquit Seneca. *Quæ tamen non est hæc civilis, &c.* *c* Non hac civili, qua ut quisque servus, —— *d* —— in tribum aliquam relatus. Velina autem nomen tribus, quæ numero aliarum accessit. *e* Nomine patroni assumpto, qui libertis mos erat. *f* Cui jam emerito, & manumisso præbetur frumentum. *g* Corruptum, *alii legunt* Scabrosum. *h* Tessera est signum, quod accipiebant cives à curatore annonæ, à quo frumentum publice erogabatur ad pauperes cives sublevandos. *i* Quam falluntur? *k* Civem Romanum.
l Circumactio, manumittendum dominus coram prætore dextra prehensum in orbem rotabat, & è manu mittebat, ut suæ esset potestatis, quasi significans licere jam illi ire in quamcumque partem vellet. *m* Nuper Dama servus, nunc Marcus Dama liber, & civis. *n* Vix triobolaris mulio, i. servus infimæ conditionis. *o* Moribus nequam, insulsus ut vappa, i. vinum insipidum, & corruptum per interitum caloris vitalis. *p* Scientiæ rudis. *Translatio à corpore ad animum*. *q* In rebus vilissimis, etiam jumentorum cibariis fallax, & fraudulentus. *r* Postquam tamen verterit hunc dominus. *s* Circumactionis. *t* Factus est, 1 civis, & liber, 2 sponsor, 3 judex, 4 testis, 5 testator. *& hæc dicit recens manumissus Dama, seu fautor ejus, vel etiam Poeta Ironice*.

Hæc mera libertas, hanc nobis a pilea donant?
b *An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam*
Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non sim
Liberior c *Bruto?* d *Mendose colligis, inquit* 85
Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
e *Hoc reliquum accipio,* f Licet *illud &* Ut Volo *tolle*,
g *Vindicta postquam* h *meus à prætore recessi,*
Cur mihi non liceat, jussit quodcunque voluntas,
i *Excepto si quid* k *Masuri* l *rubrica vet·vit?* 90
m *Disce: sed* n *ira cadat naso, rugosaque sanna,*
Dum o *veteres avias tibi de* p *pulmone revello.*
q *Non prætoris erat stultis dare* r *tenuia rerum*
Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ.
s *Sambucam citius caloni aptaveris alto.* 95
Stat contra ratio, & secretam * *garrit in aurem,*
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
t *Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.*
u *Diluis helleborum* x *certo compescere puncto* 100

a Servi manu emissi raso capite à dominis pileum libertatis insigne sumebant.
b *Etiam syllogizat M. Dama.*
c M. Junio Bruto, qui regibus exactis libertatis auctor fuit.
d Hic philosophus Stoicus acutus, & acrimonia judicii, Dialectica autem instructus respondet: Falso argumentaris.
e Majorem propositionem probe intellectam accipio.
f Minorem nego. g *Dama assumptionem probatum iturus inquit*: Postquam virga prætoris (qua manumissis caput tangit jubens eos, *Liberos esse*) pronuntiatus sum liber.
h Mei juris, & arbitrii, i. liber. i Præterquam quod legibus cautum est. k Masurii Sabini jurisconsulti celeberrimi tempore Tiberii Imp. l Legum tituli minio notari.
m *Resp Stoicus, vel Poeta.* n Nec irascere, neque irride, quod te doceam. o Inveteratas opiniones, & aniles de libertate, dum civilis ista pro vera illa animi ab imperitis habetur. p Imo pectore. q Non in manu prætoris, sed philosophi erat, r Subtilia per differentias, & circumstantias officia. s Æque exigas à stupido puero militis (qui quod κᾶλα. i. ligna bajulabat, *vel* quod clavam ligneam gerebat, Calo dictus est) ut lyram scite tangat, *aliis ut machinam illam poliorceticam intendat, ac tractet*, atque ab hoc Dama, quem prætor civili donavit libertate, ut liberè, & secundum rationem agat. * Alii *gannit*.
t Ut pro vetitis habeat ea, quæ quis non didicit, ut tanquam prohibitus abstineat, neque profiteatur, exerceatve artem, quam non novit. u Medicam artem exerces? de helleboro Satyr. 4. vers. 16. x Nec certa habita cognitione pharmaci diluendi, & præparandi, nec morbi tempestatis anni, ægroti constitutionis, virium, &c.

Nescius examen? vetat hoc a *natura medendi.*
b *Navem si poscat sibi peronatus arator*
c *Luciferi rudis*, *exclamet* d *melicerta perisse*
e *Frontem de rebus*. f *Tibi* g *recto vivere talo*
h *Ars dedit?* & i *veri speciem dignoscere calles*,
k *Ne qua subærato mendosum tinniat auro?* 105
l *Quæque sequenda forent*, m *quæque evitanda vicissim*,
Illa prius m *creta*, *mox* m *hæc carbone notasti?*
Es modicus voti, n *presso lare*, *dulcis amicis?*
o *Jam nunc astringas, jã nunc granaria laxes*: 110
Inque luto p *fixum possis transcendere nummum*:
Nec q *glutto sorbere salivam* r *Mercurialem?*
s *Hæc mea sunt*, *teneo*, *cum vere dixeris*; *esto*
t *Liberque*, *ac sapiens*, u *Prætoribus*, *ac Jove dextro*.
x *Sin tu cum fueris nostræ paulo ante farinæ*, 115

a Ars, quæ naturam imitatur, Medicina. *b* Gubernandam. *c* Stellarum etiam mediocri cuivis gubernatori notarum. *d* Deus marinus, qui Palæmon, & Portumnus. i. *quivis exclamet*. *e* Pudorem, cujus sedes frons est. *f* Quod si philosophia te docuerit hæc officia sequenda. *g* Ὀρθοποδεῖν, *to walke uprightly*. *h* Philosophia, recte vivendi ars. *i* Quod verum esse videtur, nec est, apparens bonum à vero bono discernere. *k* Ne qua simulata hypocrisis, *vel* species veri, aut boni, velut nummus subæratus, & adulterinus, qui raucum, & surdum sonat, te fallat. *l* Approbas bona. *m* Damnas mala, à more illorum, qui bona lapillo albo, mala nigro signabant, Satyr. 2. v. 1. Creta, an carbone notandi? Horat. lib. 2. 3. Serm. *n* Frugalis, modico contentus cum lare fundo. *o* Prout occasio postulat liberalitatem exercere. *p* Si potes præterire nummum à pueris in via, vel clavo fixum, vel funiculo adstrictum, & projectum, quo tentent prætereuntes avaros, quos simulac inclinarint se ad tollendum nummum, retracto eo pueri derideant. *In triviis fixum qui se demittit ob assem*. Horat. 16. epist. lib. 1. *q* Illa colli parte, *vel* ipse gluto. i. helluo, qui deglutias salivam tuam ex spe lucri velut ex edendi appetitu natam. ubi enim, quid palato gratum occurrit, affluit saliva, quasi linguæ, & gustatus ministra. *r* Lucrosam. Mercurius enim lucri præses credebatur. *s* *Ordo est*, cum vere dixeris, hæc mea sunt, teneo. i. hæc jura, & officia vere colo. *t* Corpore, & animo te liberum pronuncio. *u* Prætorê te civili, Jove liberatore te philosophica libertate donante. *x* Sin tu dudum nostræ. i. servilis conditionis, & vitiorum, civili tantum libertate donatus veterem retines nequitiam, nego te liberum esse, & servum pronuncio.

a Pelliculam veterem retines, & fronte politus
b Astutam vapido servas sub pectore b vulpem:
c Quæ dederam supra repeto, d funemque reduco.
e Nil tibi concessit ratio, f digitum exere, peccas.
g Et quid tam parvum est? h sed nullo thure litabis,
i Hæreat in stultis brevis ut k Semuncia recti. 121
l Hæc miscere nefas: m nec cum sis n cætera fossor,
o Treis tantū ad numeros satyri moveare Bathylli.
p Liber ego. q unde datum hoc sumis tot subdite rebus? 124
r An dominum ignoras, nisi quem s vindicta relaxat?
t I puer, & u strigiles Crispini ad balnea defer,

a Alludit ad Leberidem, si antiquos mores obtines. *b* Fallaciam, & fraudes callide tegis corde corrupto. *c* Libertatem, & sapientiam, quæ supra tibi concésseram, à te reposco. *d* Tibi rursus injicio frenum servitutis. *vel*, alludit ad puerilem lusum ἑλκυστίνδαν. per funem utrinque attractum, Horat. ep. 10. lib. 1. *Tortum digna sequi potius quam ducere funem*. retrahens funem, & tibi negans, quam modo dederam libertatem. *e* Philosophia *Stoica* ne minimam quidem tibi veræ libertatis particulam dedit. *f* Ne digitum quidem movere potes, quin pecces. *Stoice satis*. *g* Quid autem tam parvum est, *inquit Dama*, quam movere digitum? h *Stoicus respondet*, nullis tamen victimis impetrabis à Deo ——— *i* ——— ut qui perfecte non sapit, aliquid sapiat, æque enim peccatum est digitum, ac corpus movere male. *Stoice*. *k* Vel minima etiam sapientiæ mica, aut particula. *l* Servitutem, ac libertatem: sapientiam, ac stultitiam. *m* Nec poteris, stultus cum sis, etiam in minimis ex sapientia agere: non magis quam qui ——— *n* ——— *cætera Hellenism. sup.* κατὰ. i. quoad cætera rusticus est ——— *o* ——— poterit saltare tres staticulos ex arte Bathylli Alexandrei Pantomimi Satyram saltantis. vide Juv. Sat. 6. v. 64 *legas itaque* Satyram. sic Horat. epist. 2. lib. 2. *Nunc Satyram nunc agrestem Cyclopa movetur*. p *Instat Dama, se liberum esse clamitans*. q *Refert Stoic*. unde tibi liberi nomen usurpas, cum tot vitiorum imperiis subditus sis? *r* Nullum tibi credis esse dominum præter externum illum corporis? *s* Prætoris virga. *supra vers.* 88. t *Distinguit libertatem philosophus*. Tibi quidem concedo, *inquiens*, te liberum esse corpore ex jure civili, sed liberum esse animo ex Philosophiæ regula nego. Si quis enim herus jubeat. *I puer, &c.* *u* Ad sudorem in balneis detergendum. στλεγγίδας.

a Si increpuit, cessas nugator? b servitium acre
Te nihil impellit: c nec quicquam extrinsecus intrat
Quod nervos agitet. d *sed si intus, & in jecore ægro*
Nascuntur e domini, f qui tu impunitior exis, 130
Atque hic, quem ad strigiles scutica, & metus egit herilis?
g *Mane* 1 *piger stertis:* h *Surge, inquit* 2 *Avaritia: Eja*
Surge. Negas. instat, Surge, inquit, Non queo. Surge.
En quid agam? rogitas? en i *saperdam advehe Ponto,*
k *Castoreum,* l *stupas,* m *hebenum,* n *thus,* o *lubrica* p *Coa.* 135
Tolle q *recens,* r *primus piper* s *è sitiente camelo:*
t *Verte aliquid,* u *jura.* x *Sed Jupiter audiet: eheu!*
y *Varo,* z *regustatum digito terebrare Falernum*

a Et his verbis te increpet, cessas nugator? *b* Civile illud servitium acre te nihil impellit, qui jam corpore liberes. *c* Neque extrinsecus habes dominum, aut motorem, qui te impellat, & cogat. *d* Sed si nascuntur tibi in jecore, quod concupiscentiæ sedès est (ut volunt medicorum filii) vel in corde affectuum sede —— *e* Affectus mali, qui tibi dominantur —— *f* —— Quanto minores pœnas, & cruciatus pateris, quam servus ille, quem ad strigilem, &c. *g* *Nec unum intus habes dominum, sed plures, eosque diversa imperantes, sc.* 1 *Pigritiam,* 2 *Avaritiam,* 3 *Luxuriam,* 4 *Libidinem,* 5 *Ambitionem,* 6 *Superstitionem.* h *Dialogismus, inter pigrum Damam, Avaritiam, & Luxuriam.* *i* Quæ ad victum conducunt, ut saperdas, piscis genus, quæ capiuntur in Ponto, seu Mæotide, *Synecdochice.* —— *k* —— Pharmaca ad medicinam, cujus generis sunt testes castoris —— *l* —— Ad vestium, è stupa vili lini genere —— *m* —— Ad ædificia, ligna: —— *n* —— Ad sacra; —— *o* —— Ad voluptatem, vina, & aromata, mollia scil. & lènia —— *p* —— Vina ex Coa insula. *q* In emporiis Orientalibus, ita *sub sole recenti*, v. 54. *vel* novum, seu modo advectum. *r* Præoccupa alios mercatores. *s* Sitis tolerantissimo, ad quartum usque diem. *t* Commuta merces, negotiare. *u* Et pejera. x *Inquit Dama.* y *Resp. Avaritia.* heu Stolide! *Varones* autem fuerunt militum servi, calones, seu caculæ grandes, & stupidi. z *Regustatum digito terebrare* (i. saltem lingere) *contentus perages.* i. vives, *quævis dictio est emphatica.*

a Si intendis vivere juste, & sancte, Jovem veritus. b Scorteam manticam, vidulum, vel segestre. c Imponis servis sarcinas deferendas ad navim. d Mare rapide seces, naviges. e Ad corrumpendum ingeniosa.

Contentus perages, a si vivere cum Jove tendis. 139
Jam pueris b *pellem succinctus, & aenophorum* c *aptas.*
Ocyus ad navem: nihil obstat, quin trabe vasta
d *Aegaeum rapias, nisi* e *solers luxuria ante*
Seductum moneat: Quo deinde insane ruis? quo?
Quid tibi vis? f *calido sub pectore mascula bilis:*
Intumuit, quam non extinxerit g *urna cicutae.* 145
Tun' mare transilias? tibi h *torta cannabe fulto,*
Coena sit in transtro? i *Veietanumque rubellum*
Exhalat vapida k *laesum pice* l *sessilis obba?*
Quid petis? ut nummi, quos hic m *quincunce modesto* 149
n *Nutrieras, pergant avidos* o *sudare* p *deunces?*
Indulge q *genio, carpamus dulcia,* r Nostrum est,
Quod vivis. s cinis, & manes, & fabula fies:
Vive memor lethi: t fugit hora: hoc, quod loquor, inde est.
u *En quid agis?* x *duplici in diversum scinderis hamo:*
Huccine, an huc sequeris? subeas y *alternus oportet*
z *Ancipiti obsequio dominos, alternus oberres.* 156
Nec tu cum obstiteris semel, instantique negaris

f Unde tibi excrevit, *inquit luxuria*, atra haec bilis ad insaniam usque? *vel* mascula. i. quam ego effeminatam malim. g Largiter epota cicuta herba frigidissima. h Tibine in fune nautico sedenti transtrum pro mensa erit? i Vinum vilissimum rubei coloris, & saporis ingrati ex agro Vejano, qui est in Campania. k Corruptum, & olens picem vasis, ac navis. l Latum habens ventrem, seu fundum. m Usura modica intra semissem, quinque per duodecim. *sive in the twelfth.* n Auxeras. o Cum sudore, molestia, & periculo lucrifacere, & parere —— p —— Undecim per duodecim uncias. i. assem. q Festis, & voluptati: r Vita hilariter acta, ea denique vita est, & muneris mei. s Morieris, descendesque ad inferos, de quibus tam multa somniant, & fabulantur cum poetae, tum philosophi, Horat. 4. od. 1. lib. *Jam te premet nox fabulaeque manes.* Vita igitur, quae datur, utere. t Ibidem 21. od. *dum loquimur fugerit invida Aetas.* u *Stoici verba, vel Poetae.* x Avaritiae simul, atque luxuriae. y Alternis vicibus, & —— z —— Incerto servitio subeas oportet Avaritiae, & luxuriae dominium.

Parere imperio, Rupi jam a *vincula, dicas.*
Nam & luctata canis b *nodum arripit: attamen illi* 159
Cum fugit, à collo trahitur c *pars longa catenæ.*
d *Dave, cito, hoc credas jubeo, finire* e *dolores*
Præteritos meditor (f *crudum Chæreſtratus unguem*
Abrodens ait hæc) *an* g *ſiccis dedecus obſtem*
Cognatis? h *an rem patriam rumore ſiniſtro* 164
Limen ad obſcænum i *frangam, dum Chryſidis* k *udas*
Ebrius ante fores l *extincta cum face canto?*
m *Euge puer,* n *ſapias,* o *diis depellentibus agnam*
p *Percute.* q *ſed cenſen', r plorabit Dave relicta?*
ſ *Nugaris.* t *ſolea, puer, objurgabere rubra,* 169
u *Nec trepidare velis, atque arctos rodere caſſes.*

a Servitutem vitiorum. b Vincula catenæ ſuæ. c Qua iterum in ſervitutem redigatur. Ita ſtultus dum non ſimul, & ſemel ſe totum, & integrum vindicat è vitiorum ſervitio, recurrit ad veteres mores, neque propter unam actionem, & quod ſemel reſtiterit, liber pronunciandus eſt. *Atque ad hoc, in libidinis imperio probandum* d —— *Exemplum adducit Chæreſtrati, è Menandro, cum Davo ſervo de Chryſide deſerenda deliberantis, nec tamen graviter perficientis.* vide Eunuch, Terentii, & Hor. 2. lib. 3. ſerm. e Meretricii amoris moleſtias, quas tuli. Supra not. 94. ſ Ad vivum rodens, ſerio cogitabundus. g Sobriis, frugi. h Egon' per infamiam, & nominis jacturam ad obſcœnam meretricis domum patrimonium —— i —— Imminuam, perdam? k Unguento, ſeu vino ex profuſione Græcorum amatorum: aqua, quam fallendis maritis mulierculæ januæ cardinibus affundebant. vel lacrymas miſeri amatoris. ſed vide Lipſ. epiſt. quæſt. 22. ep. 4. lib. l Juvenes comeſſatum euntes ad amicas, faces præferebant, quibus cum ad fores ventum eſſet, ne à prætereuntibus agnoſcerentur, extinctis cantabant.
m *Ait Davus, qui Terentio Parmeno*, herum collaudans, quod ad ſaniorem mentem rediiſſe videtur. n Sapere aude, *vel* ſapias tandem. o Caſtori, & Polluci, ſeu aliis diis averruncis, ſtultitiam tuam amoventibus. p Macta. q *Dicit Chæreſtratus ſibi non conſtans.* r Chryſis plorabit relicta? ſ Nugaris, *inquit Davus*, qui labaſcis, & ad miſeriam redis. t Vapulabis. ſic Juv. Sat. 6. v. 61 1. *Solea pulſare nates.* vel commitigabitur tibi caput aurato, ſeu purpureo meretricis ſandalio —— u —— Ne vacilles in poſterum, & dubius reluctêris: neque audeas ſubtrahere collum jugo, aut tentare effugium arrodendo laqueos, quod irretitæ ſolent feræ.

a Nunc ferus, & violens: at si vocet, haud mora, dicas,
Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersor, & ultro
Supplicet, accedam? b Si totus, & integer illinc
Exieris, nec nunc. c hic hic quem quærimus, hic est,
Non in c festuca, d lictor quam jactat ineptus. 175
Jus habet ille sui, e palpo quem ducit f hiantem
g Cretata 1 ambitio? h Vigila, & i cicer ingere large
k Rixanti populo, l nostra ut Floralia possint
m Aprici meminisse senes. quid pulchrius? 2 at cum
n Herodis venere dies, unctaque fenestra 180
Disposita o pinguem nebulam vomuere 3 lucernæ
p Portantes 4 violas, q rubrumque amplexa catinum
5 Cauda natat thynni, f tumet alba fidelia 2 vino

a Et quod nunc tute tecum iratus cogitas, Egone, &c. ut Phædria ille Terentianus.

b Quod si te plene, & constanter assereres in libertatem, neque nunc labasceres, redires que victus. *Aposiopesis*. Aliis placet lectio *nunc*, *nunc* i. in ipso hoc nunc, hoc temporis articulo, absque mora. *c* Hic vere liber, & sapiens est. *d* Non quem festuca. i. vindicta, & virga prætoris factum, manumissumque liberum pronunciarit vox lictoris, unius è sex ministris, qui prætori apparebant 6. *& lege* Quem. *e* Adulator populi ambitiosus. *ordo est*, habet ille palpo jus sui? palpare est manu mulcere. *f* Honoribus inhiantem, magistratus, & honores ambientem. *g* Candidati (inquit Lipsius Elect. lib. 1. c. 13.) & Petitores magistratuum non contenti insito lanæ candore, cretam addebant in vestem, ut splenderet. vid. not. 94. ad vers. 132. supra. *h* Et jubet vigilare ad salutationes antelucanas. *i* Missilia sparge in Ædilatu, Ædiles vero, quo sibi viam sternerent ad cæteros honores, ut populi promererentur suffragia, fabam, & cicer in vulgus spargebant. *k* Inter captandum, & legendum missilia. *l* Munificentiam nostram in Floræ ex meretrice deæ factæ ludis, quorum celebratio ad Ædiles spectabat. *m* Inter apricandum. *vide not.* 94. *ad verf.* 132. *supra*. *n* Quos colit populus, qui Herodi paret, sc. Judæi. *vel*, Herodis Ascalonitæ natalis, seu suscepti regni dies *celebratus*, 1 *lucernis*, 2 *floribus*, 3 *conviviis*, 4 *vino*, 5 *precibus*, *&c.* *o* Fuliginem. *p* Coronatæ, seu ornatæ floribus. *q* Fictile miniatum, vel è terra rubra.
r Hinc amplitudo thyanni colligitur. *vel Hypallage* catinum amplexum caudam thynni, Synecdochice pro thynno, vel quavis parte, vel in contemptum Judæorum, vilissimam thynni partem ponit. *f* Plena est.

a 3 *Labra moves tacitus*, b *recutitaque sabbata* c *palles*.
d *Tunc nigri lemures*, e *ovoque pericula rupto*: 185
Tunc f *grandes* g *Galli*, *&* *cum* h *sistro* i *lusca sacerdos*.
Incussere k *deos inflantes corpora*, l *si non*
Prædictum ter mane caput gustaveris alli.
Dixeris m *hæc inter* n *varicosos* o *centuriones*,
Continuo p *crassum ridet* q *Vulfenius ingens*, 190
Et r *centum Græcos curto centusse licetur*.

a Concipis vota tacito murmure. *b* Recutitorum. i. circumcisorum Judæorum sabbata. *c* Superstitioso metu, *vel* ex jejunio, *vel* cinere, & luto conspersus colis sabbata. *d* Adde his inania terriculamenta, quæ superstitiosis hisce objiciuntur: qualia sunt, quæ timentur umbræ nocturnæ, & —— *e* —— pericula, quæ portendi creduntur, si ovum igni impositum rumpatur. *f* Ingentes semiviri, ut qui castrati in altum crescant, *vel* veneratione ingentes. *g* Sacerdotes Cybeles. *h* Isiaci sistrum, crepitaculum ex ære, aut argento tinnulum ferebant in sacris, ut Gallici cymbalum. Apul. 11. *i* Cui Isis irato percussit lumina sistro. Juven. Sat. 13. vers. 73. *vel* ad mores potest referri, ut *Lippus*. *k* Metum dearum Cybeles, & Isidos: quarum illa furore, hæc Syriis tumoribus, ulceribus, & morbis instat. *l* Nisi expient, & amoliantur inflationem amuleto, quod & magis inflat, quodque Ægyptiorum religione in diis numeratur. Juven. Sat. 15. vers. 9. *m* Hæc Stoicorum scita de vera libertate utcunque derisuri sint stupidi milites, vera tamen sunt. *n* Labore militiæ varicosos, *vel*, ut corpore, ita animo tumidos. *o* Ignaros literarum osores, cujusmodi sunt militares. *p* Rustice, aut militariter. *q* Miles procerus, robustus, ut in prima Sat. *Ingentes Titos*.
r Centum philosophos totidem assibus, iisque curtis æstimat, i. singulos philosophos vix singulis assibus.

SATYRA VI.

In avaros, qui parce, & sordide vivunt, ut relinquant heredibus, quod nequiter profundant.

Exordium sumit à statu Bassi, ad quem scribit, quærens, ubinam locorum sit, quid agat, quibus studiis intendat animum, quam suo contentus vivat: Mox vitæ suæ rationem exponit illi poeta, & mentem æquam. Denique insurgit in eos, quibus non idem animi, & vitæ institutum.

a ADmovit jam bruma foco te, b Basse, Sabino?
Jamne lyre, & c tetrico vivunt tibi pectine chordæ?
d Mire opifex numeris e veterum primordia vocũ,
Atque f marem strepitum fidis intendisse Latinæ,
Mox g juvenes agitare jocos, & pollice honesto 5
h Egregios lusisse senes? Mihi nunc i Ligus ora
k Intepet, l hybernatque m meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se n valle receptat.

a Ecquid in agro Sabino, quo secessisti hyematurus, lyricis usque vacas carminibus, & —— *b* —— graviore, atque severiore, quam Horatius plectro. i. argumento (ut mox *marem strepitum*) pulsas fides lyræ? *c* Cæs. Bassus Lyricus Poeta fuit, de quo Priscianus, & Fabius lib 10. *d* Mire, & perite artifex ad aptanda citharæ numeris argumenta seria, & gravia. *Hellenism.* *e* Forte idem est, quem A. Gellius lib. 3. c. 19. & 5. 7. & 11. 17. scripsisse de originibus testatur. sin minus intellige μυθισογίαν & θεογονίαν. alii legunt *primordia rerum*: ut canat, *unde hominum genus, & pecudes, &c.* quod Virg. 1. Æneid. de Jopa Lyrico. *f* Carminibus Lyricis Latinis adaptare severam poesin, *vel* fortem, qualis fuit Pindari, qui cecinit *divos, puerosque deorum*. i. heroas, *& pugilem victorem, &c.* Horat. ad Pisones, *vel* Alcæi, qui *sonuit plenius aureo plectro dura navis, dura fugæ mala, dura belli*, Od. 13. lib. 2. Horat. *g* Juvenum amores, & convivia referre. *h* Senum bene de republica meritorum laudes honesto carmine celebrare. *i* Ligustica. *k* A tepore maris exagitati, vel situ inter montes mitior est. *l* Sævit, *vel* pro hybernis est mihi. *m* Hetruscum. Persius enim patriam habuit Volaterras in Hetruria. *n* Sinu, vel curvatura portus Lunæ, primi oppidi in Hetruria dicti quod Lunæ formam littus referret.

a *Lunai portum est operæ cognoscere, cives;*
b *Cor jubet hoc Enni, postquam* c *destertuit esse* 10
d *Mæonides* e *Quintus, pavone ex Pythagoræo.*
Heic ago f *securus vulgi, & quid præparet Auster*
g *Infelix pecori:* h *securus, & angulus ille*
Vicini, nostro quia pinguior: & *si adeo omnes*
Ditescant i *orti pejoribus,* k *usque recusem* 15
Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et l *signum in vapida naso tetigisse lagena.*
m *Discrepet his alius,* n *Geminos* o *horoscope varo*
Producis genio: p *Solis natalibus, est* 1 *qui* 19
Tingat olus siccum q *muria vafer* r *in calice empta,*
Ipse f *sacrum irrorans patinæ piper.* 2 t *his bona* u *dente*

a Ennius in Annal. ab hoc versu incipit inscribere Lunæ portum. *Est operæ precium, O cives, cognoscere portum Lunæ.* *b* Ipse Ennius, alludit ad tria corda, quæ se habere dixit Ennius, quod Græce, Osce, & Latine sciret. *c* Postquam desiit stertère. i. somniare. *Hellenism.* postquam destertuit se esse Mæoniden, hoc est, Statim à principio Annalium, in quo exposuit somnium suum, quo somniarat animam Homeri in se transmigrasse per μετεμψύχωσιν, seu παλιγγενεσίαν Pythagoricam, quæ eadem in Pavonem transierat ex Pythagora. *d* Homerus, à patre Mæone, vel patria Mæonia. vide Plutarch. de Homero l. 18. *e* 1 Euphorbus. 2 Pythagoras. 3 Pavus. 4 Homerus. 5 Ennius, *vel* postquam desiit somniare se fuisse Homerum, agnovitque se esse Quinctum Ennium, ut Quinctus sit prænomen Ennii. *f* Non solicitus, quid de me dicat vulgus, sentiatve. *g* Noxius, morbos inferens. *h* Non curans, non invidens; si vicini fundus meo sit fertilior. *i* Inferiori quam ego loco, *vel* homines pessimi. *k* Nolim tamen ob ista demisso esse vultu, atque per invidiam senium præproperum accersere, dum sordido victu eorum divitias æmulor. *l* Admoto naso observare, an læsa sint signa lagenæ, quæ etiam vappam habet, *vel* non resignare, & depromere, sed admotis labris, & naso vappam ebibere. *m* Nec tamen cuivis hæc liberalis mens, quæ mihi. *n* Fratres iisdem parentibus ortos. *o* Vario ingenio profert idem Horoscopus. i. Astrum natale, seu horæ inspectio, qua quis nascitur. *Apostrophe.* *p* Quorum alter triparcus. *Omnia heic emphatica, & signata.* *q* Aqua salsa, *vel* liquamine ex thynnorum sanie. *r* Quod solent parci, & sordidi. *s* Cui parcit tanquam rei sacræ. 2 *t* Hic magnanimus puer, *the yout thath beareth a brave minde.* *u* Gula, luxu.

Gran-

a Absumit,	*Grandia magnanimus* a *peragit puer*. b *utar ego, utar,*
b Mihi, *inquit poeta*, κτήματα erunt χρήματα. utar iis, non abutar per miseras sordes, aut effusam prodigalitatem.	*Nec* c *rhombos ideo libertis ponere* d *lautus,*
	Nec tenuem solers turdorum nosse e *salivam.*
	f *Messe tenus propria vive: & granaria (fas est)* 25
	g *Emole, quid metuas?* h *occa. en seges altera in herba est,*
	i *Ast vocat officium: trabe rupta,* k *Brutia saxa*
	Prendit amicus inops: remque omnem, l *surdaque vota*
	Condidit: Ionio jacet ipse in littore, & una
	Ingentes de puppe m *dei: jamque obvia* n *mergis* 30
	Costa ratis lacera, nunc & o *de cespite vivo*
	Frange aliquid: largire inopi, p *ne pictus oberret*
	Caerulea in tabula. q *Sed* r *caenam funeris heres*
	Negliget, iratus quod f *rem curtaveris; urnae* 34
	t *Ossa inodora dabit: seu spirent cinnama* u *surdum,*
c Lautus ponere.	

Hellenism. ut & solers nosse. *d* Pisces in deliciis habitos. θετικῶς pro lautis epulis. *e* Subtilem gustum, & saporem discernere. *f* Nihil ex annuo proventu reliquum facias. *g* Molendo consume. *h* Glebas frange, agrum exerce. i *Facerem*, inquit avarus praetexens avaritiae suae causam, *quod mones, laxarem granaria, & viverem messe tenus, I would make even with the yeares end. Sed me jubent charitatis, atque humanitatis officia, ut ex proventibus meis aliquid reponam, quo succurram miseris amicis laborantibus, eorumque damna resarciam.* k Pulchre dicis, *inquit Poeta.* Sed ecce amicus tuus fracta navi, & universa re perdita enatans prehendit scopulos Brutii promontorii Italiae Siciliam versus, &c. cur non illum relevas, & sustentas, ne cogatur stipem emendicare? *l* Diis non exaudita. *m* Dii tutelares navis, qui in puppi sacrarium habebant, erepti secum è naufragio. *n* Avibus marinis. *o* Non de messe tantum, sed & de fundis aliquid imperti. *p* Ne naufragii pictam tabulam portans hinc inde mendicet, Sat. 1. v 90. q *Sed inquies*, Si quid de fundo, aut patrimonio imminuam, heres meus infensus mihi negabit funebrem apparatum, & sumptum. *r* Feralem, funebrem, quae cum cadavere ipso crametur, silicernium. *ſ* Bona minueris. *t* Ossa, & cineres aromatis mista urnae dari mos erat. *quod ille non faciet, &c.* *u* Non acutum, qui vix sentiatur. *duriuscula translatio.*

Seu

Seu a *ceraso peccent* b *casiæ*, c *nescire paratus*.
d *Tune bona incolumis minuas? sed* e *Bestius urget*
Doctores Grajos: Ita fit, postquam sapere urbi
* *Cum pipere, & palmis venit nostrum hoc* f *maris expers*.
g *Fœnisecæ crasso vitiarunt unguine pultes*. 40
Hæc h *cinere ulterior metuas? at tu, meus heres*
Quisquis eris, paulum i *à turba seductior audi*.
O bone num ignoras? missa est à k *Cæsare* l *laurus*
Insignem ob cladem Germanæ pubis, & m *aris* 44
m *Frigidus excutitur cinis: ac jam* n *postibus arma*,
Jam o *chlamydes regum, jam lutea gausapa captis*,
p *Essedaque, ingentesque locat* q *Cesonia* r *Rhenos*:
Diis igitur, genioque ducis f *centum paria, ob res*

a Gummi è ceraso, vel cortice cerasi adulteratæ sint casiæ. b Canella. Matthiol. in Diosc. lib. 1. c. 11. & 13. c Negligens.

d *Dicet mihi heres*. Tune ipse salvus, cum opus sit, in nescio quos tua profundas, quæ mihi heredi potius debentur? e Imperitus aliquis heredipeta crimini dabit hanc officiosam largitionem, ut & lautiorem victum Græcis philosophis: clamitans hæc non prius solita fieri, quam sapere. i. sapientia Græca cum mercibus peregrinis (quæ mentem effœminant) è Græcia in urbem nostram mari advenissent. * Sic Juv. Sat. 3. v. 83. *Advectus Romam, quo pruna, & coctana vento*. f Nihil masculi habens, *vel* mari advecta: ut expers significet ἄπειρ☉ & ἔμπειρ☉. Casaub. *alii* postquam rigide nostra cismarina philosophia corrupta sit molli, & transmarina Græcorum: *sapere* pro *sapientia*, Enallage. g Ipsi rustici cibos prius simplices corrumpunt, & condiunt lautius. h Heredem, *inquit Poeta*, mortuus metuas? Hor. epist. 2. l. 2. *Nec metuam quid de me judicet heres. Quod non plura datis invenerit*: i A vulgi ignorantia, & odio. k Claudio Caligula.
l Literæ laureatæ, quæ tanquam victoriæ indices triumphum imperent, cum tamen nihil dignum eo fecisset.
m Ex priore sacrificio derelictus amovetur, & nova sacra parantur. n Templorum postibus spolia hostium affigenda curat. o Parat coccinea paludamenta, quibus amicti reges Germanorum, & crocei coloris gausapa, quæ villosæ militares vestes sunt, quibus induti milites Germanorum ducantur in triumpho. p Germanorum vehicula, *Coaches*. q Caligulæ uxor per procuratores. r Rhenanos Rheni accolas, è quibus procerissimum quemque ad pompam elegit. Suet. Calig. c. 47. f Diis igitur victoriæ auspicibus, & Imperatoris Genio indice C. paria gladiatorum, qui ad bustum dimicantes se invicem immolent ad placandas defunctorum animas, quas humano sanguine propitiandas credebant, vide Lips. Saturn. 18.

Egre-

a Vetare aude ò heres, si ita visum est tibi. *Epitrope.* Sed væ tibi, nisi adsentiaris.	*Egregie gestas, induco: quis vetat? a aude.*
	Væ, nisi connives: b *Oleum, artocreasque popello*
	Largior: an prohibes? dic clare: c *Non adeo, inquis,*
	Exossatus ager juxta est. Age, d *si mihi nulla*
	Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
	Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,
	Deque avia nihilum superest: accedo e *Bovillas,* 55
	Clivumque ad Virbi: f *præsto est mihi Mannius heres*
b Quinetiam congiarium, & epulum populo largior, tune illud	g *Progenies terræ? quære ex me quis mihi* h *quartus sit pater: haud prompte, dicam tamen, adde etiam* i *unum,*
	k *Unum etiam; terræ est jam filius, & mihi* l *ritu*
	m *Mannius hic generis prope major avunculus exit.* 60
	n *Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?*

lud fieri vetas? noli mussare, dic clare. *c* Neque enim contradico, aut prohibeo, inquis. *potest etiam nulla interposita distinctione post* inquis, *continuari, ut hic sensus sit:* Agellus tuus, inquis ò heres, suburbanus non adeo cultus, aut fertilis est, ut sufficiat huic profusioni, vel ut ego ita curem tibi heres esse. *Alii ex persona poetæ intelligunt, quæ sequuntur, dicentis:* Superest mihi suburbanus fundus probe cultus, & saxis expurgatus. *al.* jugi cultura exhaustus. *d* Si mihi nullus cognatus sit, nec affinis, quem heredem instituam. *e* Vicum inter Romam, & Ariciam in via Appia, ubi sedebant mendici, ut & prope nemus Dianæ, ubi Hippolytus colebatur. *f* Mendicus quispiam (vide infra not. 83.) scribetur mihi heres, facilis inventu. *g* Itane? *refert heres.* scribesne heredem hominem obscuro loco natum, terræ filium, familia tua non oriundum? *h* Sit ita sane, Quod si ex me quæras, quis fuerit mihi abavus? —— *i* —— quis Atavus —— *k* —— quis tritavus, fuit ille æque ignotus, atque obscurus, & proinde —— *l* —— ratione generis, & stemmate —— *m* —— Aliquis mendicorum ex Aricino colle, & luco, quem Dianæ consecrarat Mannius, mihi major avunculus, vel cognatus est. *n* Tu autem qui mihi propior es, & cui lege naturali consanguinitatis prius ventura esset hereditas, cur me vivo illam exigis: *alii referunt ad λαμπαδηδρομίας certamen.* in quo stadiodromo Prometheo sacrato currebant facem quatientes, primus autem defatigatus tradidit facem secundo, secundus tertio, & ita deinceps. vide lib. 4. Rhet. ad Herennium. *quasi dicat,* cur tu natu major mei junioris hereditatem posceres?

a Sum

a *Sum tibi Mercurius: venio deus* b *huc ego*, c *ut ille*,
Pingitur. an renuis? vin' tu gaudere d *relictis?*
e *Deest aliquid summæ* f *minui mihi: sed tibi totum est*,
Quicquid id est. g *Ubi sit, fuge quærere, quod mihi quondam* 65
Legarat Tadius: h *neu dicta repone paterna*:
Fœnoris accedat merces: i *hinc exime sumptus.*
k *Quid reliquum est?* l *reliquum?* m *nunc nunc impensius unge*,
Unge puer caules. n *Mihi festa luce coquatur*
o *Urtica*, & p *fissa fumosum sinciput aure?*
Ut tuus iste * *nepos olim satur* q *anseris extis*,
Cum * *morosa* r *vago* s *singultiet inguine* * *vena*,
t *Patriciæ immejat vulvæ*; u *mihi trama figuræ*
Sit reliqua: ast illi tremat omento x *popa venter?*
y *Vende animam lucro, mercare, atque excute solers*
Omne latus mundi, ne sit z *præstantior alter* 76

a Mea hereditas tibi est lucrum insperatum, & ἑρμαῖον, perinde ac si in via inventum. b Ad te. c Mercurius, qui pingitur marsupium dextra tenens, quod tibi advolans gratuitum, & præter expectationem, atque meritum adfero. d Tibi à me. e *Verba heredis.* f *Cui testator.* Meo damno periit, non tuo ò heres. g Noli impudenter à me exigere rationem, quid factum sit de bonis, quæ mihi testamento legarat hic, vel ille. h Neque ingere mihi verba, quæ patres liberis suis præcipiunt, cujusmodi sunt hæc, Fœnoris accedat merces, hinc exime sumptus. i Ex fœnore. k *Dicit heres.* l *Testator indignanter refert.*
m Quando iniquo, & ingrato animo accepturus es, quæ reliquero, lautius, & largius insumam; appara itaque ò famule lautiorem mensam. n Egone meis sordide parcam, ut ille hæc nepotum more prodigat? o Durum, & agreste olus. p Porcini capitis in fumo, per aurem perforatam suspensi pars. * Ex cognatione heres, idemque luxuriosus, *ambigue, & acute.* q Jecore anserino, quod Romanis in deliciis. r Varia, vel concessa, & licita Venere. s Copiam fastidiet. *al.* palpitabit. * Muto fastidiens plebejam Venerem. t Rem habeat cum nobili fæmina.
u Egone me macerem instar decotis, & defloccatæ vestis, cui detritis villis, & subtegmine, modo apparet trama: ita in corpore meo ossa, & nervi? *vel*, Mihin' sit corpus tenue, & gracilentum instar staminis tramæ? vel lineæ picturæ, quali depingunt homines monogrammos, quasi procul apparentes? x Pinguis, obesus ut popa. i. victimarius minister hostiarum, visceribus probe saginatus. y *I nunc, & nihil non turpe, sceleratum, sordidum facito, ut heredi placeas.* Epitrope. z Mangonii peritior.

a Cap-

a Servos è Cappadocia.
b Bene habitos, nitidos cute.

a *Cappadocas rigida* b *pingues* c *plausisse* d *catasta*.
Rem duplica, Feci: jam triplex, jam mihi quarto,
Jam decies e *redit in rugam.* f *Depunge, ubi sistam,*
Inventus, g *Chrysippe, tui finitor acervi.* 80

c Palpo vel plana manu ferire, ut ostentes corporis eorum habitudinem, *vel* apud empturientes laudare. vide Juven. Satyr. 11. quæ adnotata ad vers. 163. An *plausisse*, quoniam venales (ut ait vetus interpres) antequam catastę imponantur, cantant universi pariter more gentis suæ, alii legunt *pavisse*, alii *clausisse*. d Pegmate ligneo, in quo venales exponebantur servi. e Decuplatur, *à vestibus metaph.* quasi multiplicatur. f Alii *Depinge*, statue, præscribe, quem modum ponam multiplicandæ rei familiaris meæ immensæ tanquam soritæ? g Stoicorum acutissime (qui argumentationis acervalis in infinitum progredientis finem invenisti, jubendo ἡσυχάζειν, priusquam ad multa ventum esset) dic ubi ego sistam, modumque ponam in congerendis opibus. Atque simul allusum credo ad τὲς τῶν τόκων τόκες, quos sapienti licere accipere existimavit Chrysippus. Audi quid ipse dicat apud Lucianum, in *vitarum auctione*: τὸ δὲ γνύφωνα εἶναι, τὸ δὲ τοκογλύφον, &c. *Latine sic.* Esse vero (inquit Mercator) voracem, & avarum fœneratorem, an & hoc dicemus esse viri, qui helleborum biberit, & qui jam ad virtutem sit idoneus? Certe (respondet Chrysippus) solum enim sapientem fœnerari decet. Quoniam enim illius est proprium, syllogismis concludere: fœnerari certe, usuramque computare, atque colligere. Namque hæc parum differre videntur, studiosi quippe quod hoc sit æque ac illud. Neque decet illum simplicem exercere usuram, quemadmodum solent alii, verum & alterius fœnoris accipere fœnus, &c.

A. PERSII FINIS.

604